

HISTÒRIA GENERAL  
DELS HOMES

Bepes



## QUATRE PARAULES DE SEMPRE.

Quan es fan coses, es poden fer de dues maneres: o empescàrse-les, o aprofitar que hi hagi hagut gent que les hagin dites abans. Per això arribar hi les les històries i les enciclopèdies i llavors un només té la feina de remenar-les i anar-ne treient dades, que és el cas d'aquesta reduïda, incompleta i modesta "HISTORIA GENERAL DELS HOMES".

En ella s'hi diu que les guerres, d'ençà que se'n fan, no han servit absolutament per a res, cosa que ja fa temps que més d'un ho ha dit. Què hi ha original? Res. Es tracta, tot simplement, de repetir coses que ja s'han dit.

Quan a les històries s'hi fan sortir homes i dones ja se sap com acaben i, en canvi, no es para de fer-ne un dia i un altre dia. I un dia i un altre dia veiem fills de contraban i escenes amb un lilit de primer protagonista. I si es repeteix tot això no és, pensem, cap pecat més que el d'articular aquesta la aventura de les guerres i el desastre de les canòniques.

### HISTORIA GENERAL DELS HOMES

(Assaig limitadíssim i poc seriós)

Sí, es parla d'una Unió Mundial, d'una unió en totum, la qual tampoc és una cosa nova, i de fer agafar a la gent que fa fer aquestes bombes que ho han d'arreglar tot la qual cosa, si bé és una proposta poc comú, hi deu haver pensat la mar de gent.

Què vol ser aquesta "HISTORIA GENERAL DELS HOMES"? Una més a dir que el món va malament, com no s'està de dir-ho totstem. És possible que siguem un més a dir-ho i el món segueixi anant malament, i hi seguirà anant mentre es facin canons amb ganes de fer-los servir. Es poden deixar de fer aquests canons? Al final ho deixem a mans de la joventut, d'aquesta joventut que s'ha de suposar que un dia sortirà de les escoles i de les universitats amb un aire nou de les que n'han sortit fins ara, desentenenent-se de canons, bombes i mèrits de guerra, d'aquestes guerres durant les quals matar no és pecat, i que fins ara s'esperava el mèrit més gran el que matava més gent. Confiant amb aquesta joventut, s'acaba benint la perquè la joventut sempre és una esperança, una il·lusió, una pau per a futur... Temps enadarron, deien aquests versos:

Senyors que domineu damunt la terra,  
que llars i vida estan en vostres mans:  
Pareu els carts dels odís i la guerra  
que els homes són, per homes, tots humans.  
Malgrat una altra pell i una altra cara  
tenen un cor que bat en cadascun,  
i un fill que creix i una riera clara  
i el mateix cel que tots tenim damunt.

B e p e s



## AQUELLES QUATRE PARAULES DE SEMPRES.

Quan es fan coses, es poden fer de dues maneres: o empescàrse-les, o aprofitar que hi hagi hagut gent que les hagin dites abans. Per això darrer hi ha les històries i les enciclopèdies i llavors un només té la feina de remenar-les i anar-ne treient dades, que és el cas d'aquesta reduïda, incompleta i modesta "HISTORIA GENERAL DELS HOMES".

En ella s'hi diu que les guerres, d'ençà que se'n fan, no han servit absolutament per a res, cosa que ja fa temps que més d'un ho ha dit. Què hi ha original? Res. Es tracta, tot simplement, de repetir coses que ja s'han dit.

Quan a les històries s'hi fan sortir homes i dones ja se sap com acaben i, en canvi, no es para de fer-ne un dia i un altre dia. I un dia i un altre dia veiem fills de contraban i escenes amb un llit de primer protagonista. I si es repeteix tot això no és, pensem, cap pecat massa important repetir la malaventura de les guerres i el desastre de les canonades.

Sí, es parla d'una Unió Mundial, d'una unió en tòtum, la qual tampoc és una cosa nova, i de fer agafar a la gent que fa fer aquestes bombes que ho han d'arreglar tot la qual cosa, si bé és una proposta poc comú, hi deu haver pensat la mar de gent.

Què vol ser aquesta "HISTORIA GENERAL DELS HOMES"? Una més a dir que el món va malament, com no s'està de dir-ho tothom. Es possible que siguem un més a dir-ho i el món segueixi anant malament, i hi seguirà anant mentre es facin canons amb ganes de fer-los servir. Es poden deixar de fer aquests canons? Al final ho deixem a mans de la joventut, d'aquesta joventut que s'ha de suposar que un dia sortirà de les escoles i de les universitats amb un aire nou de les que n'han sortit fins ara, desentenent-se de canons, bombes i mèrits de guerra, d'aquestes guerres durant les quals matar no és pecat, i que fins ara s'emportava el mèrit més gran el que matava més gent.

I confiant amb aquesta joventut, s'acaba beneïnt-la perquè la joventut sempre és una esperança, una il·lusió, una promesa, un futur... Temps enadarrea, dèiem aquests versos:

Senyors que domineu damunt la terra,  
que llars i vida estan en vostres mans:  
Pareu els cants dels odis i la guerra  
que els homes són, per homes, tots germans.  
Malgrat una altra pell i una altra cara  
tenen un cor que bat en cadascun,  
i un fill que creix i una riera clara  
i el mateix cel que tots tenim damunt...

*Al·luïsos. L'hivern rus. Gervasi a Napoleó. Waterloo.*



|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| PRELUDI                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | 1  |
| Els més vells. Els crits. Els mags.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |    |
| El primer que s'hi va tornar                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |    |
| Paisos més batissers (sense voler posar-ne cap al davant).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |    |
| Relació de guerres (una més una menys), de la de Troia a la primera guerra gran.                                                                                                                                                                                                                                                                                          |    |
| Descobridors.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 12 |
| Els faraons. Els grecs. Coses de Troia amb la senyora Elena i el senyor París.                                                                                                                                                                                                                                                                                            |    |
| De nou els grecs. La fi de Sòcrates. Els deixebles. Els 7 Savis.                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |    |
| Els tràgics. El músic Orfeu. El metge Hipòcrates. Pitàgores.                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |    |
| Aristòtil. Les Set Meravelles. Historiadors.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |    |
| PETIT COP D'ULL A DIVERSOS LLOCS                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 19 |
| Els normands fugen del fred. Itàlia. La Xina. Els aris.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |    |
| Els jueus. El senyor Buda. El fill del senyor Darius. Alexandre el Gran.                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |
| Anibal. Si la cuina falla, malament.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |    |
| L'emperador Shi i la Gran Muralla.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |    |
| Els romans                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 28 |
| Cèsar. Cleopatra. Marc Antoni.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |    |
| Josecrist.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |    |
| Dos imperis: Roma i Xina. Tothom contra Roma. La fi del senyor Atila.                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |    |
| Mahoma                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 35 |
| Els visigots. Roderic i Florinda. L'arribada del Moro Mussa.                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |    |
| L'àlgebra i les ulleres. Sant Jordi. Guifré el Pilós.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |    |
| Anglaterra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 40 |
| El rei Ricard fins a Enric VIII. Maria, reina d'Escòcia. La reina Isabel. "Mambrú se'n va a la guerra!". L'Índia. Revolució a França.                                                                                                                                                                                                                                     |    |
| Canvi de nom dels reis del País.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 47 |
| Els almogàvers. glosats pel Dant.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |    |
| Passada per Turquia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 48 |
| França                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 49 |
| Els celtes. Les vinyes. Sant Martí de Tours, el qual el tenim damunt la porta de l'església de Palafrugell. Reis amb motius. Els reis Capets (petit parentise per parlar de la vila).                                                                                                                                                                                     | 51 |
| A França de nou. El rei Felip es fica al País. Roger de Llúria. Papes a Avinyó. El secret de Carles el Boig. Carles VII. Joana d'Arc. Lluisos. Guerres, guerres, guerres. Lluís XIII. Richelieu. Lluís XIV. Mazarino. Versalles. Lluís XV. "Després de mi, el diluvi!". Lluís XVI. Revolució. Canvi de nom dels mesos. Napoleó. Escampada de familiars a diversos regnes. |    |
| Ban en català. Guerres diàries. Guerra de la Independència.                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |    |
| Rússia. L'hivern rus derrota a Napoleó. Waterloo                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |    |



Carles X. Lluís-Felip. La República. Napoleó III. Guerra amb Prússia. Una nova República.

Alemanya

66

Els celtes altra vegada. Els primers reis. 240 Estats Federals. Carles V. Guerra de 30 anys. Ara els Estats són 38. Problemes duaners. Un rei que pacta amb els sollevats.

Varis Fredrics Guillems. Bismarck.

Holanda

70

Uns mariners compren l'Illa de Manhattan per 24 \$.

El país té part sota el nivell del mar i l'aigua nega milers d'holandesos. Els holandesos, tossuts, per tal de seguir engreixant vaques, van aturant l'aigua alçant parets.

A Holanda les reines, de fa temps, tenen lluna de noies.

Bèlgica

71

Com sempre, els celtes. Felip, el Bo, en lloc de tirar canonades, compra un comtat. Es veu que era ben plantat i una senyora de llit amb tàlem li regala el Luxemburg. Guerres amb Carles I i Felip II. Holanda i Bèlgica independents.

Austria

73

Segur que també hi arribaren els celtes. El rei Otakar, potser l'únic rei que s'ha dit un nom com aquest. Canonades. El rei Josep II tanca convents i deixa frares sense feina. Ve Francesc-Josep, aquell rei d'aquelles barbes tan llargues. S'acosta 1914.

Rússia

75

Escandinaus, gots, ostrogts i eslaus.

Sviatoslav, gran conqueridor. Vladimir. Els mogols. Gengis Kan. El senyor Demetri. Ivan, el Terrible. Boris Godunov.

Dos falsos "Demetris". Pere, el Gran. Viatja a diversos Corts europees i s'enlluerna amb la francesa. Catarina, la Gran, la qual es caretja amb el senyor Voltaire. Napoleó porta la Grand Armée a Rússia i el general Kutusov ho deixa a mans de l'hivern. Polònia rep cada vegada que es vol revoltar.

Alexandre II el més liberal dels tsars. Van a Alaska i pensant amb aquells holandesos se la venen als Estats Units per més de 7 milions de \$. Nicolau II, mantenidor de l'autocràcia. Ja hi ha bolxevics. El senyor Lenin funda el partit social revolucionari.

El Japó.

81

Es diu que venen de raça mongòlica. País de feudals en gran. Els emperadors, com que venen del Sol, no es poden mirar sense ulleres afumades. Es tanca el país durant 200 anys. Els samurais. Batissers de marca. Envesteixen Rússia i Corea. Algun emperador es fa monjo i se'l pot mirar tothom. Hi va Sant Francesc Xavier a predicar. Després els franciscans. Ja hi han anat forasters, i fa tractes amb Estats Units, Anglaterra i Holanda. Muysuhito fa guerra a la Xina, i es queda Formosa. Van a Port Arthur sense declaració de guerra, acció purament japonesa. Corea és definitivament japonesa.



Els Estats Units  
Quan s'hi van ficar els anglesos ja van trobar gent que fumava.

Els espanyols s'han quedat a Amèrica del Sud on ja hi havia inques els quals batallaven, de feia anys amb exèrcits de fills seus. Se sap que hi havia inques que anaven pel món amb 400 fills. Allò eren famílies nombroses!

Els anglesos diuen que l'Àmerica del Nord és un gran país. I ja hi va tothom. Els pobres indis s'atipen de rebre i ho van perdent tot. Anglaterra vol posar impostos a les Colònies i aquestes no paguen. Surt el senyor Jordi Washington i Anglaterra perd les Colònies.

Ve la guerra "entre germans" per mor dels esclau, moguda, diuen, pel "La cabana de l'Oncle Tomàs". S'acaba la guerra i el país fa un salt de gegant. La gent de diverses procedències no fa altra cosa que inventar i més inventar. A Cuba hi ha maldecaps i els Estats Units declaren la guerra a Espanya pensant-se que s'han batut amb qui sap qui. A dos pams es troba petroli, i el senyor Ford troba la manera de què es faci servir. Tothom va a cavall. Comença "El Dorado" de les pel·lícules.

La Península 88

Els celtas. Al veure que s'han ficat pertot arreu l'Arrendatària, en homenatge, fa Celta Llarg i Celta Curta. Ibers i celtibers. Arribada de forasters. Grecs. Romans, Visigots i Serrains. I ve un moment que la gent està tipa de moros. Jaume I agafa Mallorca, València i Múrcia. Pere el Gran Sicília, Jaume II Sardenya. Els reis Catòlics acaben de treure els moros. Colom. Descobreix un Món i acaba encadenat.

Carles I no vol somra i fa passar per la pedra als Comuners. Guerreja contra tothom. Ho segeuix fent Felip II. Osca amb l'Armada Invencible. Felip III, gran homes, es diu, si no hagués estat rei. Felip IV, fa guerres a França, Alemanya, Itàlia, Portugal, Catalunya. Al País té lloc la Guerra dels Segadors, coneguda per Corpus de Sang. El rei, bo i guanyant, conserva furs i constitucions. Felip V. El País sera partidari de l'arxiduc d'Àustria el qual li havia dit que tirés endavant. Sempre se li han promès coses al País i per naps o per nefes no s'ha passat de prometre. 1714, Casanova, Vil·larroel i el Fossar de Lés Moreres.

Carles III, fa Acadèmies Militars i escoles, però es fa de mal veure treient jesuïtes.

Carles IV i Ferran VII, aplaudeixen des de França, les victòries dels exèrcits francesos a la Península. Guerra de la Independència. Torna Ferran VII. Es perd l'imperi d'Àmerica del Sud. Surt l'"Oda a la Pàtria". Guerra de 7 anys entre carlins i liberals. Espartero. Narvaez. Un govern de 26 hores! O'Donnell. Marroc. Prim. Revolta. La reina fuig. Prim cap del govern. El rei Amadeu. La República. La paviada.



Pèrdua de Cuba. Alfons XII. Governs Cànovas-Sagasta.  
 Les Bases de Manresa, mirall per a fer Estatuts.  
 Lerroux. L'Emigrant. La Solidaritat Catalana. La Setmana  
 Tràgica. La Jove Catalunya. Cambó, Canalejas, Romanones,  
 Dato...  
 Una petita sardana dels que no se sap hagin tirat canonades 102  
 Els capellans no es poden casar 106  
 El Gran Cisme. Benet XIII, l'aragonès més tossut del món.  
 Descobriments. 108  
 Països navegants. Els esclaus. Més guerres.  
 La llum elèctrica. Carles Marx.  
 Es comença a parlar d'un Parlament Mundial.  
 Els homes ho han de fer tot.  
 Prússia es fica fort a França. Els països agosarats es van par-  
 tint Africa com si fos un tortell.  
 El Kaiser diu que una guerra és necessària i inevitables I, de  
 moment, se li deixa dir. L'excusa és l'assassinat d'un arxiduc  
 a Sèrbia. Anglaterra, potser tipa de guerres, al veure les co-  
 ses com van, proposa una conferència per tal d'evitar mals ma-  
 jors, però ni Austria ni Alemanya estan per conferències.  
 Rússia proposa portar l'afer al Tribunal de la Hàia, i Ale-  
 manya li diu que hi vagi ella. Rússia mobilitza. Alemanya li  
 declara la guerra. França mobilitza i Alemanya li declara la  
 guerra. Alemanya diu a Bèlgica que la deixi passar per anar  
 a empaitar francesos, i Anglaterra declara la guerra a Alema-  
 nya. I ja es declara la guerra tothom. I ja vindrà un guerra  
 que deixarà petites així totes les que s'havien fet fins llavors.  
 A Moscou el monjo Rasputin es fica la tsarina a la butxaca.  
 Els russos reben fort pertot arreu i pleguen. Hi va el senyor  
 Lenin i fa la revolució. Rússia ha plegat abans d'hora.  
 Els Estats Units volen ser neutrals. Li van torpedinant vai-  
 xells i acaba declarant la guerra a Alemanya. I ja ho fan  
 Cuba, Panamà, Brasil, Equador, Guatemala...Tothom va contra  
 el Kaiser ...  
 Als tres anys de sentir i tirar canonades, la gent de cada  
 costat comença a estar cansada. Però Alemanya té Hindenburg  
 i Ludendorff empentats pel Kaiser, i França Clemenceau i  
 Anglaterra Lloyd George. I la guerra segueix.  
 Els 14 punts del senyor Wilson.  
 Els alemanys s'acosten a Paris i el senyor Pétain ja diu que  
 allò no es pot aguantar.  
 Plega Bulgària, plega Turquia, plega Austria...Ja hi ha norda-  
 mericans batent-se.  
 Uns alemanys també parlen de plegar. El Kaiser no en vol sentir  
 parlar.  
 Sollevament de mariners a Kiel. Revolució a Munich. Fugida  
 del Kaiser. A Berlin s'hi proclama la República. Sempre que  
 les coses van malament es volen arreglar amb la República,



però hi ha llocs que a les Repúbliques no les hi deixen fer anys.

Alemanya perd i ha de pagar.

I comença el repartiment dels que han guanyat. Es presenta la grip. Agafa la gent mancada de vitamines i es desfà de molta. Ara es va contra Rússia per mor dels bolxevics, però aquests se'n surten i tiren endavant.

Tothom gemega i està carregat de deutes.

A França no saben per on girar-se ja que França ha tinfut la guerra a casa seva. Es fa un Front Popular.

A Anglaterra també van malament de butxaca. Proven de sortir-se'n governs de tota mena i acaben fent un govern de concentració nacional.

Mor Jordi V i es fa rei a son fill, Eduard VIII. Plega de rei per a casar-se amb la senyora Simpson. Ai, l'amor!

Ve Chamberlain, aquell al qual van fotre Hitler i Mussolini.

A Austria també s'hi troba enrenou. Dollfuss fa de dictador i uns nazis austríacs se'l carreguen. El substitut s'entrevista amb Hitler i Mussolini, els quals el fan plegar i Austria s'uneix amb Alemanya.

A Bèlgica també s'ha d'acabar fent un govern sense restriccions.

A Txecoslovàquia hi ha de president el senyor Masaryk. Benes intenta arrnjar la qüestió agrària a mans de la noblesa alemanya i hongaresa. Una sola família de prínceps era mestressa de 4829 finques rústegues!

El senyor Benes surt del país després del pacte de Munich, i el president es llevarà la vida.

També hi ha maldecaps a Iugoslàvia. El rei plega, i se'n fa al príncep Alexandre. Retoca acords amb Itàlia i Grècia. Es diu que fa de dictador. Va a Marsella on hi cau assassinat. Ve Mikhaïlovitx, i després Tito, aquell que diuen que va fer la guerra a casa nostra.

El Japó es va ficar a la guerra per mor d'un pacte amb Anglaterra. Ara es fa la memòria Tanaka. Primer agafar Xina, després Asia i més tard el món. Bona memòria! I ja es fica en alguns llocs i les ex-potències s'ho agafen com si sentíssin ploure.

Turquia perdé i ha de cedir territoris a tort i a dret.

Ve Mustafà Kemal i diu que s'han acabat els sultans, els califes i la poligàmia. Se'l coneix per Atatürk (pare dels turcs).

A Itàlia puja Mussolini.

A Alemanya la República del senyor Ebert és combatuda a dins i a fora. Es fan eleccions en 1925, puja Hindenburg i posa les coses bé perquè s'alci fins a dalt de tot un gran cridaner, Hitler. Els crits d'aquell home seran fatals de tota fatalitat.

Tornem al país.

Aquella primera República va ser mal vista. Potser perquè molts republicans portaven calces de vellut.

El Capità-General Riego. Marianna Fineda.



Un vapor torpedinat.

Estat de guerra. El Comitè de Vaga. Diversos governs van i venen. Cambó defensa un Estatut. Noves crisis. El senyor Macià funda l'Estat Català. Escopetades pertot arreu. Primo de Rivera. Problemes amb l'Artilleria. Sánchez Guerra. Els generals reiren la confiança a Primo. Berenguer.

Aires republicans. Els del Pacte de Sant Sebastià. Aldarulls. Fusellament de Galán i García Hernández.

Agafada del Comitè Revolucionari. Sánchez Guerra de nou. Plega. Aznar. Eleccions guanyades pels monàrquics. La gent riu per sota el nas. El rei no vol orgue i seguint el consell del Comitè surt del país.

Els Estats Units

130

El món ha quedat enlluernat amb el progrés nordamericà. I quan més enlluernat hi estava, pataplaf, el pànic. Tanquen bancs i cases de comerç. Hi han 12 milions de parats. I ho salva tot un senyor que es diu Franklin Delano Roosevelt. Una gran lliçó que molts haurien d'aprendre.

Hi tornem al país.

131

Ja tenim República. De monarquia a República sense bufes.

El món se'n fa creus, i el país també.

Al País es proclamen dues Repúbliques Catalanes. Tres ministres baixen corrents de Madrid amb un "no fotem" al pensament, L'Estatut de Núria. Ja tenim Parlament.

Mor el senyor Macià i agafa la presidència de la Generalitat el senyor Companys. Maldecaps amb la Llei de Contractes de Conreu. Es fan eleccions i les guanyen Lerroux i Gil Robles. Revolució a Astúries. El 6 d'octubre. Agafada general. S'agafa més gent que del compte i no hi ha prous presons.

El govern s'aixeca amb el peu esquerre i fa eleccions. Les guanya un Front d'Esquerreres. Tothom als llocs que tenia el 6 d'octubre. I aquella República es veu que tampoc podia fer anys. Sollevant de la tropa al Marroc. Part de la tropa del país s'hi afegeix.

A Barcelona els sollevats fallen. Es va a fer, amb qui es pot, un front lluny del País. Es fa, sense pensar amb els resultat, la guerra i la revolució. Alemanya i Itàlia ajuden als sollevats. Venen Brigades Internacionals, però també es presenta el Comitè de No Intervenció. Promeses d'ajut de molts llocs...

De com no s'ha de fer una guerra, si és que s'ha de fer.

La guerra es perd i es fa el què es pot d'amagat.

"Hable usted en cristiano!". Alçades de braç. Posada de banderes. Vagues. La Gestapo porta el President Companys a afusellar a Montjuic...

Itàlia va a Abissina.

137

A Alemanya Hitler, empresonat, fa el "Mein Kampf", la bi-blia nazi. Arriba a Fuhrer.

Japó agafa coses. Se li crida l'alto i se'n va de la Societat de Nacions. Alemanya ho fa al cap de pocs mesos.



Allò fa mala espina i es comencen aliances. França s'alía amb Rússia.

Es fa l'eix Roma-Berlin-Toquio.

Reunió a Munich per la qüestió txeca. No es convida a Rússia. Quan Chamberlain arriba a Anglaterra diu a la gent que se'n vagi al llit tranquil, la que no hi haurà guerra!

I ja hi estem anant de nou. Hitler actua a Polònia.

Rússia, aquella no convidada de Munich!, fa un pacte amb Alemanya i es parteixen Polònia. Ja hi ha guerra.

Cauen Dinamarca i Noruega. Alemanya ensenya al món que no acabarà mai els tancs ni els avions. Es va acostant a França i la va arromangant. Retirada de Dunquerque al veure tants alemanys. Es fiquen a París. De Gaulle des de Londres diu que França només ha perdut una batalla. Pétain cap de govern a Vichy. Bombes damunt Anglaterra.

Itàlia osee a l'Àfrica. Hi ha d'anar Rommel.

Primer cop de teatre: Hitler se'n va a tirar canonades a Rússia desdint-se del pacte.

Segon cop de teatre: Hess, tercer d'Hitler va a Escòcia amb un avió a proposar una pau a Anglaterra. No se'l creu.

Hitler es pensa que la cosa de Rússia és qüestió d'una setmana.

Churchill ofereix ajuda a Rússia i Rússia l'accepta.

Les baixes pertot arreu, fan por. Al veure que Rússia no cau, Hitler destitueix els que manen i dirigeix ell mateix les operacions. Els generals alemanys diuen que allò és una bogeria.

Els Estats Units, malgrat ajudar els aliats, es volen mantenir neutrals. Tenen unes punyeteries amb els japonesos i una comissió va a Washington a arreglar-les, i mentre nordamericans i japonesos discuteixen aquelles punyeteries ve el drama de Pearl Harbour. Els Estats Units no tenen altre camí que declarar la guerra al Japó. També ho fa Anglaterra. Llevat d'Argentina tot Amèrica al costat dels Estats Units.

L'entrada en guerra dels Estats Units seria decisiva. Aquells japonesos de Pearl Harbour van fer els comptes malament.

El Japó es fa bo per Àsia i el Pacífic. Els nordamericans han de sortir de Filipines. Hitler fa aigües a Rússia. Japó comença a rebre per mar.

Desembarcs a Nord Àfrica i a Itàlia. Mussolini es va veient atrapat.

El Gran Consell Feixista el destitueix i és agafat.

Governa Badoglio. A esqueues dels alemanys demana un armistici.

Mussolini és lliberat i fa un govern republicà-feixista al Nord d'Itàlia.

Les coses comencen a anar malament pels alemanys. Hi ha un espectacular desembarcament a Normandia primer, i al Sud de França després. El general De Gaulle es presenta a París. Sembla que ha crescut dos pams més. La cosa es va engrescant i els aliats van treballant com si vingués de baixada.

Ja Bèlgica, Holanda i Luxemburg no senten parlar alemany.

Hitler fa una lleva general. Petits i grans als fronts. I la



lleva falla. Ja hi ha canonades per terres alemanyes.  
 Mussolini vol fugir, és descobert i fa mala fi.  
 Hitler vol ser ell fins al final. Es casa i es fa cremar.  
 Cau Alemanya. I procés de Nuremberg. Des d'ara els que perdin  
 una guerra ja cal que es calcin!  
 I el Japó ja trontolla

146

Els Estats Units han fet en poc temps 60.000 vaixells i 75.000  
 avions. Allò no ho aguanta ningú per japonès que sigui.  
 Un que semblava que no ho havia de fer, ho va fer, i el senyor  
 Truman fa tirar dues bombes atòmiques al Japó. El Japó es pen-  
 sa que aquella tirada de bombes seguirà, s'espanta i plega.

Com que al país es va guanyar la guerra de la manera que es  
 va guanyar, hi ha embaixadors de menys.

Els Estats Units, però, fan dipòsit d'avions a determinats  
 llocs. Es passa gana i sort dels estraperlistes.

Van tornant embaixadors. I quan tot semblava llest el país té  
 sort d'una cosa que mai s'hi havia comptat: el Sol. Ve la mar  
 de gent a parar-lo i neix el Turisme. El preu del pam puja com  
 un carbasser.

Ja no hi ha cap Estatut ni constitució republicana.

Es fa una llei de successió i és protestada des d'Estoril

Es té una sentada amb el protestador i s'acorda que son fill  
 s'eduqui a Espanya.

Es fa una Unió Espanyola la qual acaba malament.

En noves trobades amb el protestador, el fill seguirà cursos a  
 les Acadèmies militars, però sense que això perjudici res.

Uns 400 capellans bascs protesten contra el règim. El Nunci Apos-  
 tòlic diu que s'han de creure els bisbes.

Entra en joc l'Opus Dei.

Hi ha un Moviment Europeu a fora. Quan tornen els que hi han anat  
 se'ls diu que a Canàries o fora del país.

Aldarulls al Palau de la Música Catalana. Vagues.

Pau Casals estrena a la ONU l'Himne de la Pau, i fa un discurs  
 exaltant les coses del País.

Carrero Blanco és eliminat.

Mor el cap d'Estat i Joan Carles és nomenat rei. A Barcelona fa  
 part del discurs en català, i la gent s'engresca.

Nomena Tarradellas President de la Generalitat. I té lloc un:  
 "Ja sóc aquí!" com una casa de pagès.

Un 11 de Setembre hi ha un milió i mig de gent al carrer carregats  
 de banderes.

O això o altres coses porten una assalt al Congrés agafant a govern  
 i diputats. Exit fenomenal de la senyora Televisió! Es diu que el  
 rei ho ha arreglat tot. Si tothom ho diu...

Venen unes eleccions i ara som socialistes. Es posa en solfa l'Es-  
 tat de les Autonomies.

La Constitució permet vagues i en fa tothom. Unes calces valen



una fortuna.

Bufes a Corea, la qual acaba migpartint-se.  
Destitució del general Mac Arthur.  
També es migparteix Viet-Nam.

152

A Europa hi ha dos bàndols. El Pla Marshall no va tocar als  
Orientals.

154

S'inventa la Guerra Freda. Es fa el consorci del Carbó i  
l'Acer.

Es torna a parlar d'una Europa unida. Algú hi tira coces.  
Rússia bloqueja Berlín i els aliats la desbloquegen per  
l'aire.

Sollevament a Hongria. Demanen ajut i hi ha un arronçament ge-  
neral d'espatlles.

Neix el Mercat Comú ple de bones intencions.

Tabola a Argèlia. Es va a cercar al General De Gaulle i  
l'arregla.

Eleccions a França i les guanya De Gaulle sense socialistes.

Es diu que el Mercat Comú es pot convertir en un Estat Federal  
d'Europa. De Gaulle s'hi oposa. S'oposa igualment que a França  
s'hi posin projectils dirigits i armes atòmiques i que l'aviació  
i l'esquadra francesa siguin manades per gent no francesa.

Va a raspallar als francesos del Canadà. Molta gent se'l mira ma-  
lament, però ell s'abraça amb l'alemany Adenauer i forces france-  
ses i alemanyes desfilen juntes davant els dos homes d'Estat...

A Anglaterra es queixen de l'estat de la caixa. La lliura tron-  
tolla i els Estats Units l'apuntalen. Unes eleccions van frec a  
frec. 315 laboristes i 298 conservadors. El senyor Atlee, que  
també es diu que va venir a fer la guerra ací, fa eleccions i les  
perd. Es tornen a veure els pursos del senyor Churchill, fins  
que en 1955 plega per vell. Ve el senyor Eden. La tabola del  
Canal de Suez fa dimitir a Eden.

En 1963 els conservadors tremolen. Es descobreix que el ministre  
Profumo passa les nits amb la model senyoreta Keeler, i el mi-  
nistre ha de plegar.

Anglaterra ja és al Mercat Comú, i ja trobem la senyora Thatcher,  
la dama de ferro.

Alemanya.

159

Ja és migpartida i a Berlín hi ha una paret que priva que els  
de l'Est vagin a l'Oest.

Hi ha la República Federal i la Democràtica. Diverses vegades  
s'ha parlat de fer eleccions per mor de tenir una sola Alemanya.  
No hi ha hagut entesa.

De cop, la República Federal se'n va sortint i ve alló conegut  
pel "miracle alemany" dirigit pel senyor Erhard. El secret: Tre-  
ballar, treballar i treballar. I un temps, els alemanys creien.  
A Itàlia ara hi ha un República Democràtica. Durant molt temps



ha tingut majoria la Democràcia Cristiana. Trobem De Gasperi Fanfani, Moro, Nenni, Saragat...

En un any passen tres papes per Roma.

Ara presideix la República un socialista.

Un petit vol per Xina.

162

Després del senyor Chiang, el qual primer es diu que anava junt amb Mao, el senyor Mao acaba quedant-se el país. El senyor Chiang s'ha d'apostar a Formosa. Primer es va contra la Xina de Mao i a favor de Formosa. I la cosa acaba amb la Xina del senyor Mao a la taula dels Cinc Grans, i al senyor Chiang amb la canya sense peix.

Hi ha una qüestió d'adreçar fronteres entre Xina i l'Índia, i Xina ho vol fer a canonades. Rússia desaprova l'actitud xinesa, i ja es comencen a mirar malament.

Xina fa un pacte amb Pakistà, i se'n va a ajudar a Fidel Castro. A Rússia hi ha mals entesos, i Molotov, Kaganovitx, Malenkov i Bulganin, vistes anterior purgues, només són expulsats del Comité Central.

Els russos s'atipen de fer volar satèlits artificials. El senyor Gagarin es converteix en heroi nacional.

Hi havia d'haver una reunió a París, però un avió nordamericà anà a trapassejar a Rússia, i Krushef vol que el general Eisenhower li demani excuses. No ho fa i no hi ha reunió.

El senyor Krushef és aquell senyor que a la ONU perquè fos escollit picava al damunt de la taula a cops de sabata.

Es President el senyor Kennedy i a Cuba es diu que els russos hi tenen projectils dirigits encarats a Nordamèrica. El President respira a fons i diu que allò no pot ésser. I, se'l creu. Canvis a Rússia. Krushef és destituït per liberal.

Sonen dos noms: Gromyko i Brezhnev.

Es comença a parlar de la fabricació de bombes que faran cau i net. Els russos es fiquen a l'Afganistà, i diuen que ho han fet perquè els afganesos els han cridat.

Els Estats Units omplenen Europa de missils. Els russos s'enfaden i diuen que no volen saber res amb Nordamèrica si abans no treuen aquests missils...

Els Estats Units.

169

Després de la segona guerra gran, han fet de caixers a Europa. Eisenhower, heroi de la guerra, guanya unes eleccions.

Durant el seu mandat rep, per espiar, el matrimoni Rosenberg.

El general torna a guanyar unes noves eleccions.

En 1958 tiren dos satèlits cel amunt.

Ara les eleccions les ha guanyades el senyor Kennedy.

I ja surt un satèlit amb astronauta a dins.

Reunió a Viena amb el senyor Krushef. Nou vol espacial.

Fa l'Aliança del Progrés que a Nordamèrica li costarà 3000 milions de \$.

Proves nuclears subterrànies. Rússia les ha fetes primer.



Noves proves nuclears a l'aire lliure. També les havia fetes Rússia segons els americans.  
 Les coses de Cuba amb Kennedy al davant.  
 Assassinat del President. També ho són Luter King i Robert Kennedy.  
 Els nordamericans van i venen de la Lluna, hi baixes, s'hi passegen i hi deixen una pilota de golf.  
 Nixon a Madrid. Watergate.  
 Carter, Kissinger, Sadat i Mevin.  
 Khomeini. Reagan...

I, amb les coses que han anat succeint a molts llocs, a la Xina, a Israel, l'Israel de Ben Gurion i Golda Mier, a Polònia, la Polònia de Gomulka, el Sindicat Solidaritat, amb el senyor Waleska i el Premi Nobel de la Pau que li donà Suècia, els txecs amb la Primavera de Praga, trobem em món dividit en dos bàndols, i cadascun fa fer aquestes bombes les quals s'anuncien fatals. En el llibre es proposa agafar als que fan fer aquestes bombes. Ve la crisi del petroli, i tothom cerca energies noves. El cas del senyor Malthus. Es va progressant. I recordem que la darrera guerra la portà endavant un sol element, el qual a darrera hora es casà i es cremà. Si ho hagués fet abans de la guerra potser no hagués esclatat. El món trontolla. Atur general. Recordem que l'any 32 un senyor que els tenia molt ben posats va sortir-se d'arreglar el desgavell nordamericà. Es que ja no hi ha gent com aquell senyor? La gent. Societat Universal. Democràcia sí, canonades, no. Tot cosa dels mestres. Per què no es segueix l'exemple de les Olimpíades en les quals hi va tothom? El Tercer Món. Coses que tothom no pot passar sense. I deixem la solució a la Joventut.

El nou criteri a cops de pal, cosa aquesta que al llarg dels segles s'ha vist ha estat de moda i encara n'està. Hi ha modes que no passen.

En aquell temps, es diu, es parlava poc. Hi havia un vocabulari reduït i homes i dones s'entien gesticulant i cridant. Abans de parlar es cridava. Es veu que de crida n'hi ha hagut sempre. I, en dir el que cridava més segur que tenia raó.

Homes i dones, com que de primer menjaven tot el que trobaven al pas, molts tenien de mal païr herbes i bolets dolents i se'n feien la pell. Vostres saben els anys que passaren abans no entrés en joc l'all-i-oli, el congre amb pèsols i les botifarres de porcí?

Alguns sortiren als anys per tal de veure si adobaven la mortalitat



El món és molt vell. Quan es parla de l'edat que té, els savis no van a mirar massa prim quan parlen de ~~24~~ milions d'anys ~~debut~~. I la gent, malgrat que de bon tros no sigui tan vella com el món, fa molts anys que s'hi mou. Els que saben coses tampoc s'han posat massa d'acord respecte a quan fa que els homes de debó es passegen per aquesta Terra de les nostres desgràcies. S'han trobat ossos, diuen, a diversos llocs del planeta i cada trobador diu que els seus ossos són més vells que els que han trobat els altres. Sembla que alguns d'aquests ossos pertanyien a gent la qual si tingués la sort de viure avui ho hauria de fer tancat entre reixes en parcs zoològics ja que els savis diuen que encara eren lluny d'assemblar-se a l'espècie coneguda per "homo sapiens". No es poden contradir els savis.

Es diu que al principi homes i dones s'agrupaven en clans familiars. Això seria una bona cosa suposant que les famílies fossin ben avingudes, perquè és possible que ja en aquell temps per mig les famílies hi hagués hagut algun mal-carrac, que sempre n'hi deu haver hagut. En aquest cas, el cap de família no tenia altra solució que fer imposar el seu criteri a cops de pal, cosa aquesta que al llarg dels segles s'ha vist ha estat de moda i encara n'està. Hi ha modes que no passen.

En aquell temps, es diu, es parlava poc. Hi havia un vocabulari reduït i homes i dones s'entien gesticulant i cridant. Abans de parlar es cridava. Es veu que de crits n'hi ha hagut sempre. I, és clar, el que cridava més segur que tenia raó.

Homes i dones, com que de primer menjaven tot el què trobaven al pas, molts tenien de mal pair herbes i bolets dolents i se'n feien la pell. Vostès saben els anys que passaren abans no entrés en joc l'all-i-oli, el congre amb pèsols i les botifarres de perol? Llavors sortiren els mags per tal de veure si adobaven la mortaldat



general. Se n'hi degueren morir molts als pobres mags abans no trobaren les propietats guaridores de les herbes. Quan aquesta troballa fou feta, el paper dels mags pujà molts enters. Foren els primers metges de la humanitat. Sembla que al començament guarien el mal de cap caragolant un ferro voltant la clepsa. L'afectat es devia trobar molt millor quan el mag li treia el ferro opressor, i segurament s'hi mirava a tornar a dir que tenia mal de cap. No obstant, quan el mag actuava a base d'herbes, si les encertava, adobava una colla de mals inguaribles abans que aquells homes s'establissin d'herbolaris. Després dels mags vingueren els astròlegs i endevinadors els quals tingueren també molta requesta. Molts reis d'anomenada tenien astròlegs particulars als que consultaven abans d'una batalla o de festejar amb segons quina senyora. I la gent que res no sabia llavors de les coses dels partits polítics, ho fiaven tot a les prediccions d'aquells elegits les quals, vagin a saber per què, alguna n'endevinaven.

Uns historiadors s'han atipat d'omplonar llurs històries de noms de cabdills, de reis, de reines, de generals, de Sants Pares, de filòsofs, de ballarines, de navegants, de tiples, de tenors, de guerres i de dones guapes. En canvi, de la gent en general, de la que ha possibilitat aquesta col·lecció de primers violins, a les històries es pot dir que hi surt ben bé per força. No se'n parla com se n'hauria de parlar d'allò conegut pel poble en les històries de temps endarrera. Modernament, d'ençà que es fan manifestacions i vagues generals, els historiadors ja es van convencent que la gent sempre ha fet primers papers.

Les històries més conegudes no són altra cosa que unes històries carregades de guerres. Costà molts anys veure que a les històries es parlés d'altres coses que de batalles i noms de generals. Es veu que el món, de sempre, no pot passar sense anar a bufes. Les històries velles, els primers testimonis escrits d'uns historiadors, no paren d'omplonar els llibres de batalla darrera batalla, i, de pas, fent barretades als que les guanyaven. I s'ha de suposar que abans

Alexandre. El primer hi troben els còltes, els quals es ficaven



d'aquestes històries escrites, les plantofades ja feia temps que estaven a l'ordre del dia. No hi ha notícies de fiar que no fos així. Tot degué venir de quan el primer que va rebre una garrotada s'hi tornà. Si aquell element no s'hi hagués tornat, potser avui en lloc d'arreglar les coses a canonades s'arreglarien en bones paraules. Però aquell primer s'hi va tornar! Es segur que ja els prehistòrics anaven a mormes. Des dels pell-roges abans de veure blancs, a lapons, negres i grocs. Volguer tenir més vaques, més dones i més camps llaurats que els veïns, ja fa segles que dura. Potser al principi es demanaren vaques, dones i camps d'una manera educada, però com que aquestes, com d'altres, són coses que els que les tenen no se'n desprenen així com així, els demanadors passaren del diàleg a les garrotades i al veure que a cops de pal se'n sortien, ja va estar. Es van sentir valents i mai més van demanar res. S'ho van prendre. I durant anys i anys la gent batissera va anar agafant tot allò que li passava pel cap.

Quan gent de fora es ficà per Europa, hem de suposar que deixant les reverències a casa, els europeus van començar a pensar que allò era una bona manera d'anar pel món. I durant una pila de temps tot sortí d'Europa, en bé i en mal. Els europeus es convertiren en negociants, descobridors i conqueridors. Hi ha hagut, ja se sap, uns països més batissers que els altres, però els menys batissers moltes vegades o han seguit als que n'eren més o s'han vist aixafats. I, de sempre, han estat els mateixos països que han fet parlar d'ells. Que potser aquestes afeccions batisseres foren heretades dels homes prehistòrics els quals més d'un bolet es degueren donar per la possessió d'un ren o d'una senyora de bon veure? Potser sí. No tots els senyors prehistòrics es passaven el dia pintant cérvols i batalla per dins les coves. Hi ha una col·lecció de països que en qüestió de guerres han anat sempre al davant, sense tenir en compte que la vida és molt curta, que dura poc, i que, quan hi ha guerres encara sol resultar més curta. No volem posar ningú al davant, però entre els batissers de tota la vida trobem:

Alemanya.9 De primer hi trobem els celtes, els quals es ficaven



pertot arreu, els quals foren trets per un grup ètnic conegut per germànics, en deien aris, els quals envalentonats per la victòria, ja invadiren el terreny conegut per la Gàlia. De llavors que els deu venir el corcoll de no deixar els francesos en pau.

Anglaterra.--A Anglaterra, abans de saber els anglesos que navegant ho agafarien tot, hi passà molta gent i durant onze segles, diuen, hi va haver lluites per la possessió de les Illes. De primer també s'hi passejaven els celtes, que ja es batien ells amb ells. Això vol dir que eren gent batissera.

França.-- També hi havien els celtes. No se sap de quina manera hi arribaren des de l'Orient, però hi arribaren. Tampoc volien créure ningú, no es volien sotmetre a qui volia manar ni es volien unir ells amb ells. Els que volien manar, feien, de la guerra, un ofici, i deixaven, quan n'hi havia, l'agricultura i la cria dels bestiar a mans dels esclaus, una gent que havien de dir sempre sí, senyor, i que ja n'hi havien pertot arreu.

Rússia.-- De primer, diuen que hi van escandinaus i finlandesos. Més tard hi entren els gots, vinguts del Nord, i els ostrogots, de l'altre costat. També hi ha batusses. Venen després els esclaus i ja es parla de grans russos i de petits russos. Es baten amb els finlandesos, agafen molt terreny i comencen a organitzar petits clans familiars.

Espanya.-- Celtes, ibers i celtibers. Espanya no es deixà embarcar en les dues darreres grans guerres, però pel seu compte prengué part en gairebé totes les altres.

Itàlia.-- Segles enllà ja s'hi ficaren tribus europees que anaven a la guerra amb armes de ferro. Els italians ja devien tenir altres afeccions que les guerrerres ja que hi entrà molta gent. Estrucs, celtes, grecs, cartaginesos.

Turquia.-- De temps endarrera se'n saben poques coses, però instal·lats a l'Àsia Menor en feren de totes pertot demostrant que eren uns grans batissers..

Austria.-- No es troba oficialment fins que el senyor Carlemany,



gran afeccionat a fundar Marques, feu l'Austriaca. La Marca va caure, segurament a plantofades, en poder dels hungars. Un rei alemany va acabar amb els hungars i Austria s'anà convertint en la gran avançadeta germànica.

Hongria.- Els romans s'hi ficaren molt aviat. País de pas entre dues Europes hi entrà, al pas dels anys, molta gent, àdhuc la que baixava de les estepes russes i asiàtiques. Atila, el famós rei dels huns feu d'Hongria el seu campament central.

Grècia.- Es diu que els primers venien de la gran família indogermànica baixant del Danubi. Un temps, Grècia anà al davant en una pilota de coses. Foren dels primers navegants que envestiren les mars. Entre altres coses, feren una mena de supermercat a Empuries. Ja es parla d'Esparta, país batisser amb monarquia doble que no fa altra cosa que preparar gent per la guerra. Grècia passa per diverses etapes, com molts països. Ella va de la tirania a la democràcia.

Egipte.- Egipte, de molts anys, han tingut sort del Nil. Sense aquest riu, Egipte potser no hagués estat mai res de l'altre món. Pels egipcis les aigües del Nil eren aigües divines, i quan n'era temps s'aplegaven a les seves ribes i feien casar a Isis i Osiris quin matrimoni simbolitzava el de la gent d'Egipte amb les terres del Nil. Tothom es casa com pot. Es cosa que s'ha vist a través dels segles.

Eren partidaris d'animals sagrats: bous, vaques, gates, falcons, xais xacals, i com que el sol els enlluernava quan se'l miraven, cosa que no s'esdevé únicament a Egipte, el feren déu principal amb el nom de Ra. Foren uns dels primers a gastar reis. Els faraons.

Entre aquests països i altres, Grècia i Egipte segles enllà, i més cap aquí els demás han estat protagonistes d'una fenomenal quantitat de guerres. Unes vegades aliats i altres desaliats. Les aliances s'han fet i desfet com aquell que res. Les guerres, una més una menys, han estat aquestes:

Guerra de Troia. Potser la més vella que es coneix ja que diuen que va tenir lloc 1.500 o 1.000 anys abans de Crist. El senyor Homer ha estat el que n'ha parlat més bé d'aquella guerra, com veurem.



Abans de la implantació del calendari que avui encara regeix, hi ha llibres que parlen d'algunes:

**Les Guerres Mèdiques.**- Aquestes guerres no vol dir en cap manera que els metges hi tinguéssin res a veure, ni les gentes que un temps poblaren les Illes Medes. Eren qüestió d'uns altres medes i tingueren lloc 490 anys abans de Crist, entre Pèrsia i Grècia. Els persians les varen perdre totes tres.

**Les del Peloponès.**- 431 anys a. C. Grècia i Esparta anaren a bufes. Els espartans, famosos preparant vailets a cap edat per anar a la guerra, es ficaren a Atenes.

**La Guerra Tebana.**- 378 anys a. C. Esparta se les tingué amb Tebes. Pèrsia, aquesta vegada, actuà de bona persona i aconseguí que es fes una pau.

**Guerra Lamiada.**- L'any 323 a. C. Grècia s'encara amb els macedonis, i se la carrega.

**Guerra Samnita.**- 313 anys a. C. Roma se les té contra els etruscs i altres i s'emporta la palma.

**Les Guerres Púniques.**- Tenen lloc 264 anys a. C. entre Roma i Cartago. A la gent que fa guerres no li ve d'una. Se'n fan tres i, a la fi, Cartago acaba rebent.

**Guerra dels Esclaus.**- Abans que els nordamericans es batéssin ells amb ells pel negres, ja els romans 134 anys a. C. eliminaren esclaus. En tornaren a suprimir 32 anys més tard i 29 anys després deixaren els esclaus molt malament. Aquestes darreres batusses foren les famoses del senyor Espartacus.

90 anys a. C. hi ha una Guerra coneguda com Guerra Social. Els senyors de Roma aixafaren una colla d'italians als quals es negaven drets polítics. Quan els tingué ben aixafats, concediren, als que restaren, drets de ciutadania. I segons es diu no se n'aprofità ningú.

**Guerra de les Gàlies.**- 58 anys a. C. Juli Cèsar es ficà per la França d'avui, i les tropes romanes, que un temps no tenien aturador, no pararen fins a romanitzar part d'Anglaterra.

En temps del nou calendari les guerres no paren. Moltes ni es troben



en els registres, però sí que s'hi troba la de Tarento i Pirro. L'any 280 el senyor Pirro es fica per Itàlia carregat d'elefants i els italians de moment s'espanten, però s'hi tornen i el senyor Pirro a cada bugada hi deixa llençols. En una de les batalles que perdé, deixà anar la famosa frase: "Una altra victòria com aquesta i estic fotut!".

No és que les escopetes no funcionessin fins l'any 1073, ans al contrari, però a l'any 1073 es troba la Guerra de les Investidures entre els papes i Alemanya. Aquella vegada Roma se'n sortí.

Els papes, un temps, feien moure tropa i escopetes, volen recobrar els Sants Llocs i s'arriben a fer vuit Croades. La primera té lloc l'any 1096. Sant Bernat es cuida de fer la de 1147. En la de 1189 hi prenen part, entre altres, Barbaroja i Ricard Cor de Lleó. Acabaren batent-se ells amb ells i signant la pau amb el sultà, senyor Saladí. N'hi ha una altra l'any 1202 que tampoc se'n surt. La de 1219 l'envesteixen els reis de Jerusalem i el d'Hongria. Falla. La de 1228 la porta a cap el rei Fredric II el qual passà de tenir raon amb Roma. La feu sense armes i ell que sí, fa un parli amb el sultà d'Egipte i aquest, segons es diu, li arrenda la Ciutat Santa per 10 anys.. La de 1248 la fa el rei Lluís IX de França el qual no se'n surt, cau presoner a Egipte i ha de pagar molts diners pel rescat. El rei Sant no se sap acabar el seu fracàs i ho torna a provar el 1270, però la tropa i ell mateix agafen la pesta a Tunis, i en aquell temps contra la pesta hi havia molt pocs remeis...

Hi ha moltes històries que no en parlen, però pel setembre de l'any 1285 l'almirall català adoptiu Roger de Llúria deixà sense calces una esquadra francesa davant la Cala d'Es Vedell, vorà les Illes Formigues. Tampoc les històries generals parlen de l'agafada, l'any 1229, de Mallorca, pel rei Jaume I als moros. Engrescat, el 1238 agafà València la qual estava també a mans morunes.

Encara que tampoc les grans històries no en parlin, l'any 1302 una colla d'almogàvers sense feina a Sicília, comanats per Roger de Flor es fiquen per Orient a plantofades i acaben fent un comtat català



a la propia Atenes. Les guerres, malgrat que en un lloc o altre n'hi hagin sempre, ve un moment que s'acaben, però per si les que fins llavors no havien durat prou, l'any 1337 França i Anglaterra en començaren una que s'ha conegut per la Guerra dels Cent Anys. Fou aquella guerra en la qual hi prengué part Joana d'Arc, la qual coronà el rei Carles a Reims, i aquest la deixà cremar. Malgrat la cremada de l'heroïna nacional francesa, Anglaterra hi deixà moltes peces en aquella guerra. Ja n'hi ha per a deixar-n'hi en una guerra que dura cent anys! Els anglesos no en tingueren prou, es veu, de fer una guerra cent anys seguits, que en fan una d'ells amb ells les Cases de Lancaster i la de Iork, coneguda per la Guerra de les dues Roses en la qual es feren batalles des de 1455 a 1485. El feudalisme hi sortí perdent en aquella guerra, i, al final, guanyà la Casa de Iork.

Els que fan col·lecció de guerres tenen una gran alegria quan poden inscriure la Guerra dels Països Baixos, l'any 1567 en temps del rei Felip II. Ducs i generals hi agafen fama en aquella guerra, però a la fi, els que creuen que les coses estan escrites s'emporten un èxit ja que s'acaba el domini espanyol a Holanda, degut, diuen, a que al país hi han mormes amb la Guerra de Successió.

En 1580 hi han guerres contra Portugal. La primera esclata al proclamar-se Felip II rei de Portugal. En 1640 surt la segona al revoltar-se els portuguesos i declarant Portugal independent. La tercera la mogué més tard en 1801 el rei Carles IV el qual no volia que els portuguesos fessin manetes amb els anglesos amb els quals sempre n'hi han fet.

En 1640 hi ha una guerra a casa, coneguda per la Guerra dels Segadors, la qual, els que saben coses diuen que s'inicià quan la gent de Palafrugell es revoltà contra les tropes allotjades a la vila. La guerra durà anys, els francesos vingueren en ajut del país però a la fi Felip IV tirà més canonades que catalans i francesos, però, en aquest fet, bon home, conserva els furs que els catalans tenien abans de revoltar-se.



Com que les guerres, un temps, era l'ofici de molta gent, es troben curtes, i es fa la dels Trenta Anys, la qual durà de 1648 a 1678.

Fou una guerra entre catòlics i protestants en la qual s'hi ficarren diversos exèrcits: danesos, suecs, austriacs, francesos i espanyols. Com en totes les guerres, els uns guanyaren batalles i els altres les perderen, i al revés. Al final, Austria, que fou una de les que l'havia moguda, es va veure obligada a signar la pau de Westfalia. I hi seguiren havent catòlics i protestants.

Ve la Guerra de la Devolució en 1667, entre Espanya i França pels Països Baixos. Els francesos agafen coses. Holanda s'alía amb Suècia, i Anglaterra fent llavors de bona noia ho arregla malgrat que l'arreglada no anà bé per a ningú.

El 1702 té lloc la Guerra de Successió a Espanya. El país fa sed a molta gent i no volen que vingui Felip V de França. I s'hi oposen a canonades Austria, Anglaterra, Holanda, Portugal, la Saboia i Brandeburg. Després d'haver-se batut sense miraments, ve la pau d'Utrecht i Felip V fou reconegut rei d'Espanya però renunciant els seus drets a la corona de França. Si s'havia d'arribar a n'aquest resultat, una altra guerra feta de franc. Fou durant el regnat de Felip V, "rei i lladres quinze voltes" que li deien els del país, que els castellans i francesos es ficaren a Barcelona, sola davant el perill junt amb Cardona, i la deixaren baldada. Ja llavors ens havia d'ajudar gent de fora. En totes les guerres que havem tingut sempre ens havia d'ajudar gent de fora.

Ara es comença una guerra en 1739 contra Anglaterra, en diverses represes, una d'elles la de Trafalgar en la qual el senyor Nelson feu jurar la constitució. A la fi Espanya s'alía amb Anglaterra i acaba perdent, però una pau li torna Menorca i la Florida la qual perderia més tard.

No, no s'acaben les guerres tinguin el nom que tinguin. Ara es presenta la coneguda per la Pragmàtica, que comença en 1740. Frederic II, de Prússia no vol que mani la senyora Maria Teresa filla d'un emperador alemany i envesteix tots els autriacs que troba. La senyo-



ra Maria Teresa, per veure d'arreglar-ho diu que només és reina d'Hongria, però ara són els francesos que no ho volen i s'hi fan a canonades. Es fa un nou emperador d'Alemanya i els austríacs no hi volen saber res. Frederic II fa una pau. Sajonia s'alía amb la senyora Maria Teresa i Frederic II renova les clatellades. Finalment ve una nova pau entre Prússia i Austria i Frederic reconeix com a emperador el marit de la senyora Maria Teresa. De nou, canonades en va. Si se sap que sempre després de les guerres ha de venir una pau, per què aquesta dèria de començar-les? No, en veritat aquestes coses no s'entenen. I ho prova quan arriba la Guerra dels Set Anys, la qual durà de 1756 a 1763, entre Prússia, ajudada aquesta vegada per Anglaterra, contra Austria, França, Espanya, Saxònia, Polònia, Suècia i l'exèrcit de l'imperi alemany. L'acabament, el de sempre. Una pau, i Prússia conserva part de Silesia. I, encara que el Canadà sigui molt lluny, França se n'ha de desfer, i Espanya s'ha de desfer de la Florida.

Durant el segle XIX es veu que la gent no està contenta en lloc i les canonades s'escampen pertot arreu.

En 1812 Els Estats Units es veuen valents i Anglaterra ha de deixar les colònies que hi tenia.

En 1838 té lloc la Guerra dels Pastells. França es fica a Mèxic, guanya i reclama a més a més de 600.000 pesos, 60.000 pels danys causats a un pastisser.

En 1840 apareix registrada la Guerra de l'Opi. Els xinesos es revoltent contra Anglaterra pel contraban d'opi que aquesta hi feia. Els xinesos reben i han d'acabar cedint Hong Kong a Anglaterra. El contraban seguia.

En 1846 els Estats Units es fiquen a Mèxic, i en treuen Texes i Nou Mèxic.

En 1847 ve la Guerra de Castes a Mèxic. Les castes perden.

Comença en 1853 la Guerra de Crimea entre Rússia i Turquia. França i Anglaterra van a favor de Turquia. Rússia perd part de la Besaràbia.

En 1859 Espanya es torna a ficar al Marroc. Un general de Reus, el



general Prim, comença a agafar anomenada.

A Mèxic, ells amb ells, fan una guerra de Tres Anys o de la Reforma, que comencen abans de 1859.

Guerra del Pacífic, la fa Espanya contra Perú i Xile. Xile contra Bolívia i contra Perú. Xile guanya Tacna i Arica. Bolívia ha de cedir a Xile tot el litoral.

A Europa fa dies que no hi ha canonades, després de les que organitzà el senyor Napoleó, i en 1870 es baten Prussians i francesos. França rep, i comença a pensar en tornar-s'hi.

Nova Guerra entre Rússia i Turquia. Els russos, als quals sempre ha sobrat gent, apreten fort, però a la fi Sèrbia, Montenegro i Bulgària resulten independents.

Triga a passar el segle, i en 1894 xinesos i japonesos s'envesteixen. El Japó guanya Corea i Manxúria. Però ve una pau i Corea en resulta independent.

En 1898, els Estats Units, a favor de Cuba que temps més tard hi anirien en contra, declaren la guerra a Espanya. Espanya perd la guerra i perd Cuba i Filipines. Els Estats Units celebren haver guanyat aquella guerra com si s'haguéssin batut contra el món en pes.

El darrer any del segle, el 1899, els anglesos es van a batre amb els boers. Els boers són pocs i acaben havent de dir prou.

Semblava que ja s'havia batut tothom i que el segle XX començaria bé, però el 1904 s'entaula una guerra russo-japonesa. Els japonesos ja anaven a més i Rússia ha d'abaixar calces. En 1911 italians i turcs passen de les paraules als fets i Turquia ha de demanar la pau. I l'ha de tornar a demanar en una Guerra als Balcans en 1912... I ja es va preparant la primera Guerra Gran en la qual s'hi ficarà molta gent a la qual en seguirà una de més gran i en la qual pràcticament s'hi ficaria tothom.



Diuen que fa més de 10.000 anys que a l'Àfrica i a la Vall del Mediterrà, abans de ser la mar que coneixem avui, ja s'hi treballava la terra i s'hi domesticaven animals. Això vol dir que ja hi havia qui feia treballar la terra i qui la treballava pels altres. La cosa és molt vella, vellíssima, i potser no és del tot il·lògic que anys a venir es presentessin Lleis de Contractes de Conreu. La gent en devia estar tipa de treballar sempre pels altres.

Es veu que de gent n'hi ha haguda sempre pertot. La prova és que hagin anat on hagin anat els descobridors n'han trobada de gent. I tant li fa que s'hagin ficat a Amèrica, com a Cuba, a l'Àfrica, a Austràlia i a Groenlàndia. Segur que a Amèrica s'hi arribà per l'Estret de Beríng el qual un temps devia ser menys estret que ara. Anys endarrera, la gent anava d'un lloc a l'altre amb barques, a peu o nedant. A la gent d'abans, als descobridors, no l'espantava res. Si s'havia de passar fred, la passava, si s'havia de suar, suava, i si s'havia d'anar a pinyes, s'hi anava.

A Egipte sembla que ja regaven 8.000 anys endarrera totes les terres properes al seu riu nacional, el Nil. I foren, es diu, dels primers de gastar reis, uns reis que feien anar gent a la guerra i li feien construir piràmides: els faraons. Per mèrit que tinguessin aquests reis qui feia les guerres i construïa les piràmides era la gent, el poble, sense el qual no hi hagués hagut guerres ni piràmides. El mateix poble que avui protesta per les reconversions i pels estats dictatorials. També es diu que fa molts anys, uns senyors que poblaven la Mesopotàmia ja empreaven una mena d'escriptura. I no se sap per què, els que diuen això hi afegeixen que aquells elements eren posseïdors d'uns massets extraordinaris la qual cosa no té res a veure, al nostre entendre, que un home propietari d'un bon nas pugui escriure bé.

A Egipte, es deixaren avassallar pels semítics i es deixaren implantar la dinastia dels faraons els quals hi establiren una trentena de dinasties. Es veu que molts egipcis, mentre els deixessin regar de la manera que ells volien, no s'hi ficaven pas massa si tenien faraons o



o no. Els faraons es baten ells amb ells, cosa que al córrer dels anys ho feren altres reis. Si ho havien fet els faraons! No hi deu haver gaire coses a dir. Aquestes batusses interiors anaren molt bé a uns reis pastors que es ficaren a Egipte i es feren faraons. Es veu que si es tenien ben posats en podia ser tothom de faraó, perquè se'n feu un senzill soldat, el soldat Amasis. Es coneixen molts noms de faraons: Tutmosis, Amenofis, Ramsés, el famós Tutankamen del qual anys endarrera pel país se li cantà una cançó de moda que fou una pena que no l'hagués poguda sentir en vida... A Egipte s'hi ficà molta gent. Quan ho feren els assiris ja volien fer el Canal de Suez. Llavors hi van els perses i, sense manies, també es fan faraons. I ja hi va gent nova, armenis, grecs i aris. A les històries només noms de cabdills.

S'ha parlat de grecs. Diuen que abans que els grecs existien els fenicis, procedents de l'actual república del Líban, bons navegants i bon comerciants. Amb vaixells de 50 remers fundaren la mar de colònies, entre elles Cartago i Cadis. Al llarg de la història es fonsaren al servei dels faraons, dels assiris i dels perses i sempre amb bons resultats ja que a més a més de navegar bé i de tenir molta parpagàlia fent negoci, inventaren un alfabet que en aquell temps hi havia molt poca gent que el tingués. Els grecs foren els grans rivals dels fenicis ja que com a comerciants no podien sofrir que algú ho fes més bé que ells. Però és que el grecs feren altres coses ultra obrir comerços per món enllà. En quant a comerciants, la cosa més important que feren, almenys per nosaltres, fou obrir un mercat a Empúries i ensenyar a pesar a les dones de l'Escala. Per Empúries hi passaren els romans els quals un temps seguiren les anades gregues, fins que els bàrbars normands o uns que s'hi assembleven diexaren la ciutat tal com l'havem trobada fa poc, en un piló de runes. A n'aquestes runes s'hi han trobat monedes, estàtues, àmfores, terrissa, gots... L'Estatua d'Esculapi, la qual ara presideix les runes, és una reproducció de l'original, segons diuen els entesos, quin original es portà de Grècia. A destacar de l'estàtua del famós metge, les sandàlies, al fer les quals el senyor escultor s'hi



va mirar molt. Si els grecs es van plantar a Empúries per negoci no és massa clar que fessin seguir de Grècia l'estàtua del senyor Esculapi, llevat, llevat que entre les coses que venien els grecs venguéssin herbes guaridores. Llavors potser seria just que s'haguessin emportat l'estàtua del metge per tal de demostrar a la clientela quin bon efecte feia prenent herbes el senyor Esculapi. Però és que abans de fundar Empúries els grecs ja havien fet parlar d'ells. Es veu que a les històries les dones no poden ser més guapes que del compte. El senyor Paris, el qual sembla que era un element afeccionat a la música, també tenia afecció a les senyores i sobretot si eren de bon veure com sembla que ho era la senyora Elena. I ell que sí, que va i la rapta. Ni mai ho hagués fet! Allò costà una guerra en la qual segons el senyor Homer hi intervingueren les altures i tot. Per tal de veure si la cosa es podia arreglar, es proposa que s'ho facin el senyor Paris i el senyor Menelau, marit d'Elena. Es considerarà lògic que fos el marit qui anés a mormes per tal de fer tornar la dona a casa seva, però un troià fereix al senyor Menelau, i no hi ha combat. Els de l'Olimp es fiquen en aquella guerra. El senyor Zeus, el qual segons diuen hi manà una pila d'anys, ho prohibeix, però és una de les poques vegades que els de l'Olimp deixen de creure'l. A més a més de la senyora Elena hi ha altres dones en joc. Les senyorettes Briseida i Criseida. La primera fou feta presonera i correspongué al senyor Aquil·les el qual se n'anamorà com un boig. Quan Apol·ló portà la pesta entre els grecs, la senyoreta Criseida feia d'esclava a casa el rei Agamenó, i com que el pare de la noia la reclamà, Aquil·les exigí al rei que l'hi tornés. El rei es vegé obligat a tornar la noia, però es venjà d'Aquil·les prenent-li Briseida. L'heroi grec s'enfada i es retira al seu campament lluny del camp de batalla. I els grecs no fan més que rebre. Afrodita es fa càrrec del senyor Paris. Agamenó proposa, quan veu que les altures fan més que mirar-se les coses de lluny, alçar el seti de Troia. S'hi oposa Nèstor, vell de gran autoritat que arribà a Troia amb 90 vaixells. Es tracta de fer tornar al senyor Aquil·les. Se li



envien presents i els torna. Héctor, el més valent dels troians, i Apol·ló cremen les naus gregues. Entre això i que Agamenó humiliant-se, ha tornat Briseida al senyor Aquil·les, aquest es decidí a intervenir. La senyora Tetis, una de les inacabables dones del senyor Zeus, fa fer a Vulcà, unes armes especials per Aquil·les. Aquest mata a Héctor, i Héctor que ja devia saber quelcom, Homer no es pot discutir, li diu que ell també farà mala fi. El senyor Aquil·les lluitava tranquil pel món perquè sa mare el banyà a les aigües de l'Estigia, però com que el banyà agafat per un peu, el senyor Aquil·les tenia un taló desprotegit per aquelles aigües protectores. I ja s'ha sentit dir manta vegada allò del "taló d'Aquil·les". I com que aquestes coses els de l'Olimp les devien saber gairebé tots, Apol·ló digué a Paris que li engegues una fletxa al taló. Paris ja ho trobà estrany allò, "però si tu ho dius" diuen que va dir a Apol·ló. I, efectivament, apuntà ben apuntat al taló de l'heroi grec, i aquest es convertí en baixa definitiva...

La senyora Elena...com que a Troia se li va morir Paris - s'hi va morir molta gent a Troia -, es casà amb el senyor Deifob, però el casori durà poc. Ulisses feu matar al senyor Deifob per Menelau, i Elena torna amb el seu primer marit. Sembla que algú de les altures arreglà l'armistici. La parella passà molt temps anant d'un lloc a l'altre, però a la fi es dedicà a festejar en pau a Esparta, on sembla que s'hi festejava molt bé.

Els grecs, després d'haver partit peres amb Esparta, es dediquen a anar pel món a fundar colònies i ho fan a Itàlia, a Sicília, a Marsella i al país. Ja s'hi troba de tot pel mig dels grecs: aristòcrats, reis usurpadors o tirans, demòcrates...D'ençà que tingueren la sort de comptar amb un element com Homer, els grecs es veieren en cor d'investir-ho tot i porten al món una gran col·lecció de d'historiadors, filòsofs, autors teatrals, narradors i savis fenomenals. Començà el senyor Sócrates fent discursos pel carrer. L'escoltava tothom i l'home no es cansava de dir que no sabia res. Deixava dir a la gent i, segons la gent deia, l'home s'enfilava més



i més. La investigació a través de les coses normals ens pot portar a descobrir la veritat. Es l'únic filosof conegut que es bevé un got de metzines sense protestar. Sense Sòcrates no hi hagués hagut Plató, l'home que ho fiava tot a la geometria. Inventà l'Acadèmia i la teoria de les idees. "El govern no serà bo - deia - fins que els reis filosofin o els filosofos siguin reis". I sense Plató potser no hi hagués hagut Descartes, aquell ciutadà el qual es passà 20 anys seguits pensant. "Mentre penso, existeixo", deia Descartes. I qui sap si sense Descartes hagués vingut Espinosa. Jueu, quan negà l'origen diví de la Bíblia els jueus l'edificaren de tot i recomanaren a la gent, entre altres coses, que no s'hi acostés a més de quatre passes. I potser sense Espinosa no sabriem res del senyor Kant, l'home de ~~les~~ passejades cada dia a la mateixa hora. Diuen que la gent s'hi posava els rellotges al corrent. L'home que deia que la raó era la raó. La raó és la història de tot coneixement. I al senyor Kant el seguí el senyor Fichte, kantista pur. El deura és la font de tot dret. O sigui, que hi ha qui <sup>soté</sup> que sense el senyor Sòcrates, probablement no hi haguéssin hagut aquests capitans generals de la filosofia.

El senyor Homer, acostumat a fer intervenir gent de l'Olimp quan les coses anaven malament, portà els grans tràgics grecs. Era un temps que a Grècia tenien Set Savis: Soló, el qual pretenia que la gent no pagués els deutes <sup>per</sup> la qual cosa avui tindria els admiradors a cofes. Tales, bon filosof però de pocs partidaris ja que sostenia que tot venia de l'aigua, principi de totes les coses, i que tot hi ha de retornar. Ja hi ha gent que fa aigües, però no vol que sigui dit. Periandro, el qual va governar Corint durant 41 anys. Protegí la gent que pensava, i fou un gran tirà, cosa que en aquell temps era molt ben vista. Governar 41 anys ja ho han fet altres, però potser l'amic Periandro els va governar bé. Pitaco, famós guerrer i filosof. Fou aquell que va dir: "No aneu barroers. Cerqueu el moment precís per actuar". Quiló... amb Quiló quelcom hi degueren trobar els grecs que el posessin entre els Set Savis. Cleobul, fill de rei. Plutarc

ocells araven el vol. Al senyor Orien se li morí la dona, Euridice,



decidí posar-lo entre els Savis. I quan Plutrac ho va dir! Bias. Tothom fugia de Priene davant el setge dels generals de Cyrus. Ell, Bias, es mantingué impassible. I quan algú li va preguntar què feia, "Tot ho porto al damunt", va dir.

Els grecs fent tragédies no s'estaven de res, i encara avui hom no sap d'on treien els arguments. Esquil en feu 80. Sofocles 123. Eurípides totes les que vulguin vostès...I per això deixà tres dones immortals: Medea, Ifigenia i Fedra.

Fedra fou raptada per Tesseu, i la dona s'enamorà com una col·legiala d'Hipòlit, son fillastre. Però Hipòlit o bé li feu el sord o al noi n'hi agradava una altra. Fedra no ho paí, diuen que es va penjar fent creure a Tesseu que Hipòlit l'havia empaitada.

Edip va a ferrer a casa una endevinadora, i, sense saber-ho, es casa amb sa mare i mata a son pare. Quan ho sap es treu els ulls i va errant pel món guiat per Antigona la qual no el deixà mai.

Orestes era germà d'Electra. Egist matà al pare d'Orestes i aquest fe passar avall a Egist i a sa propia mare a la qual considerà còmplice d'Egist. Perseguit per les fúries, anà d'un lloc a l'altre fins que el rei de Taurida el feu presoner. Sa germana Ifigènia l'ajuda a escapar de la presó. Ifigènia estava al servei de la senyora Artemisa (Diana) al temple de Tauris en el qual el seu treball era fer sacrificar tots els estrangers que s'hi presentaven. La fugida d'Orestes i Ifigènia fou protegida per Minerva - recurs d'Homer - i Orestes fou absolt de les dues intervencions portades a cap...Aquells grecs donaven per a tot.

Disposaven de gent incorruptible als diners, com el senyor Aristides. D'oradors que deixaven fent discursos la gent amb la boca oberta, com Demòstenes. Governants com Pericles, i escultors com Fídies, el qual, segons els grecs de llavors no seria superat per ningú. Músics com el senyor Orfeu, el qual començà la seva carrera tocant una cítara que li regalà Apol·ló. La cítara tenia set cordes, i el senyor Orfeu n'hi afegí dues més per tal de tocar-hi més coses, i l'afegida fou una troballa. Tocant aquella cítara adormia les feres i els ocells paraven el vol. Al senyor Orfeu se li morí la dona, Euridice,



la qual potser no s'havia portat massa bé, i l'home es dedicà a cercar-la tocant aquella famosa cítara. Adormí, tocant-la, a les divinitats infernals i aconseguí que Euridice tornés a la vida, però li fou donat aquest regal amb la condició de no mirar-se-la abans de sortir de l'infern. Però el pobre senyor Orfeu n'anava tan endarrerera de mirar-se-la, que no va creure i se la mirà, i la perdé per sempre. Desesperat, es llevà la vida...

Metges com Hipòcrates, el del famós jurament, i pare de la medecina. Quan fou mort, unes abelles feren un rusc damunt la seva tomba i tothom que prenia aquella mel es guaria tingués la malaltia que tingués. El senyor Pitàgores, el qual aplicava els números a tota cosa, de la manera que tenia el món de rodar fins a la música. Inventà, entre altres coses, la taula de multiplicar, allò que havem après tots de menuts anant a estudi...Aristòtil, aquell senyor que va dir primer que ningú, que l'home era un animal polític. Fou també el primer que va dir que hi havia tres formes d'Estat: la monàrquica, l'aristocràtica i la republicana, les quals degeneren, va dir pensant amb l'oposició, en tirania oligarquia i demagògia. Feu de professor a Alexandre el Gran, es ficà en Mecànica, Història Natural...Era un veritable rebost d'idees i coneixements, creador de la lògica, i és l'home que més ha influenciat en el curs de la filosofia humana, des del seu temps fins al Renaixement...També fou gent grega la que trobà les Set Meravelles del Món: Les piràmides de Keop, els jardins penjats de Semiramis, les muralles de Babilònia, el Colós de Rodos, el monument al senyor Júpiter, *el temple de Venús* i el sepulcre de Mausolo, rei de Carla. Va tenir Grècia d'aquells temps històriadors com Herodot, pare de la Història. Era element de casa bona i això li permeté viatjar per molts països. Era home que es creia el què li deia la gent. En una de les seves lectures en públic en motiu de celebrar-se uns Jocs Olímpics, fou sorollosament aplaudit per un jove afeccionat el qual amb el temps seria el famós Teucídides de gran anomenada fent històries. L'amic Teucídides quan feia històries deia sempre la veritat, fos o no fos agradable a la gent que l'escoltava. Cosa que haurien de fer sempre els historiadors.



Entretant a Europa continental ja hi va i hi ve gent. Potser sí els senyor neandertalesos, els cro-magnonesos i els grimaldis eren elements amb els quals era difícil entendre-s'hi ja que es dedueix que anaven pel món en cara de tres déus i amb garrots a coll i no per a presumir com si fos un bastó sinó per tal de fer-los servir contra tot aquell que se'ls posava per davant. Sembla que no s'hi podien tenir tractes de cap mena, però bo i aquesta mala fama que se'ls ha posat al damunt, algun parent devien deixar i, si això és cert, segur que degueren festejar, a la seva manera és clar. Pel món no s'ha pas festejat sempre posant ulls en blanc i torçant el coll. Potser aquells primers festejaven a garrotades. No fa pas tant que a Calella hi havia un festejador que festejava a cops d'espardenya. I si alguna vegada era la festejada que li recordava que s'havia descuidat dels cops. Aquells parents, doncs, ja camí de la civilització degueren ser els primers que van deixar per coves reproduccions d'escenes de caça, de pesca i de batalles. D'aquells pintors prehistòrics n'han vingut tots els pintors els quals han omplenat el món d'exposicions des dels figuratius als abstractes. I ja es troben pedres tallades que per quelcom es feien servir, junt amb marfil. Això darrer vol dir que un temps a Europa hi havia elefants i mamuts, únics exemplars capaços de produir prou marfil per a fer-ne anys a venir boles de billar, ja que es pot afirmar sense por de trobar retop que la gent de llavors res no sabien de caramboles i quatre bandes. Ells, del marfil, en feien agulles de pit i potser ganivets de butxaca.

I ja trobem a Europa barreja de gent, ibers, celtes, germànics, eslaus i bàltics. Es possible que els que baixaren del Nord, vàndals, normands i islandesos, ho fessin perquè a casa seva hi feia molta fred i ells anaren a la recerca del bon temps, del sol, afecció, aquesta de cercar el sol, que ha continuat fins els nostres dies. Anys enllà les històries parlen del senyor Sargó, un bàrbar semític el qual conquerí un món des del Golf Pèrsic al Mediterrà. Sol, per barbre que hagués estat, no l'hagués pogut agafar mai aquest món que agafà. De nou els historiadors es descuiden de la gent que anava amb



EL SENYOR Sargó. Com sempre. La gent no comptava.

Es comença a parlar de Roma, d'aquella Roma imperial la qual, vagin a saber per què no podia veure els grecs, potser envejant els déus que feien servir els aqueus o les estàtues del Partenó o els Set Savis de Grècia. Els perseguiren pertot i acabaren fent de Grècia una trista província romana.

Diuen que molts anys endarrera Itàlia era un país ple de boscos i muntanyes i poc poblat. Al nord del país hi havia gent que parlava ari, pel mig s'hi ficaren els etruscs i pel sud, els grecs. Els romans, però, en un moment determinat, s'alcen amb el peu dret i decideixen fer parlar d'ells. Es desfan dels etruscs, els quals tenien reis a Itàlia, i una part del país esdevé una república aristocràtica governada per patricis els quals tenien acollatats als pebleus que bo i essent molts més que els patricis no comptaven per a res. Ròmul ja feia dies que havia fundat Roma damunt un dels set comals que voltaven la ciutat. Diuen que Ròmul no prengué llet materna, ni de vaca, ni de cabra, sinó de lloba. I un element que fou pujat amb una llet com aquella no podia fer altra cosa que fundar una ciutat com Roma, de la qual fou el primer rei. En un resum petit com aquest no podem omplenar planes de detalls i detallets, i no podem fer altres coses que passar l'estona fent grans salts. Es per això que ja trobem un Senat format per 200 parets de família. En lloc de rei hi ha dos còsols, i, en casos de compromís, s'anomena un dictador per sis mesos. Aquella gent en matèria de dictadors ja sabien el què es feien. Temps després es faria el sord a n'aquest termini i els dictadors farien anys i anys. Però no tot eren senadors a Roma. Hi havia la plebs, el poble pelat, el qual lluità durant dos segles per tal que les lleis fossin iguals per a tothom. Al veure que no se'n sortien, volgueren fer una nova Roma a la seva manera, al seu aire. Els patricis aflluixaren, ja que sense els plebeus Roma no hagués estat mai res. Per tal d'arreglar les coses perdonaren deutes que es veu que ja llavors la gent en tenia a desdir, i que és cosa que hauria de servir de mirall a molts governants actuals, però



els que governen ara dona la impressió que es guanyen la vida posant cada dia més impostos. Ells s'ho perden, ja que si es dediquessin, tal com recomanava el Saví Soló, a perdonar deutes, els que ho tressin endavant no perderien mai cap elecció. A Roma, doncs, els patricis perdonaren deutes a la gent, i deu tribuns protegeixen els plebeus. I els deixen votar. I, un temps, es fan lleis per patricis i plebeus. Naturalment, els plebeus diuen que aquell és un temps que val la pena viure'l. Però allò no havia de durar. L'estar bé al món no ha durat mai massa...

Roma fa sed i els gals l'envesteixen i la saquegen. Roma es refà, i llavors s'hi fica el senyor Pirro carregat d'elefants com havem vist. També havem vist que els romans s'espantaren molt de moment ja que era la primera vegada que en veien d'elefants, però una vegada els passà l'ensurt se'n sortiren bé i el senyor Pirro hagué d'anar a fer batalles ell i elefants per altres llocs.

Roma veu que els temps són perillosos i que si no es disposa d'un bon exèrcit la ciutat canviarà de mans moltes vegades. I Roma fa un gran exèrcit. En temps normal es mobilitza la gent de 17 a 45 anys, i, en temps anormal, de 17 a 60. I aquell exèrcit sempre està a punt. A Roma ja no l'aturarà res...

El món és molt gran i hi ha gent que no està mai quieta. Babilònia molt cobejada per ser un gran centre comercial, passa d'unes mans a altres. Es veu que, entre altres coses, a Babilònia hi havia una biblioteca amb llibres de fulles de pàpirus que la gent volia saber com anava feta. Els invasors no en feren cap cas d'aquells llibres i en cremaren més d'un. Eren llibres que devien costar un ull de la cara i que només els devia llegir gent molt principal.

Es comença a parlar de la Xina, la qual ha estat sempre molt gran, i de la dinastia Xang que els que en parlen diuen que va ser una bona dinastia. I les històries també parlen dels aris, una gent que feien uns grans festeigs i que es diu que tenien gent llogada per a recitar versos i que potser foren els primers de fer Jocs Florals. De tota manera aquella gent, i no pas recitant versos, es plantaren



a Anglaterra, Espanya, Itàlia, Grècia i s'arribaren fins a l'Índia. Ficar-se per terres forasteres fou la feina dels homes durant anys i anys. Ja hi ha gent que es bat amb armes de ferro. A mida que s'anirà progressant les guerres s'aniran fent amb armes més contundents cada vegada. No es progressa únicament pintant i fent calces de dona, ja se sap.

Els jueus primer vivien a Judea, una de les quatre províncies palestines, i tenien per capital Jerusalem. Judea es troba voltada per Egipte, Siria, Assíria i Babilònia. Els jueus de llavors es dedicaven principalment a passar el temps fent literatura, una història del món conegut, lleis, cròniques, salms, llibres de sabiduria, versos... Aquestes activitats mai han comptat amb el consens general es veu, i un faraó, que un temps es consideraven déus, saqueja i crema Jerusalem. Els que s'escapen d'aquella cremada general són portats captius a Babilònia. Es diu que a Babilònia els jueus s'acabaren de posar al dia. Potser perquè ho sabé, el senyor Siro agafà Babilònia, aplegà els jueus que podé, i els tornà a Jerusalem. Uns quants s'estableixen a Palestina. I passen unes bones temporades. Es comencen a conèixer els jueus perquè tenen nassos en forma de 6. Quan anàvem a estudi els hi feiem tots els nassos en forma de 6. Els jueus són gent més aviat pacífica, però quan tenen guerres fan sortir el senyor Saul. I venen David, de gran anomenada per haver-se batut amb el gegant Goliat, Samsó, dotat d'una força extraordinària, i que diuen que amb una barra d'ase va aixafar a mil filisteus. Es veu que tenia la força als cabells. Els filisteus que restaren feren entrar en joc a la senyora Dalila al trobar estrany que Samsó anés pel món amb uns cabells més llargs que l'altra gent, i Dalila, ben aconsellada, li escapsà la cabellera. I l'home perdé la força. Llavors els seus enemics n'hi feren de totes, l'empresonaren i li llevaren els ulls. Però a la presó els cabells li tornaren a créixer, i quan els filisteus per tal de burlar-se d'ell el portaren davant un temple acabat d'estrenar, Samsó, abraçat a dues columnes, tirà el temple a terra aixafant la mar de filisteus i aixafant-se ell mateix.



Els jueus en aquell temps comptaven amb Salomó, el savi Salomó, el qual es casà amb la filla d'un faraó. El senyor Salomó és aquell que quan dues dones volien el mateix fill, va dir que en donaria la meitat a cadascuna d'un cop d'espasa. La mare de debó s'hi negà i el fill fou per a ella. No s'acaba aquí la saviesa de Salomó. Fortificà ciutats, creà un exèrcit permanent, i construí el Temple. Però tot això no és res. N'era tant de savi que diuen que tingué 700 dones com a reines i 300 de les altres. Que surti algú, per savi que sigui, que pugui dir que s'hagi acostat, ni acostat, a les afeccions fembreres del senyor Salomó!

Els jueus diuen que ells són el poble preferit per Déu, i ningú no els pot treure d'aquí. Però es veu que ja llavors hi havia gent que no podia veure els jueus, la majoria dels quals se'ls veia pel carrer amb la seva biblia a coll, i el senyor Pompeu, un temps gran personatge romà, els sotmet al domini de Roma. Els jueus, quan poden es revoltent, i el senyor Tito, el qual tenia fama de destruir coses, destreix Jerusalem i el Temple, i els pobres jueus són escampats i venuts com esclaus. Els que poderen tornaren a Judea i es tornaren a sollevar contra Roma. Roma s'enfada de nou, es torna a ficar a Jerusalem i prohibeix als jueus que hi tornin. Els jueus s'escampen per tot el món, malgrat que a molts llocs se'ls faci mala cara i, amb la seva biblia a coll, a través dels segles sempre han pensat tornar a la terra promesa. A la fi se n'han sortit portant maldecaps a molta gent, però se n'han sortit. Hi ha hagut d'haver una primera guerra mundial per a sortir-se'n. La seva capital nominal era Jerusalem, però la real era la seva biblia la qual no han parat mai de llegir i comentar.

A l'Índia, on sempre hi ha hagut tanta gent, el senyor Buda, element de casa bona, deixa cavall, espasa i roba, i se'n va pel món a fer prosèlits. Debuta fent discursos a Benares, i es va passar 45 anys fent discursos per l'Índia. Se'l sol presentar en estàtues amb una gran panxa i molt més gros que no era en vida. En algunes d'aquestes estàtues se li veu el llombrígoix, segurament perquè la gent veiés que en tenia.



Més o menys per aquelles dades trobem per la Xina el senyor Confuci, element de grans bigotis, conegut pel "Mestre". Era home enamorat dels textos antics que ell ~~regeia~~ eren els millors. Aribà a ministre de Justícia, però es desenganyà de com anava la política - ja en aquell temps hi havia gent desenganyada dels polítics -, i es dedicà a fer uns grans discursos contra la moral social i política que trobà anant pel món. Un dels seus lemes era: "No facis als altres allò que no vulguis que et facin a tu". Quan fou mort se l'adorà, se li feu un culte i una religió: el Confucionisme, que s'ha de parar esment a no confondre amb confusionisme.

Les fronteres llavors es feien i desfeien com aquell que res. I als conquistadors que conquistaven no els venia d'un país més o d'un país menys. Es parla d'un senyor Darius el qual fundà l'imperi més gran que s'havia vist. Ja abans d'ell havia existit un altre senyor Darius, fill de rei. Son pare li deixà el tron, però no una cortisana la qual segons sembla es deia Aspasia i aquell Darius hi feia peuet. Son pare li ho privà i Darius s'enfadà molt. Tant que es revoltà contra son pare. Aquest l'empresonà i el feu degollar. "Que m'heretis el tron, mira, però que em toquis Aspasia, en cap manera" hagué de sentir Darius de llavis de son pare abans de la degollada.

Els perses s'engallen i ja els trobem encarats amb els grecs. Siro agafa Babilònia - una de les ciutats que mai sabé ben bé a qui havia de creure -, i funda l'Imperi persa, un imperi que feia, entre altres coses, uns grans palaus a llurs reis. I es comencen a planto-  
fejar amb els grecs a la Batalla de Marató. Els grecs, murrís ells, quan els perses desembarquen, omplenen el pla d'obstacles i la cavalleria persa fa aigües. Guanyaren els grecs, i es diu que un element grec se n'anà corrents a portar la bona nova a Atenes sense aturar-se en lloc ni per a res. Hi arribà just per a dir: "Hem guanyat!" i morí rebentat per l'esforç fet. Llavors la gent era així.

Els perses es refan i es planten davant Atenes. Els grecs veuen que els perses són molts i demanen ajut a Esparta. Escullen un element el qual havia guanyat moltes curses a les Olimpíades, i l'home fa



més de 100 milles en dos dies sense deixar de córrer. Els espartans arriben a Atenes en tres dies, però els grecs ja s'havien desfet dels perses tots sols.

Ara trobem un senyor Xerxes que fabricà l'exèrcit més gran conegut fins llavors. Creuà els Dardanel·ls damunt un pont fet amb barques. Les històries, com sempre, no fan cap menció dels que feren aquell pont sense el qual el senyor Xerxes s'hagués hagut de quèdar a casa. A les Termòpiles 1.400 espartans a les ordres del senyor Leònides, s'enfronten al fabulós exèrcit. No quedà cap espartà per a contar-ho. Els historiadors només parlen del senyor Leònides.

Els grecs agafen por i abandonen Atenes, i la ciutat fou cremada pel senyor Xerxes. És possible que llavors els guanyadors també demanessin diners als vençuts, com es faria temps després, però sovint acabaven calant foc a les ciutats conquistades per tal de què si els vençuts hi tornessin tinguessin molta feina a fer-les noves. Els guanyadors d'aquell temps, malgrat tot, ja protegien la construcció. Si fa no fa com tots els que han guanyat guerres d'ençà que pel món se'n fan. Llavors a les ciutats s'hi calava foc. Ara es deixa a mans de les canonades. A Grècia, com tothom sap, hi ha moltes illes i això fa que els grecs siguin uns grans mariners i navegants, i aquells grecs mariners es fan a la mar, envesteixen una esquadra persa i la deixen sense barques. Llavors els grecs, els quals sempre han fet bones aliances, s'alien amb els macedonis per anar contra els perses per si aquests fossin més del què la gent es pensava. Els perses ja s'havien desfet del senyor Xerxes. Sempre ha estat perillós, pels que manen, perdre batalles. Els grecs tenen la sort de comptar amb un element com el senyor Alexandre, anomenat el Gran, el qual seguint les ordres de son pare, fou ensenyat pel senyor Aristòtil. Segur, per l'anemonada que tingué, que fou el millor deixeble sortit de les mans del gran savi grec. A cap edat es posa davant la tropa i ho agafa tot: Palestina, Asia Menor, Egipte, Babilònia, i no en té prou i se'n va a Orient. A Orient fa casar els seus generals amb dones del país, i els que porten comptes d'aquestes coses diuen que hi hagué 10.000 bateigs.



Amb l'empenta que portava, aquell Alexandre ho hagués agafat tot si hagués tingut temps, però la gent emprenadora sempre ha de fer la trista mort del cigne a la meitat de camí, i el bon Alexandre va agafar quelcom que no hi comptava, la febre, i aquell mal el privà d'anar a la fi del món.

La glòria d'Alexandre pujà al cap als romans. Si un general grec ha estat a punt de conquerir el món, nosaltres el conquerirem tot, degueren dir els romans. I es posaren a fer feina. De sortida s'encararen amb Cartago, llavors la ciutat més poblada que es coneixia. Han començat les Guerres Púniques. A les guerres s'ha posat de moda donar-les-hi noms distints, però portin el nom que portin totes pateixen del mateix mal. Si els atacats no fugen, atacants i atacats sofreixen baixes de consideració. Una baixa és una baixa, però a cops de llança es veu que se'n feien poques i s'inventaren les escopetes primer i els canons després. Ara s'està parlant d'unes bombes que es diu que faran una baixa general. Ja veurem qui farà històries si s'arriba a produir aquesta baixa general.

El senyor Anibal era a Espanya, país de pas en el qual tothom s'ha vist en cor de ficar-s'hi, i s'acosta a Sagunt. Sagunt era romana i els saguntins demanen ajut a Roma. Roma fa saber al senyor Anibal que Sagunt és ciutat romana i sota la protecció de Roma, i que si Anibal fa mal a cap saguntí es recordarà de Roma. Però Anibal fa com el rei Jaume del senyor Pitarra amb un paper que li donaren a llegir. Se'l passa per on se'l passà aquell rei Jaume de bona memòria. I arrasà Sagunt malgrat que els pobres saguntins s'hi feren amb les dents i amb tot el què tenien. I Anibal té la idea d'anar per Roma, comptant que els romans eren uns llenguts. I va camí de Roma carregat de gent a cavall, a peu i d'elefants pensant espantar tots els romans que trobés. Anibal va fluix de història i no sabia que els romans ja s'havien espantat quan van veure per primera vegada els elefants del senyor Pirro, i resulta que els romans, en lloc d'espantar-se com Anibal es pensava, gent que a les guerres se les sabien totes, desembarquen a Marsella i a Empúries per tal de ta-



llar el suministre al gran exèrcit cartaginès, cosa que s'ha vist, amb el temps, que en una guerra llarga, és una gran cosa. Un exèrcit dejunat, ens havem cansat de dir-ho, no treballarà mai tan bé com un exèrcit que faci bons repassos. Això qui ho contradigui serà ben bé per ganes de discutir en va. Les guerres les solen guanyar els bàndols els quals, a més a més de disposar de més canons, disposen de cuines honestes que els soldats les puguin fer servir cada vegada que tenen gana. Si falla la cuina, falla tot: valor, ganes de bàtre's, i obediència als que diuen que s'ha d'anar endavant. Les batalles que s'han arribat a perdre per falles de la Intendència que s'hagués sin guanyat si la tropa hagués anat bé de vitamines!

Aníbal obtingué algunes victòries, però no la de debò. Estar a tocar Roma i no agafar-la, és com modernament anar a Roma i no veure el papa. L'home espera reforços que no arriben. El senyor Escipió descartagina Espanya i acaba d'aixafar Anibal a Zama. Anibal ha de plegar i a la guerra quan s'ha de plegar, malament. Cartago ha de donar l'esquadra, pagar abundantament i cedir les colònies europees. A Cartago quan hi arriba Aníbal de la manera que pot, troba malestar, d'una cosa en ve l'altra i l'home acaba emmetzinant-se, com Sòcrates, i com faria anys més tard la reina Cleopatra. Roma, ja cofoia d'aquella victòria va agafant coses i més coses... Cartago es refà, però els romans no ho volen, tornen a Cartago i no en deixen més que pedra damunt pedra seguint els consells del senyor Cató el qual de feia molt temps venia dient, acabant els discursos, que Cartago s'havia de destruir.

Per aquests temps, un emperador xinès, el senyor Shi, o un nom semblant, fa fer la Gran Muralla per tal de que no s'hi fiquin forasters. Llavors voltar un país o una ciutat de muralles era picar segur si es tenia la precaució de tenir els rebosts plens. Molts assetjadors s'ho deixaren córrer davant d'un rodal murallat. Ara, l'emperador senyor Shi feu la muralla més llarga del món. Es clar la Xina ja de temps era tan gran que el senyor Shi hagué de fer construir una muralla de 2.000 quilòmetres de llarg. Se sap el nom de l'emperador



però res no se sap dels desconeguts xinebs que posaren els rajols de la Muralla ni dels que els van coure. Ja hi havien algunes muralles de nom com la que l'any 117 feu construir l'emperador Adrià a Anglaterra per tal d'evitar la penetració dels escocesos, i també tenia nom la que feu fer l'emperador Aurelià a Roma l'any 271. Però ni la del senyor Adrià, de 100 quilòmetres, ni la del senyor Aurelià, que en tenia 24, es poden posar al costat de la del senyor Shi que en tenia 2.000!

Els romans, imparables, s'escampen per cada costat. També són dels que van a Jerusalem i se'n passen mestre. Substitueixen el Temple dels pobres jueus i n'hi fan un dedicat al senyor Júpiter en el qual els romans es veu que hi tenien molta confiança. I tot va esdevin-guent romà: Còrsega, Sardenya, Sicília, Marroc, Alger, Tunis, part d'Espanya - diuen que al nord no foren mai ni ibers, ni celtes, ni grecs, ni romans, foren ells -, França, Bèlgica, Hongria, Anglaterra i els baixos de Rússia. Com a imperi ja no es podia demanar més. Oficialment tothom ha de parlar llatí, i s'instaura allò del Dret Romà, a molts llocs encara en peu. Si bé el llatí era la llengua oficial, a muntanya i a les viles la gent parlà sempre com havia parlat tota la vida. Es temps d'esclaus i els romans, malgrat el seu Dret, també en tenien. Es veu que un temps el que no tenia esclau era molt mal vist. Quants més esclaus un tenia, més diners se li atribuïen. Els col·leccionadors d'esclaus es miraven llavors, com ara els col·leccionadors de senyoretes o de cotxes. Formar part de l'exèrcit és obligatori, i els esclaus, quan els que no en són van a fer guerres, menen les hortes i camps dels que han marxat. Roma, en aquell temps, era una república de terra-tinents o, si volen, de pagesos rics encara que no fessin de pagès. Al Senat hi ha la gent d'influència, ge a la qual l'altra gent s'escolta, ja que un temps als Senats hi havia gent principal. Un senador era un senador, càrrec que a vegades costava diners conseguir-lo i mantenir-lo. A mida que l'Imperi anava aixamplant fronteres, la gent havia de pagar el manteniment dels exèrcits format un temps per mercenaris que si havien d'actuar vollien cobrar. I a la gent, no d'ara, de temps immemorial li ve molt



i molt malament de pagar. Aquest descontentament i el fet d'haver-hi a Roma cada dia més gent que no feia res ajuda a preparar la fi que va fer l'Imperi. Hi hagué un temps una mena d'Assemblea Popular composta pels que no tenien dret al títol de senador, i alguna vegada es gosà encarar amb el Senat, però el Senat era el Senat i no s'ho deixà veure. Anar contra el Senat era perillós ja que per menys que cantés un gall s'eliminava gent sense contemplacions.

Som en el temps del senyor Juli Cèsar, del qual les històries n'han parlat molt. Portava l'Imperi un triumvirat, i s'ha vist que quan volen manar tres si tenen idees distintes, és una mala cosa. Juli Cèsar Pompeu i Cras no s'acaben d'entendre. A la fi, Juli Cèsar, després d'haver anat a investir a Pompeu on aquest es trobava, esdvé, per defunció de Cras, home riquíssim al qual el senyor Juli li manllevà diners, amo del món romà. Es el primer dictador conegut per la majoria, ja que abans d'ell n'hi havia hagut d'altres i els que hi haurien Es parla de fer-lo rei, i ell no ho vol ser, però accepta tron i ceptre. L'home, guerrer ell, agafa les Gàlies. Se li diu que torni a Roma sense tropa, sol, que el Senat l'ha de veure. Però l'home es malfia, ell era ell, i passa el famós Rubicó amb tota la tropa que té. I, ja posat a fer, agafa Roma i tota la Itàlia. Encara hi ha Pompeu i Juli el va a empaitar per Lleida. Pompeu se li escapa de Lleida i va a parar a Egipte on hauria de ser assassinat pel senyor Ptolomeu. I vagin a saber per què, el senyor Juli comença a pensar en Egipte. Fes les coses que fes un moment o altre Egipte, punsuny, li presideix els pensaments. A la fi s'assabenta que a Egipte no volien que governés la reina Cleopatra ja que son germà Tolomeu d'acord amb Pompeu havia fet desterrar la reina. Cèsar es presenta a Egipte, i ho arregla repartint el regnat entre els dos germans. Però ja ha vist Cleopatra. I ja la veurà una pila de temps malgrat que quan arribà a Egipte l'home ja era cinquantenari i, segons es diu, fembreter aprofitat. El germà de Cleopatra no s'avé a la disposició de Cèsar, i aquest que estava en un temps que no podia sofrir retops s'hi fa amb la tropa, el derrota i el mata. Llavors va i porta el tron als peus



de la reina, a la qual festeja ja sense miraments, com un cèsar. I els que saben coses diuen que hi va haver bateig. La senyora Cleopatra està molt contenta de tenir un fill del rei del món. Cleopatra va a Roma i es diu que hi passà dos anys. Dos anys de mal passar segons sembla perquè a Roma hi havia la dona de Cèsar, però Cèsar era Cèsar i ningú es veié en cor de ficar-se amb l'estada de Cleopatra a la ciutat. La reina tornà a Egipte i es veu que hi tenia un vaixell en el qual no hi faltava res i hi portava a barquejar a gent principal. I es veu que devia ser un vaixell engrescador perquè quan després de Cèsar es presentà a Egipte Marc Antoni, la primera cosa <sup>que</sup> feu Cleopatra fou fer un viatge al romà dalt d'aquell vaixell. Marc Antoni quan anà a Egipte estava al ple de facultats i així com davant Cèsar la reina tingué més present l'anomenada que el físic, les coses canïaren quan tingué Marc Antoni i se'l contemplà d'aprop dalt d'aquell vaixell encantat. La que quedà encantada fou Cleopatra i es diu que el resultat d'aquelles barquejades fou un nou bateig. Marc Antoni, per Cleopatra, va contra els seus i fa mala fi. La reina, temerosa que els romans la facin anar a Roma captiva, es fa mossegar per una serp verinosa cosa que no se sap que, a dretes, ho hagués fet encara cap reina.

No se sap si per les coses de Cleopatra, els aristòcrats romans es posen a conspirar i es diu que més de 60 senadors estaven ficats a la conjura que no era altra que eliminar a Juli. I quan aquest anava a assistir a una reunió del Senat, és assassinat a cops d'espasa per un tercet d'assassinadors, un d'ells un que Cèsar creia el seu millor amic. L'home, ple de cops d'espasa anà a morir davant l'estàtua del seu perseguit Pompeu.

Després venen una col·lecció d'emperadors els quals se'n surten com poden. L'imperi era molt extens i conservar fronteres i fer callar els pobles imperialitzats costà moltes plantofades i diners. A molts emperadors els feien i desfeien els pretorians i sergents. Un feu lleis contra el divorci i contra els solters. Volia que la gent es casés i que el cens cresqués. Un altre desenganyat, anà a passar la



resta de la vida que li quedà a l'illa de Capri per tal d'estar tranquil; un altre donà la ciutadania romana a tothom; al que seguí, les dones el tenien fregit, i es diu que la seva l'emmetzinà; un altre disfrutava veient com els lleons menjaven carn cristiana al circ, un altre feu el Coliseu i ocasionà una renegada general posant contribucions...Altres es convertiren al cristianisme, i, entre uns i altres batent-se entre ells a vegades i fent mala fi moltes, aquell famós imperi anà fugint dels dits dels emperadors a mida que s'acostava el que feia 61, segons els afeccionats a comptar-los.

Durant l'esplendor de Roma, Jesucrist neix a Judea i, els que no hi volen veure altres coses, no es poden estar de dir que fou un home revolucionari. "Tots som germans". "No hi ha privilegis". "Dóno tot als pobres". "Es més fàcil que un camell passi pel forat d'una agulla que pas que un ric entri al cel". "No hi ha poble escollit"... Guareix malalts, porta a cap miracles, diu que és fill de Déu...Els jueus no accepten que sigui un enviat de Déu. Ells són el poble escollit i cap rei dels jueus ha de venir al món en un pessebre sense altra escalfor que el d'un bou i una somera. En la crucificació s'hi feren sopes els romans, però els jueus s'emportaren la culpa ja que fins fa poc per la Setmana Santa s'anava a les esglésies a matar jueus amb una mena de maçoles. Deixen a Ponç Pilat que decideixi i el senyor Ponç, com ha fet molta gent en el decurs de les històries, s'ho agafa rentant-se les mans. Al principi el seguí poca gent, ja que els romans feien servir els cristians per a fer passar la gana dels lleons del circ. Un dels seus deixebles digué que no sabia qui era. Un altre se'l va vendre per trenta monedes. El clavaren a la creu entre dos lladres. Un d'ells era un lladre bon home i a darredra hora es va passar. L'altre era un lladre tossut i no se'n sortí. I aquells romans del principi acabaren fent de Roma la capital del cristianisme, i la doctrina de Jesucrist ha fet adeptes a tots els continents. No passa dia que en els calendaris no s'hi vegin una colla de Sants i Santes que han seguit aquella doctrina a tot risc.



Un temps al món hi havien dos imperis molt per damunt dels altres: Roma i Xina. Els romans arriben fins al Caspi. També els xinesos. Aquests, després de ser un país amb més de 6.000 estats, ja van tenint emperadors. Han inventat el paper i, segons ells, han estat els primers que han llaurat la terra, que han fos el coure, que han criat cucs de seda amb quins fills brillants emperadors i gent principal s'hi mudaven d'una manera enlluernadora. La Cort de l'emperador Tang era fastuosíssima i els forasters que hi anavan quedaven amb la boca oberta. També foren els primers de fer servir la brúixula, i de tenir emperador. Però s'hi fiquen els mogols durant una pila d'any i acaben fent-se xinesos. Llavors estaven de moda denominacions com "Reis d'Or" i "Fills del Cel". Això darrer ha estat en vigor fins no fa gaire ja que els xinesos creien que el darrer emperador, ara fa quatre dies, venia de les altures i era pecat mirar-se'l. Els xinesos, de sempre, n'han estat molt dels seus emperadors. Hi ha bufes i una colla de ciutadans tement per la vida del petit emperador el qual llavors tenia pocs anys, se l'emporten dalt d'un vaixell. Són perseguits, i abans de caure presoners, es neguen tots i fan negar al petit emperador.

L'alegria dura poc al país i ja hi comença d'anar gent de fora. El senyor Marc Polo hi va, se'l tracta esplendorosament i hi passa 13 anys. Però s'hi fica també gent de Manxúria, i els pirates hi fan mal correu. El govern fa anar la gent dels pobles de la costa 10 milles terra endins. Els pirates no se'n mouen, i es diu que foren ells qui feren afaitar el cap als xinesos i els obligaren a deixar-se cua, cua que portaren molts anys. En general els xinesos s'han mogut poc de casa seva, però els que ho han fet s'han guanyat la vida obrint restaurants i ensenyant a la gent a menjar arròs sense forquilla, i fent servir la cua per a penjar-se de trapezis i passades de maroma. Els que es quedaren a la Xina, durant anys i anys ho feien tot a la mà. Les màquines llavors eren del tot desconegudes. Els país era com a vui, enorme, i els emperadors es passaven la vida guerrejant per tal de vure si en podien fer una sola nau. Hi ha una pila de dinas-



tíes, des del senyor Ti, que diuen que fou el primer, es passa pels Estats Guerrers, es parla del senyor Shi, el primer gran emperador, del senyor Han, un antic mandaria que es feu emperador, i del senyor Tang quina dinastia governà 3 segles i deixà el país gairebé com el trobà la revolució de 1912 on ja es parla del senyor Chian Kai-shek, de la seva dona que es diu que era guapíssima, i més tard del senyor Mao...

L'altre gran imperi era el romà, el qual tenia més de mitja Europa parlant llatí, i treia molt partit dels esclaus. Era la temporada dels esclaus. Com que al món no es parla pertot igual, la pitjor cosa perquè no s'entengui la gent, s'agafen esclaus de diversa procedència perquè ells amb ells no s'entenguin. De nits se'ls encadena perquè no s'escapin. Si no hi ha prous cadenes se'ls hi afaita mig cap perquè siguin de bon conèixer. I si mai un esclau arribava a la cara del seu amo, eren crucificats tots els esclaus que aquest tenia. Era una mala cosa ser esclau en aquell temps.

L'Imperi romà era molt extens. Potser els que el van fer van anar massa barroers i el feren més gran que del compte, i es veié que Roma no el podia governar. Les provincies anaven a bufes elles amb elles, la gent no treballava i Roma era plena de ganduls. Els romans però, encara es sentien cofois d'aquell Imperi, però hi havia diversos contraopinants a fora, i quan es van donar compte que l'Imperi anava de cala baixa, l'envesteixen com havien els romans abans aixamplant fronteres. Els francs i tribus germàniques baixen del Rin, els vàndals per Hongria, gots i visigots venen de Romania. Pel Sud de Rússia s'acosten gots i ostrogots, i els alans venen de la regió del Volga. Els mogols s'acosten a Europa. Els perses fan camí per Asia... Tothom, es diu, va contra Roma. Vandals i huns en fan de seques i de verdes. El senyor Atila destrueix més de 60 ciutats als Balcans, i segueix avall. Fa batalles que costen 300.000 baixes, però al senyor Atila les baixes el deixen igual. I al cap d'un any d'aquella batalla encara té agalles de ficar-se a Itàlia. I, cosa curiosa, un element que a cops de sabre no tenia preu, mentre celebra-



va un casori amb una noia, jovenassa per cert, hi petà. Abans, per tal de veure si se'l domava ja s'havia intentat fer-lo casar, però el senyor Atila, demanador ell, demanà per acceptar a la senyoreta Honoria, la meitat de l'imperi del rei Valentinià. No hi hagué matrimoni, però sí guerra...I l'imperi, entre els romans ells amb ells i els que vingueren de fora, passà avall.

A la Xina ja s'hi anaren ficant també els occidentals de totes les procedències. I també els orientals. Els japonesos, al veure que els xinesos eren una mica grocs com ells, van començar a dir que la Xina era un tros del Japó, i si s'haguéssin deixat fer...

Al país vam ser 700 anys romans, uns de grat, altres per força. Els soldats romans anaven, molt, amb barrets i cuirasses enlluentides i allò feu efecte. Una gent que portava una tropa tan mudada, es va creure que ningú no s'hi podia batre. A més a més feren coses com la Vía Apia, en un territori que els camins s'havien de fer caminant, les muralles de Tarragona, l'Arc de Berà, l'aqüeducte de Segóvia i teatres a diversos llocs, i una bona part del país es deixà romantitzar. Molta gent llevat dels senyors Indibil i Mandoni. El país llavors ja es batia amb gent sabent que havia de perdre, el trist destí del país durant molta part de la seva història quan deixà de tenir reis propis. Els empordanesos també es bateren contra els romans per ganes de bàtre's ja que el senyor Cató desembarcà un Cos d'Exèrcit a Empúries i la gent l'hagué de saludar a barretades, com s'hi hagué de saludar a Pompeu i a Cèsar el qual entrant pels Pirineus vingué a fer la batalla del Segre...Llavors vinguéren tres segles de pau, i allò del Dret Romà i les monedes imperials les quals obriren moltes portes i tancaren moltes boques.

A Roma ja no hi viuen emperadors, s'han acabat tots. Ara hi ha els papes amb títol de pontifex màxim que cap emperador s'havia vist en cor de portar. Es parla sovint de turcs i tartres. Dels primers n'han quedat els ous a la turca, i dels segons encara la gent se'n recorda fent una mena de salsa, i àcid tartàric. I hi ha guerres a cada cantonada. Ningu no està quiet. No hi ha res segur. Aquella



gent fan por i ja es comencen a veure torres i castells en alguns llocs per tal d'avisar que s'acosten. Un temps no es podia fer altra cosa que dir que s'acostaven, i els que podien, si hi eren a temps, fugien terra endins. Fugir, quan s'ha vist que era una mala cosa tornar-s'hi, ha estat sempre una gran solució. Els que s'han guanyat la vida fugint, han esdevingut banquers, notaris, metges i capellans, i han pogut deixar quartos, fer escriptures, guarir pulmonies i fer alçar esglésies i convents. Cap cosa d'aquestes pogueren fer els espartans de Les Termòpiles ni els pobres numantins de Numància...

Enmig d'aquest panorama, arriba al món el senyor Mahoma, fill de La Meca, on es venerava la Pedra Negra i era ja centre de peregrinacions. El senyor Mahoma era afeccionat a fer versos els quals, segons ell, eren inspirats per àngels. I l'home es declarà profeta del senyor Alà. Es clar a n'els primers que ho va dir se li posaren a riure, i quan ho digué a més passants algun d'aquests se'l volgué carregar i tot. Però el senyor Mahoma era Mahoma i començà a fer-se valer els drets a plantofades que, a vegades, els drets en tenen sort. De tota manera no es podia pas passar la vida guanyant adeptes a bufes i l'home, bon polític ell, va fer un pacte, que es veu que per arreglar coses se n'haurien de fer sempre. El món n'està molt mancat de pactes, i, per tal d'empitjorar les coses, més d'un cop s'han trencat els que s'havien fet. La gent pot començar espatufant-se, però si acaba pactant, s'acaba bé. Hi ha gent tossuda que amb els pactes no hi vol saber res. I, si és en temps de guerra, els tossuts reben. Si és en temps de pau, segons quines democràcies consen que hi hagi tossuts i els deixen dir i protestar. Si els tossuts són pocs, les democràcies s'emporten èxits i el món les aplaudeix. Ara, si ve un dia que els tossuts són més que els altres, ja veurem com ho arreglaran les democràcies...

I el senyor Mahoma feu un pacte. El pacte fou que a La Meca donarien per entès que el senyor Mahoma era el profeta del senyor Alà el qual ja era conegut de temps com a amo i senyor de tot l'Univers i del qual se sabia que no l'havia fet ningú, que no havia tingut des-



cendència i que mai ningú l'havia vist. Segons els rosaris musulmans té 99 atributs, el gra que fa cent és més gros que els altres i quan els que el passen hi arriben tenen la obligació de dir: Alà. Però Alà no tenia profeta, i en el pacte es convingué que el senyor Mahoma en seria però que els creients de la nova fe seguirien fent peregrinacions a La Meca. I tothom content. I el senyor Mahoma, diplomàtic ell, establí el seu déu a La Meca i envià emissaris a tot el món. I feu el Corà, inspirat pel senyor Alà. Tots els creients són iguals, sense distinció de butxaca ni de color. Mahoma es casà diverses vegades intentant demostrar que una cosa és el Corà i l'altra les senyores de bon veure. I això es veu que era la seva flaca perquè promet un paradís ple de noies de quinze anys carregades de bons sentiments per tots els que hi entrin, un paradís ple de coixins de vellut de diversos colors, fruita variada, perfums de tota mena i en el qual s'hi podria fumar amb aquelles pipes tan llargues que els moros de casa bona fan servir tant. La majoria dels moros, davant d'aquest programa segueixen a ulls clucs les doctrines del senyor Mahoma.

I ja trobem més gent que ve a escalfar-se al sol del país. Els gots s'han vist en cor, entre altres, d'envestir l'antic Imperi romà i a casa nostra es transformen en visigots i organitzen aquella llista de reis de tan mal dir quan anàvem a estudi. Ataulf, el primer rei visigot, es planta a Barcelona i s'hi casa amb la senyora Gala Plàcidia la qual portava de presonera de quan va saquejar Roma i la qual era germana d'un emperador. Aquest emperador la volia guardar per a fer-la casar amb el general Constanci. Aquest, com que la senyora Gala era guapíssima, va tenir un gran disgust quan va veure que el senyor Ataulf se l'emportava, i el va perseguir fins a Barcelona. Els visigots s'esbatussen ells amb ells, com ha vingut fent molta gent d'ençà que el món és món, i Ataulf fa mala fi. I diuen que la senyora Gala llavors decidí casar-se amb el seu antic pretendent el qual l'havia seguida de tan lluny. Però l'amic Constanci no va poder presumir de Gala massa temps i potser perquè en volia presu-



mir massa passà avall. Gala, vidua per segona vegada, com que venia de casa bona s'anà a establir a Roma on hi governà uns 15 anys en nom de son fill Valentinià, rebroll del senyor Constanci. Aquest rebroll fou passat per la daga d'un senyor anomenat Petroni Màxim al qual li fou dit que Valentinià havia fet armes contra la seva dona.

Els visigots eren arrians, partidaris del senyor Arri el qual deia que si bé Crist era la primera criatura feta per Déu, no era igual al seu creador. Això portà murga entre visigots i catòlics, en aquell temps cristians. Les plantofades, quan hi ha material religiós pel mig, solen ser fortes però els visigots, si bé fent batalles feren parlar fort d'ells, s'anaren adaptant a la manera de fer del país i molts amb un rei al davant, acabaren fent-se de la religió majoritària del país. En quant a cops de sabre, un dels seus reis, el senyor Teodoric, morí anant al davant en la batalla dels Camps Catalàunics, a França, en la qual feren baixar del burro al famós i temut senyor Atila. En temps d'un altre rei visigot, el senyor Wamba, els àrabs intentaren passar l'Estret de Gibraltar, però no reeixiren. Segur que quan ho provaren a l'Estret hi devia haver temporal de Llevant i quan hi ha aquests temporals l'Estret és de molt mal passar. El darrer rei visigot fou Roderic, sembla fembre de mena, ja que es diu que va retocar la filla del comte Don Julià i aquest no ho va pair per rei que fos el rei Roderic. La filla del comte es deia Florinda, però se la coneixia com La Cava - no és pas a casa sol que la gent es coneix per motius -, i al veure com l'havia deixada el rei, el comte va atiar el muslim Mussa contra Roderic. El senyor Mussa, pensant que ja una vegada els àrabs es volien ficar a Espanya, com que devia es veu molts favors al comte, no s'ho feu dir dos cops, cercà voluntaris i barques i a passar l'Estret s'ha dit. Tingué lloc la famosa batalla del Guadaleit, i uns diuen que el rei Roderic hi petà. Si fou així, semblava que el senyor Mussa hauria d'haver plegat una vegada rentat l'afront sofert per la noia Florinda, però els moros, veient que molta gent s'arronçava d'espatlles veient com es ficaven pel país, rient rient s'hi afincaren durant quatre segles. I ja que hi eren, pensant que els



visigots s'havien fet rics al país i que tenien el tresor a Toledo, el senyor Tarig s'arriba fins a la capital. No hi degueren trobar la cosa que es pensaven ja que determinats historiadors si hi van trobar quelcom, s'ho callen. De tota manera, s'hi fessin o no rics els àrabs a Toledo, no paren d'entrar a la Península i per l'Estret de Gibraltar el qual ni mai l'hagués fet aquell senyor Hèrcules a cops de mall, pugen Espanya amunt i no paren fins a mitja França. Envalentonats, es ficaren Persia, el Turquestà, Egipte... Feren fer pertot on anaren uns grans avenços en matemàtiques, física i en qüestions farmacèutiques. Ensenyaren als valencians a regar les hortes i als andalusos a construir mesquites i alhambres. Substituïren la numeració romana per la que tenim ara. Inventaren el número zero, l'àlgebra i les ulleres. El número zero i l'àlgebra podien haver deixat igual a molta gent si els àrabs no els haguéssin promocionat, ara, les ulleres han anat però que moltíssim bé a molta gent que no s'hi veia prou. Les filosofies musulmanes reanimà<sup>ren</sup> les de França, les d'Itàlia i, en general totes les del món cristià. Però és que ultra això els àrabs inventaren els alquimistes, aquells que anaven al darrera de la pedra filosofal, invent el qual havia de permetre convertir en or una mescla de metalls, i que disposaven, encara, d'un elixir que pretenia allargar la vida fins a l'infinit. Això els moros no ho aconseguiren, però si més endavant algú se'n surt, no tindrà més remei que tenir un bon record dels primers que ho provaren. Oh, veuran, qu sap, el primer aviador conegut, el senyor Icar, va fer mala fi perquè es va acosar massa al sol el qual potser llavors no era tan amunt com ara, i ja veuen els avions que avui volen i els que amb gent de debó a dins es van acostant al lloc on oscà el pobre senyor Icar. Els que saben coses diuen que els jueus, molt pessigats pels visigots foren de gran ajuda pels musulmans, malgrat que ara de fa temps que han partit peres. Allò dels pactes, que unes vegades es fan i altres es desfan.

I ja trobem fets pel País quan els moros eren senyors de la Península. Molt abans de l'any Mil - aquell que havia de començar la fi



del món -, els moros tenen Barcelona. N'hi ha molts i al Comte Borrell algú li diu que altres vegades en casos semblants el cavaller Sant Jordi ha donat més d'un cop de mà contra els infidels. I el Comte demana protecció a Sant Jordi, i el Sant no es fa pregar. Ell i cavall es fiquen per mig la gent del Comte Borrell i s'obté una gran victòria. De llavors que es fa a Sant Jordi Patró de Catalunya. Que per molts anys en sigui sobretot si quan tenim problemes i maldecaps ens el resolt tal com va fer quan hi havia moros a la costa.

Els impacients, malgrat no siguin tots divins, no estan quiets, i un dia el món ha d'inscriure en lletres molt grosses un nom a les seves històries: Carlemany. Sí, el de les Marques. Era rei dels francs i es feu emperador de Roma, després d'haver-se ficat victoriosament per Itàlia, Baviera i Sajònia. A Espanya oscà a Roncesvalles, però home tossut, ho tornà a provar pels Pirineus allunyant als àrabs de la Septimània i no parant fins que arribà a Barcelona. Llavors agafa confiança amb un dels Comtes d'anomenada del País, Guifré el Pilós, i li encarrega cuidar-se d'una Marca que agafa els comtats de Barcelona, Girona, Cerdanya, Urgell, Besalú i Conflent. I el Comte ja va posant primeres pedres vers el camí de temps esplendorosos. Funda Ripoll i Montserrat, amb la seva muller, Sant Joan de les Abadesses, on més tard, ja ben mort Guifré, s'hi passejà el Comte Arnau. Ningú no s'ha atrevit a negar que aquell Comte Guifré fou un gran Comte. Morí lluitant contra els serraïns, i encara que hi ha qui diu que històricament no s'ha provat, no tenim altre remei que creure a ulls clucs que les quatre barres de la bandera nacional provenen de quan el rei Carles el Calv posà els dits xops de sang d'una ferida del Comte, a l'escut groc del moribund.

El papa a Roma havia coronat Carlemany per allò del Sagrat Imperi Romà, però ell, vagin a saber per què, s'ho agafà malament i diu a son fill que quan en sigui temps, que no es deixi coronar, que es posi la corona ell mateix. Carlemany feu una bona carrera matrimonial. Es va casar cinc vegades. I quan un dels seus fills, Lluís el Piadós arribà a rei, fou el mateix Carlemany qui coronà el rei Lluís.



No se sap si el senyor Napoleó s'entretenia a llegir les històries de la gent famosa i sabia l'episodi del senyor Carlemany, però ell també, quan l'anaven a coronar, prengué la corona de les mans del papa i se la plantificà al cap.

Els turcs, els quals han trigat a venir però es veu que són batissers a carta cabal, van agafant coses. La gent no està mai contenta de les coses que té, en vol tenir més, i això tan ara com abans. Els imperis bizantins s'apallissen sense parar amb els perses. I tot s'ha d'arreglar o desarreglar a bufes. Es que no hi ha ningú que es vegi encor d'arreglar-les d'altra manera? Es veu que no. I sempre que algú ho ha proposat s'ha vist apallissat abundantament pels uns i els altres. I, és clar, ja no es basqueja ningú a proposar-ho.

El món, sempre per mals camins, es va acostant a l'època dels feudals. Ja corren diners i els que en tenen en deixen i es fan protegir per tal de conservar-los. Paguen als protectors i àdhuc els ofereixen força militar perquè puguin seguir essent feudals. Any a venir hi haurà bufes fortes contra aquest estat de coses. Però llavors es troben normals.

L'any 828 un senyor anomenat Egbert és el primer rei d'Anglaterra. Es un rei que hauria de tenir molts treballs perquè un temps a Anglaterra s'hi ficava tothom. De primer hi havien els nostres amics celtes. Com que han estat gent d'anomenada, l'Arrendatària, en honor d'ells els ha pintat en paquets de tabac. Tenim Celles llargs i Celles Curts. Els celtes vivien de la caça i de la pesca, no volien creure ningú i, com molts altres, es bufetejaven ells amb ells sense parar. El fabulós subsol miner no s'explorà fins anys després, però els romans ja es van plantar a Anglaterra pensant-se trobar-hi coses extraordinàries. Els romans, si en les seves sortides aquestes coses no hi eren, les hi feien. I quan l'Imperi romà feu figa, algun romà es degué quedar al país i feu sentir als anglesos aquell esperit imparable dels romans del primer temps. Segur que algun romà desconegut fou el primer de trobar carbó gratant la terra a cops de pala. Quan oficialment els romans eren fora, gent del Nord d'Irlanda assolà el país. D'allà deu venir la mala cara que en tot temps



la gent anglesa ha fet als irlandesos. I ja s'hi troben forasters: escandinaus, danesos i anglosaxons. Es comença a parlar del rei Artur de la llegenda, el qual es va batre de totes formes contra els saxons. No s'hi podia contra aquell rei Artur. Va restablir el cristianisme al país i fundà la colla de Cavallers de la Taula Rodona. Una de les llegendes el fa pujar al cel. Una altra el fa anar a l'illa d'Avaló en la qual illa hi ha 9 fades que el cuiden permanentment. Els normands també es passegen per les Illes i hi arriben a tenir reis fets d'ells. I van succeint coses. S'hi afixa la dinastia dels Plantagenet la qual té reis anglesos durant tres segles. Les Illes s'omplen de feudals. Algú hi va contra, però els feudals durarien molts anys, com a pertot. Els anglesos ja no van a plantofades ells amb ells. Ara ja tenen coses amb França amb la qual s'hi haurien de batre una pila d'anys. Simó de Montfort funda els Comuns. Malgrat aquesta cosa que havia de regir la vida anglesa anys i anys, la gent no està quieta i ve la Guerra de les Dues Roses. Els senyors de Iork són partidaris de la rosa blanca i els de Lancaster de la roja. I uns anglesos van a favor de la rosa blanca i altres de la rosa roja. Governa a la fi la Casa de Iork i el nou rei i els seus germans fan a peces al príncep Eduard fill de la deposada reina Margarida. I ja surt la Torre de Londres, la qual se'n sentiria a parlar molt durant molta part de la història anglesa. Diuen que el primer d'entrar-hi i no sortir-ne fou l'anterior rei Enric. La gent no es fia de la gent, i un Ricard III de Iork fa fer mala fi a una colla de nebots seus. Un Tudor va a cercar ajut a França i es presenta amb 3.000 normands a Gales. El rei Ricard quan ho sap el va a envestir amb la seva tropa de part de la qual es veu que no se'n pot fiar i això que les forces de Ricard doblaven les de Tudor. El rei Ricard s'ho veu malament i té un gest: demana les seves millors armes, es posa la corona de rei i damunt un cavall blanc - això ho fan ressaltar les cròniques -, es llança sense tombar el cap a veure qui el segueix a la recerca de Tudor. Lluita com un lleó perquè Tudor es de mal empaitar, i cau com-



batent tal com abans es deia que havien de caure els valents. A mida que el món ha progressat, ha progressat la forma de fer les guerres i ara els directors de les guerres en lloc d'anar al davant van cada dia més endarrera on és molt difícil que les canonades els toquin, llevat que sigui veritat que, temps a venir, es deixin anar aquestes bombes que diuen que no hi haurà res segur, ni al davant ni al darrera.

I ja tenim monarquia Tudor. Els anglesos quan ha convingut s'han fet whigs o toris, laboristes o conservadors. I el rei de torn quan ha obert el Parlament ha fet el discurs d'acord amb la majoria que governava. Enric VII encapçala la dinastia Tudor. Es baté, diuen amb fortuna, contra el feudalisme, però també es diu que rics i pobres tingueren de passar molts anys pagant i d'aquell rei es deia que era el més ric de la cristianitat. Els enemics que li sorgiren feren mala fi a la Torre de Londres en la qual, com se sap, molts dels que hi entraven no en sortien o en sortien encaixats. I ja tenim en escena el rei Enric VIII. Segurament per questions polítiques es casà amb Catarina, filla dels Reis Catòlics, la qual ja s'havia casat amb un germà diuen, del rei, el qual només va poder disfrutar del matrimoni durant cinc mesos. El rei es cansa de veure Catarina cada dia i se'n divorcia. A Roma li diuen que allò no està bé i que el papa no hi passa. El rei s'enfada i implanta el protestantisme a Anglaterra i manat per ell. A Roma fan excomunicació, i el rei l'arregla casant-se amb Anna Bolena a la qual ja feia temps que solfejava. Els bisbes anglesos comencen a reconèixer l'autoritat espiritual del rei. Els que no ho fan són ajusticiats i no se'n parla més. Entre els que fan mala fi hi ha el senyor Tomàs Moro un dels savis de debó d'aquell temps. El rei es cansa de la Bolena, fa córrer que li és infidel i la fa suprimir. I el mateix dia que la pobra Bolena passava avall el rei es casa amb la jove Seymour la qual papallonejava per la Cort. Catarina havia donat una filla al rei, Isabel, i segons diuen el motiu del divorci fou que el rei volia un hereu, hereu que li donà la Seymour la qual segons sembla es morí tota sola poc després d'haver donat aquell hereu al rei.



El rei corre esquivat quan no pot fer manetes amb dones, i el conseller Cromwell, el senyor Tomàs, li diu que es casi amb una princesa alemanya la qual està de moda. Se li presenta un quadre de la princesa i es veu que el pintor la va millorar molt, cosa que sembla que molts pintors han fet quan s'ha tractat de pintar senyores, i quan el rei la veu personalment diu que en aquell quadre s'ha fet trampa, la rebutja, i s'anula el projecte de matrimoni. El conseller Cromwell potser per allò va caure en desgràcia i acabà sense cap.

El rei es casa de nou amb la senyora Howard la qual aviat fou acusada d'infidelitat i fa mala fi a la Torre de Londres. Nou matrimoni. Aquesta vegada amb la vidua de lord Latimer. La dona, que com a vidua se les sabia totes, omplenà de moxaines al mal-carrac més absolut de tota la història d'Anglaterra, i el sobrevisqué.

Ara venen les lluites entre protestants i catòlics. Hi ha canvis de reines. Primer se'n ~~anafa~~ Joana Grey, després toca el torn a Maria partidària del catolicisme. Hi han ajusticiaments i cremades de tota mena. Es diu que la reina Maria s'ha enamorat del rei Felip II d'Espanya i aquest s'hi va a casar. Reina fanàtica feu tallar caps a desdir i se la conegué com la Reina Sanguinària. Durant el seu regnat els anglesos perden el lloc de Calais, i es diu que la reina s'ho agafà tan malament que se'n feu la pell. I ja trobem de reina a la reina Isabel, filla d'Enric VIII, la qual desfeu tot allò que pel catolicisme havia fet la reina Maria Tudor. La reina Isabel fundà l'església anglicana oficial, renyí amb l'autoritat del papa i restableix la sobirania de la corona damunt l'església.

Maria Estuard era reina a Escòcia, i a sis anys fou enviada a França a seguir l'educació francesa que ja llavors començava a estar de moda. En 1558 es casà amb el que seria Francisco II, però el senyor Francisco se li va morir i la reina Maria tornà a Escòcia. A Escòcia es tornà a casar però el marit li va resultar un animalàs, tant, que algú l'eliminà. I com que la reina llavors es va casar amb el comte Bothwell, el qual feia temps que estava enamorat de la reina, i com que sembla que el comte no tenia les mans netes en l'eliminació del



segon marit de la reina, algú feu córrer que la reina també s'hi havia fet sopes. Allò originà maldecaps. Maria fou empresonada, el seu marit fugí, la reina s'escapa de la presó de forma novel·lesca i en passa de totes. Torna a Escòcia i es confia a les mans de la reina Isabel. S'ha vist que es confià malament, ja que la reina anglesa tement potser l'anomenada catòlica de l'atra reina, la tingué empresonada durant 19 anys i acabà fent-la decapitar. S'ha de dir que segons les cròniques la reina Maria fou l'anglesa més guapa del país, i que fins i tot alguna vegada s'havia pensat en fer-la reina d'Anglaterra.

El rei Felip II s'havia casat amb una anglesa, però ara trobem que hi ha una guerra entre Espanya i Anglaterra. Fou aquella guerra en la qual el rei Felip feu preparar l'esquadra més gran que s'havia vist a la qual abans d'entrar en foc se li donà el nom d'Invencibles. Però les esquadres són fetes per anar per la mar, i a la mar de tant en tant hi han coses conegudes per temporals, i sembla que entre la mala traça dels que havien de fer moure l'esquadra i que el temporal era molt fort i que alguns vaixells feren tard, la cosa certa és que l'esquadra feu mala fi. El rei Felip ja va dir que ell no havia pas enviat aquella esquadra a bàtre's amb el temporal. Va tenir raó. Els anglesos tingueren molt poca feina en desfer-se dels pocs vaixells espanyols que s'hi encararen. I potser d'ençà d'aquella batalla per mar els anglesos començaren la seva expansió damunt les ones. Sota el regnat de la reina Isabel els anglesos, per mar, es ficaren pertot on els plagué. La reina Isabel va regnar fins a setanta anys, i soltera, per vegades que algú li demanés la mà. Es veu que no es fiava dels marits per importants que fossin els que s'hi volguéssin casar. Malgrat la seva perllongada solteria, els que diuen coses diuen que tenia els favorits a cofes. I que no es fiava de ningú deu ser veritat perquè a les acaballes dormia amb una espas dessota el coixí.

Ara trobem aquella carregada de pólvora que es posà en una de les estàncies dels baixos del Parlament. Un nou Cromwell, el senyor Oliveri, dissolt la Casa i fa passar pels taps al rei Carles en



1649, i a Anglaterra s'hi proclama la República. El senyor Oliveri va a envestir irlandesos a tot envestir, es fica a Escòcia i té lloc la unió dels tres regnes: Anglaterra, Irlanda i Escòcia. Els catòlics de tots tres regnes ho passaren molt malament durant aquella República, i al senyor Oliveri se'l considera el primer dictador modern. El senyor Oliveri es morí del disgust d'haver-se-li mort una filla segons uns, i de la por que li feien els enemics que tenia segons altres. I la República no feu anys. Hi ha llocs que les Repúbliques no hi arrelen per republicans que hi hagin. I ja trobem de rei a Carles II. Ell i Parlament s'haurien d'averkonyir d'haver tret de les tombes al senyor Oliveri i d'altres, penjar-los durant un dia i cremant-los després. Un país que s'agafa els republicans d'aquesta manera és lògic que els reis hi hagin durat sempre i encara hi durin. I els catòlics segeueixen rebent. Tots els empleats, civils i militars, i lords i gent dels Comuns han d'acatar les disposicions de l'Església oficial. Al Parlament es declara que els catòlics no poden esdevenir reis. Es difícil ser catòlic a Anglaterra. Potser ha estat per anar contra Anglaterra que se'n troben molts entre els irlandesos.

Ara pel país hi ha whigs i toris. Els primers defensen la tolerància religiosa i els drets del poble i del Parlament enfront els privilegis del rei. Els toris són dels altres. Dels whigs amb el temps se'ri diran liberals, dels toris conservadors. I, malgrat l'anti-catolicisme oficial, ve el rei Jacob, catòlic ell, i esclata una revolució. El rei es queda sol. La revolució tem que els papes tornin a manar a Anglaterra, i els holandesos són cridats per tal de desbaratar un possible domini papal. El senyor Guillem d'Orange acaba essent rei anglès. Irlanda torna a patir. Es qüestió d'anar de pressa i ja trobem la reina Anna. Es el temps que el senyor Joan Churchill és nomenat duc de Malborough. La reina Anna mor d'un disgust. Hi ha la Guerra de Successió a Espanya hi va el senyor Churchill derrota l'exèrcit francès fent-lo anar fins al Sud d'Alemanya, i de llavors surt la famosa cançó de: "Mambrú se'n va a la guerra!".



Les guerres sempre se sap com comencen però mai se sap com acaben. I aquella acabà quedant-se els anglesos Gibraltar, Menorca, les colònies franceses d'Amèrica del Nord, i el reconeixement de regnar a Anglaterra la Casa d'Hannover: Es fa rei d'Anglaterra i Irlanda al rei Jordi. Els que s'hi oposen van malament. Trenta foren penjats i més de mil enviats com esclaus a les plantacions d'Amèrica. Les lleis del Parlament angles tenen força a Irlanda i els irlandesos no ho volen admetre. I encara més, el 1727 els catòlics irlandesos no tenen dret a votar. Les relacions no seran mai més bones. Hi ha noves aliances. Anglaterra s'alía amb França i Holanda i més tard amb Alemanya. Qui ho havia de dir llavors com serien noves aliances! Hi ha aldarulls i intrigues de tota mena, el rei Jordi II ho vol arreglar i no se'n surt. Un Estuard vol aprofitar el descontent general, i falla. Decebut es dona a la beguda recurrent, es diu, les tavernes del continent.

Aquella aliança primera no val, i ara es fa una guerra contra França per mor de les colònies americanes. En qüestió d'un any els anglesos a canonades s'apoderen del Canadà el qual ja no seria mai de ningú més. Es en el temps que els anglesos es fiquen a l'Índia. Primer hi van quatre arreplegats a fer-hi negoci, però al final els anglesos van a l'Índia a caçar tigres al damunt d'elefants i acaben quedant-s'hi durant anys fent creure a bastonades a milers d'indis fins que es presentà el senyor Gandhi. Un nou rei anomenat Jordi, Jordi III, va fluix d'armilla i vol fer pagar les colònies que Anglaterra encara té a Amèrica del Nord. Els colons, els quals saben, es veu, molt bé les lleis, no volen pagar dient que no ho han de fer els que no tenen representació al Parlament. El rei és tossut i el resultat és que Anglaterra perd, això sí, a bufes, les colònies que tenia a Amèrica del Nord.

A França ha esclatat la Revolució. Els anglesos, al veure qui l'ha guanyada, declaren la guerra a França revolucionària. Irlanda creu que amb aquella guerra ha arribat la seva per tal de treure's els anglesos del damunt, i ho proven. Els anglesos ho i tenint aquella



guerra amb França no volen que els irlandesos aixequin el cap i són castigats sense compliments. Ja no tenen Parlament. Han de fer anar els seus homes al Parlament de Londres.

Tothom s'alía contra Napoleó. L'home és declarat geni de la guerra i fa tirar i tira canonades pertot arreu...

Després de Carlemany, al País ja hi ha gent d'anomenada: Guifré II, Ramon Borrell, Ramon Berenguer, Berenguer Ramon, un altre Berenguer anomenat el Gran, el qual conquerí Mallorca i Eivissa, i es casà amb la senyora Dolça, de Provença. Un altre Berenguer es casà amb la senyora Peronella d'Aragó i ja, el nom es veu que pesava, els reis nostres serien reis d'Aragó. Els primers no s'hi capficaren massa, i ja no s'hi va ser a temps.

Al País hi trobem els almogàvers, una gent guerrerà per vocació la qual feia les guerres poc carregada d'eines. Ho feren passar molt malament als francesos al Coll de Panissars. Són portats a Sicília on acaben la feina, que ja se sap quina feina tenien, i sota el comandament de Roger de Flor, antic frare segons uns, i de mala anomenada segons els altres, s'ofereixen al rei Andrònic al qual els turcs el tenien acoquinat. Com que s'ofereixen com a mercenaris, cobren quatre mesos a la bestreta, amb bona moneda. Es fan a la mar a Messina en 39 naus, i quan desembarquen, turcs que troben turcs que aixafen. El vell Andrònic al veure com les gasta aquella gent, fa megaduc a Roger. La cosa s'escampa i Rocafort aporta reforços a la Companyia. El basileus Miquel sent enveja per les gestes dels almogàvers i pensa a fer la pau d'haver quedat en segon terme. Roger i la seva gent són imparables i el "desperta ferre!" se sent per terres búlgares. Entença hi va amb nous reforços. Roger fa megaduc a Entença, i ell es converteix en cèsar. La Companyia s'apospenta per Asia Menor es vulgui o no es vulgui. El basileus Miquel veu que ha arribat la seva i convidada a dinar a Roger i la majoria dels seus homes. I mentre es fa aquell dinar, es presenten els alans i es passen mestre a ganivetades de gairebé tots. La mata-degolla d'Andriànpolis girà la conducta de la Companyia. Quan aquesta s'assabentà del fet, només tingué un pensa-



ment: venjar la mort dels degollats, rebés qui rebés. I surt la famosa "venjança catalana" la qual feu tremolar, i amb raó, a tanta gent. Assolen Tràcia i Macedònia. Als Balcans aconseguïen tallar el coll de l'assassí de Roger. Però això no els atura. I rep tothom, i reben les dones. Hi ha qui diu que quan hi ha guerres, siguin de la mena que siguin, creixent les ganes d'empaitar senyores. Deu ser així. Els alemanys, anys més tard, quan entraven als països conquistats tenien la missió, diuen, de fer alemanys petits amb les dones que trobaven ho volguéssin o no ho volguéssin. Entretant el cronista Muntaner defensa Gal·lipoli carregat de fombres, segons declaració pròpia, i se'n surt. La cosa acabà plantant-se aquella gent a Atenes i fundant-hi un Ducat de gairebé un segle i mig. D'aquella campanya dels almogàvers en sortí Tirant lo Blanc.

Naturalment, hi ha opinions diverses sobre aquella anada d'almogàvers a Orient. Per a uns, la Companyia era formada per una colla de sapastres els quals vivien del pillatge i de fer mal correu. Potser a partir de l'assassinat de Roger les coses anaren pel pedregal en qüestió de moral i de fer compliments, però la Companyia, de primer, no era altra cosa que una reunió de combatents a sou del senyor Andròmic, cosa que estigué i encara està de moda. Sempre que hi ha una guerra, hi ha forasters treballant-hi. I, llavors, això no era un pecat massa gros. Ara, potser sí que després de la mort de Roger aquella gent en feren un gra massa. La cosa certa, però, és que els fets d'aquella gent en feren parlar al propi senyor Dant el qual no més parlava de coses extraordinàries.

Han sortit els turcs, dels quals se n'han dit moltes coses. Han estat sempre batissers alts, malgrat que un temps els mogols els fessin anar estrets. Un primer sultà diuen que es deia Otman, i d'aquí els ve el nom d'otomans. Un temps eren posseïdors d'un gran exèrcit. Imitant Esparta, ja de menuts eren educats a anar a bufes, i en sortiren uns bons elements d'aquelles escoles. Es baten contra tothom per més que siguin els altres. Un sultà anomenat Baiacet empen la conquesta de l'Àsia Menor la qual es converteix en Àsia Turca. Un altre sultà



conegut per Mohamet es fa amb Constantinoble i, al pas, agafa Sèrbia, Grècia, Bòsnia, Herzegovina, Albania i diverses illes de l'Egeu. I, amb el temps esdevenen províncies turques Armènia, Kurdistà, Siria i Egipte. El màxim esplendor turc el trobem en temps de Solimà el Magnífic, aquell que nomenà almirall de la seva flota al famós pirata Barbaroja. S'acostaren a Viena, agafaren Bagdad, part de la Mesopotàmia fins al Golf Pèrsic, Hongria, la costa adriàtica, el Sud del Danubi, de Polònia i de Rússia, Trípoli, Tunis i Argèlia. La gent es comença a pensar que després de l'Imperi Romà que no s'acabava mai, hi ha l'Imperi Turc que també s'acaba. Tothom està espantat tant per terra com sortint a barquejar. Malgrat que oscaren a la batalla de Bepant, es referen i següiren agafant coses. Altres nacions acorden que allò no pot ésser, i s'uneixen Austria i Rússia. I comencen a envestir turcs a tort i a dret, i els turcs comencen a rebre. Al veure que reben, Venècia, un temps republicana, els empaïta per mar. Les nacionalitats balcàniques van desfent l'antic Imperi turc a Europa. Quan això té lloc Grècia envesteix ~~turcs~~ ajudada per França, Anglaterra i Rússia, i quan veu que els turcs van acabant les agalles, Egipte es decideix a barallar-s'hi. Els pobres turcs no saben per on girar-se. Tothom va contra ells. Les aliances no duren. França i Anglaterra que feia poc anaven contra els turcs, ara se'n desdeixen i els ajuden quan es presenta la Guerra de Crimea. Rússia, protectora dels Balcans, no vol punyetes, i es va menjant els pocs turcs que resten... Fins que s'acosta la Guerra del 14.

S'ha parlat de França diverses vegades. Ja molt abans del senyor Carlemany a França hi trobem gent. Sembla que els primers foren els celtes o gals, elements d'ulls blaus els quals ja es diu que eren afeccionats a parlar bé, cosa que els francesos de debó han seguit fent durant anys i panys. Uns fenicis, navegants ells, els plantaren a Marsella fa a la vora de 20 segles. De moment no se'n mogueren però hi ha qui diu que aquells mateixos baixaren a fer mercat a Empúries. Algú hi trobaren aquells fenicis a Marsella o pels voltants



ja que com se sap anéssin on anéssin els descobridors sempre hi trobaven gent. Fossin o no gals aquells primers francesos, eren una gent que no volíen ser manats pels que ho volíen fer. En tot temps hi ha hagut gent que ha volgut manar més que els altres, i malgrat que uns gals no volíen creure, alguns ho havien de fer per força com ha succeït sempre. I ja hi havien esclaus, que és un estament vell com el món. Després dels grecs, desembarcaren a les Galies els romans. Es diu que el senyor Juli Cèsar amb 7 anys ho tingué tot arreglat. Un element que llavors es revoltà contra els romans, hi ha francesos que mai han cregut del tot, fou portat a executar a Roma perquè la ciutat veiés la fi que feien els que hi anaven contra. En canvi, perquè els gals estéssin contents, un temps se'ls nomenà a tots ciutadans de Roma. Les legions romanes hi passaren una bona temporada per França ja que hi trobaren el bon vi que de sempre han estat afeccionats a fer els francesos, qualitat que encara els dura. Per tal de veure si els anglesos feien un bon vi com aquell, els romans es plantaren a Anglaterra. No perquè els romans ho haguéssin dit però sembla que les vinyes franceses, potser lliures de boires, han anat tottemps molt per damunt de les vinyes angleses.

Pobles germànics van entrant a França, i de llavors que francesos i alemanys s'han encarat com pollastres a través dels segles. I ja venen noves plantofades entre francs, visigots i germànics. Els borgonyesos, apretats pels huns, es passegen per les Gàlies, fins que el senyor Clodoveu, rei franc, treu els romans del país. Trobem Sant Martí, bisbe de Tours, el qual el tenim al damunt la porta de l'església de Palafrugell, el qual a més a més de partir-se la capa amb un pobre en temps fred, funda esglésies i convents i es dedica a destruir escultures paganes. Després dels romans mestregen França els serrains, i el senyor Martel els passa per la pedra a Poitiers. Un rei anomenat Pepí, i els papes, s'alien i el senyor Pepí fou nomenat patrici romà. Un fill de Pepí era el senyor Carlemany del qual ja se n'han dit coses. Carlemany tingué el senyor Piu i aquest a Carles el Calv, aquell senyor que amb Guifré el Pilós feu l'escut de Cata-



lunya. Més bufes entre francesos i alemanys. Es fan juraments i uns els fan en llatí i els altres en llengua alemanya. I ja hi han fronteres entre els dos països. A molts reis francesos se'ls coneix pels motius: Lluís el Tartamut, Carles el Ximple, el Gros... Venen els reis Capets els quals governaran 900 anys...

Hi ha moltes coses que segons quines històries les passen par alt, però veuran, més o menys quan els reis Capets foren introduïts a França, es comença a parlar de Palafrugell i quan un n'és li sap greu que hi hagi històries que no en diguin res. De la vila es va començar dient-ne Palaz Frugello, i s'anà convertint en Palacio Frugel, Palacio Frugello i Palatio Frugelli. Es veu que era un nom de mal dir i ja pels volts de l'any 1230 el rei Jaume I, de bona memòria, ~~ja~~ en diu Palafurgell, en ocasió de donar la vila de Pals a un senyor que li va donar un cop de mà quan va treure els moros de Mallorca. Un temps pescàvem corall i treballàvem la terra, i teniem la vila voltada de muralles com tota vila que s'estimés. Diuen que eren unes muralles morunes de 50 peus d'alçada flanquejades per set torres, una d'elles la del Consell al voltant de la qual els convilatans s'hi aplegaven de bona o de mala gana segons les coses que els que manaven deien. Potser sí que aquelles muralles alguna vegada feren desdir a gent forastera de ficar-s'hi de males maneres, però la cosa certa és que els convilatans amb el temps es cansaren de viure encotillats i decidiren pel seu compte enderrocar torres i muralles fent enfadar molt a la gent se Santa Anna la qual protestà a les altures per l'enderrocament, però a les altures, llavors amb molt de seny, contestaren que si ja s'havien espatllat torres valdria molts quartos tornar-les a fer. I a la vila, que anava fent poc i malament, pescant i arreglant regues, s'hi presentaren els tapers i hi feren una mena de miracle commdernament la selecció de futbol fent dotze gols a la gent de Malta. Mudaren costum i maneres de viure. Fundaren corals, societats, Carnestoltes, cafès, casinos i tavernes, i aconseguiren fent taps a la mà la seva època d'or durant la qual inventaren l'arròs negre, el niu amb all-i-oli, els moixins amb ceba, el rap a la



marinera, el congre amb pèsols, els bolets a la brasa, el "relleno" i les botifarres de perol. Era una gent que ho sabia tot, treballaven cantant, anaven a tant per mil i quan més treballaven més cobraven, tenien lector de diari mentre treballaven al qual pagaven amb taps. Posaren la primera pedra del turisme amb unes trobades a les platges que duraren anys i acabaven cantant-les totes. En el seu temps a l'Ermita de Sant Sebastià no s'hi acabava la feina. Una de les vegades el cuiner Geli hi feu, amb l'olla de les grans solemnitats, un arròs per cent forquilles. El foc el mig rostí, l'home es desmaià a la darrera remenada d'una llossa la qual s'hagué d'afegir, i quan es refeu deixà anar quatre paraules immortals: "Ha estat bo s'arròs? Era un temps que es coneixia tothom i tothom tornava "bons dies" pels carrers. Un temps feliç, en fi. Una mena d'Arcàdia que només han viscut els pobles tapers quan a fora ja hi havia maldecaps en gran... planto a Anglaterra. En aquell temps Anglaterra era mestres.

La vila, en canvi, s'ha recordat poc d'aquells homes que li encomanaren una manera de viure única. I és que la vila és desmemoriada. Pel setembre de l'any 1285, l'almirall català adoptiu Roger de Llúria aixafà una esquadra francesa davant la Cala d'Es Vedell vora les Illes Formigues, Mai cap any en cap mes de setembre s'han tocat ni sardanes recordant aquella aixafada. Per una Festa Major de l'any 1638, gent de la vila es sollevà contra tropes allotjades, i diuen que d'allò en vingué la Guerra des Segadors a la capital. I la vila res. Per una altra Festa Major els americans anaren i tornaren de la Lluna, i mai en cap programa de Festa Major s'hi ha fet sortir el fet. Ara la vila viu del turisme i una gran majoria va en cotxe fins i tot per a portar la mainada a estudi. Anys endarrera els nois de Calella, Llofriu i Esclanyà anaven a aprendre d'el·letra a peu. Afortunadament, però, de tant en tant la vila té un rampell i fa reviure coses passades. Molta gent forma part de corals, ara farà 22 anys que es fan les Feste de Primavera, les noies segueixen tan guapes com anys endarrera, tenim cuineres i cuiners que tenen la mà trencada fent salses i picades, i quan es pot, que sembla que es



pot sovint, hi ha convilatans que encara celebren els Sant Dilluns i altres que reposen vitamines als centres que en són productors a la vila i als voltants... Però la batalla de les Formigues, el sollevament del 1638, els tapers i l'anada a la Lluna, encara esperen manument o carrer!

I, amb perdó per aquest esment reduït a la vila, tornem a França. Malgrat la vinguda dels reis Capets, el país compta amb gent de llit alt, de llit amb tàlem, per entendren's, quin poder és superior al dels mateixos reis. França es divideix en Nord i Sud, i carregada de feudals. Es fa la primera Croada la qual acaba com el rosari de l'Aurora. Les lluites internes no s'acaben i algú per tal de veure si ho arregla, ordena una treva que va del dimecres a la tarda fins a dilluns al matí. Segueixen els bolets entre francesos i alemanys. Aquesta vegada els francesos guanyen. El duc de Normandia s'hi veu encor i es planta a Anglaterra. En aquell temps Anglaterra era mestressa de molt territori francès. Hi ha malcedaps amb els heretges d'Albi. A Roma prediquen una croada contra els albigesos. El nostre Pere el Gran, malgrat la predicació romana s'hi fica i degut a una festejada excessiva la nit abans de la batalla, perd la de Muret. Es clar, un temps els reis es pensaven que ho podien fer tot, però un abús de festeig tant dolent és per un rei com per un que no en sigui. Abans del desastre albigés, mana el rei Felip III. El senyor Carles d'Anjou vol manar per la mar, però el rei Pere es planta a Sicília. El rei declara la guerra a Aragó, i es diu que un frare li ensenya un coll que només sabia ell i l'exèrcit francès es fica pel País. No hauria de venir de nou perquè s'hi ficarien francesos altres vegades. Però llavors el País era com era i el senyor Roger de Llúria deixa una esquadra francesa en cos de mànegues. Els francesos no tenen més remei que plegar i són colpits al famós crit de "firam!" al Coll de Panissars. El rei es mor pel camí després d'haver dit que se les havia amb gent infernal. També fa mala fi Carles d'Anjou. Els francesos ho volen arreglar amb amenaces, i és de llavors que l'Almirall Roger diu que no sols vaixells francesos passaran per la mar, i



que tampoc hi passaran peixos si no porten a l'esquena les barres catalanes. Amb gent que deia aquestes coses es podia estar tranquil i ve Felip IV, dit el Formós - no és pas l'únic rei que la gent ha trobat guapo -, i s'encara amb el papa. El papa s'enfada i el rei Felip per guapo que fos, diu que el papa és un heretge. S'estriculeja cop i recop i a la fi un papa francès és obligat pel rei Felip a establir-se a Avinyó. D'aquella estada en vingué allò conegut pel Gran Cisme. A Felip V els francesos li deien el Llarg. Un altre Felip, el VI enceta la Guerra dels Cent Anys contra Anglaterra. Els francesos acaben rebent i surt una guerra civil. Més motius als reis d'aquell temps. A Carles V li diuen el Savi. Potser perquè durant el seu regnat els anglesos perden regions que tenien a França. A Carles VI li diuen el Boig. Malgrat que l'home potser no ho era, l'hi feren tornar Alguí, vestit de blanc, li surt del darrera unes mates i li diu que vindrà boig. Es clar, el rei no s'ho creu. Uns quants favorits del rei, els quals no ho devien ser tant com el rei es pensava, el volter fent sardana guarnits amb màscares de mala cara davant d'una foguera i el pobre rei ve boig de debó. Si la gent volia que en fos, va acabar creient-se la gent. Hi ha vegades que la gent no s'ha de creure. Els anglesos, davant un rei que no hi és tot, s'aprofiten a agafar més coses a França. Les Corts franceses sempre han gastat molts diners, i Joan Sense Por, capdavanter del partit popular, s'oposa a n'aquella disbauxa i és nomenat regent, però ve una nova guerra civil a les quals si s'ha de dir la veritat els francesos hi han estat sempre a punt.

Nou rei, aquesta vegada Carles VII. A despit del nou rei, els anglesos segueixen apallissant francesos. I, en aquest moment, amb intervenció de les altures o no, que aquestes coses van a gust del consumidor, surt Joana D'Arc envestint anglesos a tot envestir. La noia no vol que els francesos hagin de parlar anglès i pertot on va ella els anglesos reben. Acaba coronant ella mateixa a Carles VII a Reims. Les actuacions victorioses de l'antiga pastora no tenen explicació possible, i els anglesos i els propis parisencs diuen que se les



heuen amb una bruixa. Les bruixes un temps eren molt mal vistes i sembla que la solució era cremar-les. Si és veritat que tenien tractes amb el dimoni, aquest, que es veu que sempre n'ha errades algunes, en va tenir una de grossa al no fer les bruixes incombustibles. Però, és clar, si el dimoni les endevinés totes... Joana d'Arc va a Compiègne contra els borgonyesos, que es veu que eren una mala gent. Un d'aquests l'enreda i, cobrant una bona picossada la posa en mans dels anglesos. Aquests van per feina, li fan un procés a Ruan i malgrat que la noia ella mateixa es fa una gran defensa, no li serveix per a res. El rei Carles al qual la noia havia coronat, no fa res ter tal d'ajudar-la, i al final, és declarada bruixa i condemnada a morir cremada. Quan no s'hi fou a temps la feren Santa, i aquell rei no tingué més boca que per a lloar-la. Potser per la forma d'actuar del rei durant el procés, és una de les causes que la gent s'anés tornant republicana. Si durant tants anys el món anà governat per reis, per quelcom se'n devia fer la gent de republicana!

Degut a l'empenta de Santa Joana, als anglesos al país ja només els resta Calais. Uns soldats escampats pel país ocasionen disbarats, i el rei que ja es torna a veure alemanys per casa, fa un pacte i es dona a un emperador alemany.

Ara és rei Lluís XI, pels voltants de 1461, del qual els que saben coses diuen que era un mal cuat. Feu emmetzinar a són germà el qual sembla que era un personatge molt principal. Els nobles, que no sempre han fet coses mal fetes, fan la Lliga del Bé Públic contra el rei. Els anglesos ho aprofiten i de nou es venen a batre a França. El rei que sí, que per por o per causes que desconeixem, compra la pau. Si es tenen diners, en temps de guerra és la millor cosa que es podria fer. Comprar una pau mai serien diners malaguanyats. Sobretot comprar-la abans que comencessin les canonades, que es deurien tenir més diners que quan una guerra s'ha perdut i segons quins guanyadors volen cobrar igual.

I després en el qual la gent diu que l'arquitecte li feu posar una pedra nostra d'or la qual ningú no s'ha vist en cor de trobar. Durant el regnat del rei Enric els anglesos perden



A França ja hi funcionen imprentes, i hi trobem Promèa incorporada a la corona general, la qual com moltes era encara una regió autònoma. I ve el rei Carles VIII. Es pel temps que es descobreixen les Amèriques, i el nou rei vol anar a Itàlia. A Nàpols hi ha catalans i de moment el nou rei l'agafa, però els catalans li tornen a prendre. Llavors ser català es veu que era una bona cosa. Un altre rei, el qual també es diu Lluís, a França hi han tingut sempre tirada a tenir reis que es deien Lluís, aquest és conegut per Lluís XII, es desdix de les bufes del rei anterior i s'alía amb Aragó, Alemanya i el papa per anar contra Venècia, però li surt la Lliga Santa la qual es dedica a treure francesos d'Itàlia. El rei renyeix amb el papa, amb Anglaterra i Espanya, però al veure com van les coses torna amic amb el papa i fa la pau amb anglesos i espanyols. Era la feina de molts reis renyir i tornar amics amb la gent.

Ara els francesos tenen un rei que no es diu Lluís. Es diu Francisco. I pactes i contra-pactes es fan i es desfien. Els Habsburgs i Espanya s'han unit sota Carles I. El rei Francisco s'emboica per Itàlia i es fet presoner. Torna a casa seva, i s'alía amb el papa, Venècia i Anglaterra per anar contra l'emperador Carles I. I més tard s'alía amb els turcs per anar contra Argèlia a la qual els francesos de temps li van al darrera, però hi osca. Malgrat això i aquelles aliances el rei Francisco protegí les ciències i les arts. Li agradava xerrar amb gent d'anomenada i fou visitat pel propi Lleopard de Vinci. Feu Fontainebleu quina construcció augmentà els deutes de l'Estat però aquell rei ja deia que desgraciat el que no té molts deutes. En el seu temps surten Rabelais i Montaigne i el rei se'n sent molt cofoi. En 1547 puja un nou rei, Enric II, i les coses se li posen costa en amunt ja de bon començament. S'ha de batre amb Austria i Anglaterra. Persegueix els protestants i les guerres no paren. Els francesos reben a Sant Quintí i el rei Felip II d'Espanya ho celebra fent construir el Monestir de l'Escorial en el qual la gent diu que l'arquitecte hi feu posar una pedra mestra d'or la qual ningú no s'ha vist en cor de trobar. Durant el regnat del rei Enric els anglesos perden



Calais la darrera possessió que tenien a França. Els protestants i els que no en són no paren de platofejar-se. I ara ve el rei Carles IX el qual fa una guerra amb els hugonots que durà 30 anys. Els hugonots eren partidaris de la Reforma. El rei en feu degollar molts i segons es diu morí del remordiment. Els partidaris de les religions eren com eren més tard els partidaris de les orquestes, però més violents. Diem això perquè un nou rei, el rei Enric III treu els reformadors del país, però més tard se'n desdiu i, un frare, empipat, el mata.

Ara regna el primer Borbó, el rei Enric IV. Signa pel catolicisme, però permet els culte dels protestants. El país progressa i la indústria francesa va al davant de moltes. També els francesos diuen que el seu exèrcit és el millor d'Europa. Es fa una llei que no permet als nobles que tinguin tropa pròpia. En 1610 es prepara una guerra contra Austria i Espanya. Els catòlics s'hi oposen, i els jesuïtes conspiren contra el rei. I quan aquella guerra s'anava a tirar endavant segur de guanyar-la amb aquell exèrcit fenomenal, el rei fou assassinat per un fanàtic, el senyor Ravallac. Ja se n'havia de maliciar el rei d'un home que es digués aquell nom.

I ara ja manen reis Lluïsos. El de llavors és Lluís XIII. Troba els nobles enfadats perquè volen participar en el govern. També s'enfaden els hugonots que havien quedat. El rei es casa amb l'espanyola Anna i encara s'enfada més gent. Però el rei té la sort de poder comptar amb el cardenal Richelieu el qual ho arregla tot a la seva manera. Aixafa la noblesa i els hugonots. Es conspira contra d'ell i acaba la conspiració fent escapar caps de mariscals. Organitza una guerra d'Itàlia contra Espanya. La noblesa es solleva i el cardenal fa degollar al duc de Montmorency, i la noblesa calla. Afavoreix les revoltes de Portugal i Catalunya contra Espanya. Fica el nas a Anglaterra, és a dir el fica allà on vol. Ajuda tot intent de llibertat a l'exterior, però a l'interior només es fa la seva santa voluntat. Es diu d'ell que ajuda els enemics dels seus enemics. A la noblesa li torna a saber greu que algú manés més que ella, i tornen a caure més caps de sollevats. Es diu d'ell que ha estat el primer gran estadis-



ta de la història. Les múltiples combinacions de Richelieu costaren molts diners a França i les finances se'n ressentiren més que sentir-se'n. Ja se sap que hi ha coses que costen cares, però ho i així els reis quan disposen de gent com aquell cardenal ho troben tot lligat i ben lligat. Frase aquesta que algú anys més tard la tornaria a dir.

I ve Lluís XIV. Richelieu no sols en vida anà per feina, sinó que abans de morir ja va nomenar, per quan en fos temps, al senyor Mazarino, el qual fou cardenal com ell i primer ministre, i ja es va cuidar de pujar el nou rei quan aquest era molt menut. Tampoc podia veure la noblesa el senyor Mazarino perquè una de les vegades que els nobles protestaren en feu deportar una colla. Els nobles degueren pensar encara que desterrar és una cosa i que no puguin dir mai més res una altra. Alemanya, com sempre, fa nosa a França. Mazarino la fa investir i aquella vegada els alemanys han de plegar, renegant però han de plegar. La noblesa torna a presentar batalla i aquesta vegada amb molts fums, tants, que el cardenal es veu obligat a deixar el país, però el porta des d'Alemanya. Torna al país i ha d'així a fer una rebel·lió popular que els francesos ja feien més sovint cada vegada. S'alía amb Anglaterra, prescindint d'aquella guerra que França hi va fer i que durça Cent Anys, contra Espanya la qual passà un temps que es batia amb tothom, i de resultes d'aquella guerra Espanya perd el Rosselló. Al Rosselló s'hi ha parlat català durant molts anys, però els francesos no se n'han volgut desfer mai més. Es rar, però hi ha un temps de pau. De fer la guerra contra Espanya els francesos passen a fer casar un rei amb la filla de Felip IV. El cardenal fa diversos acords amb Suècia, Holanda i diversos prínceps alemanys. La gent es queixa perquè ha de pagar molts impostos, però el Cardenal se'n fot i mort carregat de diners. Es veu que la gent que val s'ho fa pagar.

França fa por als veïns i als que no en són i s'alien Anglaterra, Holanda i Suècia contra França, i la triple Aliança no pot contra els francesos. Ara França fa pactes nous i s'alía amb Anglaterra.



i Suècia, dient que les coses passades són coses passades, i invadeix Holanda, Espanya i Dinamarca a cop. No en té prou i s'arriba a escopetejar Itàlia. Quan se li diu segons qué, el rei Lluís respon: "L'Estat sóc jo!" Hi ha historiadors que diuen que no ho vadir. A vegades els historiadors no s'acaben de posar d'acord. Les guerres, com sempre, costen molts diners, i deixen els francesos descontents i pobres. El rei Lluís fa Versalles i ja se li diu El Rei Sol. La Cort és plena de matarrunguetes que també costen molts quartos. Malgrat tot, els francesos estan de moda i tothom vol imitar els aires versallescs, al país i a fora. I ja sempre més les modes vindrien de França. Fins un temps es va dir que les criatures venien de Paris. La gent menuda, a pesar del progrés, encara avui n'hi ha que s'ho creu. Amb Versalles o no, a França fan parlar d'ells Molière, Corneille i Racine. Però el rei Lluís mort maleït per la majoria de francesos arruïnats pel cost de les guerres i pels harems de Versalles.

Troben un altre Lluís, Lluís XV, aquell que feia aquelles calaixeres tan boniques. Troba el país empebrat. Els soldats no cobren i fan disbarats. No hi ha diners, però quan Espanya es vol ficar per Itàlia, França els fa sortir d'on sigui i aliant-se amb Austria, Anglaterra i Holanda ho priva.. El senyor Montesquieu s'atreveix a parlar en públic de la mala situació del país. No és escoltat pels que l'haurien d'haver escoltat. El rei Lluís es casa, encara mocós, amb la filla d'un rei polac i França fa una guerra més per la successió del tron de Polònia, i una altra pel d'Austria. Es veu que sense guerres aquella gent no hi sabia estar. El rei va molt mudat i ja es comença a parlar dels seus desvarieigs amorosos. Ara fa i desfà la senyora Pompadour. La gent s'esvara quan sap les despeses de la Cort, però la Cort segueix gastant a tort i a dret. Voltaire, Diderot i Rousseau es foten de tot i fan pensar a la gent. Hi ha guerra amb Amèrica del Nord. I guerra de Set Anys amb Alemanya. A Amèrica França perd el Canada, però el rei té la senyora Dubarry que diuen que ho ensenyava tot. La casa s'esquerda. El país va a cap-girells.



A darrera hora el rei Lluís s'ho veu fotut i ja, per si algú l'escoltés va dir: "Després de mi, el diluvi!". Va tenir un bon cop d'ull. No tot ho fan malament els reis. Ara trobem el senyor Lluís XVI. El fan rei a 20 anys. I, per damunt d'altres coses té una afecció: fa de serraller. I té un expert que li ensenya el maneig de llimes i martells. També és caçador. Potser si no s'hagués mogut d'aquestes dues activitats les coses no haurien anat com varen anar. Algú li diu que seria una bona cosa anara a fer una guerra al Senegal, aquells que un temps sortien amb anelles al nas. Aquella cau bé als francesos, però les guerres costen cares i el país va fluix de butxaca. Hi ha avalots que són suprimits sense contemplacions. Però la gent que protesta és més tossuda que anys en-darrera i es convoquen els Estats Generals a Versalles. S'hi veuen els nobles amb vestits de les festes i s'hi veuen els diputats del poble amb vestits d'estar per casa. Entre els assistents s'hi veu el comte Mirabeau el qual faria parlar d'ell. En 1879 es vol fer l'Assemblea Constituent. El govern ho sap, la prohibeix, i l'Assemblea té lloc en un edifici conegut pel Joc de Pilota, i es jura fer una nova constitució. El rei anula el Tercer Estat, i el comte Mirabeau diu que no s'obeeixi al rei. La gent es va engrescant i quan està ben engrescada assalta La Bastilla i n'allibera els presoners. Es el començament. Prínceps i nobles agafen por i se'n van fora del país. Es proclamen els Drets de l'Home. Ja hi ha més gent espantada. S'assalta Versalles. El rei dubta entre acceptar les coses que volen els revoltats, o posar-se al front dels reaccionaris. No hi és a temps perquè s'aboleix la noblesa. I la cosa ja no es frena. Són venuts els béns de la cleràcia. Es reclama que tots els càrrecs siguin d'elecció popular. Les coses, segons per qui, ja van pel pedregal, però per segons qui ja no poden anar més bé. Surten Robespierre, Danton i Marat. Es la revolució. El rei s'ho veu malament i vol fugir, però se l'agafa. I se li fa jurar la constitució. Maldecaps generals. Prússia i Austria no volen que la revolució s'escampi a casa seva. I s'hi fan a canonades. La família reial és empresonada. Hi ha dego-



l·lines a les presons. El rei de Prússia vol destruir París i no se'n surt. Els revolucionaris diuen que la revolució està salvada. En tant es fa la Convenció, i els més decidits volen suprimir la monarquia i no paren d'acusar al rei. Es fa un exèrcit popular, armat barrejerament però animat fins a dalt de tot el qual obté victòries a fora. Els més exaltats diuen que s'ha de guillotinar al rei. I el rei és guillotinat després d'haver-lo fet abdicar, amb la reina i tot. Ve un any i mig que a França no es pot anar mudat. A la Convenció no s'entenen i 38 jacobins són executats. Carlota Goday, la qual havia gavinetejat Marat mentre es banyava és guillotínada. En tot temps hi ha gent que vol manar més que l'altra i Robespierre vol manar a la Convenció. Per tal d'espantar els oponents fa servir la guillotín, la qual mai es pensava que hagués de servir tant el senyor que la va inventar, 1366 vegades en 48 hores. El senyor Robespierre en fa un gra massa i acaba essent guillotínat ell amb cent dels seus partidaris. S'han canviat el nom dels mesos de l'any que no tenen la culpa de res. Tement que la revolució passi fronteres, Anglaterra, Holanda, Espanya i Alemanya fan societat per anar-hi contra. L'exèrcit revolucionari compta ja amb vora mig milió d'homes els quals es baten exaltats contra qui sigui. Es clar que a fora la revolució feia por, però una de les coses que en feia més era haver de dir del mes de juliol Thermidor, del mes de novembre Brumari i del pobre mes d'octubre Vendimiari. Els anglesos agafen Toló, on hi agafa nom un capità d'Artilleria anomenat Napoleó el qual omplenaria moltes plenes de la història de França. L'exèrcit popular va col·leccionant victòries. La Convenció ve un moment que perilla i Napoleó la salva a escopetades. Hi ha trets pertot arreu. El capità d'artilleria està en el seu centre... A favor de la Convenció s'ha de dir que acabà amb el règim feudal, malgrat que els senyors feudals ho ser tís sin, fundà la mar de biblioteques i tot el senyor Museu del Louvre... Al veure que contra aquells revolucionaris no hi havia gaire coses a fer, s'han de signar diverses paus. I amb paus o sense, el senyor Napoleó envesteix la tropa que se li posa per davant. Se li comença a dir que és un geni de la guerra, si és que veritablement



sabent com van les guerres, a les guerres n'hi han de genis: El geni veritable seria, no el que perd batalles ni el que les guanya, sinó aquell que en lloc de fer baixes fes altes, promouviant llevadores, dones guapes i festejades, i deixant només poques escopetes per càpita, i encara escopetes a pistó per tal de no fer altra cosa que espantar a conills, perdius i tudoms els quals tenen tot el dret a fer manetes sense els maldecaps de les perdigonades.

Però a Napoleó se li digué que era un geni de la guerra i la cosa més fotuda és que ell s'ho va creure i s'ho va creure la gent que el seguia. Es quan va dir que cada soldat porta a l'esquena un bastó de mariscal. Es clar, cada soldat, pensant amb el mariscalat, valia per deu dels altres. Es fan eleccions en 1797 i Napoleó aconsella fer un cop d'Estat. L'home s'engresca i va a Egipte perquè el món veiés que va on li passà pel cap. A Egipte no li va massa bé, però quan en torna es bat contra una aliança formada per anglesos que no el poden veure per ser un home sorgit de la Revolució, turcs, austriacs, portuguesos i napolitans. Necessitava més gent que li anés en contra aquell home. Tornant d'Itàlia provoca un nou cop d'Estat. Es fa una nova constitució i es nomena a Napoleó cònsol per 10 anys. Noves victòries del ja cònsol. Va per camins de glòria. Fa un codi i estableix la Legió d'Honor. Els francesos queden enlluernats i el fan emperador. Seguint els consells del senyor Carlemany, es corona ell mateix. I comença a col·locar la família. A son germà Lluís el fa rei d'Holanda, a son cunyat Murat, Gran Duc de Berg...Fa una aixafada de prussians, i des de Berlin prohibeix a tot Europa que faci comerç amb Anglaterra, potser del disgust que agafà amb la batalla de Trafalgar. Fa rei de Westfàlia a son germà Jeroni, i a son germà Josep el faria rei d'Espanya. Va pel domini del món. Els anglesos s'enfaden i es fiquen a Espanya contra les tropes del geni el qual ha d'acabar plegant malgrat haver-se presentat davant de Madrid i fer un ban en català dient a la gent del País que amb ell tornarien a ser el què havien estat temps endarrera. El geni té feina lluny de la Penin-



sula, i a Europa es comença a parlar de com se n'han sortit els peninsulars. Austria, pensant ser seguida, s'alça contra l'emperador però aquest es presenta davant de Viena i es fa la llei. El papa no s'avé en bloquejar Anglaterra i excomunica a Napoleó, i Napoleó l'agafa. El francès i les coses franceses estaven tant a l'ordre del dia, que un general francès, el general Bernadotte se'n va a Suècia i és nomenat rei dels suecs. Rússia tampoc està d'acord a no fer negoci amb Anglaterra, i planta cara a Napoleó. Aquest no s'ho deixa veure i com que a Rússia encara no s'hi havia ficat hi porta la tropa. De primer els russos s'espanten al veure Napoleó a casa seva, però a Rússia els hiverns són consagrats i un general rus sabent-ho deixa que els francesos vagin entrant com més endins millor. Napoleó es planta davant de Moscou. La ciutat crema. I l'hivern rus entra en joc. Els pobres soldats de Napoleó, acostumats al bon temps de França volen passar més temps escalfant-se que matant russos. I l'hivern rus obté una victòria que abans a canonades no havia tingut ningú. Napoleó ha de tornar de Rússia derrotat. Europa, al saber aquell fracàs s'alça contra l'anomenat usurpador i aquest comença a perdre batalles i territoris. L'estrella del geni de la guerra es va apagant. Els que creuen en l'astrologia no s'estan de dir que quan un astre perd llum és una mala senyal i el fins llavors protegit no cal que s'esforci que seguirà anant de cala baixa. Els astres són els astres i no s'hi pot jugar quan pronostiquen mals averanys. Els aliats entren a París. És el primer avís. Napoleó abdica i es retira a l'Illa d'Elba. I ve Lluís XVIII, germà del decapitat. Redueix pagues i torna a posar la noblesa al lloc d'abans. Però al país hi ha malestar. Hi ha gent que ho vol i d'altre que no que els nobles tornin a fer primers papers. I, cosa a tenir en compte, mariscals i tropa enyoren Napoleó. Aquest ho sap i surt de l'Illa amb 1.100 homes de confiança, i es planta a París. El rei Lluís ha de sortir corrents. Alegria general, però alegria parcial ja que hi ha molta part de francesos tips d'aquell home que s'havia guanyat la vida fent fer a França guerres diàries. Però ell era ell i, fent el sord a l'astrologia, fa una nova consti-



tució, i torna a canonejar pel món. Hi ha molta tropa contra ell però ell quanta més n'hi ha més content està. Però aquella vegada els comptes no li surten bé i, per culpa d'uns o d'altres, li arriba Waterloo que és una cosa que sol arribar a tots els que allarguen més el peu que la sabata un dia o altre. Napoleó, investit per molta tropa a la vegada, es confia als anglesos i aquests, que no estan per orgues, el porten a Santa Elena enmig de rates.

El rei Lluís torna a Paris protegit pels anglesos. Allunyat el perill napoleònic del país té lloc una bona col·lecció de fusellades. Hi ha però una cosa que els historiadors no veuen clara. Fouché i Tayllerland, antics raspalladors de Napoleó, ara són a dalt de tot amb Lluís XVIII. Sempre hi ha coses incomprensibles a les històries, senyors historiadors.

Veient els reis que dir-se Lluís portava molts maldecaps, el nou rei es dirà Carles X. I, coses de la política, primer porta els jesuïtes tan amunt com va poder, i més tard diu: Fora els jesuïtes! Ja llavors eren de mal entendre les coses de la política. S'alía amb Rússia i Anglaterra, la qual ja feia temps que per mar tenia un gran prestigi, contra els turcs, i els turcs passen anys renegant d'haver-se ficat contra aquella aliança. A França ja hi comença a haver trompades entre partits. Tothom vol governar i diu que ho farà més bé que els altres, cosa que no és nova en absolut perquè avui encara tots els partits ho diuen. El govern implanta la censura perquè creu que hi ha coses que no es poden dir, que és, s'ha vist, la feina de les censures. I esclata la revolució. Aquest cop el poble ha anat a favor dels periodistes. El rei Carles s'ho veu malament i marxa, però no ve la República encara. Ja vindria.

Ara el rei dels francesos es diu Lluís, però Lluís-Felip. L'home, de moment, vol estar bé amb tothom, però s'hi pensa i fa una nova constitució. Veu que anar contra els rics és un mal negoci i els dona tota mena de poders, deixant en cos de mànegues a artesans i treballadors. Allò porta renyines i malestar a l'interior, i vagin a saber per què, uns i altres francesos inventen el xauvinisme.



L'emperador Napoleó tenia un nebot el qual, al veure com anaven les coses, fa un intent d'agafar allò que havia perdut son oncle. L'intent falla.

El rei Lluís-Felip, malgrat haver donat ales a la gent de diners, surt a passeig amb paraigua, plogui o no - tots els reis tenen les seves coses -, i conversa amb tots els passants que troba siguin rics o pobres. Allò altres reis d'Europa no ho troben prou convenient i fan córrer que aquell rei de França no és un rei prou ben posat.

Arriben a París les despulles de Napoleó. Allò engresca de nou al seu nebot a tirar-se al carrer i falla per segona vegada. Ara és empresonat i condemnat a cadena perpètua. Alemanya segueix fent nosa a França i el rei diu que potser s'hi fiqui. Alemanya diu que està a punt i que ja hi pot anar quan vulgui que l'espera. El rei s'hi pensa i fa un pacte amb Anglaterra, i la reina Victòria s'arriba a París on rep moltes barretades. I quan la reina és fora es fan diversos atemptats contra el rei. Els socialistes no estan quiets, de cop es fan barricades a París i té, ve la República. El rei se'n va a Anglaterra. Hi ha tabola en gran. El poeta Lamartine, que tot primer era monàrquic, ara és al govern, moderat de moment, i canta la Revolució. Uns francesos es pensen que la República no va de debó i, per tal de veure si ho arreglen fan venir aquell nebot de Napoleó. Aquest no s'ho fa dir dos cops, diu que a la tercera va la vençuda, i ja el tenim a París. Troba aldarulls però l'home agafa i deporta contraris. S'ha de ser molt contrari per a seguir-ne essent a la presó o deportat, i com que els contraris arrencen, a França es proclama l'Imperi hereditari de Napoleó III. El II, el qual vingué al món amb el títol de rei de Roma, morí, pobret, a cap edat. Es clar, Napoleó III s'ha de casar. L'Imperi ha de tenir continuador, però les prindeses s'hi miren a emparentar amb un Napoleó. Finalment, es diu que el poeta Prosper Mérimée fa les cartes que la senyoreta Montijo dirigeix al Napoleó de torn, l'home s'hi enlluerna i s'hi casa. Napoleó, amb ganes d'imitar son oncle, davant les pretensions imperialistes del tsar de Rússia, li declara la guerra, però recordant-se d'aquell hivern fatal per son oncle, s'alía amb Anglaterra, Turquia i el Pia-



mont. Una pau el fa quedar bé. Els francesos diuen coses i Napoleó ho priva tornant a posar de moda la censura. Els diaris han de parlar del temps. Se li fan diversos atemptats i no el toquen. L'home ja devia veure que d'un Napoleó a l'altre hi havia molta diferència, però ell no vol que sigui dit i va a envestir Austria. Aquesta vegada guanya. Però les guerres costen molts diners i els francesos somiquen. L'emperador deixa somicar, i malgrat haver fet la guerra a Austria, envia tropa a Mèxic i en fa emperador a un germà del d'Austria. Quan els Estats Units acaben la seva guerra civil, diuen a França que se'n vagi de Mèxic, i França creu deixant el pobre Maximilià al país i els mexicans afusellen a l'emperador posat per Napoleó III.. Ja de França gosa encarar-se amb el senyor Bismarck el qual era un senyor que els tenia molt ben posats. L'oposició apreta. El pa s'apuja i la gent s'avalota. El senyor Gambetta ataca públicament el règim. Napoleó, per tal de fer callar a tothom, envesteix Alemanya, i se n'hauria de penedir. A més a més de perdre bous i esquelles, cau presoner, i França ha de pagar per haver perdut.

Els republicans llavors aprofiten la situació i monten la Tercera República. Napoleó s'ha anat a refugiar a Anglaterra. Els alemanys no es mouen de França que aquesta no pagui el deute de guerra. El senyor Thiers fa mans i mànegues anticipant abans d'hora els 5.000 milions de francs que devia el país, i els alemanys se'n van de França en 1873 una vegada havent cobrat, però quedant-se les regions d'Alsàcia i Lorena.. Els francesos es tornen a enfadar perquè van curts de diners, però el temps va passant i ja trobem a Monsieur Poincaré i es va acostant aquella Guerra del 14...

Tots venim de gent la qual havia estat abans que nosaltres. Pel territori que avui es coneix com Alemanya, es diu que ja hi havia algú durant l'era quaternària, una era de molts segles enllà. I més tard s'hi ficaren els amics celtas, els quals, com sabem, es ficaven per tot. Els celtas del país ja es presentaven amb ulls blaus, i hi ha què ja hi vol veure la raça ària. Les opinions s'han de respectar. S'hi posen uns que baixen d'Escandinàvia els quals a casa seva hi



devien tenir fred i amb tota la raó s'acosten a països més assolats. Arribaren fins al Sud d'Alemanya batent-se amb els celtes els quals sembla que no s'hi tornaren massa. Invadiren la Gàlia on hi trobaren els romans i s'hi bateren. Els huns, embolicadors ells, es planten damunt les províncies romanes que ja trontollaven. Al senyor Carlemany, sotmetre aquella gent que ja es conexia com saxons, li costà 30 anys. Els francs parlaven neo-llatí, els alemanys, alemany. Carlemany s'apaga i es reconeix el regne alemany, pels volts del 843. El territori és ple de ducats. Un alemany de raça es fa rei, però els ducats li fan el sord. Els hongaresos també fan anades i vingudes pel territori. I ve el rei Otó i ja es corona com els reis de debó. Va a Roma a fer-se coronar tal com abans s'hi feien coronar els reis. Un altre rei, Frederic II, quan prengué part en una Croada, en lloc de bàtre's amb els musulmans, hi negocia. Es rar que ho fes un rei alemany perquè sempre han preferit anar per feina a garrotades, però aquell rei va voler demostrar al món que quan hi ha d'haver garrotades la cosa millor que es pot fer és parlar-ne abans i deixar els garrots en pau. A Roma l'excomuniquen. S'alça però contra els lombards els quals no devien voler fer pacte de cap mena, i com que a Roma hi van a favor, rep la segona excomunicació. I El rei Frederic agafa els Estats Pontificics. El papa nomena un altre emperador. Ve una guerra civil i durant el curs de la qual mor el rei Frederic. Hi ha maldecaps a la mort de Frederic. Els alemanys s'espantuen ells amb ells. Carles IV, de Bohèmia, fa una Lliga de set prínceps electors. Després ve la famosa Lliga Hanseàtica formada per diverses ciutats. En temps de Maximilià hi ha 240 estats federats. Té lloc el casori de Felip amb la filla dels Reis Catòlics, i d'aquest casori en nasqué Carles V. S'ha d'anar de pressa i en poques ratlles hem arribat a l'any 1519. El rei prohibeix el protentantisme però deixa en pau al senyor Luter. Es forma un partit protestant que faria protestar molta gent. I el resultat és aquella Guerra de Trenta anys entre catòlics i protestants. Ve el tractat de Westfàlia i uns hi guanyen i els altres hi perden, com a tots els tractats.



Aquella guerra de Trenta Anys deixa el país arruïnat com hi deixen als països totes les guerres, però els que les fan fer segueixen ensopegant amb la mateixa pedra per vegades que la trobin.

Trobem ara 38 estats que es volen unir per tal de garantir la pau enfront dels enemics de fora, França i Rússia, i contra els de dins, els liberals. Hi ha aldarulls estudiantils. Els estudiants no és pas d'ara que deixen d'acudir a classe. Aquells aldarulls eren justificats ja que per anar d'un estat a l'altre les duanes de cadascun funcionaven. Si s'anava només a l'estat veí amb quelcom que s'havia de declarar, mira, es podia suportar. Ara, si s'havia de pagar fent un viatge llarg, 38 vegades...! Al nord d'Alemanya hi havia Prússia conquistada pels voltants del segle XII pels Cavallers de l'Ordre Teutònic. Els prussians eren gent, ja de bon començament, afeccionats de no dir a manejar llances i sabres, però pagar duanes els venia molt malament i ja fa convenis amb estat veïns. Es veu, una vegada més, que els convenis són una gran cosa. El principal contrari de la unitat alemanya era Austria. Potser pensant amb això el Gran Elector Fredric Guillem va posant l'exèrcit a punt i Guillem I, obté la unificació amb Alemanya. Més tard la revolució de París fa alçar barricades a Berlin. Es fa una constitució i Austria s'hi oposa. El rei pacta amb els sollevats, cosa que pocs reis s'han vist en cor de fer. Es fan eleccions generals i la majoria dels 568 membres elegits són advocats, professors, comerciants i industrials, i segons els alemanys és el més distingit cos constituent de tota la història. Venen una colla de Fredrics Guillems. El I fou un dels grans administradors de Prússia. Brutal i autoritari, els alemanys també posen motius a la gent per reis que siguin, i li diuen El Sergent. El II fa una mena d'Inquisició Protestant a Berlin. Ajuda a Lluís XVI de França quan la Revolució, però Polònia es solleva i va tenir de signar la pau amb França. Se l'acusa, per aquest fet, de traïdor. El III va a la guerra contra Napoleó i perd la meitat del territori. Però la política és la política. De sempre, un trenca-caps. Aquell Frederic s'uneix a Napoleó contra Rússia, i ajuda a



a Rússia a aixafar un sollevament a Polònia!

El IV, la primera campanya la fa agafant Paris. Havia promès a son pare fer una constitució liberal, però a l'hora de fer-la no hi ha constitució. Quan la revolució de 1848 primer la gent es pensa que té un rei revolucionari, però el rei s'ho pensa i la reprimeix sense contemplacions. Refusa una corona per una Alemanya unida. Eren massa coses ja que la gent no hi comptava. I és que a l'home ja feia temps que se li plovia al teulat.

Hi ha altres Fredrics, com l'anomenat Barbaroja, el qual arribà a emperador del Sagrat Imperi Romà. Acompanyà a son oncle Conrad en una de les Croades, i ajudà al papa de torn a tornar-lo a Roma. El papa, agraït, el coronà amb la corona imperial i li digué que podia comptar amb ell contra els seus enemics. Barbaroja començà a repartir terres, i es veu que en repartí a segons qui que Roma no ho volia i les relacions amb el papa es refreden. Barbaroja torna a Roma i com que també era rei dels lombards, comença a fer reclamacions. Ciutats italianes es solleven ajudades secretament pel papa, però Barbaroja ho sap, en aquell temps els secrets no eren tan secrets com han de ser els secrets, i s'enfada amb el papa i aquest l'excomunica. L'home s'ha de retirar a Alemanya, reconeix al papa de torn, reconeix que potser va demanar més coses que del compte, i se li treu l'excomunió. L'home llavors forma part d'una nova Croada i mor ofegat a Cilícia. Encara hi ha un altre Fredric, al qual se li donà el nom del Gran. Al començament diuen que era dels altres, efeminat a més no poder i afeccionat a la cultura francesa cosa que llavors a Alemanya era molt mal vist. Té raons amb son pare i vol sortir d'Alemanya. El pare, llavors els pares eren els pares, el fa agafar. Passat un temps el perdona, però tem que guarnit com anava no farà mai res de bo. En canvi, fou un gran militar i un gran polític, malgrat tenir una molt bona amistat amb el senyor Voltaire. I, ultra tot això, era un boníssim tocador de flauta.

I ara ja tenim la unió de Prússia amb Alemanya. Guillem I, com que Austria seguia protestant, amb set setmanes la deixa que no diu ni



piu. I ja hi ha la Confederació Germànica deixant Austria al carrer. Llavors ve la temporada del senyor Bismarck, prussià de noms i de fets i aprofitant una lleugeresa de Napoleó III, fa investir França i els francesos se la carreguen fort. Bismarck veu que ha arribat la seva i encara París s'havia de rendir que ja feu coronar a Guillem I emperador a Versalles. Bismarck, nou motiu "El Cancellier de Ferro", s'ho agafa a la valenta, treu els jesuïtes, declara obligatori el matrimoni civil i no deixa respirar cap socialista bé. En 1882, pensant potser que França es pot refer, s'alià amb Austria i amb Itàlia. Ve Frederic III, es mor aviat i puja Guillem II, el Kaiser. No s'entenen amb Bismarck, el Kaiser era el Kaiser, i Bismarck plega. I ja es va acostant la guerra del 14, en la qual, com se sap, tanta gent s'hi va veure embolicada.

Per Holanda s'hi passegen els nostres vells amics, els celtes. També ho fa gent germànica. Més tard s'hi aposenten els romans que s'apostaven on els venia bé... També s'hi afinquen els francs i els pobres holandesos acaben formant part d'Alemanya. Tornen a casa seva i Carles V els va passant per la pedra i més tard Felip II. Els holandesos s'esbatussen ells amb ells per questions religioses. Fugen del duc d'Alba, enviat de Felip II i tornen a refugiar-se a Alemanya la qual tenen molt a la vora, cosa que hauran de lamentar temps més tard. Es refan i comencen a navegar pertot arreu. Van a Amèrica i compren als indis els quals en aquell temps no sabien fer comptes massa bé, l'Illa de Manhattan per 24 dòlars. A casa seva tenen sovint maldecaps perquè part del país és més baix que la mar i aquesta, moltes vegades sense avisar, ha negat milers d'holandesos. Els holandesos, però, són tossuts com el que més i han anat fent parets cada vegada més altes perquè la mar no els negui ciutadans. La mar, a la fi, s'ho ha tingut de deixar córrer i no pot fer altra cosa que mirar-se malament els holandesos de lluny. Anglaterra és la rival marítima d'Holanda i els holandesos s'hi canonegen. També els fa nosa França però amb França osquen i els francesos es fiquen a Holanda. Però els <sup>temps</sup> muden i un holandès, el rei Guillem III, arriba a ser rei d'Anglaterra i ho aprofita per anar a fer tot el mal que pot a Lluís XIV, ri



francès. Passa temps i Napoleó fa a son germà Lluís rei d'Holanda. És l'únic germà que s'encarà amb el geni, ja que els holandesos plens de vaques i formatges li caigueren bé, i el geni decideix que Holanda passi a formar part de l'Imperi francès. Però Napoleó s'acaba per Napoleó que fos, com s'acabaran un dia o altre tot aquells que s'ho volen menjar tot, i Holanda arriba a tenir la independència, i de tot cor desitgem que la mantingui molts anys. Les naus holandeses han desembarcat per les mars de mig món. Han tingut la Companyia Holandesa de les Indies Orientals, dominaren part del Brasil, van anar al Cap de Bona Esperança, a Java, i s'afincaren a una gran col·lecció d'Illles. A més a més de les vaques i els formatges, els holandesos s'han fet famosos amb els tulipans i afumant peix sobretot el salmó. I malgrat que hi hagi gent que el peix el vulgui fresc i s'ortint de l'aigua, com que el salmó afumat ve d'Holanda, s'ha de dir que es troba bo. I ja trobem la reina Guillermina, i sembla que d'ella ençà els reis holandesos, reis consorts, no s'han sortit de treure la lluna de noies de les reines holandeses.

A les guerres hi ha gent que rep més que l'altra. I els pobres belgues han rebut molt.

Al començament es troben pel territori que amb el temps es convertiria en territori belga, els nostres estimadíssims celtes, que algú té interès a dir que es feren belgues molt aviat. Però Juli Cèsar els feu romans a tots. Llavors ni protestaren els flamencs els quals tantes vegades ho harien de fer. A mitjans del segle IV hi trobem francs. Per si algú ho vol saber, ja l'any 862 es parla d'un Balduí. Com a pertot hi ha regions feudals. I els belgues ja comencen a fer roba la qual cosa temps a venir seria un negoci florent. Hi ha rivalitats entre ciutats i els flamencs ja són distints dels altres i potser ja parlen diferent. Són mercaders i artesans i van més bé que els prínceps laics i eclesiàstics. En general, però, la burgesia mana amb l'ajut de la noblesa llevat de la ciutat de Lièja on manen els oficis menors.

Un Felip, anomenat El Bo, en lloc d'anar a bufes, compra un comtat



i en rep d'altres per haver-se fet abdicar a una comtessa la qual sembla que no tenia un no per ningú i llavors això estava molt mal vist. I el dit Felip devia ser molt ben plantat perquè es diu que la duquessa Isabel li regalà el Luxemburg. Després de Felip El Bo trobem Carles El Temerari el qual diuen que ho investia tot i ja a cap edat aixafà una rebel·lió flamenca i més tard sense miraments ho tornà a fer a Lièja. Organitzà moltes batalles i morí fent-ne. Hi ha gent a la qual els oficis que fan els són fatals. Ve Felip El Formós. Un temps si la gent no podia motejar els reis no se sentia fegmada a gust. Els flamencs no el creuen i hi ha quatre anys de bolets forts. El senyor Luter va fent partidaris a l'engròs. Ve ~~KAXIX~~ Charles V i, autoritari ell, afegeix les 17 províncies dels Països Baixos a l'Imperi, i ha d'aguantar l'anexió a garrotades. Felip II un temps té la Cort a Brusel·les. Se'n va en 1559 i ja no hi tornaria més. El calvinis<sup>me</sup> va guanyant més punts. La reina diu que portarà la Inquisició als Països, i protesten grans i petits i hi ha una bona cremada d'esglésies. Felip II des d'Espanya envia el duc d'Alba als Països i hi ha tallades de caps i empresonaments. S'hi envia més tard a Requesens i a Joan d'Austria. Llavors ajuden als Països, França, Anglaterra i Alemanya. Set províncies del Nord es declaren independents. Les del Sud (la Bèlgica d'ara) s'avenen amb Felip II si aquest els respecta les llibertats. Els dominis espanyols comencen a trontollar, i el rei Lluís XIV de França vol portar les províncies belgues a casa seva. Ara Anglaterra i Alemanya, que abans s'havien aliat amb França, s'hi oposen. I, de cop, els Països Baixos passen a Austria. Venen una sèrie de paus que no agraden a ningú i en 1789 els belgues es revolten. Els austríacs han de marxar i llavors s'hi fiquen els francesos i, amb la República, agafen el que no havia pogut agafar el rei Lluís XIV. Però després de les desfetes de Napoleó un Congrés a Viena acorda fer dels Països Baixos una sola nau, i té lloc una protesta general, i quan a París es revoltaren en 1830, es revolten a Brusel·les i es declaren independents. Els holandesos s'ho agafen bombardejant Anvers. Es proposen diversos acords amb els quals no



hi ha acord, i França i Anglaterra ho arreglen i ve la independència de Bèlgica. Anglaterra, França, Rússia, Austria i Prússia fan un tractat a Londres dient que Bèlgica serà un estat independent i perpetuament neutral. Algú que signà aquell tracta hauria de dir amb el temps, que no valdria.

Es turnen governs catòlics i liberals perquè tothom estigui content. A Bèlgica, com a molts llocs, ja hi han socialistes i es fan vagues generals les quals han estat la feina de molts socialistes, entre altres coses que han fet. El senyor Leopold II es rei fins a l'any 1909 aconseguint veure l'esplendor econòmic de Bèlgica. Ve el seu nebot, Albert I, aquell senyor que se les tingué amb els alemanys en la guerra del 14.

Austria, vista de lluny, és un país ple de muntanyes, de Danubis i de valls. Sí, síels austriacs han passat molts anys batent-se. El senyor Carlemany hi fa una Marca a finals del segle VIII. No se'n parla massa abans del senyor Carlemany, però gairebé segur que hi havien celtes o parents seus. Una temporada hi manen els ducs de Baviera. Els hongaresos s'hi fiquen pels volts de l'any 907. Els alemanys hi van com si fossin a casa seva. En 1156 trobem el Ducat d'Austria, el qual passa més tard a mans d'un rei anomenat Otakar. No hi ha gaire reis que hagin portat un nom com aquest. En 1282 hi mana la Casa Habsburg. Viena ja és un centre mercantil important i ja hi ha gent que es fa dir emperador. La Casa més amunt dita tindrà representants fin el 1918. L'emperador Maximilià és el veritable creador de la nacionalitat austriaca. Toca el torn al seu nét Carles V, però aquest, enfeinat a Espanya dona el regne al seu germà Ferran nascut a Alcalà. En 1526 es volen unir amb els hongaresos, però els turcs que sempre s'han oposat a moltes coses, no ho volen i ja s'hi està anant. A on? On volen que es vagi, a les canonades amb les quals un temps els homes es pensaven que s'hi havia d'arreglar tot. Ferran rep i s'ha d'humiliar pagant per la part d'Hongria que tenia.

Ara hi ha l'alçament dels protestants i Austria pren part en aquella guerra que durà 30 anys. S'acaba aquella guerra i com que els aus -



tríacs la troben curta, es tornen a batre amb els turcs. Hi ha una pau de 20 anys, però ara els que volen més murga són els turcs, s'acosten a Viena i l'assetgen. I s'han d'aliar polacs i alemanys per tal de fer mudar d'opinió als turcs. Les guerres no s'acaben mai del tot, i acabada una en comença una altra, i això anys i anys. En la nova guerra Austria agafa les possessions espanyòles als Països Baixos i a Itàlia. Els austriacs ja no poden viure llavors sense respirar pólvora, i per ésser més a anar contra els turcs als quals tenen entre cella i cella, s'alien amb els russos. Les hufes a galtes turques diu que duraren set anys.

L'any 1780, sota el senyor Josep II es fa el famós Edicte de la Tolerància limitant el poder de l'església i reduint el nombre de convents. Molts frares quedaren sense feina. Un Francisco II pren part en les guerres contra Napoleó. I quan a Paris en 1848 els parisencs es revolucionen, els liberals de Buda-Pest s'uniren als hongaresos i davant la sorpresa general proclamen una República el 13 d'abril de 1849. Es veu que el mes d'abril és un mes propici a la proclamació de Repúbliques. Hi ha tabola en gran a Viena i els emperadors han de tocar el dos. Hi ha una abdicació, i ja tenim l'emperador Francisco-Josep, aquell de les importantíssimes barbes el qual organitza una repressió general i tothom creu, àdhuc Hongria on els anà a fer creure un exèrcit rus. Com que els hongaresos es portaren bé, el senyor d'aquelles importantíssimes barbes es proclama emperador d'Austria i rei d'Hongria, i posa al govern ministres de cada costat. I ja tenim l'Imperi Austro-hungar en acció. I se'n va a actuar als Balcans, però els serbis, ara protegits per Rússia la qual abans havia protegit als autriacs, no s'ho deixen veure i hi ha treballs en gran. L'anexió de Bosnia i Herzegovina a l'Imperi portà les grans plantofades de la guerra del 14 amb l'assassinat de l'arxiduc Francesc Ferran hereu de la corona per haver-se llevat la vida, segons diuen, en circumstàncies no aclarides en un pabelló de caça a Mayerling, l'únic fill de Francisco-Josep.



Dels russos fa temps que se'n parla i, com que són molts, se n'haurà de seguir parlant. Si fossin pocs ja faria temps que no se'n parlaria. Darrerament s'ha posat de moda quan ells diuen "sí", que els altres diguin "no", i al revés. I així la gent no es pot entendre. Rússia és tan gran que es pot permetre tota mena de temperatures, des de la polar a la sots-tropical. I ja els primers russos van veure que els senyors escandinaus es ficaven pel Nord del país, i senyors mediterranis i asiàtics pel Sud. Després hi trobem senyors de raça fina. Per les estepes, que anys endarrera n'hi havia més que ara, gent de pas anava i venia. Tenen gots del Bàltic a la Mar Negra. Els alans es passegen per les ribes del Don. Temps endarrera els eslaus en deien Tanais del riu, i és rar que a partir del senyor Lenin se'n segueixi dient, almenys a fora, Don. Hi ha grecs per la mar d'Azov, ostrogots a Ucraïna els quals foren empaitats pels huns pels voltants de l'any 375. Els eslaus s'establien pel Dnieper vora el qual hi fan petites comunitats de tipus familiar. Hi cabia tothom en aquell immens territori i també s'hi ficuen els vikings, aquella gent coneguda com reis de la mar els quals vagin a saber per què molts es presentaven amb un parell de banyes als barrets. A Kiev, un escandinau, el senyor Oleg, ja per l'any 880 es fa dir gran príncep títol que s'afeccionaria a portar molta gent principal russa anys a venir. El senyor Oleg ja volia fer un tractat amb Constantinoble, però anà a fer-lo carregat d'armes i s'ha vist que els tractats és millor fer-los mentres es dina i deixant les armes a casa. Trobem un senyor Igor el qual també es vol apoderar de Constantinoble, inconvenient d'haver-hi ciutats d'anomenada, a canonades, per mar. Però l'esquadra del senyor Igor és destruïda pel foc grec. El senyor Igor es mor, vagin a saber si del disgust d'haver perdut l'esquadra, i la seva vidua, la senyora Olga, té la sort de tenir un fill, el qual si bé es deia un nom de mal dir pels no iniciats en dir noms russos - el noi es deia Sviatoslav - li resulta un gran conqueridor. Domina des del Golf de Finlàndia a la riba del Danubi fins a la costa del Mar Caspi. Aquest Sviatoslav ja anava perquè Rússia s'anés acostant a ser més gran que



del compte amb els inconvenients que això hauria de portar anys a venir. I ja es fa més que no pagar tributs. S'investeixen Trobem renyines dinàstiques, i se'n surt millor que els altres el senyor Vladimir. A Rússia també s'afeccionen als motius i al senyor Vladimir li diuen El Sant. Es fa cristià i fa batejar a tothom. Hi ha quatre anys de bufes per l'herència del senyor Vladimir. A la fi és reconegut un seu fill anomenat El Savi el qual ja comença a fer lleis russes. I devien ser unes bones lleis, altrament a n'el fill del senyor Vladimir se l'hagués conegut per un altre motiu. Mort el Savi, venen principats amb poder senyorial, estament que si bé duraria molt de temps, acabaria fent un pet com una bufa. No hi havia prous forasters a Rússia que s'hi acosten els mogols. Els primers prínceps russos són apallissats per la cavalleria del senyor Gengis Kan, motiu del mogol senyor Temutxin. L'home comença molt jove a fer parlar d'ell, com ho han aconseguit tots els que han excel·lit en activitats diverses, tocant el violí, navegant, fent discursos, tirant canonades o portant civilitats al món. Les conquestes que arribà a fer el senyor Temutxin omplenarien centenars de planes, Xina, Pèrsia, India, Georgia, Armènia, Kudistan, Mesopotàmia, Europa... Aconseguí dominar un territori el qual anava des del Tibet a Sibèria del Danubi a Corea. Diuen que ho conquerí tot a sang i a foc però era la manera que en aquell temps es feien les conquestes. El que no s'hi feia amb les dents no es podia moure de casa. Malgrat els mitjans emprats, els que diuen coses no es poden estar de dir que fou un boníssim legislador. Els maldecaps que tingueren els prínceps russos no doren res, ja que deu anys més tard tornaren els mogols, ja passat avall el senyor Temutxin, i un fill d'aquest anomenat Ogodal, es presentà a la vall del Volga al davant d'un exèrcit de vora 150.000 homes que els russos no havien vist mai junts, i després de fer escapça neta amb els búlgars, van a investir els prínceps russos i durant dos segles els russos pateixen les conseqüències d'aquella invasió. Se'n surten pagant i no parant de raspallar els mogols. Es comença a parlar fort de Moscou. Hi ha un senyor Demetri que parla



de desfer-se dels mogols. Uns quants prínceps se'l creuen i deixen de pagar tributs. I ja es fa més que no pagar tributs. S'envesteixen els ocupants i aquests, en 1380, no comptant-hi, per primera vegada en la seva història, s'han de retirar. I, naturalment, tothom no fa altra cosa que lloar al senyor Demetri. Però dos anys més tard, els mogols es refan, i aquest vull i aquest no vull, van a Moscou i cremen la ciutat. Els prínceps russos tornen a pagar tributs, com que els lituans s'havien aliat amb els mogols per envestir russos, la tirria contra Lituània havia de durar molts anys fins que els russos fessin la pau d'aquella aliança.

Un senyor Basili, Basili II, té maldecaps interiors i per tal d'acabarlos aconseguix fer independent l'església russa del patriarca de Constantinoble, i picant damunt la taula es nega a unir-se a Roma.

Ara trobem Ivan III, el qual feu de la regió de Moscòvia una potencia europea. L'home no s'espanta per ningú, i els mogols, per segona vegada deixen de cobrar tributs. Aquell senyor Ivan és el primer tsar de Rússia.

I agafa el timó un nou Ivan, el IV, anomenat El Terrible. Comença una política contra la noblesa que ja se sap quina mena de política és, i envesteix pel dret els boiards, grans feudataris de l'època, deixant-los en calçotets i samarreta. Agafa la ciutat tàrtara de Kazan. Sent a dir que la ciutat de Novgorod no s'avé amb el domini de Moscou i els pobres habitants de Novgorod s'han de penedir de no avenir-s'hi. Els de Novgorod estaven en tractes amb els polacs i reben fort tant els uns com els altres. Es va a batre contra els bàrbres a Crimea els quals se li havien acostat a Moscou i els bàrbars no saben on posar-se les mans...

Ara trobem els cossacs, els quals van aprendre d'anar a cavall dels mogols, que es van escampant per Sibèria. Anys a venir s'hi faran presons perquè els presoners s'hi mirin a esser-ne pensant que a Sibèria a les primeres presons no hi havia calefacció de cap mena. Es diu que el senyor Boris Godunov feu emmetzinar un fill del Terrible. Es un senyor que quan ja no hi era se li va fer una òpera ins-



pirada en un poema de Pushkin en el qual hi posà semifuses el mestre Mussorgski. Fos o no fos veritat allò de l'emmetzinament, el cas és que el senyor Boris va arribat a tsar, i diuen que va fer un grapat de coses ben fetes. Però en 1604, un aventurer, conegut pel "fals Demetri" es fa passar pel fill del Terrible que algú deia que no s'havia mort. Els polacs van a favor del "fals Demetri", hi van molts russos i una colla de cossacs. El senyor Boris veient les coses malament abans de morir-se deixa el tron al jove Fedor, però els boiards es passen mestre del jove Fedor i de sa mare, i el "fals Demetri" puja al tron. Semblava que tot estava entès, però un enviat de la noblesa, príncep ell, no creu que els morts ressuscitin i es desfà del "fals Demetri", i es proclama ell mateix sobirà. I la cosa no acaba aquí. Es presenta un nou "fals Demetri", i els polacs, pensant que el Terrible podia tenir els fills que volgués, li donen un cop de mà segons uns, i, segons els altres perquè el rei Segimon s'havia posat al cap d'esdevenir tsar de Rússia. Els suecs ajuden al príncep. Durant dos anys els polacs són a Moscou però els boiards potser endevinant les intencions del rei Segimon, no es deixen convèncer. Fins que té lloc un sollevament patriòtic i un patriarca de la família Romanov treu els polacs del país i torna les coses al seu aire. El Romanov de torn fa patir molt als camperols els quals es veu que no acabarien el patir fins molts anys més tard. No obstant, es revoltan ajudats pels cossacs, i ja fan una aproximació de comunisme malgrat que el senyor Marx encara qui sap on era.

Les guerres no paren. Ara Rússia se les té amb els turcs, i venen una colla de tsars fins que n'arriba un, el senyor Pere I, conegut pel Gran, el qual es posa al cap, en 1725, d'incorporar Rússia a la civilització occidental. L'home es vol assegurar de com van les coses a Europa i, d'incògnit, es presenta a diverses Corts. Es el primer emperador de Totes les Rússies. Va a Holanda, Anglaterra, Austria i França, apren de fuster, de ferrer i de fer paper, i es diu que el contractaren, sense saber de qui es tractava, de senzill obrer en unes drassanes angleses. Es veu que d'on quedà més enlluernat fou



de França, ja que quan tornà a Rússia feu anar els cortesans vestits a la francesa, els feu mudar a tots i no permeté que ningú al seu davant es presentés amb barba. També agafà anomenada batent-se quan s'havia de batre. Reformà l'exèrcit i feu fer una esquadra segons els darrers models que ell havia vist en els dos viatges que feu per Europa. Algú no hi estigué d'acord amb les reformes del tsar Pere, ja que endemés de ficar-se amb la tropa i la marina, modernitzà administració i costums. Entre els que no hi estaven d'acord hi havia el seu fill i hereu Alexis, i el tsar el feu empresonar i el pobre Alexis es morí a la presó. Era molt perillós llavors anar contra els tsars. I no es diu per ganes de dir-ho. En temps de Pere III la guàrdia el derroca, es diu, per la seva amistat amb el rei de Prússia, fa tsarina a la seva dona i aquesta ja tsarina, engarjola al pobre Pere III, i es diu que el feu matar a la presó,

A les Corts russes, malgrat que s'hi parlés francès, ja s'hi veien alemanys els quals tenien a càrrec seu regir l'administració i la tropa. Estem en l'època de l'esplendor de l'aristocràcia russa. I ara trobem a la senyora Catarina, també anomenada la Gran, la qual vol seguir l'obra del seu homònim Pere. Es carteja amb el senyor Voltaire el qual es veu que feia cartes a tothom. Els que saben coses diuen que en va escriure més de 10.000. Catarina, malgrat la seva correspondència amb Voltaire, va contra la Revolució per la degollada del rei Lluís XVI. A vegades els reis també es van a favor.

Catarina aixafa l'imperi turc que es veu era de molt mal aixafar. Fa rei de Polònia a un seu favorit. La tsarina Catarina encara que fos la Gran, es veu que tenia les seves cosetes d'amagat...

I ja tenim Pau I, el qual, jugant-s'ho tot, fa la primera llei a favor dels plebeus, i la noblesa s'ha d'empassar saliva repetidament. Ara Rússia s'ha d'encarar amb Napoleó el qual es fica país endins al davant de la Grand Armée. Mana els russos el vell general Kutusov, i deixa que els francesos es fiquin Rússia endins. De moment s'espanta tothom perquè Napoleó és a Moscou, cremat pels russos, i la gent es comença a malfiar del vell Kutusov, però aquest compta



amb un aliat que Napoleó no hi havia comptat: amb l'hivern més fred del segle el qual gebrà a milers de francesos acostumats a bàtre's amb bon temps. Napoleó ha de sortir de Rússia derrotat i amb la resta de la Grand Armée refredada i estornudant.

Ara mana un Nicolau, Nicolau I, que ho fa de bracet amb l'autocràcia i fent tota la mala cara que pot al liberalisme. Com que la gent ha de creure per força, la fa seguir fent guerra a Pèrsia i a ajudar que els grecs siguin independents. I, ja que hi és, guerreja contra Turquia que es veu que els russos de tant en tant no es podien estar de plantofejar-s'hi. Polònia es rebel·la i Nicolau se li embrut al damunt.

Toca el torn al tsar Alexandre el qual carregat de bones intencions intentà protegir els serfs i en 1815 proposà fer la Santa Aliança per tal d'obtenir una bona harmonia amb tots els pobles europeus. La cosa acabà malament perquè algú va considerar que els russos eren més asiàtics que europeus. Allò ja va disgustar al senyor Alexandre. Polònia, cada vegada que hi ha un tsar nou, prova de rebel·lar-se a veure si surt bé, però fins ara un tsar darrera l'altre no fan altra cosa que amxafar-li sollevaments. França i Anglaterra, que sovint s'han donat la mà, se la donen ara per agafar Sebastopol la qual ha de dir prou al cap d'onze mesos de canonades. El senyor Alexandre, disgustat ja pel fracàs de la Santa Aliança, s'acabà de disgustar per la derrota a Sebastopol, es començà a capficar i més capficar i acabà fent-se'n l'estella.

Ve Alexandre II el més liberal, es diu, dels tsars de llavors. El polacs, creient-s'ho, es tornen a revoltar i són desrevoltats sense contemplacions. A mitjans del segle XVIII els russos es fiquen per Alasca. Veuen que no hi ha altra cosa que esquimals, i que el territori tral·là-tral·lera és fred com la seva Sibèria. I els russos s'ho pensen bé i es venen el territori als Estats Units. Algú devia saber el preu que pagaren als pobres indis els holandesos per l'illa de Manhattan, i als Estats Units Alasca els costà més de set milions de dòlars dels bons en 1867.

*Tota la gent és contra els  
Hi ha una revolta,*



Alexandre va massa endavant i una bomba se l'emporta. A cada nou tsar els polacs proven d'anar per ells, però no se'n surten per vegades que ho provin. Haurà de passar tota una guerra, la del 14, i fins el 3 de novembre de 1918 no es podria proclamar la República a Varsovia. Alemany i rusos es veu que hi estaven bé a Polònia i anys més tard s'hi tornarien a ficar. En 1894 trobem, a Rússia, Nicolau II el qual es declara partidari de mantenir els principis de l'autocràcia, es veu en un mal moment ja que pel país s'hi troben menxevics i bolxevics. El senyor Lenin funda a començament de segle el partit social revolucionari. La gent s'ho agafa, fora de Rússia, arronçant les espatlles. Sempre n'hi ha hagut de revolucionaris, es diu, i han acabat malament. Hi ha gent que té cop d'ull quan diu coses... Abans no vinguin coses pitjors i per si no hi fossin a temps, els japonesos ataquen Port Arthur sense declaració de guerra. Es perd l'esquadra del Bàltic. Les coses es van posant malament pel tsar Nicolau. Esclaten aldarulls, vaques i les coses del Potemkin. El tsar promet una constitució. No hi ha constitució que hi valgui. Rússia s'ho veu malament i fa pactes amb Anglaterra i França. Té maldecaps als Balcans... I es va acostant 1914 i ja se'n tornarà a parlar.

Entre els que han fet parlar d'ells en una pila de guerres, i sobretot en les dues darreres, s'hi han de posar els japonesos. Si no haguessin estat els japonesos el món s'hauria estalviat les misèries de les bombes atòmiques damunt les dues ciutats martiritzades del Japó. Es clar que si aquelles bombes les haguessin tingut els japonesos, qui sap qui hagués rebut.

Es diu que els japonesos venen de raça mogòlica. D'anys s'hi troben sistemes feudals, i han tingut molts emperadors als quals no es podia mirar perquè es creia que venien del Sol i enlluernaven. Els japonesos, convençuts que els europeus portaven maldecaps pertot on anaven, decidiren tancar el país durant 200 anys. Un vaixell nordamericà troba un temporal, s'enfonsa i no li deixen recollir els nàufrags. Però els americans hi tornen més tard ben armats i s'hi fiquen a canonades.



I, al veure com ho han fet els maericans, ja es van ficant pel Japó Rússia, Holanda, Anglaterra i França. Els japonesos no s'ho volen deixar veure però davant tantes canonades a cop no tenen altre remei que dir prou. Acabades les plantofades, els japonesos es dediquen a assimilar tot el progrés europeu que poden. I ja comencen declarant la guerra a la Xina, però uns aliats creuen que han anat massa de pressa i Rússia, França i Alemanya no n'hi deixen treure profit d'aquella declarada de guerra. Més tard, però, el Japó ja es veu en cor de fer com els grans i es bat contra Rússia. El tsar de torn ha d'acabar la guerra de la manera que pot ja que li surten japonesos de pertot arreu. Els russos fugen de Corea i els japonesos s'hi instal·len. Diuen que el primer emperador del Japó era fill de la deesa solar, la senyora Amaterasu a la qual només podia mirar si es feia amb ulleres negres, i fundà una dinastia que l'han seguida 126 sobirans al davant dels quals els japonesos es diu que només els podien mirar els peus. El budisme arriba al Japó pels volts de l'any 552, semblant al de la Xina i semblant també política i moralment a les teories del senyor Confuci. La cosa a remarcar és que els japonesos no tinguéssin la seva pròpia religió tenint en compte allò de la senyora Amaterasu que procedia del sol. Un temps manen les famílies principals i van a bufes elles amb elles. Passen uns anys que el Japó s'omplena de històries feudals. Els senyors feudals tenen al seu servei, per tal de seguir disfrutant del seu carnet d'identitat, uns guerrers especialistes en aquestes coses, els famosos samurais.

Els mogols volen tornar a casa seva i no se'n surten. Ho proven més tard ajudats pels xinesos i es presenten amb una esquadra que porta 150.000 homes. Els japonesos, entre ells i un temporal, rebutgen l'en-vestida. Arriba una temporada de maldecaps i els emperadors ho passen malament, tant que algun arriba a plegar del càrrec i a fer-se monjo. Els primers a ficar-se una mica pel Japó foren els portuguesos. D'ells aprengueren el maneig de les armes de foc que ni mai l'haguéssin après. Pel volts de 1549 es presenta al Japó Sant Francesc Xavier el qual degut al seu humilíssim aspecte no fou massa ben rebut, però a la fi



l'home a base de discursos s'obre camí, els japonesos el respecten i pot prèdicar sense complicacions i sense oposició dels budistes els quals demostraren amb la seva posició ser uns autèntics demòcrates en un país de feudals. El Sant podé fer una bona feina i 33 anys després d'haver desembarcat al Japó hi havia 150.000 japonesos convertits. Per l'any 1592 desembarquen els franciscans al Japó i es converteixen en rivals dels jesuïtes. I ara és quan s'enfaden els budistes al veure els mètodes dels franciscans distints del dels jesuïtes, i pensant que ells podien venir a menys es comencen a manejar perseguint cristians, i molts reben fort. Ve una guerra civil. Un senyor holandès, de nom Adams, ensenya als japonesos a construir vaixells de gran tonatge, i els japonesos quan n'han après decideixen allò de tancar el país durant 200 anys. Quan hi torna a anar gent, ja havem vist que els japonesos s'han afanyat a aprendre coses forasteres. I ja fan un tractat amb Estats Units en 1854, i més tard ja en fan amb Anglaterra, Rússia i Holanda. Però aquests tractats cauen malament als nacionalistes els quals es carreguen un ministre i a diversos forasters. Una esquadra formada per vaixells anglesos, nordamericans francesos i holandesos fa la pau a canonades. No s'ha de ser tossut quan molts van contra un de sol. Mai ho han après prou bé aixó els homes siguin japonesos o alemanys.

Després d'una temporada de malestar amb els nacionalistes, ve en 1868 el senyor Mutsuhito. Algú no el vol, ve una guerra civil, la tropa imperial guanya i els que no el volien han de callar. El senyor Mutsuhito empren tota mena de reformes en tots els camps i tan de pressa que tothom resta parat. Per tal de demostrar al món que les coses havien canviat, fa una guerra contra Xina i l'exèrcit japonès ja és un exèrcit modern i posat al dia lluny d'aquells samurais d'abans. Xina és la primera que no se'n sap avenir. Al venir la pau, el Japó es queda amb Formosa, les illes dels Pescadors i la península de Liao-Tung. Rússia, França i Alemanya diuen al Japó que de Liao res. Japó hi renuncia, però cobrant. Ja, si es pot, els que guanyin guerres voldran cobrar sempre. Japó ja s'ha convertit en una gran potència, i



Anglaterra s'afanya a fer-hi tractes. A Londres pensen que els russos un dia es poden escampar per Asia i arribar a espantar anglesos a l'India, i diuen als japonesos que l'entesa els servirà a ells per si els russos es volen ficar a Corea i a Manxuria.

Els japonesos ja se senten valents i ataquen Port Arthur sense declaració de guerra, sistema japonès que haurien de fer anys més tard.

Els russos, esperant potser la declaració de guerra, perden per mar i per terra. Es signa una pau pels volts de 1905, i aquella pau no cau bé als japonesos els quals diuen que no s'ha considerat com es mereixia la seva victòria damunt dels russos. Hi ha vagues i bufes a Tokio i altres ciutats i el govern es veu obligat a plegar. Corea en 1910 és definitivament japonesa. I ja es va acostant 1914...

Els Estats Units han fet, no ho discuteix ningú, uns importantíssims papers en les dues darreres guerres mundials. Es pot ben bé dir que si no haguessin estat els Estats Units qui sap com hauríem de parlar tots plegats. I això que els Estats Units, comparats amb altres països, són relativament nous, són gent de quatre dies si fem sortir fenicis, neandertalesos, grecs i romans. Que se sàpiga potser és a l'únic lloc que no s'hi han trobat celtes. Ara, algú s'hi trobà quan hi arribaren els primers. El senyor Colom ja trobà gent a Cuba, i anys més tard, per l'abril de 1607 quan un vaixell anglès desembarcà en territori avui ja dels Estats Units, ja hi va trobar gent que fumava. I quan els avançats espanyols arribaren a l'avui Amèrica del Sud ja feia anys i anys que s'hi passejaven els senyors inques, aquells dels rellotges de sol, dels temples daurats dedicats a l'astre rei i dels grans exèrcits familiars que tenien perquè es veu que anaven pel món carregats de dones. Se sap d'inques que tenien més de 400 fills i tots, quan hi havia guerra, es batien al costat de llurs pares. Modernament, no ja a la guerra, sinó a fer el servei s'hi va de mala gana. Imaginint-se la diferència d'efectivitat entre un exèrcit de gent que hi va per força, i un exèrcit filial, sempre és clar, que als fills dels inques els vingüés de gust anar a lluitar al costat de son pare.



Aquells primers anglesos on desembarcaren hi trobaren de tot, hi plantaren bandera com feien pertot on anaven, i a algú se li escapà de dir que aquell era un país immens i que només hi havien pell-roges i búfals. De primer tot era anglès i només es tractava de prendre coses als pobres pell-roges els quals si bé al començament s'hi feien amb les dents acabaren perdent-ho tot. La cosa s'escampà i tota la gent naviliera se'n va a Amèrica del Nord. Es va formant una població que serà una barreja de races i de creences. I ja s'hi barregen presbiterians, anabaptistes, luterans, jueus i catòlics de totes les procedències. Els francesos diuen que els rics s'han quedada a França i que a Amèrica només hi van els pobres i els que volen treballar. Els americans deien que els espanyols hi van anar per moneda. Segons ells només es veien propietaris de ranxos, capellans o soldats, i no els plavia ser comerciants o industrials. Els francesos, al cap d'un temps de ser al país, diuen que hi van per peix i per pells. Els anglesos fan colònies ja amb governament propi. I els que no eren ni francesos espanyols ni anglesos, anaven tots pel seu compte apoderant-se del terreny que els plavia i dedicant-se a criar bestiar. Si en aquests terrenys hi havia indis només era questió de treure'ls-en i sempre amb escopetades. No és estrany que de tant en tant els indis, si podien, tallessin els cabells arran a la gent que els havia foragitat de llurs dominis. Les lluites contra els indis duraren molts anys, i com que eren tants que anaven contra ells, els pobres indis quedaren reduïts a quatre gats i encara refugiant-se lluny dels terrenys que sempre havien estat seus. Però ultra tirar al blanc als indis que es trobaven al pas, els nou vinguts anaren a clatellades ells amb ells. Els francesos, els quals s'havien establert al Canadà, on hi portaren modes i idioma, en són trets pels anglesos els quals ja no se'n mourien mai més. I foren igualment els anglesos que feren deixar Florida als espanyols. Escriptors i intel·lectuals que qui sap d'on venien, però ja nordamericans, comencen a posar primeres pedres contra el domini anglès. Els anglesos que tenien el Parlament molt lluny volen posar uns impostos a les colònies. Aquestes s'hi oposen dient



que no les pot obligar a pagar una llei que elles no han votat. Veien això els nordamericans ho aprofiten i tiren endavant aquella primera pedra. Es nomena al senyor Jordi Washington per anar al davant, i hi va. Ve un joc de batalles. Uns les fan per tal de mantenir un domini, els altres per alliberar-se'n. Corre una veu: "Americans, uniu-vos!". El senyor Jefferson és anomenat l'autor de la declaració d'Independència, i ja guerra total contra Anglaterra en 1812 la qual comença malament i acaba bé. Només queden anglesos al Canadà. Tothom hi ha contribuït que no hi haguéssin colònies angleses al país, però ara venen altres maldecaps: els negres. L'any 1850, segons diuen els americans, a Amèrica hi havien 3.200.000 esclaus, perquè els pobres negres no eren res més que esclaus a la total disposició, homes i dones, dels que els feien treballar sovint a fuetades i baixíssims de jornal. Quina càsa portà en veritat la guerra per culpa dels negres? Els de fora d'Amèrica diuen que l'esca del pecat fou "La cabana de l'Oncle Tomàs" narració feta per la senyora Stowe i publicada primer en un periòdic de Washington. Fos o no fos el llibre la causa de les bufes "entre germans" que diuen als Estats Units, la cosa certa és que el senyor Lincoln diu que l'esclavitud s'ha d'anar restringint per acabar abolint-se. Com que hi ha opinions diverses, els Estats del Nord no la volen i els del Sud diuen que la necessiten, no es troba cap més solució que decidir la cosa a canonades. I s'hi decideix. No es vol perdre temps tenint de manera permanent un "No" i un "Sí" damunt una taula. I venen els canons. El Nord està més ben preparat que el Sud. Té més gent, més armes i més diners. El Sud té uns boníssims generals però li manquen altres coses que pesen molt quan hi ha una guerra pel mig. Els negres, pels quals es fa aquella guerra, no saben per on girar-se. Els que poden passen als Estats fronterers, els que no hi arriben ho passen molt malament. Uns són obligats a escopetejar soldats del Nord i els pobres negres apunten alt o baix i, si poden, es passen. I molts han de pagar quan el Sud veu que va perdent terreny. Durant gairebé quatre anys les batalles van i venen fins que el Sud s'ha de donar. Ho fa a contra-cor però les canonades són les canonades.

Després d'aquella guerra el país fa un salt de gegant en tots el camps



Els trens es comencen a moure d'un lloc a l'altre. Vaixells de pales van i venen per rius de bon navegar, gratant una mica es troba de tot, de metalls a petroli. L'Oest proporciona vaques a la gent, per gana que tingui. Ja no són els europeus els que inventen coses. Amb la barreja de gent de diversos llocs que hi ha al país ja inventen ells. Es diu que de 1860 a 1900 es registraren 676.000 patents d'invenció. S'ha inventat la màquina de vapor, la de cosir, les aplicacions elèctriques, el telègraf. Un immigrant escocès, el senyor Bell, inventa el telèfon, s'inventa la màquina d'escriure, de la qual el senyor Mark Twain diu que és una màquina que fa escriure sense gargots. El senyor Edison inventa centenars de coses, entre elles el gramofon i les bombetes...Sorgeixen trusts i monopolis a desdir. Abans cada patró coneixia la gent que tenia a la casa treballant. Ara s'ha tornat impossible. Hi ha mainada treballant a les fàbriques i es prohibeix que ho faci. I els nordamericans es comencen a queixar de la gent que hi va. Hi han centenars de milers d'irlandesos, dos milions d'italians, vora dos milions d'austro-hongaresos. Hi volen posar mà, ja que abans de posar-n'hi d'italians n'hi havien anat entre homes dones i criatures, quatre milions, la mateixa xifra que d'austro-hongaresos. De russos i polonesos se n'hi havien acumulat tres milions i quart...Es restringeix la immigració, malgrat que al peu de l'Estatuta de la Llibertat s'hi llegeix que hi entri tothom, cansats i pobres, i tots aquells que volen respirar lliurement...Sí, sí...

I tot aquest gran salt els Estats Units el van fer després de la guerra amb Espanya. Es van pensara <sup>qui</sup> que sap <sup>a</sup> qui havien guanyat! Ja de tamps que els Estats Units tenien els ulls a Cuba. Uns nordamericans hi tenien negoci i ja el president Mc-Kinley s'hi volia fer a canonades molts anys endarrera.. Feu el sord a totes les autonomies que Madrid donà als cubans, si bé és veritat que també li feren els propis cubans. I ara que ja es va perdre aquella guerra, la qual mai s'havia deixat declarar, s'ha vist que el "Maine" s'enfonsà sense intervenció espanyola. Però qui ho arregla ara això?

Els nordamericans, doncs, es van convertint en primera potència mun-



dial. Els trens passen d'afumar la gent, a anar d'un lloc a l'altre elèctricament, les calderes de vapor han passat als baixos dels vapors els quals van per totes les mars conegudes.. Al país hi ha petroli pel pare i per la mare. I el petroli s'ha de fer servir, i el senyor Ford troba la manera de fer-lo gastar a la gent com mai ningú no es podia pensar. I ja cada nordamericà té un rei al cos i si no pot tenir cotxe ho cremaria tot. Diuen, diuen, que l'afany de seguir anant en cotxe feu entrar els nordamericans a la primera guerra mundial. Però encara encomanaren una nova passió els nordamericans, i l'encomanaren a tot el món: les pel·lícules! L'invent els convertí en amos de tots els països coneguts. Tingueren la sort de comptar, entre altres, amb un geni, Xarlot, al qual ningú no ha gosat discutir, es tractés del país que es tractés...I tot anava endavant als Estats Units, fins que el Kaiser declarà que els submarins alemanys investirien tot vaixell que se'ls posés pel davant. I quan vaixells nordamericans foren torpedinats, el president Wilson, el qual al principi deia que Nordamèrica seria neutral, anà perdent neutralitat i, a la fi, declarà la guerra al Kaiser. L'emperador alemany en devia saber poques coses dels nordamericans que els fes enfadar torpedinant los-hi vapors...

A la Península fa anys que hi ha gent. Ja es parla de neandertalesos amb aquella barra trobada a l'Estany de Banyoles i aquells ossos de Gibraltar. Potser no era, com diuen, gent massa ben educada aquella, però les seves coses devien tenir, s'havien de procurar aliment, parella, i seria molt rar que uns elements als quals s'atribueix una gran quantitat de mal geni no el fessin servir per anar a bolets si algú els volia prendre menjar o senyora. Qui sap com hi anà a parar aquella barra humana a l'Estany de Banyoles, i quina història porta al damunt. Es tracta d'algú que hi arribà fugint tenint en compte cap on cau la regió de Neandertal, o d'uns elements que feien vida vora l'Estany el qual quan ells hi arribaren ja devia ser tan de bon veure com ara, i aques avall hi han més peces d'aquells primers pobladors? No tothom es mor de la mateixa manera. Potser aquells



remotíssims parents quan veien que s'acabaven ho arreglaven tirant-se a l'Estany. Misteri absolut amb la barra de Banyoles. Als amics banyolins no els queda més solució que sentir-se molt cofois de poder tenir una parentela tan vella com la que tenen. Oh, veuran, poder dir a un visitant: Miri, veu aquest os? Doncs pertany a un nostre parent d'ara fa més de 25.000 anys!.

Ja de més cap aquí de la barra de Banyoles es troba el pas de les primeres exposicions de pintura que es coneixen, a moltes coves, d'entre les quals en destaquen les famoses d'Altamira, descobertes no fa pas massa per un gos caçador que s'hi perdé. L'amo el sentí lladrar del defora de les coves, s'hi acostà, hi entrà, i se n'anà corrents a donar compte de la troballa.

Naturalment, no tots els que vivien en aquella temporada tenien afeció a pintar, i una gran majoria es dedicava a molestar veïns. Es possible que algú criés gallines i treballés la terra, com també en deu poder ser que aquestes darreres activitats s'haguessin de fer d'amagat per mor d'escamots que anaven d'un lloc a l'altre aprofitant-se de la feina dels que en feien.

Del Nord de l'Àfrica, molt abans que els serrains, vingueren els ibers ara deu fer uns 3.000 anys. La gent que trobaren s'hi hauria d'anar acostumant a la vinguda de gent forastera, i, potser ja pensant com hauria d'anar la cosa, doncs els ibers no comptaven ser tan ben rebuts. Els celtes no triguen, com no podia fallar, a veure com anaven els esdeveniments al país. I, gent sociable, es casen i fan casar les noies que portaven amb bons partits primer, i sense mirar prim després, amb solters del país, ibers inclosos, i de tot plegat en surten els celtibers els quals tampoc devien ser mala gent ja que normalment no van dir mai res a ningú dels que s'anaren ficant al país. Algun temps després potser es revifà la part de sang celta que portava la gent, de quan els celtes eren guerrers de primera divisió, i aquest revifament serví per foragitar del territori a una colla de forasters. En aquell temps, però, es veu que a la gent li agradava tenir forasters, ja que uns anomenats fenicis funden Cadis, uns altres, més o



menys grecs, Empúries. Els cartaginesos troben que a Sagunt els reben malament dient que són romans, els quals ja tenien mig país a la seva disposició, i els pobres saguntins ho passen molt malament. I quan a Sagunt només hi ha gemecs en surt Aníbal carregat de cavalls i elefant camí de Roma. Els romans ja eren a molts llocs del territori peninsular, i la gent, en general, es deixà romanitzar, però allò que dèiem de les revifalles, a Numància els ve malament de deixar-se romanitzar, els romans no se'n surten i s'hi trenquen les dents una pila de generals. Llavors entra en joc el senyor Escipió, el vencedor de Cartago, i volta Numància d'una muralla. I s'espera. Al veure que els numantins no diuen res, el senyor Escipió els fa proposicions i els numantins no hi volen saber res. Llavors el senyor Escipió decideix envestir la ciutat, i els ciutadans la cremen, es cremen ells amb ells, i els que no es cremen es baten fins que no en queda cap. Els romans queden amb la boca oberta pensant que altres ciutats es poden portar com Numància, però veuen que poden estar tranquils. Els país en general es deixà romanitzar sense donar massa maldecaps, llevat dels senyors Indibil i Mandoni els quals, al País, ja es començaren a batre sabent que havien de perdre. I això anà succeïnt d'ençà que al País no hi maneren reis del País.

Els romans feren camins, aqueductes, muralles, ensenyaren dret, i perquè tohom estés content acabaren donant la ciutadania romana a la gent. I varem ser romans vora de quatre segles. Quan els romans perderen l'imperi i per la Península es deia que ja no vindria ningú més, arribaren els visigots els quals s'instal·len a Toledo. Es bescanvien mormes entre visigots, els quals eren arrians, i gent del país que no n'eren, fins que un rei visigot, el rei Recared, per veure si ho arreglava, es passà a la religió dels naturals del país. Els visigots, de tota manera, tenien les seves coses ells amb ells arribant-se a suprimir reis i tot, i si bé a dalt de tot a vegades es feia tota una nau, del mig per avall la gent no estava per visigots. Aquests acabaren anant-se'n i, com que ja tothom s'hi veia en cor, per coses entre un dels darrers reis visigots i la filla d'un comte, els que es fiquen Península endins són els serra-



ins. Es veu que segons diuen ells la gent no se'ls mira malament i no paren de venir moros. S'hi afinquen durant anys i anys, hi fan mesquites i castells, ensenyen els valencians de regar l'horta, es casen amb noies principals del país, i gent principal peninsular ho fa amb senyoretes mores de casa bona. Uns jueus que hi ha pel país es posen al servei dels musulmans dels quals volen aprendre coses. I semblava que allò havia d'acabar d'aquella manera, però al país sempre hi ha hagut gent que ha anat contra els governs i té, ve un moment que Don Pelai, a Covadonga, pels volts de l'any 718, diu que està tip de veure moros i comença a bàtre-s'hi. I aquestes coses tot és començar-les. Es fa capital a Lleó. A Navarra ja no havien cregut els visigots i tampoc van creure els moros. Hi comencen a haver reis independents al treure moros dels seus territoris. Hi ha reis a Castella. Surt a les històries el Cid, el Senyor, el qual renyeix amb el rei de Castella i va pel món a llogar-se amb la seva gent. Té lloc la batalla de les Naves de Tolosa en la qual els moros se la carreguen davant les tropes del rei Alfons VIII de Castella, Pere II d'Aragó i Sanç VII de Navarra. Els moros d'aquella batalla en diuen la de la Muntanya de la Desventura. En camps dels voltants hi ha llances i sagetes enterrades i no fa gaire que un senyor de Santa Elena paga a ral els nois de les escoles que li portéssin coses d'aquelles. Els nois es passaven més temps cercant aquests vestigis que anant a estudi... *altre diu que*

El Cid es va batent per on se'l necessita. Es posa al servei del rei moro de Saragossa, i es va a batre contra el de València, quina ciutat agafa en 1094. El Cid és tan home de història com mite de llegenda. Algú que no se sap qui és, ha fet un Poema contant les seves coses. Castella i Lleó passen de regnes separats, a unir-se davant Ferran III el Sant. Alfons X, El Savi va agafant nous territoris als moros. A casa nostra ja hi ha reis catalans, coneguts per reis aragonesos, d'ençà que el senyor Ramon Berenguer IV es casà amb la senyora Perone-*la, i després d'una traveia de mal fer durant la qual els entesa*

lla d'Aragó. En vingué Pere I, i ara son fill, Jaume, agafa Mallorca als moros, després València, on s'havien ficat de nou els moros des-



çà que la vidua del Cid no la podé aguantar més al fallar-li segons es diu l'ajut del rei de Castella, i encara fa més aquell rei Jaume, agafa Múrcia i, amb un gest de rei, la regala al de Castella. Pere el Gran agafa Sicília, Jaume II agafarà Sardenya... Els reis catalans, dits aragonesos, s'acabzen amb aquella trampa de Casp de 1412 quan morí sense successió oficial el rei Martí l'Humà. De tota manera, els reis que ja no eren del país n'havien de jurar furs i constitucions. Al rei Ferran d'Antequera li costaren més d'un disgust les reclamacions del senyor Fivaller. Llavors, els furs eren els furs i si no s'haguessin mantingut, els que no ho haguessin fet haurien tingut maldecaps en gran.

Entre tots, els moros es van treient del sòl peninsular. Té lloc un casori que farà parlar d'ell, el dels Reis Catòlics. Els darrers musulmans han de deixar, sentint-ho molt, les coses que havien fet a Granada. "Qui ens ho havia de dir quan fèiem aquest bé de Déu" diuen que deien els pobres moros mirant-se al marxar, castells, edificis i jardins. Aquell mes de febrer de 1492 fou un mes que ja no podia ser més dolent pels serrains.

La reina Isabel manava a Castella, i el rei Ferran a Aragó, i, segons diuen que es va convenir, cap dels dos reis es podia ficar al regne de l'altre amb ganes de modificar-hi coses establertes.

Per aquell temps, el senyor Colom anava d'un lloc a l'altre dient que volia anar a L'Índia per mar i en sentit contrari als que fins llavors hi havien arribat. Sembla que Colom llegí Marco Polo, i estava convençut que a l'Índia hi havia or i riqueses de molt bon trobar, i per això trobava estrany que ningú li fes cas d'aquella anada que volia fer. El senyor Colom ja es veia la cosa malament quan feu coneixença amb un frare de la Ràbida el qual se l'escoltà més que l'altra gent i el feude bo amb els Reis Catòlics. La recomanació del frare li valgué que al cap de poc temps ell, amb tres barques i una pila de gent valenta, a la vela, i després d'una travesia de mal fer durant la qual els entesos diuen que l'home ja hi havia estat abans ja que no reculà quan la tripulació se li sollevà, es plantà a les Amèriques, desembarcant a Cuba.



Colom, i això que el cercà, no trobà ell mateix l'or que pensava trobar a la seva India. No podé passar, en aquell primer viatge, de portar davant dels Reis Catòlics a Barcelona, un parell de lloros, quatre galindaines i dos o tres indis. El premi d'haver descobert un Nou Món fou haver de tornar a Espanya ple de cadenes, cadenes amb les quals deia que hi volia ser enterrat segons diuen les cròniques del temps. Algú que ja no ens podia veure gaire va decretar que tot el comerç amb les Amèriques s'havia de fer precisament des de Sevilla.

Una vegada trets els moros i que sembla que pagant molt alguns es quedaren, quedaven els jueus. I pels jueus i pels que no rutllaven prou dret s'instaurà la Inquisició. També sembla que alguns jueus, pagant, no es mogueren del país.

Joana La Boja i Felip El Formós, els motius també arriben a la Península, no s'entenen prou bé amb el rei Catòlic una vegada passada a-vall la reina Isabel. Surt el Gran Capità, aquell senyor que presentava uns comptes de mal entendre, però que, comptes a part, es feu famós aixafant moros i francesos pertot on els trobava.

Mort Felip el Formós, i la pobra reina Joana és tancada per boja durant 49 anys. Torna el rei Catòlic i és el que fa anar al Gran Capità a treure francesos d'Itàlia on governa 4 anys a Nàpols. Es llavors que presenta aquells comptes, i algú diu que més que els comptes fou la fama de què gaudia el Capità la cosa que mogué al rei a retirar-lo lluny de les seves activitats militars lluny d'Itàlia, i el pobre Capità morí desterrat en 1515.

Segueixen els descobriments a les Amèriques, i es presenta Carles I parlant un espanyol d'estar per casa i carregat de consellers flamencs. Contra aquell estat de flamenqueria s'alcen els Comuners de Castella i el rei Carles el qual es diu que tenia males puges, fa degollar els cabdills Padilla, Bravo i Maldonado.

Hi ha una guerra, una més, contra França. Aquella vegada els francesos reben i el rei francès és fet presoner i portat a Madrid on se li fa signar tot el què li presenten. El rei Carles és un dels reis que ha tirat més canonades. Aquell rei francès s'al·lia amb el turc Solimà i el



papa Climent, però les tropes imperials de Carles entren a sac a Roma. Nova guerra amb França la qual malgrat que no acaba mai del tot les ganes de bàtre's, tampoc se'n surt. Tampoc les acaba el rei Carles les ganes de bàtre's, i ara es canoneja amb els turcs, i conquesta Túnis, però en 1541 osca a Argèlia. Llavors li venen les guerres dels Països Baixos les quals següiren en temps de Felip II quan ja el rei Carles s'havia retirat a dejunar, si s'ha de dir tot a la seva manera a Yuste, voltat de monjos. Diuen que ja abans de morir es feia cantar les absoltes.

Felip II fa una nova guerra contra França, els francesos reben i el rei, en record de la batalla coneguda per Sant Quintí, fa fer l'Escorial. Els entesos diuen que el monestir té forma de graella. Durant aquell regnat té lloc la Batalla de Lepant en la qual els turcs perden bous i esquelles. Ara Felip es vol batre contra Anglaterra, fa construir l'Armada Invencible, el Duc de Medina Sidònia es veu que era un mal mariner, i un temporal deixa l'esquadra sense lletres. De les poques naus que en resten els anglesos no en tenen ni per començar. El rei ja va dir que ell no havia pas enviat l'esquadra a envestir temporals... S'agafen unes illes vora el Japó i, en honor del rei sempre més se'n diran Illes Filipines. Som a l'any 1609 i es decideix treure els pocs moros que restaven al país.

Ve Felip III a fer-ho, i fa sortir del país vora un milió de moriscs els quals ja es consideraven espanyols, i l'economia se'n ressent. El rei es passava el temps fetn exercicis espirituals, fent canonitzar Sants del país i intentant, sense obtenir-ho, que fos oficial el dogma de la Immaculada. S'ha dit d'ell que hagués estat un gran home si no hagués estat rei. Ho deixà tot a mans de favorits seus els quals l'embarcaren amb la Guerra dels Trenta Anys. Durant el seu regnat els Països Baixos es divideixen en dos, les provincies que serien Holanda i les que serien Bèlgica.

Ve Felip IV i les guerres no se li acaben sota el dictat del Comte d'Olivares. Als Països Baixos contra França, a Alemanya contra els protestants, a Itàlia, i al mateix país contra Portugal i Catalunya



sollevades contra el centralisme del comte. Amb tanta quantitat de guerres la monarquia està a punt de desfer-se. De tot plegat en sortí la independència de Portugal, que el Roselló i part de la Sardanya passès a França i que Catalunya, una vegada més, oficialment hagués de parlar castellà, malgrat aquell Corpus de Sang que els que saben coses diuen que a la capital el van tenir perquè uns anys abans per la Festa Major de Palafrugell, uns convilatans es sollevaren contra les tropes allotjades i d'allò en va venir la Guerra dels Segadors. El rei, de tota manera, es va portar bé i va conservar furs i constitucions.

Ve un altre rei, Carles II, al qual també es coneix per un motiu. Se li diu l'Embruixat. Les guerres ja es comencen a perdre a molts llocs, els francesos es fiquen a Ripoll, Urgell, Palamós i Barcelona, i hi ha molts treballs a fer-los-en sortir. L'Embruixat es casà dues vegades però no hi va haver descendència. I en vingué la Guerra de Successió. I ja hi ha de rei Felip V, nét del rei Lluís XIV de França.

Quan el rei Lluís va veure el seu nét a Espanya, diuen que va dir: "Ja s'han acabat els Pirineus!" Felip V inaugura la dinastia borbònica a la Península. De moment no s'hi basqueja massa i es deixa portar seguint orientacions franceses de la reina i de consellers. Se l'hi mor la reina, la qual es pot dir que governà 10 anys, i, al casar-se de nou qui mana és el frare italià Alberoni. Durant el regnat de Felip V hi ha la cosa catalana. Els catalans són partidaris de l'arxiduc Carles d'Austria i en segueixen essent malgrat s'hagi reconegut a Felip com a rei al renunciar al tron de França. L'arxiduc diu als catalans que tirin endavant, i els catalans creuen. Sempre s'han cregut les promeses de la gent de fora malgrat que la gent de fora a darrera hora s'ho han deixat córrer. No ha servit d'experiència aquell 1714. Felip, ajudat pels francesos, esclafa Barcelona.

Com temps endarrera sorgí Pau Claris, en 1714 sortiren Rafael de Casanova i Villarroel, i els grans desconeguts del Fossar de les Moreres. Les dones donen exemple i diuen: "Doneu-nos pa i aguantarem!". Però no hi havia res, ni pa. Es perd tot amb el Decret de Nova Planta que



feu aplicar aquell rei al qual els catalans de tots els temps han tirat floretes de mala anomenada. Tot perdut, tot perdut... Ho semblava. De tant en tant han sortit tossuts que no s'han pogut fer baixar del burro. Si en van sortint, a veure si alguna vegada ho endevinen... Naturalment, per tal de fer-ho constar en alguna història nova.

Guerra que es perd a Itàlia contra una aliança Anglaterra, Holanda, França i Austria. Arriba Carles III, s'ho pensa bé i deixa Nàpols en pau. La gent no està contenta i hi ha aldarulls. Fins n'hi han quant surt una llei que deixa malament a capes i barrets. El rei Carles canvia Florida per Luisiana, fa venir alemanys a llaurar les terres ermes de Sierra Morena, crea acadèmies militars, fa un Banc Nacional, però es fa mal veure al treure els jesuïtes de la Península. No tot ho fan a gust de tothom els reis. No es pot estar sense guerres i ara n'hi ha una amb Anglaterra. Es reconquesta Menorca, es prova de fer-ho amb Gibraltar però no surt bé. Els anglesos diuen que és seu en virtut d'un Tractat i van camí de dir-ho sempre més mani qui mani a les Illes. Ve Carles IV i es troba amb la Revolució francesa. S'hi vol anar quan Lluís XVI és guillotinat, i l'anada es converteix en desastre. I a França ja hi ha Napoleó que fa llengots positius a tothom. Trafalgar s'ha convertit en una plana negra. Els que hi volen trobar coses favorables diuen que qui manava l'esquadra franco-espanyola era un almirall francès que ho feu molt malament.

Els francesos volen anar a passar comptes a Portugal que sempre fa manetes amb Anglaterra, passen per Espanya i s'hi queden. Napoleó va i ve pel país. En fa rei a son germà Josep. El rei Carles IV i son fill Ferran VII, aquell que quan jugava a billar perquè fes caramboles li posaven les boles en la posició coneguda billarísticament per "un parell d'ous", van a França, algú diu enganyats, altres per força, i des d'allà lloen les victòries dels francesos al país. Els anglesos, contra els quals tantes guerres s'hi havien fet, es fiquen a Espanya per tal d'empaitar Napoleó. Ja no deixaran mai més de perseguir-lo vagi on vagi i s'hagin d'aliar amb qui sigui. Els anglesos, que amb les boires que han patit sempre solen sentir-se de dolor reu-



màtic, quan Napoleó decidí anar a Rússia li deixaren anar. Ho van endevinar.

El 2 de maig, Bailén, Saragossa, Girona, Els Brucs i Sant Marçal fan planes brillantíssimes durant la Guerra de la Independència. I, llevat d'aquests noms hi ha els guerrillers que mai deixaren en pau a les tropes franceses. Napoleó ha de marxar a Rússia, i el geni de la guerra diu que es deixi en pau a Espanya, que en tot cas ja s'hi tornarà. Al marxar, els francesos reben de debó. Estaran un temps que pel País només hi vindran per les Festes i Fires de Santa Creu, a Figueres.

A Cadis, en 1812 s'ha fet la primera Constitució. Hi ha baralles entre liberals i absolutistes. Torna Ferran VII de França i es fa absolutista. Una darrera l'altra es van perdent les colònies americanes. Es solleva un exèrcit preparat per anar a la reconquesta del món americà que es perdia, i es deixa sollevar. El rei Ferran accepta la constitució, de la qual després diria que no val. Es viu malament i, com sempre que al país passen coses, ens arriben de fora els Cent Mil Fills de Sant Lluís dient que les venen a arreglar. I les vol arreglar el rei Ferran empaitant liberals a desdir. El rei Ferran, els reis també es moren, ho fa en 1833. Per aquest temps surt al País l'Oda a la Pàtria, del senyor Bonaventura Carles Aribau, present de "Per molts anys" a un superior, i l'oda provoca l'encesa d'una ceba encodormida durant molts anys, però, es va veure, no adormida del tot. Literats i gent de versos es destapa a tot destapar. S'ha salvat la llengua, es diu. I va ser veritat.

Ferran deixa dos fills, Isabel, a la qual els liberals van a favor, i Carles seguit pels absolutistes. I ve una guerra entre carlins i liberals del país que dura set anys. Set anys de batusses sense contemplacions en les quals s'hi fiquen batissers de fora partidaris de cada costat. Els de fora se'n van al veure que batent-se carlins i liberals no es tenen cap mena de consideració afusellant-se presoners i ostatges. Al cap de set anys, algú fa comptes i ve l'abraç de Vergara, amb el qual no hi va estar d'acord tothom. Per tal de veu-



re si agafava peix al País Don Carles havia dit: "Allò que us va treure Felip V, us ho tornaré jo!". També volia agafar peix Napoleó i va fer un ban en català. El País es veu que ja estava desenganyat de promeses i tant l'un com l'altre van quedar amb la canya sense res. Es fa una nova constitució i a les Corts els diputats ho celebren abraçant-se ells amb ells.

Els carlins volen fer casar la reina Isabel amb el descendent de Don Carles. Aquest exigeix que es reconegui son fill com a sobirà. La reina té molts pretendents, i passa el temps dubtant. Els carlins s'acosten a Madrid per aquell casori. Espartero els atura.

Ve una temporada que hi ha revolucions pertot arreu. Maria Cristina sol·licita els serveis d'Espartero. Aquest diu que s'ha d'acabar que de Palau es facin alcaldes i gent que mani. La reina no hi està d'acord i se'n va.

Espartero és regent. Barcelona s'hi oposa i la fa bombardejar.

A les Corts bufen vents anti-esparteristes. Militars de grau també s'oposen al regent. Narvaez es planta a Madrid, fa un discurs a la tropa i els soldats esparterans es passen.

Ara mana Narvaez. L'home no vol orgues i crea la Guàrdia-Civil.

Els carlins tornen a posar damunt la taula el casori d'Isabel, i Isabel es casa amb el duc de Cadis, malgrat que França i Anglaterra veien amb bons ulls que el matrimoni fos amb el fill de Don Carles. Arriba al país el Manifest Comunista del senyor Marx convidant a tots els que treballen a unir-se per tal d'acabar amb la misèria que llavors hi havia. Algú es fa comunista, cosa molt vella ja que el senyor Plató n'havia parlat molts segles enllà. Es clar el comunisme del senyor Plató devia ser platònic, com l'amor. En aquesta casa tenim un gran respecte per la gent que ha fet parlar d'ella en el camp que sigui, fent manifestos, sollevaments o tirant penals. El senyor Lenin sembla que el multiplicà per quatre el marxisme, i part del món donant molt mèrit al senyor Lenin, diu que el comunisme ja està bé allà on és.

Al país hi ha hagut governs que han durat molt, però, en general s'ha



canviat molt sovint de ministres. Ara, l'any 1849 trobem un ministeri el qual no passà de 26 hores. El del general Lleonard. També se'n feu un gra massa ja que aquest senyor no degué ni tenir temps de veure com s'estava assegut en un cadiró de ministre!

I ja ens trobem en l'època coneguda per la del general "Bonic" del qual es diu que feia menetes amb la reina.

Es revolta O'Donnell. Cànovas el va a trobar i la cosa s'arregla fent un decret rebaixant impostos que són uns decrets que haurien de fer tots els governs. Sollevament a Madrid. La reina s'esvara i reclama que torni Espartero. Es fa un govern amb O'Donnell. Però la reina era com era i en un ball desaira a O'Donnell. Ara mana Narvaez. Nous canvis de govern. Torna O'Donnell. La gent no sap quin ball balla.

El país temps endarrera havia pres part en moltes guerres. Es veu que les anyora i ara en té una al Marroc. Un general de Reus, el general Prim hi agafa anomenada.

La reina proposa cedir a l'Estat bens del patrimoni reial. Ella es quedaria amb una quarta part. Elogis generals, però surt una protesta feta pel senyor Castelar que diu que no ho veu clar.

Per l'any 1866 trobem aldarulls estudiantils. Prim es solleva, perd i fuig. Torna per tal de capitanejar el partit progressista.

Rebel·lió a Madrid. S'afusellen una colla de sergents potser en repressàlia perquè temps endarrera uns sergents feren signar a la reina anterior un decret proclamant la constitució de Cadis.

O'Donnell cedeix de nou el govern a Narvaez. Prim conspira a Ostende. Pi i Margall a París.

Prim va al Sud a parlar amb Topete. Sollevament general. Els sollevats s'acosten a Madrid. La reina passa la frontera. En 1869 es fa una nova constitució. Prim es fa cap del govern. L'home era de Reus i quan a les Corts es parla del fet català, que sempre ha existit i encara existeix, diu que si el fet no es vol admetre, que es deixi a Catalunya que vagi per ella. Té lloc un alçament republicà que és aixafat. Ja hi han socialistes. Qui serà rei? Això no preocupa al ge-



neral i en va a cercar un a fora, el rei Amadeu, aquell que va fer aquells duros tan bons i que durant tants anys obriren cames i portes de tota mena. Prim es trabuqueja, les coses es compliquen i el rei Amadeu se'n torna a Itàlia declarant que el país és un agregat de bojos.

I l'onze de febrer de 1873 ve la República. Encara no durà un any. A Barcelona es parla de proclamar l'Estat Català. No se sap com hagués anat. No s'ha provat mai que hi hagués un tal Estat.

Hi ha catalans al govern i a llocs de comanament. A Madrid s'esvaren i diuen: "Ara ens treuran la capitalitat!".

Sollevaments cantonals. El senyor Pi no es vol ficar amb els sollevats. Té por de fer-los mal. Ve Salmeron a restablir l'ordre. Es bombardeja València. A l'hora de castigar rebels, Salmeron no vol signar penes de mort, i plega. Puja Castelar i no s'està de res! Hi ha tabola a les Corts i malgrat que el senyor Castelar poseia un gran bigoti i una gran oratòria, no pot evitar que el general Pavía es fiqui a la casa dels diputats a escopetades, i els diputats fugen de la manera que poden.

Cànovas dirigeix el partit alfonsí. El rei Alfons fa un manifest redactat per Cànovas, i el general Martinez Campos proclama rei a Alfons XII. Per minoria d'edat del nou rei, regna Maria Cristina. Es turnen al poder liberals i conservadors. I ve la cosa de Cuba.

El republicà senyor Pi ja volia donar una autonomia als cubans, cosa que també volgué fer Maura quan ja no s'hi era a temps. Els nordamericans ja feia temps que es volien ficar a Cuba, i aprofitant l'explosió d'una caldera del cuirassat "Maine", declararen la guerra a Espanya, i Espanya perd la guerra, Cuba i Filipines. Diuen que amb Filipines es cobrà quelcom.

Ja és rei Alfons XII. Visita hospitals, no creu al metge i passa a-vall. La seva vidua serà regent fins 1902.

Nous governs Cànovas-Sagasta.

Entre tant al País es fan les Bases de Manresa. El català és la llengua oficial. Càrrecs públics, pels catalans. El poder legislatiu per



les Corts Catalanes. Ordre públic i seguretat interior pel Sometent i Mossos d'Esquadra. L'ensenyament, en català. A l'Exèrcit i a la Marina, voluntaris cobrant... El secretari era un senyor anomenat Prat de la Riba. Fent comparacions, els Estatuts no eren altra cosa que aprenents de les Bases de Manresa. Però malgrat les Bases hi ha gent que s'ho vol menjar tot i es tiren bombes al Liceu i al pas de processons. Hi ha anarquistes. A Madrid necessiten diners i es venen illes a Alemanya. Es diu que per tal d'evitar que els obrers del País es decantin per la ceba, es feu venir a Barcelona al senyor Lerroux aquell de les berenades a Montjuic, que recomanava arromangar monges. Es mor Mossèn Cinto, i el País ja cantarà sempre més l'Emigrant. Es fa una vaga demanant la ~~setmana~~ jornada de vuit hores. Maura és cap de govern. A Barcelona pensant que poden passar coses, troben que hi ha poques presons i es fa, als afores, "La Model". No hi ha tranquil·litat i la patronal, al veure com van les coses, de mana policia privada. Té lloc l'assalt al "Cu-Cut" i a "La Veu" per una colla de militars ofesos per una caricatura del dibuxant Junceda. Hi han hagut uns Jocs Florals a Barcelona i hi han anat la reina amb el rei petit i el senyor Sagasta. Aquest diu en català: "S'obra la Festa". I tothom content. Els lerrouxistes se'n van a la C.N.T. Es clar, part dels lerrouxistes. En 1906 es casa el rei Alfons i l'anarquista Morral li tira una bomba. La parella reial se'n surt, i l'anarquista es lleva la vida. A Girona es crea la Solidaritat Catalana amb gent de pes: Vallès i Ribot, Moles, Cambó, Eusebi Corominas, Ventosa, Hurtado, Macià... sota la presidència del senyor Salmeron. La Solidaritat s'acabà quan vingué la Setmana Tràgica durant la qual una gent determinada es dedicà a cremar convents i tingué lloc l'afusellament de Ferrer i Guàrdia director de l'Escola Moderna. S'havia començat ja la construcció del Palau de la Música Catalana. Temps després se'n diria Palau de la Música i prou. Es veu que a Madrid no volien del País



ni les semifuses.

Le ceba agafa ales i ja trobem la Jove Catalunya en la qual s'hi veu entre altres, Valentí Almirall, Guimerà, Aldavert, Picó, Aulèstia, Pella i Forgas, Roca, Mateu, Riera...

En 1911 és dissolta la C.N.T. la qual torna a sortir en 1914 quan Prat de la Riba feia miracles amb la Mancomunitat. Era el temps que diuen que el senyor Cambó parlava de la creació d'un Estat Federal Ibèric amb la incorporació de Portugal.

Després de la Setmana Tràgica el nou rei ja tingué maldecaps al Marroc amb les coses del Barranc del Llop. Puja Canalejas i és assassinat mentre mirava una llibreria. Es cap del govern el senyor Romanones. No dura i se'n fa al denyor Dato el qual també faria mala fi. El país, que s'havia guanyat la vida fent guerres amb ~~thothom~~, en les dues mundials, es declarà neutral. Molta gent, quan esclatà la del 14 anava de bracet pels carrers, però uns eren francòfils i altres germanòfils, i seguien amics. Quan els homes del Kaiser anaven endavant els germanòfils s'inflaven de pit quan trobaven francòfils i aquests s'arronçaven d'espatlles. Fins que fou al revés. Durant la guerra del 14 uns voluntaris catalans s'anaren a batre a favor dels francesos. En la darrera guerra mundial els francòfils passaren molt de temps mirant a terra. I com que les coses anaven com anaven, es feu una Divisió Blava per anar contra els comunistes dient que feia poc s'havien tret del país. Sembla que a la Divisió Blava els voluntaris no eren majoria. Bo i acabada la guerra, els partidaris dels aliats seguien durant molts anys havent de mirar a terra: La poca ceba que quedà s'havia de guanyar la vida ballant sardanes i escoltant ràdios d'amagat.

En aquest món del qual s'ha parlat una mica i passant per alt molts episodis, no hi havia ningú que no fes altra cosa que tirar canonades? Sí, però n'evitaren poques. Es podria fer una gran sardana d'elements diversos els quals no havien agafat nom fent anar escopetes i canons: Ronsard, Rabelais, Montaigne, Corneille, Racine, Molière, Lafontaine,



Pascal, Saint Simon, l'abat Prévost, Rousseau, Voltaire, Fenelon, Montesquieu, Constant, Musset, Vhateaubriand, Lamarine, Hugo, Daudet, els Dumas, Flaubert, Stendhal, Baudelaire, Zola, Renan, Verlaine, Mallarmé, Valéry, Anatole France, Proust, Barbusse, Balzac...

Marlowe, Shakespeare, Milton, Swift, Defoe, Lord Byron, Walter Scott, Dickens, Conan Doyle, Oscar Wilde, Bernard Shaw, Kipling...

Wolfram, Wielandm Klopstock, Lessing, Schiller, Goethe, Heine, Reuter, Berta Suttner, Hauptmann, Sudermann, Tomas Mann...

Hita, Manrique, Garcilaso, el Diví Herrera, Santa Teresa, Sant Joan de la Creu, Lope, Calderón, Góngora, Cervantes, Quevedo, Gracian, Moratin, Espronceda, Zorrilla, Alarcon, Valera, Perez Galdós, Echegaray, Unamuno, Valle Inclan, Baroja, Machado, Blasco Ibáñez...

Joanot Martorell, Jordi de Sant Jordi, Eiximenis, Raimon Llull, Ausias March, el frare Turmeda, Jaume Roig, Rosselló, Rubió i Ors, Pons i Gallarza, el Rector de Vallfogona, Aribau, Balaguer, Aguiló, Camprodon, Forteza Costa i Llobera, Mossèn Cinto, Guimerà, Maragall, Ribba, Iglesias, Pitarra...

Irving, Washington, Bird, Longfellow, Poe, Whitman, Mark Twain, O'Neil London, Sinclair, Buck, Lewis...

Matsuo, Chikamat, Nogami, Natsume, Satomi, Kurata, Tanizaki, Okakura, Naoia...

Dant, Petrarca, Boccaccio, Boiard, Arisoto, Tasso, Maquiavel, Goldoni, Alfieri, Monti, Beopardi, Manzoni, Pellico, Amicis, Carducci, Farinelli, Bontempelli, D'Annunzio, Pirandello...

Balassa, Zrinyi, Petofi, Jokai, Madach, Janos, Vajda, Ady, Molnar, Zilahy...

Shevchenko, Tichina, Bagushevich, Kupala, Kasenkov, Pushkin, Gogol, Turguenev, Dostoiewski, Tolstoi, Chejov, Andreiev, Gorki...

A la Xina diuen que hi ha la més vella literatura del món. Es diu que l'obra Shi King fou feta pel senyor Confuci. I la llista segueix amb Tu-Fu, Wang, Wei, Lin Yu-Tang, Hu Shi, Pa Kin, Lao-Che...

Zaratrusta, Rudagi, Firdusi, Mehne, Ghazna, Ganga, Baba, Rumi, Gami...

Mahmud, Baki, Ekrem, Frasherri, Edib, Hikmet, Zla-Gok-Alp, Koprulu...



Alguns d'aquests elements, si no tenia prou anomenada per anar a la seva i despotricar contra tot allò despotricable, havia de portar pa a taula lloant guerres i batalles. Llevat, és clar, dels que feren Les Mil i una Nits que són molt velles. Es diu que al rei Chriyar la dona, una de les dones, i precisament la preferida, li feu el salt, i el rei, del rabí, mana li sigui donada una noia cada dia la qual en essent l'endemà es trobava degollada. Una pila de noies feren mala fi, fins que Scherezada, filla del Gran Visir es posa a les ordres del rei per tal d'evitar noves degollades. I la noia, que se les sabia totes, comença a contar al rei un conte per nit, des de Simbad el Marí el qual tenia un vaixell que visitava molts ports, seguint per les històries del jove Aladí el qual disposava d'una llum que li proporcionava tot allò que demanava, i la noia feia demanar una cosa darrera l'altra. Seguí després amb Alí Babà i els 40 lladres, i sembla que feia actuar un lladre per nit. De moment el rei aturà les degollades, i diu que se n'anava a dormir pensant només amb el conte de l'endemà. I quan Scherezada arribà al conte 1.001, tot plegat li plagué tant al rei que deixà córrer aquella sentència tan agafada pels cabells. Hi ha un altre estament, endemés del literat, que tampoc excel·lí tirant canonades, el dels pintors: Giotto, Fra Angèlic, Boticelli, Mantegna, Giorigoni, de Vinci, Rafael, Migeul Angel, Tintoretto, Tizià, Veronés, Correggio, Caravaggio... Velàzquez, Ribera, Murillo, Fortuny, Zurbarán, Goya, Sorolla, Zuloaga, El Greco, Nonell, Picasso... Rembrandt, Rubens... Watteau, Manet, Degas, Renoir, Toulouse-Latrec, Courbert, David, Ingrés, Delacroix, Cézanne, Clovet, Monet... Lochner, Schongauer, Holbein, Van Gogh... Durero, Van Dück... Hogarth, Raeburn... Mayurama, Sesshu, Noami, Sesson, Kiyonaga, Utamaro, Hokusai... Molts excel·liren pintant senyores a la fresca, Sants i Santes, però alguns no tingueren altre remei que pintar guerrers i batalles.



Tampoc serví per a res, a l'hora de tocar trompetes perquè la gent anés a batallar, que hi hagués un floret de ciutadans els quals passaven el temps fent òperes per tal que la gent s'hi presentés mudada i alguna hi dormís. Entre aquest floret hi ha:

Cavalleri, Vecchi, Monteverdi, Haendel, Piccini, Gluck, Mozart, Lully, Rameau, Spontini, Meyerbee, Rossini, Bellini, Verdi, Donizetti, Weber, Waginer, Gounod, Bizet, Massenet, Mascagni, Leoncavallo, Glinka, Puccini, Mussorgski, Rimski-Jorsakov, Debussy, Ravel, Strauss, Falla...

Entre aquesta varietat de músics, si bé algun excel·lí en animar a la gent a tirar canonades, la majoria feren semifusses pacífiques:

Palestrina, Orlnado, Beethoven, Bach, Haendel, Corelli, Vivaldi, Scarlatti, Couperin, Mendelssohn, Chopin, Liszt, Schumann, Brahms, Franck, Mahler, Chaikovski, Grieg, Schubert, Weber, Paganini, Brhams, Franck, Mahler, Chaikovski, Grieg, Bruckner, Dvorak, Glinka, Mussorgski, Sibelius, Albéniz, Fauré, Debussy, Strauss, Stravinski, Bartok, Roussel, Turina, Esplá, Scott, Mompou, Pau Casals, Morera, Garreta, Pep Ventura ...Tampoc se'n

sortiren els inventors del Jazz, ni Mac Dowll, Gershwin, Copland...

Alguns metges, no hi havia més remei, hagueren de tallar cames i braços quan hi havien batalles. Era el seu ofici. Molts, però, agafaren anomenada fent receptes i ja de molts de temps endarrera, com:

Hammurabi, Ebers, Esculapi, Asclepiades, Aeci, Hipòcrates, Musa, Sever, Corneli, Galeno, Rasis, Avicena, Averroes, Avenzoar, Maimonides, Paracelso, Paré, Vesali, Harvey, Leeuwenhoek, Sydenham, Boerhaave, Haller, Laguna, Servet, Hidalgo Agüero (aquest era un metge

especial. Els malalts que anava a veure s'encomanaven a Déu i al Doc-

tor Agüero), Daza (que diuen que guarí el braç canonejat de Cervantes), Díaz, Gómez, Almenar, Libellus, Casal, Feijoo, Laenec, Bichat,

Lister (que no tenia res a veure amb aquell comandant de Brigada de la Guerra del 36 al 39), Pasteur, Long, Morton, Finlay, Koch, Semmel-

weis, Roentgen, Freud, el matrimoni Curie, Tardieu, Fleming, Hoffmann, Bernt, Swine, Barzelotti, Fragoso, Mata (d'aquest un poeta en digué que al peu de cada recepta posava Mata, i era veritat), Ramón

y Cajal, Cardenal, Robert



Tampoc influïren en les canonades que el món tirava Gutemberg, Newton, Darwin, Bell, Watt, Stephenson, Loubat, Stradivarius, Copèrnic, Tolomeu, Laplace, Iborda, Condocet, Lagrange, Einstein, Ford, Keynes, ni que es descobrís l'electricitat, ja vella com el món. Thales de Mileto, 600 anys abans de Crist ja trobà que frotant àmbar s'hi adherien cossos lleugers,. Després seguiren fent coses amb la senyora electricitat Gray, Du Fay, Leiden, Franklin, Cavendish, Coulomb, Laplace, Green, Poisson, Galvani, Volta, Nicholson, Carlisle, Oersted, Biot, Ampere, Faraday, Maxwell, Hertz, Planck, Westinghouse, fins que el senyor Edison la convertí en bombetes...

I es poden considerar nets de culpa els que inventaren les cadires, els fiscorns, els pianos, les calces, els orinals, les corbates, el set i mig, l'Arrendatària, els rellotges, les botifarres de perol, les sabates, les tartanes, el sucre, els verats amb all i julivert, la comptabilitat, els brasers, els gelats, les màquines de cosir, les baldufes, les monges de vetlla i el pescar a l'encesa entre altres coses.

Sembla com si algú tingués prou poder per fer que els homes no s'entenguin, i ho volen fer a escopetades primer i a canonades més tard. Si s'hagués portat els comptes de les canonades que s'han tirat pel món, quedariem espervrats. I hom es pregunta quin ha estat el resultat d'aquestes canonades. A canonades s'han fet i desfet imperis mundials. A canonades s'han resolt criteris oposats, aixamplament de fronteres i voler coses que els altres tenien. La guerra amb les seves misèries ha girat les planes del llibre del món. I, en canvi, no se'n va fer una que potser era justificada. Anys endarrera els capellans es podien casar, i diuen que vingué Gregori VII i declarà que els capellans havien de ser solters. Segur que hi va haver protestes, però els capellans no devien ser elements batissers i digueren que si havien de ser solters en serien. Per altres coses no tan importants n'han vingudes de guerres. I no eren els capellans sols que es casaven un temps. Alexandre VI presenta tres fills seus a la Cort Ponti-



ficia. D'ell es diu que la seva filla Lucrècia va tenir un fill i aquell papa digué que era fill seu. La majoria de papes han fet parlar molt bé d'ells, però n'hi havia alguns de tetorts. Uns foren expulsats de Roma. Altres foren emmetzinats. També se'n troben que foren fets presoners. Un fou ferit anant al davant d'una batalla. Lleó I s'entrevista amb el famós Atila i el convenç. Lleó IV fa voltar de muralles el Vaticà de por que li fan els serrains. A Bonifaci VIII, el Dant el posa a l'infern perquè diu que es venia beneficis eclesiàstics. Lleó IX no s'acaba de creure que els capellans siguin solters i es dedica a descobrir i a castigar casoris eclesiàstics...

Abans els Estats Pontificis eren Estats amb tropa, situats a Itàlia Central vora Nàpols, Toscana i Venècia. Per culpa de qui fos acabaren reduïts al Vaticà actual.

I trobem uns papes que no s'entenen ells amb ells i es fan papes i anti-papes. Un rei de França aprofitant que té un papa francès el porta a Avinyó. Els papes s'hi estan anys i els anti-papes també. Un dels anti-papes, que diuen que n'hi va haver 30 des del començament, fou el conegut Benet XIII el qual diuen que fou elegit gràcies a un gran cop de mà del que seria més tard Sant Vicenç Ferrer. La qüestió dels anti-papes provocà allò conegut pel Gran Cisme. La cosa sembla que començà quan morí Gregori XI. A Roma volen un papa italià i s'elegeix a Urbà VI. Els cardenals francesos no hi estan d'acord i elegeixen a Climent VII el qual ja s'estableix a Avinyó. I ve Benet XIII, aragonès ell i, com aragonès la mar de tossut. Es deposita en 1398 però ell no plega. Van i venen excomunicacions. A Avinyó no poden veure a Benet perquè no és un papa francès. Uns cardenals li fugen. Pels carrers criden als servents de Benet: "Morin els catalans!". Durant 7 mesades té el palau assetjat per tropes franceses a les quals no deixa entrar una força catalano-aragonesa. Passa vora quatre anys d'aquesta manera i ell que sí, un dia en fa una de grossa. S'escapa d'Avinyó disfressat de frare ajudat pels catalans i no para fins a Peniscola. D'allà no es mou i es dedica a tornar excomunicacions. Quan a Roma es fa papa a Martí V, al qual l'accepta tothom, Benet segueix amb els seus tretze i segueix



de Sant Pare a Peniscola fins que no es pot tenir de vell. Els aragonesos han d'estar molt més orgullosos d'aquell papa Benet que pas d'aquell altre aragonès el qual es passejava pel mig la via del tren i quan sentia que aquest xiulava anava dient: "Xiula, xiula, com no t'apartis tu!". Mentre Benet era encastellat a Peniscola va venir la trampa de Casp, i l'home, que tants favors havia rebut dels catalans, es diu que fou l'esca del pecat perquè fos elegit Ferran d'Antequera ja mort el rei Martí l'Humà, en lloc del comte d'Urgell el qual una bona part del País el volia per rei.

Però no és a Roma sol que passen coses. Tots aquells països que havem conegut més endarrera no estan quiets en lloc. Els turcs es fan amb Constantinoble. Els mogols agafen Pequín, Turquestà, Pèrsia, Armènia, part de l'Índia, el Sud de Rússia, Hongria, Polònia... Els turcs es veuen valents i es fiquen a Bagdad, Hongria, Egipte i Nord d'Àfrica, i acaben durant uns anys essent amos del Mediterrà. Reben a la batalla de Lepant.

A Europa ja hi ha ciutats independents: Venècia, Florència, Gènova, Lisboa, París, Londres, Anvers, Hamburg, Nuremberg, Novgorod...

Els mogols no solament són conqueridors. Volen aprendre coses si ho poden fer en els llocs que conquesten. Es volten de gent que saben més coses que ells. Marco Polo assiteix a la Cort Mogòlica i fa un llibre dels seus famosos viatges. Un dels lectors d'aquest llibre fou el senyor Colom. I potser la lectura del llibre de Marco Polo fou la que el feu decidir a anar a l'Índia travessant l'Atlàntic. Amb dos mesos i nou dies es plantà a l'altre costat de la mar amb uns vaixells que ben poca gent s'hi hagués vist en cor. En el primer viatge Colom fou tan tossut com aquell papa aragonès.

I ja ve l'època dels descobriments. Els portuguesos van a l'Índia voltant l'Àfrica. Es va a Java. El senyor Magallanes, portuguès ell però tripulant un vaixell espanyol, fa la volta al món.

Els alemanys als quals potser l'aigua els feia por en aquell temps, van a Itàlia i saquegen Roma.

Entre tant Anglaterra, Escòcia, Suècia, Noruega, Dinamarca i part



d'Alemanya i Bohèmia van renyint amb Roma i no hi tornaran mai més amics.

A Anglaterra hi ha una república que dura onze anys.

Sant Ignasi porta missions a l'Índia, Xina i Amèrica.

A Amèrica ja hi ha anat molta gent i s'omplena d'esclaus negres els quals treballen gairebé per la vida.

Quan l'emperador Carles I arriba al país canegat de flamencs, les conquestes d'Amèrica ja estan al ple. Ara tothom diu que haver descobert Amèrica ha estat una gran cosa.

L'emperador es passa més de mitja vida fent guerres contra tothom.

I ara ja tots els pobles mariners fan campionats per tal de veure què descobreix coses noves. Els anglesos es fan amos de mitja Amèrica del Nord. I quan hi arribaren els primers ja hi trobaren pells roges als quals es van eliminant a escopetades.

El món, malgrat guerres i més guerres, progressa. Ja es veuen mapes en els quals s'hi pinten Tasmània, Austràlia i Nova Zelanda.

S'inventa la Inquisició.

Un rei, Fredric d'Alemanya, és excomunicat a tort i a dret, per haver fet una carta a molts prínceps dient mal de Roma. S'ha de tornar a excomunicar al fer una nova carta a tothom proposant confiscar les propietats de l'església que segons aquell rei Frederic en tenia més que del compte.

Els xinesos fa temps que han inventat el paper. A Europa no hi ve fins al segle XIII. De primer s'omplena tot de Bibles, però amb el temps es porten llibres a les escoles. Ja no s'escriu en llatí sinó en llenguatges ordinaris. Els europeus poden llegir els clàssics grecs i en resten, molts, amb la boca oberta.

Luter actua ja ajudat pels llibres. Es un temps que se'n cremen molts. Ve la Reforma...

Es quan Enric VIII renyeix amb Roma perquè el papa no li dona permís de divorciar-se de la seva primera muller. I el rei que sí, fa la religió anglicana al país que ja la tindria sempre més.



A Valladolid hi ha protestants, i el rei Carles diu que ell a Holanda ho arreglava cremant-los i fent degollar als que deien que no ho eren. Es clar, es va creure al rei. Malgrat que hi hagin guerres pertot arreu, la gent malda per canvis polítics i socials. No passa de maldar. I comencen a treure el nas gent que inventa coses. I sembla que tot hauria d'anar millor, però la majoria d'invents serveixen per tal de fer servir millor les escopetes. Constantible s'ha de donar a les escopetades. Comencen a sorgir societats científiques. A Anglaterra ja troben carbó a les mines, regal d'una revolució sísmica que el món feu abans que els homes en fessin cap. Ja hi ha màquines, es fan ponts, calderes, construccions variades. Es el progrés. Però les monarquies manen. Ara els reis ja s'aconsellen amb primers ministres els quals els fan decidir quan toca aixafar veïns de bon o de mal aixafar. Es el cas del rei Lluís XIV amb Richelieu i Mazarino. Aquell rei que s'ho gastà tot a Versalles i amb una colla de matarrunguetes. Se'l motejà de Rei Sol. I Versalles enlluernà el món europeu. Els homes s'hi presentaven mudadíssims, amb perruques blanques empolvorades, grans casaques florejadess, que només, més tard, portarien els ministres, mitja blanca i sibelles damunt les sabates. Eren gent portadora de mocadors de seda, i que s'entafuraven narines amunt tabac de pols guardat en tabaqueres de fusta noble o d'or...

Cada príncep vol tenir el seu Versalles, i parlar francès es posa de moda a moltes Corts. No se n'havia vist mai cap encara de rei com el rei Lluís XIV.

Malgrat aquestes afeccions versallesques ve la Guerra dels Trenta Anys i, amb la pau, es deixa Alemanya geperuda per un segle. El rei de Prússia, però, té el seu Versalles a Postdam i la Cort parla francès. Pere el Gran té un arquitecte francès que li fa jardins, fonts i terrasses.

Ja hi ha reis i emperadors pertot, llevat de Suïssa on hi ha un floret de cantons republicans. Venècia i Gènova també són republicues.



A Itàlia i a Alemanya estan plenes de ducats i prínceps els quals creuen als que manen segons d'on ve el vent.

Els que manen no estan quiets i es desfan de veïns fent tota mena d'aliances, i es fan batalles per la matarrungueta d'un rei o per gelosies de primers ministres. La qüestió, ara com sempre, és tenir més coses que els altres.

Ja hi ha vaixells potables i els països navegants com Holanda, Escandinàvia, Espanya, Portugal, França i Anglaterra van portant els seus vaixells, amb bufes o sense, a totes les mars del món. I, en un moment, tothom té els ulls posats a Nordamèrica. I hi comencen a desembarcar gent de pertot arreu. I d'aquella barreja n'han sortit els Estats Units d'avui.

França s'apospenta al Canadà i el perd a bufes davant Anglaterra. Els canadencs, encara que molts parlin francès, ja seran sempre més anglesos.

Els anglesos no en tenen prou d'haver-se ficat a Amèrica del Nord que ara se'n van a l'Índia. Hi van portant tropa i armes i els pobres indis, els quals mai s'han mogut de casa seva, les passen morades una pila d'anys fins que els hi arreglà les coses el senyor Mohandas K. Gandhi, advocat fet a Anglaterra.

I mentre els estats mariners anaven agafant coses, els mogols s'apospenten a la Xina gairebé fins a l'any 1912.

Rússia no vol ser menys i, amb l'ajuda dels cossacs, gent que fan dels cavalls la seva millor arma, va aixamplant territoris.

Els mogols van afluixant. Uns diuen que perquè cauen tots malalts.

Altres, que degut al budisme s'han tornat bons xicots i pacífics.

Per una cosa o per l'altra, russos i xinesos els aixafen a tot aixafar.

Algú que havia parlat de fer uns Estats Units d'Europa, no se'n surt, i Europa segueix dividida. Tothom vol anar per a ell, i cada Estat procura conquerir nous territoris els quals esdevenen possessions o dependències. L'Àfrica és un gran centre productor d'esclaus els quals són enviats a les Amèriques on es diu que fins i tot eren ve-



nuts a pes. S'hi feu un gran negoci venent esclaus. Els anglesos posen impostos a les colònies que tenien a Nordamèrica. Hi ha raons, d'una cosa en ve l'altra, i les colònies es declaren independents. El senyor Jordi Washington té una lluída actuació. En 1777 França i Espanya declaren la guerra a Anglaterra per coses d'Amèrica. En fer-se la pau de Paris en 1783, aquelles colònies es converteixen en el què no gaire temps després serien els Estats Units. Anglaterra pispà el Canadà a França i encara el té pispat. I quan la gent estava enfeïnada amb les coses d'Amèrica, sense comptar-hi ve la Revolució francesa de la qual ja se n'ha parlat abans. Els grecs es baten amb els turcs. De moment Europa, potser tipa de guerres, s'ho mira però a la fi com que els turcs sempre han estat batissers, s'hi fiquen Anglaterra, França i Rússia. Els turcs aquella vegada reben per mar i per terra, i un tsar se'n va a manar a Turquia. Grècia es declara lliure, però un príncep alemany hi va a fer de rei. En 1804 es fa una màquina de tren. I, del 1805 al 1830 ja hi ha molts trens per Europa. Es va esguerdant l'imperi espanyol a les Amèriques i acaba rompent-se. En 1810 ja comencen les canonades dels separatistes. En 1816 els argentins ja són republicans, 3 anys després el senyor Bolívar ja és president de Colòmbia, i ja són republicans els xilens, els mexicans, els d'Amèrica Central i els peruans. Es a dir ja és republicà tothom. Als Estats Units ja van al davant en moltes coses. I ja s'han vist en cor d'anar-hi sempre més. Ja es telefona i es telegrafia, ja s'ha passat d'anar amb vapors amb aquelles grans pales als costats, a fer viatges d'Amèrica a Europa. En 1851 es fa un cable submarí entre França i Anglaterra les quals ja serien sempre més amigues... Creixen els coneixements tècnics i es domina el ferro i l'acer. El progrés no té aturador. Ja es fan vaixells metàl·lics, cosa que temps endarrera mai ningú no havia ni somniat. I ja tenim llum elèctrica. Ja el món s'hi veu bé de nits, i s'han acabat, segons a on, és clar, les espelmes i els quinqués de petroli...



Sembla que el món n'hauria de tenir prou obrint-se de boca veient com tot progressa. Sí, sí... Ara es parla del senyor Carles Marx i del seu Manifest Comunista el qual el feu a duo amb el senyor Engels. Quan Marx s'exilià a Londres ja Engels li donà més d'un cop de mà a l'hora de posar plats a taula. No és rar, doncs, que l'ajudés fent el Manifest. Diuen que la seva obra més famosa "El Capital", no la va poder acabar. Es possible que l'acabés Engels. Marx feu una pila de llibres, i, en un d'ells, ja en el seu temps, parla de la revolució espanyola. Tingué partidaris i detractors, però l'home feu pensar a la gent. Vindrà un moment, deia, que el poder passarà a mans dels que no l'han tingut mai a causa de la misèria. Cal instruir a la gent per tal de què es capaciti per a governar. Fins ara només reben instrucció els fills de casa bona. Si hi ha més educació de la massa, que som tots, diu, l'èxit està assegurat i es farà un nou estat social que ho arreglarà tot... Les idees d'aquell home s'internacionalitzen i es fan Internacionals Socialistes. La primera la portà al món el propi Marx cridant a reunió a totes les forces socialistes. Mals entesos interiors privaren de fer anys a n'aquella primera Internacional. La segona es feu a Paris en 1889 amb partits socialistes europeus i americans. Es trencà amb la guerra del 14 en la qual socialistes de cada costat es tiraren canonades. La tercera tingué lloc a Moscou en 1919 convidant a tots els comunistes a fer societat. Es va disoldre en 1943... La quarta la fundaren els trotskistes i anti-stalinistes... I ja surt algú que es veu en cor de proposar que es faci un Parlament o Congrés mundial regit per un president de tots. Es tiraren coques a la idea i es veu que encara se n'hi tiren. Però hi ha gent que no es dóna, que segueix insistint que el món s'ha d'endegar a base de crear comitès de poder mundial, amb igualtat de drets per a tothom, establint bones condicions de treball, amb una pau perpètua i amb diners i salut a l'abast de tots... Sí, sí... I el món segueix rodant sense fer cas que sigui un món de pobres i de rics. En aquell temps els Feminisme qui sap on era i la gent diu



que tot parteix de l'home: si s'ha d'alçar un pes, l'alça l'home; si s'ha de migpartir una pedra, la migparteix l'home; si s'ha de llaurar un camp, el llaura l'home; i l'home pinta, obra canals, fa vies pels trens, treu carbó de les mines, capitaneja vaixells, fa màquines i adoba paraigues.

I ja trobem socialistes els quals, al principi volien renyir amb la propietat privada, però de segles enllà a tothom li agrada ser propietari de coses, homes i animals. Un ocell vol ser propietari del niu, un gos d'un os, els homes de la casa en la qual viuen i almenys d'unes calces de recanvi... Els de segles endarrera ja es feien propietaris del terreny que llauraven i de les dones que prenien als enemics... Ja se'n queixava la gent que totes les coses anessin a parar a mans dels reis i de la gent principal, però aquestes queixes hauran de durar molts anys encara.

I mentre a Europa es pensaven totes aquestes coses, els Estats Units feien un salt de gegant com no l'havia fet ningú al llarg de la història després d'aquella guerra dels esclaus en la qual uns hi anaven a favor i els altres en contra. Ha passat el senyor Lincoln el qual de menut ho passà bastant estret. La seva mare li feia de mestra. Primer fou empleat d'un magatzem i, a 25 anys fou elegit membre de la Casa de Representants de l'Estat d'Illinois. I en 1861 el trobem de President dels Estats Units. El senyor Lincoln ~~era~~ era partidari dels negres, però sembla que ell feu aquella lluita per tal de fer de tot Amèrica els Estats Units. El mataren mentre veia una funció teatral al teatre Ford. I ho feu, per si algú ho vol saber, un actor anomenat Booth.

Però al final els Estats Units foren els Estats Units i, cofois del seu imparable progrés ja que inventaren la mar de coses i foren els primers de passejar-se en bloc pels carrers en cotxe, es ficarien on voldrien. I, en algunes intervencions passades, sort d'ells.

A Europa, després d'un temps de quietud durant el qual la gent es pensava que els que movien les guerres s'ho havien deixat córrer, feia temps que França i Prússia es miraven malament. I s'hi mira-



ven tant, que ve 1870 i els prussians després de guanyar una pila de batalles de nom, es fiquen a França i en 1871 es planten a Paris. Els francesos han de demanar la pau, han de pagar una saca de diners i Alsàcia i Lorena tornen a mans alemanyes. Els francesos no pensen en altra cosa que en tornar-s'hi així que puguin.

El rei de Prússia ja és emperador d'Alemanya i capdavanter d'Europa. Alemanya fa respecte i la gent s'hi mira molt a fer-la enfadar.

I, aquesta mania de no deixar els canons en pau, es presenta una guerra russo-turca. Alemanya i Anglaterra cooperen perquè els russos no es fiquin a Constantinoble. Se'n surten.

I venen uns anys de fronteres quietes. Els països conqueridors, llevat d'Espanya que llavors encara tenia Cuba i Filipines, van aixamplant dominis. La reina Victòria és proclamada emperadriu de l'Índia. Un temps, Àfrica era una mena de misteri llevat de la franja mediterrània, i els europeus, com si no tinguéssin altra feina a fer, es parteixen Àfrica com si fos un tortell. De tot el continent Negre, Anglaterra ja s'havia ficat a Egipte llavors, només resten lliures Liberia, Marroc i Abissínia.

Alemanya, per no haver estat a temps a ficar-se a Amèrica ni a l'Índia quan els altres hi anaven, té poquíssimes coses a fora del país. I decideix, en 1898, agafar coses a la Xina que ja era tan gran. Els anglesos, gelosos, també hi agafen coses. Rússia no vol quedar endarrera i es fica a Port Arthur. Els xinesos s'enfaden i ataquen les embaixades estrangeres de Pequín. Se n'haurien de penedir perquè reben fort. Els russos ho aprofiten per agafar Manxúria, i els anglesos envaeixen el Tibet. Llavors, com un avís que els europeus no en fan cas, el Japó entra en joc. S'encaren victoriosament amb Rússia i es queden amb Manxúria i Corea. Els europeus ja no invadiran més terres asiàtiques.

Pels volts de 1914 Anglaterra té banderes pertot arreu. Al Canadà, a Austràlia, a Nova Zelanda, a l'Índia, a Turquia, a Egipte, al Cèilan i en in comptables illes escampades per totes les mars. Els alemanys s'alcen de mal humor. El Kaiser fa córrer que una guerra és



necessària i inevitable. I, per si les inacabables guerres anteriors no haguéssin desarreglat prou el món i les seves coses, la gent es creu cada dia més al Kaiser i es va disposant a fer una nova guerra que deixarà petites així a totes les que s'havien fet fins llavors. Quina seria l'excusa per a fer aquella guerra que deia el Kaiser? Quan es tenen ganes de fer guerra qualsevol excusa és bona, sobretot si es pensa guanyar-la. Un fanàtic de la Mà Negra fa passar avall a l'arxiduc Francisco Ferran. Viena, que ja devia saber com pensava Alemanya, fa responsable a Belgrad de l'assassinat i es disposa a treure Sèrbia del mapa. Consulta Berlín i Berlin li diu que ja pot tirar endavant. I Austria presenta un ultimàtum a Sèrbia per tal de veure com han anat les coses. Sèrbia, sense pensar quines calamitats es podien esdevenir, diuen que no permetrà que funcionaris austro-hongaresos vagin a fer de notaris a casa seva. I ja Austria-Hongria, sense embuts, declara la guerra a Sèrbia. Rússia anuncia que no permetrà que es toqui a Sèrbia. Anglaterra, de moment, proposa que es faci una conferència amb Alemanya i Itàlia per tal de que no es tregui la pols dels canons. Rússia s'ajunta a la proposta d'Anglaterra. Però es veu que ja hi havien comptes fets, i ni Austria ni Alemanya estan per conferenciar, i, la primera es dedica a bombardejar Belgrad. Quan Rússia ho sap, posa 13 exèrcits en peu de guerra. Alemanya diu que allò l'obliga a mobilitzar. Rússia encara vol portar el fet al Tribunal de La Hàia, però Alemanya que es veu que tenia pressa per tal d'anar per feina, diu a Rússia que al Tribunal hi vagi ella. Anglaterra ja diu que si Alemanya i França es veuen embolicades en una guerra, ella no podrà restar neutral. Algun conseller alemany gosaria dir que el país es pot veure compromès contra una col·lisió molt forta, però l'Estat Major alemany fa posar al conseller la llengua en determinat lloc. Rússia declara mobilització general. Alemanya diu a Rússia que si en 12 hores no retira l'ordre se'n recordarà. Rússia calla i Alemanya li declara la guerra. França mobilitza i Alemanya li declara la guerra. I fa més, diu a Bèlgica, pensant anar a bufetejar francesos, que deixi passar les seves tropes pel país sense



que ningú no les destorbi. Les coses van pel pedregal i Anglaterra declara la guerra a Alemanya. I ja es declara la guerra tothom. El Japó, i això que és lluny, és beligerant al costat dels aliats. I ja s'hi fica Turquia, que ningú no li havia demanat, i Bulgària, i Romania, i Italia... Alemanya, com sempre que ha fet guerres, es pensa que té els millors generals i les millors tropes i les millors armes, i està disposada a fer-ho servir tot en gran. Ja els diaris porten noms: Von Bulow, Joffre, Foch, Marne, Verdun... Bèlgica ha estat desflorada i també n'ha estat França. I ja ve allò conegut per guerra de trinxeres, que dura mesos. Els diaris no paren de contar atacs i contra-atacs, i solen portar dos noms amb lletres grosses: Hindenburg i Ludendorff. I ja en la guerra val tot, gossos portant explosius, metralladores, gasos asfixiants i hi debuta l'aviació, al costat dels tancs. Les batalles duren dies i dies tant en terra com en mar. El senyor Pétain s'ho veu malament i diu que potser resistir és una mala cosa si s'ha d'acabar rebent igual. Els diaris comencen a portar nombre de baixes. Es esgarriós saber-les, però la guerra segueix. Les baixes russes s'acosten al milió i l'exèrcit se'n ressent. I mentre Rússia passa aquests maldecaps, al palau del tsar s'hi posa un element conegut per Rasputin el qual es fica la tsarina a la butxaca. Diuen que aquest senyor de jove era camperol i robador de cavalls. En realitat resultà un germanòfil com una casa de pagès. Això el posà malament entre els cortesants i tres d'ells, de la noblesa, se'n desfan amb molts treballs ja que aquell home semblava que les ganivetades no li feien res. El tsar consulta els militars i aquests malgrat que veuen que les coses van malament li diuen que Rússia té uns pactes amb els aliats i que s'han de complir abans no es presenti una guerra civil. El socialista Kerensky, cap del govern, és de la mateixa opinió. Però no tothom pensa igual i molts generals pleguen dient que allò no es pot aguantar. Els soldats deserten dels fronts... Es demana un armistici, però els alemanys flairant la situació russa tornen a envestir durant l'armistici i els russos es veuen obligats a demanar la pau per separat. I a una bona part de Rússia



s'hi fa la revolució portada per la mà del senyor Lenin que en sabia molt.

Els turcs, per tal de què la gent els segueixi, diuen que aquella guerra és una Guerra Santa. Un coronel anglès, el senyor Lawrence, treballa fort per mig dels àrabs amb resultats que li haurien de valer medalles.

Per la mar, els submarins alemanys es fan la llei.

A les platofades, ja generals, hi falten els Estats Units. Primer volen ser neutrals però fan suministres de material bèl·lic a Anglaterra i a França amb facilitats de pagament. Els Estats Units ja llavors anaven llargs de diners. El senyor Wilson, de moment, vol fer de mediador i no se'n surt. Els submarins alemanys torpedinen el "Lusitania" en el qual hi viatjaven subdits nordamericans. Els Estats Units, de moment, es limiten a protestar.

Es descobreixen sabotatges a les fàbriques americanes que fan material pels aliats.

Sorprenentment, Wilson rep una carta d'Alemanya pel desembre del 1816 dient que estava disposada a establir negociacions. Wilson es dirigeix als dos bàndols en lluita, però la cosa fallà.

I Alemanya, per boca del Kaiser, diu que els seus submarins enfonsaran tota mena de vaixells que se'ls posin al davant siguin d'on siguin.

Se sap que Alemanya ha ofert una aliança a Mèxic per anar contra els Estats Units pensant que els mexicans voldran fer la pau dels territoris que els Estats Units els prengueren temps endarrera, però sembla que Mèxic digué a Alemanya que la sabia molt llarga.

Els submarins alemanys ja han agredit vaixells nordamericans, i quan és enfonsat el vapor "Vigilant" un 6 d'abril de 1917, els americans acaben la paciència i declaren la guerra a Alemanya. I ja ho fan, per si en aquella guerra s'hi trobava poca gent, Cuba, Panamà, Brasil, Equador, Guatemala...Ja tot el món va contra els alemanys.

Fa tres anys que aquella guerra dura, i la gent que la fa ja en comença a estar cansada. I n'estan cansats els de cada costat. Però



del costat alemany ni Hindenburg, ni Ludendorff ni el Kaiser aflui-  
xen. Del costat francès, els cansats s'han de fer la punyeta ja que  
troben un os amb el senyor Clemenceau el qual no vol saber res que  
no sigui aixafar l'enemic. A Anglaterra el senyor Lloyd George és  
de la mateixa opinió.

Es dóna publicitat als famosos 14 punts del senyor Wilson:  
es condemna la diplomàcia secreta; es proclama la llibertat de nave-  
gar, supressió de barreres duaneres; reducció d'armaments; arreglar  
les questions colonials deixant sentir la veu de les colònies; eva-  
quació de Bèlgica; tornada d'Alsàcia Lorena a França; restificació  
de les fronteres italianes; autonomia austro-hongaresa; independèn-  
cia de Polònia, acords amistosos als Balcans, i formar una Societat  
de Nacions en la qual tots els Estats, grans i petits, tinguin in-  
dependència política i integritat territorial. Sí, sí...

Els alemanys tenen França acollatada, i es planten a pocs quilòme-  
tres de París bombardejant la capital amb la Gran Berta. El senyor  
Pétain torna a dir que allò és massa fort i que potser seria millor  
plegar, però Foch, que ja és mariscal, contradeix a Pétain i diu que  
s'ha d'aguantar. I ve allò de "tothom al front, i les dones a les  
fàbriques", i aquella famosa sortida dels texis de París.

I ja trobem nordamericans batent-se. Algú veu que aquella gent poden  
canviar el curs de la guerra, i Bulgària diu que ja en té prou. Tam-  
bé plega Turquia. Viena acaba demanant un armistici.

Alemanya ha tingut moltes més baixes que no es pensava i ja hi ha  
alemanys que parlen de plegar. El Kaiser diu que s'ha d'aguantar i  
que si cal ell mateix es posarà al davant de les tropes. Corren veus  
d'armistici i quan arriben a dalt es respon que segons quin armisti-  
ci sigui es seguirà lluitant. S'amotinen els mariners de l'esquadra  
a Kiel. Altres ports segueixen l'exemple. Les canonades han estat  
massa fortes i seguides i hi ha molta gent sorda... Es fan comitès  
d'obriers i soldats i la revolució esclata a Munich. Allò ja no ho  
atura ningú. El Kaiser diu que en cap manera deixarà la família en  
mans enemigues, però algú el degué convèncer i marxa tan de pressa



com pot camí d'Holanda.

A Berlin es proclama la República. La gent, de moment, després de tants anys de tenir reis no s'hi sap avenir. La guerra s'ha acabat. Foch s'instal·la en un vagó de tren vora Compiègne, i rep una comissió alemanya encarregada de discutir un armistici. La comissió troba clàusules massa carregades i protesta, però Foch el qual té la paella pel mànec diu que compta amb una pila de divisions fresques i que si cal ho investirà tot. I Alemanya ha de capitular.

A principis de 1919 té lloc la Conferència de pau a París. Hi han 27 nacions aliades. Alemanya ha d'entregar vaixells, submarins, màquines i vagons de tren, carbó, i, per si tot això fos poc, ha de pagar 132.000 milions de marcs or.

Es fa el Tractat de Versalles, i el signen Anglaterra, França, Itàlia El Japó i Alemanya. No el signen els Estats Units.

Arabia i Armènia són declarades independents. Grècia es fa bona a costes de Turquia. Itàlia també guanya quelcom però troba que se li han donat poques coses. Anglaterra té mandat damunt Palestina, Transjordània i Mesopotàmia. S'inventa el Sudà Anglo-Egipci. França s'aposenta a Siria. Rússia ha estat exclosa de la conferència i es dona la independència a Finlàndia, Estònia, Letònia i Lituània...

Diuen que aquella conferència no es feu massa bé al crear nous Estats, la qual cosa privaria de fer la unitat europea que algú es pensava que es faria acabada la guerra. I en lloc d'aquesta unitat europea ve una crisi fenomenal que la senten igual vençuts i vencedors després de quatre anys de canonades. França, a la qual se li feu pràcticament la guerra a casa seva, s'ha de queixar a tot queixar Té vora un milió i mig de gent menys, un milió de mutilats i dos milions de ferits.

Malgrat les bones disposicions dels Estats Units, tothom va prim i s'endeuta.

Alemanya va eludint, pel sistema de moratòries, una bona part dels pagament que per reparacions havia de fer.

Bona part dels aliats van ara contra Rússia per mor del bolxevics.



S'ha sentit a dir que a Rússia es mor molta gent de gana, i els que hi van es pensen que una gent que es mor de gana serà de bon petruscar, però no se'n surten i acaben dient, al veure de la manera que s'hi tornen, que els russos es fotin.

Al morir Lenin, agafa el timó Stalin, que els que saben coses diuen que fou seminarista, que fugí dues vegades de presons siberianes, fins arribar a dalt de tot fent un seguit de Plans Quinquenals reorganitzant l'economia, col·lectivitzant l'agricultura i industrialitzant Rússia. El camarada Trotzky es veu obligat a deixar el país. El senyor Stalin volgué manar sol i qui s'hi oposava era purgat sense remei. I els que saben coses també diuen que fou en temps de Stalin que uns pagesos de l'altre costat de Rússia els quals no sabien res de res, es presentaren a Moscou a oferir uns parells de pollastres al tsar el qual qui sap on era ja.

El món s'ha mirat les coses de Rússia més aviat amb mala cara, i creu que molt serà que el bolxevisme fugi de Rússia..La cosa potser no depen únicament dels russos.

Semblava que aquella guerra la qual havia costat tantes baixes i de la qual tothom en sortí endeutat fins al cap damunt, havia de representar un acostament a la senyora democràcia, doncs ni això. Hi ha qui diu que aquella guerra no serví absolutament per a res. Ningú no està content. Tot el continent és un sac de gemecs i amb la moral dessota zero.

França ha estat la més castigada per la guerra la qual la va tenir quatre anys a casa seva. Es convé, mirant potser endavant una aliança defensiva amb Anglaterra i els Estats Units, però el Senat nordamericà s'oposa a l'aliança. Clemenceau perd unes eleccions i torna Poincaré que ja havia actuat durant la guerra i exigeix que Alemanya pagui per haver perdut. Però pel maig del 1924 les esquerres guanyen unes eleccions i porten una política de pacificació inspirada per Briand.

Els maldecaps econòmics i l'endeutament del país fan que vingui un govern d'unió nacional que torna a presidir Poincaré.



Durant 1934 hi ha aldarulls i vagues, cosa que aprofiten els ultradretans de les Creus de Foc per tal d'exaltar la gent, fent-s'hi so- pes el govern Laval. Les esquerres s'uneixen en un Front Popular i guanyen unes noves eleccions pel maig del 1936. Hi ha qui sosté, però, que ni els governs de Blum, de Chautemps ni de Daladier ho feren prou bé a l'interior ni quan tingué lloc la guerra que portà el solleva- ment militar a Espanya.

Deixant a part les coses dels governs, acabada la guerra es va presen- tar una epidèmia de grip durant la qual ni metges, ni malalts ni en- terra-morts sabien com girar-se. Epidèmia acompanyada d'una manca ge- neral de repassos que ho acabava d'adobar. Es passà gana a l'engròs, però no en passà tothom. Pagant no se'n passava, com sempre.

A Anglaterra també s'anava malament de butxaca. Es prova de governar amb conservadors i aquests s'han de donar perquè es faci el primer go- vern laborista presidit per Mac Donald. Tampoc s'endevina i en unes noves eleccions surt Baldwin al cap d'un govern conservador. No va bé, i tornen els laboristes de nou amb Mac Donald. El rei ha de fer dis- cursos (loant els que guanyen. A la fi, es prova un govern de conser- vadors, liberals i algun laborista. En 1836 mor el rei, i és substi- tuït per son fill Eduard VIII el qual plega de rei per tal de casar- se amb la senyora Simpson, i el món veu que com l'amor no hi ha res. I ja trobem al cap del govern el senyor Chamberlain, aquell que es deixà fotre per Hitler i Mussolini.

A Austria també hi ha enrenou acabada la guerra. Uns socialistes es fan forts a Viena. Ve Dollfuss i troba aldarulls de tota mena. Els vol acabar com sigui i decreta la suspensió del règim parlamentari, prohi- beix les desfilades de gent armada, posa censura, prohibeix assemblees, envesteix socialistes. Fa la feina, es veu, d'un veritable dictador. Té lloc una revolta dels nazis austríacs i es carreguen a Dollfuss. Ve Schuschnigg i, segons diu, amb ganes d'arreglar coses, visita Mussolini i Hitler. De resultes d'aquelles visites ha de donar l'am- nistia als nazis austríacs. Seys-Inquart és nomenat ministre de l'in- terior segurament proposat pels de les visites. Schuschnigg fa un cop



de cap i proclama la independència d'Austria la qual cosa provoca la revolta dels nazis. L'home llavors proposa fer un plebiscit per tal de què sigui la gent que digui si es vol o no unir amb Alemanya, però Hitler el fa dimitir, i Seyss-Inquart, el 13 de març de 1938 proclama la unió d'Austria amb Alemanya.

Bèlgica, la petita Bèlgica, fou de les que rebé fort amb aquella guerra. Els que saben coses diuen que els danys soferts per Bèlgica poden passar els nou mil milions de dòlars. Veient les coses com havien anat es fan aliances militars amb França i Anglaterra.

En 1925 té un govern socialista mirant com se'n surt per tal d'arreglar la qüestió monetària. Hi han eleccions i guanyen els catòlics els quals la primera cosa que fan és fer fer la pau entre francesos i flamencs. Després venen uns tractats duaners amb Holanda i Luxemburg, però els maldecaps no paren. Davant la gravetat de la qüestió econòmica es fa un govern d'unitat nacional...S'estableix el salari mínim, es fa la setmana de 40 hores, es paguen les vacances, s'augmenta el subsidi als parats...Tots aquests governs de calició els presidiren el liberal Janson, el socialista Spaak i el catòlic Pieriot. I Bèlgica, quan es parlà de la segona guerra mundial, es declarà neutral. Sí, sí...

A Txecoslovàquia la presidia acabada la guerra el senyor Masaryk. El senyor Benes intenta arreglar la qüestió agrària a mans de la noblesa alemanya i hongaresa. Una sola família de prínceps era mestressa de 4.829 finques rustegues!

A la guerra hi prengué part de la manera que podé, amb desertors de l'exèrcit austríac, desertors txecs, i amb presoners provinents del front rus, també txecs.

Acabada que fou la guerra els txecs s'alien amb Iugoslàvia i Rumania i fan pactes militars amb França i Rússia. Fins que Hitler reclama la regió dels sudets i declara que Txecoslovàquia ha deixat de figurar en el mapa d'Europa. Benes sortí del país després de l'acord de Munich del mes d'octubre de 1938. El senyor Masaryk, temps més tard es llevaria la vida.



Igoslàvia d'ara és un Estat format per Sèrbia, Montenegre, part d'Itàlia i d'Austria-Hongria.. Abans era un regne de serbis, croates i eslovens. El rei Nicolau no vol la unió, i el príncep Alexandre accepta la regència en 1920. Hi han eleccions i no en surt cap majoria. Alexandre retoca acords amb Itàlia i Grècia. Hi ha una mena de dictadura, i es persegueix fort als croates que es veu que no volien creure. El rei vol arreglar afers i va a Marsella on hi és assassinat...Després ve Mikhailovich i més tard Tito, aquells que uns diuen que actuà en la guerra interior espanyola, i altres diuen que no. Entre els que diuen que sí hi ha qui assegura que el va veure a Palafrugell. "Si no era ell, diu aquell ciutadà, s'hi assemblava molt". El Japó es ficà a la guerra per mor de la seva aliança amb Anglaterra. No hi feu massa coses de compromís en la contesa. Es limità a ocupar possessions alemanyes a la Xina i a Oceania, i se li conferí mandat a les Illes Marianes, Carolines, Palaos i Marshall. Feu uns acords amb els Estats Units i amb Rússia. En 1925 l'emperador Hirohito estableix el sufragi universal masculí. L'home veu que al Japó hi ha més dones que homes. Hi ha gent que troba que el Japó ha d'anar amunt i es fa una memòria a l'emperador, coneguda per la Memòria Tanaka, aconsellant a Hirohito d'emprendre accions a Manxúria i Mongòlia, pas previ per la conquesta de Xina primer, d'Àsia després i del món més tard. S'ho va creure l'emperador? La qüestió és que es va a Manxúria i a Shanghai. I les abans grans potències s'ho miren com si sentissin ploure. Pensant amb Rússia el Japó, pels finals de 1936, fa amb Alemanya el Pacte Anticomintern. I, pel juliol del 1937, el Japó es fica pel Nord de Xina i s'encara amb Rússia. Turquia fou de les que perdé. Ha de cedir territoris a Grècia i a Itàlia. Se li fan independents Àrabia i Armènia. Ha de tenir mandats anglesos a Mesopotàmia, Palestina i Transjordània, i de França a Síria, i la internacionalització dels Estrets que tan maldecaps donaren en la guerra al senyor Churchill...Els nacionalistes fan un govern a Ankara el qual se les té amb el de Constantinoble.



En 1922 arriba el senyor Mustafà Kemal i diu que ja n'hi ha prou de sultans. El darrer s'espanta i s'embarca en un vaixell anglès. No se sap si amb harem o sense. Fa un acord amb Grècia. Els grecs surten de Turquia i els turcs de Grècia. Per l'octubre de 1923 Mustafà es fica a Constantinoble, però fa capital de Turquia a Ankara. I declara la República turca. Reformes a desdir: el codis, ja no hi ha califes, suprimeix la poligàmia amb gran disgust dels turcs que la feien seguir, implanta el matrimoni civil i el divorci, imposa la igualtat de drets entre homes i dones amb la qual cosa les turques es comencen a destapar la cara. L'islamisme ja no és la religió oficial de l'Estat...La gent, en general ho trobà bé tot allò. Mustafà es feu dir Atatürk (pare dels turcs), i fou elegit per tres vegades seguides. Morí en 1938 i els turcs no tenien més boca que per a lloarlo. Durant la darrera guerra Turquia es declararia neutral <sup>lista</sup> ~~neutral~~ l'experiència de l'anterior. La seva declaració de guerra a Alemanya i Japó pel febrer del 1945, fou una declaració teòrica.

I no hi ha un pam de net enlloc.

Itàlia assalta Fiume. S'engresca i surt el feixisme capitanejat per Mussolini.

A Alemanya no prospera la intenció de democratitzar el país. La primera República presidida pel senyor Ebert és combatuda a dins i no troba l'ajut que potser s'esperava hauria de tenir de part de França i Anglaterra, les quals, plenes de maldecaps, s'arroncen d'espatlles si a Alemanya no hi ha un règim pacifista. Hi han eleccions en 1925 i puja Hindenburg adorat pels nacionalistes i representant autèntic del militarisme prussià.

Alemanya ha passat molts treballs quan amb els bitllets de banc s'hi empaperaven habitacions, però els militaristes segueixen sostenint que han perdut la guerra perquè han estat traïts i per l'or dels jueus. Cada dia més gent es creu aquestes coses, i el senyor Hindenburg posa les coses bé perquè Hitler, aliat dels gran industrials i dels militaristes, embarqui el món en una nova guerra.



La República al país sempre ha estat mal vista per una pila de gent. En primer lloc pels monàrquics, és clar. Després per la gent que anava mudada. Potser aquesta mala cara contra la República venia perquè molts republicans portaven calces de vellut. Ja en temps de Ferran VII fou penjat el senyor Riego perquè essent capità-general se'l privà del seu càrrec per prendre part en una conjura republicana moguda per un senyor que diuen que es deia Cuguet de Omtarlot del qual no s'ha parlat mai més. Quan fou diputat votà la incapacitat del rei la qual l'hagués votada tothom. Però el rei manava i el feu perseguir. Es refugià en un mas que tenia a la provincia de Jaén, i el masover digué als francesos que s'hi havia amagat, i els francesos el portaren a les autoritats reials. Consell de guerra, i el pengem.

En 1820 es feu un himne revolucionari que portava el seu nom, el qual es convertí en Himne Nacional quan vingué la República de l'any 1931.

I es veu que ja ve de lluny això de no poder veure els republicans. A la pobra Marianna Pineda, glosada pel poeta Garcia Lorca, la qual al quedar vidua protegia els liberals perseguits per la reacció ferrandista, se la penjà per haver-li trobat una bandera republicana en la qual hi brodà: "Llei, Llibertat, Igualtat".

Abans de la guerra del 14 anaven tirant i amollant Canalejas, Romanones i Dato. A principi de les canonades un submarí alemany enfonsà en vapor "San Fulgencio" que portava carbó a Barcelona. Hi ha expectació per tal de veure l'actitud del govern. Romanones reuneix amb urgència el consell de ministres, i el consell no s'enten. Romanones plega i ve García Prieto. El país té els ulls posats a Madrid esperant, i l'home ho acaba fent, per escrit, una protesta a Berlin i dient que no hi tornin. La gent respira. No hi haurà guerra. No hi ha guerra, però sí vaga general. Estat de guerra a tot el país. A Madrid no hi ha bufes fortes, però a Barcelona, a Bilbao, a Astúries i a Lleó reben molt tant les forces de l'ordre com els vaguistes. S'agafa al Comitè de Vaga format per Besteiro, Largo Ca-



ballero, Angliano i Saborit.

Nous canvis de govern. Algú pensa que canviant ministres les coses aniran bé. I no hi van, per nous ministres que es posin. Es tanquen les Corts. Vaga de braços caiguts a Correus. Es dissolt el Cos. Nova crisi de govern. Se'n fa un entitolat nacional, presidit per Maura. Però ve una nova crisi al demanar el ministre Alba que el sou mínim dels mestres sigui de 1.500 pessetes l'any.

Quan mana Garcia Prieto, els catalans presenten sense embuts a les Corts el problema de l'autonomia. El president ho vol arreglar amb vaselina, però Romanones és partidari de fer bon pes als catalans. Les discrepàncies porten una nova crisi, i el rei la resolt a favor del comte. Aquest es presenta a les Corts, i Maura fa un discurs exaltant la unitat nacional. Els autonomistes es retiren del saló. Més tard el propi Cambó defensa l'Estatut Català i el Congrés, si bé l'escolta, no li dona la raó.

Hi ha maldecaps a molts llocs. Vagues a Barcelona, Sevilla, Cadis i Salamanca. Protestes pels carrers pel cost de la vida. Hi ha uns sindicats obrers que es tirotegen amb els sindicats dels patrons. Plega Romanones i surt Maura i és quan es veuen aquelles peces de deu cèntims que algú hi ha fet gravar "Maura-Sí" i uns altres "Maura-No". I és quan els que saben coses diuen que Martinez Anido va dir que per cada un que caigui del seu sindicat, els seus n'han de fer caure deu de l'altre.

Crisi. Dissolució de Corts. A finals de 1919 ve aquell senyor que es diu Allendesalazar i no s'hi guanya gaire. Indisciplina social segons uns, i disciplina social segons els altres. Es assassinat Francesc Layret.

Ara governa Dato i quan surt del Consell se'l carreguen tres sindicalistes. El senyor Francesc Macià funda Estat Català. Hi ha hagut el desastre del Marroc, i es demanen responsabilitats. Surt l'expedient Picasso i Cambó se'l fa seu al Congrés. Un miner de Biscaia, pagant, lliura uns soldats presoners del moros. Han assassinat al Noi del Sucre. Pels carrers hi ha gent que diu que només s'hi senten escope-



tades. Molts volen arreglar les coses a la seva manera, i de cop, ve Primo de Rivera de bracet amb la Dictadura i es fa amo del país. De moment, la volia fer per tres mesos, però la cosa es va anar allargant, allargant, fins a set anys. Al País la ceba es remena i Primo dissolt les Diputacions llevat de les basques. El dictador agafa anomenada acabant, amb l'ajut del general Pétain, el drama del Marroc. La gent diu que si llavors hagués plegat se li hauria fet un monument a cada poble. Però l'home segueix i, ja engrescat, vol civils al govern. En 1926 el comandant Franco amb el "Plus Ultra" arriba, amb escales, a Buenos Aires. Els capitans Gallarza y Lóriga s'arriben fins a Manila. Primo s'estufa com si aquells viatges els hagués fet ell. Malgrat l'eufòria dels moments hi ha gent que gosa encarar-se amb la dictadura. I són empresonats els generals Aguilera i Batet, amb el duc de Rubí i el doctor Marañón. I es multa fort a Romanones, als generals Aguilera i Weyler i al doctor Marañón. Els artillers s'enfaden, hi ha senyals de sollevaments i Primo declara suspesos de sou i empleu a tota l'Artilleria en actiu. I estat de guerra a tot el país. Unamuno és desterrat a Canàries. Es fan eleccions, i la gent, al veure els resultats se'n fot. Primo anuncia una Assemblée Nacional, i veient com van les coses Sánchez Guerra se'n va a París on fa anys i panys que els que no estan a gust a casa seva se n'hi van. Espanya torna a la Societat de Nacions, i el dictador s'ho abona en compte.

A principis de gener del 1929 es solleva un regiment d'Artilleria, quina Arma tenia el dictador entre cella i cella, a Ciutat Reial, però al veure que s'ho ha de fer sol, plega. Per aquell temps torna de París Sánchez Guerra, es presenta a València i fa un discurs a l'oficialitat dient que ve a restablir la legalitat constitucional. I, com als sollevats de Ciutat Reial, a Sánchez Guerra li fallà algú, i l'home, fent-se càrrec de la situació, va i es posa a la disposició del Capità General de València. S'agafen els artillers complicats amb el discurs de Sánchez Guerra, i a n'ell se'l porta presoner al canoner "Canalejas". Primo se'n va a palau portant el decret de dissolució del Cos d'Artilleria. El rei s'enfada però no té més remei que donar llum



verda al decret.

Es fan Exposicions a Barcelona i Sevilla i s'hi veuen la mar de forasters, i vaixells de guerra dels països expositors. I quan semblava que tothom estava quiet, es revoltien els estudiants i la dictadura té molta feina. A Barcelona, a ne'ls cadirons de cap a cap de Rambla hi han elements de le ceba els quals amb un guant groc i un de vermell fan les quatre barres del País. La policia comença a treure les barres a picots, i quan arriba a l'altre costat de Rambles han de començar de nous els picots. Es clar no n'hi havia pas per matar-la a n'aquella gent dels guants, i la policia no va passar dels picots. La gent està cansada de dictadura. Els ministres civils volen convocar Corts i Primo s'hi oposa. Veu que no pot comptar amb la gent que es pensa. A la fi, el dictador dona una nota a la premsa dirigida als militars d'alta graduació perquè siguin ells qui diguin si ha de seguir o no al cap del govern. Els consultats, diuen, d'una manera o altra, que se'n vagi. I el dictador plega.

Llavors es fa dictador al general Berenguer. Uns intel·lectuals castellans van a Barcelona i diuen als de la ciutat que sempre hi han estat amics i que ells són tan republicans com els barcelonins.

El senyor Alcalà Zamora es declara republicà. Ossorio i Gallardo diu al rei que plegui. Per l'agost es fa el Pacte de Sant Sebastià en el qual s'hi veuen Lerroux, Domingo, Albornoz, Gallarza, Azaña, Casares, Carrasco, Mallol, Aiguader, Maura, Prieto, de los Rios... Hi han invitats i tot: Sanchez Roman i Ortega i Gasset.

A Madrid diuen que d'aquell Pacte en pot sortir que Catalunya vagi pel món sola...

Tenen lloc reunions revolucionàries a Madrid i València. Ortega i Gasset fa soroll publicant: Delenda est monarchia. Crisi ministerial. Es solleva la guarnició de Jaca. El govern encara s'hi veu en cor i fusella els capitans Galan i García Hernández...

Moviment revolucionari a Madrid. S'agafa al Comitè Revolucionari format per part dels que feren el Pacte de Sant Sebastià. El govern convoca eleccions generals a les quals es neguen a participar no



únicament republicans i socialistes sinó destacats elements monàrquics. Berenguer dimiteix. El rei fa sortir a Sánchez Guerra. Aquest visita al Comitè Revolucionari a la presó demanant-li col.laboració. El Comitè l'hi nega. Sánchez Guerra plega. El rei es diu que no sap ja quina tecla tocar i encarrega de fer govern al capità-general de la Marina, senyor Aznar. El govern anuncia eleccions municipals i diu que absoldrà els revolucionaris. Les eleccions tenen lloc el 12 d'abril i guanyen els monàrquics. La gent diu que s'ha fet trampa i la cosa està que bufa. El govern es reuneix per tal de veure què s'ha de fer. La Cierva i Bugallal diuen que han guanyat i volen seguir governant. Es respiren aires republicans, i la gent s'esquiva cada dia més. El rei no vol plantofades i és partidari que es faci una votació a les Corts. Els republicans no hi volen saber res i diuen al rei que li donen de temps fins a la posta de sol del dia 14 d'abril per tal de deixar el país. Contrariament per ell anirà el pollastre. I el rei creu als republicans, surt de Madrid i s'embarca a Cartagena en un vaixell de guerra camí de Marsella...

Entre tant els Estats Units s'han convertit en una primera potència mundial i fan de caixers a Europa, Asia i Amèrica del Sud. Tothom té cotxe, i el cinema i la ràdio passen a primer pla. El món en pes queda enlluernat davant la prosperitat nordamericana. Surten uns mals que només tenen els Estats Units: els gangster i el Ku-Klux-Klan. I, de cop, el catacrac! La gent no sap com fer-ho per a treure's accions del damunt. I ve el pànic. Les fàbriques tanquen, els bancs fan fallida darrera l'altra. La construcció no construeix. Milions de sense feina en cerquen en va pels carrers. Els mestres no cobren. El comerç amb l'exterior baixa d'una manera sense precedents. Es diu que els deutes de guerra disminuïren les exportacions nordamericanes, i, degut a una depressió mundial, la cosa col.lapsà, sembla, entre altres circumstàncies, degut al fet de la concessió de crèdits que es tornaren especulatius i a que la riquesa estava únicament a mans d'unes poques corporacions gegantines. En 1932 hi ha més de 12 milions de parats,



més de 5.000 bancs tancaren portes, les fallides de cases comercials s'acosten a 32.000...La gent no sap què fer. Algú diu que allò és la fi del món, almenys per Nordamèrica.

I els demòcrates tenen la sort de comptar amb el senyor Roosevelt, la veu més ben timbrada del país, i l'home salva el fenomenal entrellat amb el New Deal. Envesteix obres públiques, posa ordre a les indústries de l'oli i el carbó, reforma ~~iminx~~ consorcis i protegeix l'agricultura...Tanca els pocs bancs que quedaven i els torna a obrir supervisats pel govern. Treu la paritat or del dòlar i el devalua. Es fica amb les grans companyies, obra nous mercats a fora. Fa un seguit de lleis que van aclarint la situació. Redueix hores de treball, treu la mainada de les fàbriques, apuja els jornals, reorganitza l'administració dels Estats, dona pensions a la tercera edat i als que encara no treballen...Els Estats Units tornen a respirar. Aquell senyor demostrà, amb aquella actuació, ser un dels homes que els tenia més ben posats de tota la història.

En tant, a la Península ja hi ha la segona República. De primer la gent no s'ho acaba de creure. Després, davant les lletres grosses dels diaris, la cosa s'agafa saltant i ballant. Ara s'arreglarà tot, es diu. Es clar que han quedat monàrquics, però de moment no diuen res i fins i tot alguns diuen que ells eren monàrquics per questions de negoci, però que en el fons sempre havien cregut en les bones coses republicanes. A fora es fan creus que s'hagi passat de monarquia a República sense plantofades i sense cremar esglésies. La massa, el poble que dona suport a la República, ha demostrat que és la millor massa del món. S'ha d'improvisar tot, la cosa ha vingut sobtada i hi ha elements de dalt a segons quins càrrecs que n'ha d'aprendre, ja se sap.

Els primers de proclamar la República són gent del País, i el senyor Companys i el senyor Macià més tard, parlen d'una República Catalana. Als catalans que estan fent el servei se'ls diu que ara seran llicenciats perquè Catalunya tornarà a ser lliure de noses. Hi ha tràfecs



a canviar corones per castells. De les casernes desapareixen els retrats dels reis, alguns despenjats a cops de llonguets secs, i són substituïts per reproduccions d'aquella senyora amb cobricap frigi i més aviat carregada de pit...

A Madrid quan saben que al País s'ha proclamat una República Catalana, s'esquiven i baixen corrents tres ministres per tal d'arreglar les coses perquè vagin bé per tothom. I l'arreglada es fa amb gran disgust del senyor Macià el qual ha de declarar que és el dia més trist de la seva vida. Madrid recorda que la primera República acabà com acabà pels disbarats cantonals, que hi han uns interessos generals damunt dels particulars... De tota manera els tres ministres passen perquè torni a venir la Generalitat de la qual n'és primer president el senyor Macià, l'"Avi", com era conegut popularment.

Es parla d'un Estatut, i el van a fer a Núria, Carner, Coromines, Campalans, Esteve i Xirau, amb Millàs Raurell de secretari. S'hi adjuntaren Dencàs i el secretari de Macià, Tarradelles.

L'Estatut fou aprovat per una gran majoria d'ajuntaments i per una gran elecció afirmativa de la gent en general. Les dones encara no tenien vot però signaren unes fulles favorables a l'Estatut acostades al mig milió.

Els diputats d'altres contrades el discutiren molt aquell Estatut i costà plantofades aprovar-lo. Mentre es discutia algú de la ceba de l'altre costat digué que ja només faltava que en aquella casa s'hi parlés català, cosa que feu enmig d'un gran escàndol, el senyor Lluhi i Vallescà. L'atacà molta gent aquell Estatut, i no únicament elements de dretes sinó una part de socialistes i intel·lectuals de la talla d'Ortega i Gasset i Unamuno. Però Alcalà Zamora i Azàña es portaren com uns homes, junt amb la majoria de socialistes, gallegos i bascs. L'Estatut fou aprovat pel setembre del 1932 amb unes grans retallades. Però hi havia Estatut, pensant amb la probable retallada s'havien d'haver demanat més coses... Es passa d'Estatut autònom, a regió autònoma. A Madrid algú devia saber aquella cançó que es cantava temps endarrera la qual començava: "Catalunya fa temps que somnia, i el seu somni és l'Autonomia..."



Si volien l'autonomia, ja la tenen, degueren dir. I si no, perquè no cantaven una altra cançó.

I ja tenim Parlament. Quan s'inaugura, l'"Avi" diu a la gent que s'ha de treballar per un País políticament lliure, just socialment econòmicament prósper i gloriós espiritualment... Es el temps de la "caseta i l'hortet" que molta gent hi estava d'acord.

Per Nadal de 1933 mor el senyor Macià, i el substitueix el senyor Companys. Hi ha maldecaps amb la Llei de Contractes de Conreu. Els propietaris la sabotegen, els pagesos hi van a favor...

Hi han unes eleccions i les guanyen Lerroux i Gil Robles. A Astúries s'enfaden i es solleven. El President Companys s'ho agafa a la valenta i proclama l'Estat Català dins una República Federal.

"Després algú dirà que no sóc catalanista", diuen que va dir el President després d'haver fet la declaració.

Als pobles, aquell sis d'octubre trobà rísso, però Barcelona sempre ha estat Barcelona, i el demanar el President la col.laboració de l'exèrcit, el general Batet no es vol posar malament amb Madrid, nega la col.laboració, i contesta a canonades. A la capital la cosa es veu que no estava prou al punt i fallà. Només els de la ceba pura es van batre com s'esperava, però la tropa tenia canons i els de la ceba no.

Es deroga l'Estatut i s'agafa a tothom. No hi ha prou presons i es fan servir fàbriques de paper i vaixells anclats al moll de la capital. De les coses que s'esdevingueren a partir d'aquell 6 d'octubre se'n digué el bienni negre. La majoria de la gent agafada és acomiadada dels llocs on treballava. Els jutges militars no donen abast. Quan acaben de prendre declaracions diuen a la gent que potser els moros els donaran feina. Es passen morades. En algunes presons s'hi funden corals i uns oficials fan declaracions a favor dels agafats. Mentre una de les corals cantava una sardana, l'oficial de torn portava el compàs a cops de sabre al sòl...

Malgrat tot, el govern té una afluijada i potser mal informat de les coses del carrer, decideix fer unes eleccions. Ja hi ha gent fora de les presons i, aquell 16 de febrer de 1936, es fa un Front d'Es-



querres que no té aturador i guanya de llarg. Servirà d'experiència fer aquesta mena de Front quan convingui? No hi ha resposta. El nou govern torna a posar en peu l'Estatut, s'alliberen els que encara eren agafats, i el President, consellers i ajuntaments tornen a ocupar els llocs que tenien el 6 d'octubre. Fou quan el President Companys va dir: "Tornarem a sofrir, tornarem a lluitar i tornarem a guanyar..."

Durant un temps dretes i esquerres es miren com pollastres. Però de moment no passen de mirar-s'hi. A Barcelona ha tingut lloc l'assassinat dels germans Badia els quals temps endarrera s'havien encarat amb anarquistes...

I vingué aquell juliol de 1936. La tropa es solleva contra la República, primer al Marroc i després s'enfila Estret de Gibraltar amunt. Hi hagué badada d'algú en aquell sollevament? Vagint-ho a saber. Sembla que s'hauria hagut de saber la que s'estava preparant. Però es veu que no ho sabien els que ho havien de saber. Què hi volen fer. La badada fou fenomenal ja que la tropa de molts llocs del país es posà al costat dels sollevats. A Barcelona la revolta militar fallà.

La guàrdia-civil es mantingué lleal a la República, i malgrat que escamots de dretans i feixistes, els quals ja devien saber la cosa, es presentaren a les casernes vigilant l'actuació dels soldats, els sollevats no se'n sortiren, ja que a més a més d'enfrontar-se a la guàrdia-civil, una bona part de gent del carrer, llavors coneguda per "milicians", acabaren d'aixafar la revolta. La gent s'engrescà i es començà a córrer que l'alçament no duraria més enllà de quinze dies. Vençuda la revolta a Barcelona, carrabiners i voluntaris se'n van al front d'Aragó. I ja ens batem espanyols amb espanyols com en la guerra dels carlins. Uns volen guanyar la guerra i els altres volen fer la guerra i la revolució. Es va veure que tot a cop no es podia fer. Es fan disbarats a cada costat. Els sollevats compten amb l'ajut d'Alemanya i de Itàlia ja des del començament, ajut que seria deïssiú. Quan la cosa es va saber a fora s'organitzaren unes brigades internacionals les quals es bateren de bo de bo, però sortí el



Comitè de No Intervenció i deixà un costat més fotut que l'altre. De primer els fronts eren plens de voluntaris, valents a carta cabal, però no n'hi havia prou amb la valentia. A la guerra s'ha de saber l'ofici i hi havia voluntaris que la guerra la feien a la seva manera. Començaren a plegar oficials de carrera al veure com anaven les coses, i se'n feren a corre-cuita. Llevat d'algun cas extraordinari, aquells oficials fets barroerament no donaren tot el resultat que les Acadèmies es pensaven. Es comencen a demanar lleves i es veu que la cosa durarà més de quinze dies. Per acabar-ho d'adobar, pel maig del 1937 es baten pels carrers de Barcelona els partidaris de la revolució contra els que primer volien guanyar la guerra. I la gent dels fronts, al saber-ho, es va refredant ja que al davant hi havia elements els quals per l'edat es pot dir que tirava canonades ben bé per força. Aquella gent pensava més en la família que pas de quina manera s'havien de tirar les bombes de mà. I durant tota la durada de la guerra se sentia a dir que d'un moment a l'altre vindrien reforços de fora. Els reforços ja vingueren, però amb compta-gotes. Potser algú dels que havien de reforçar es va pensar que no cobraria. En aquella guerra fallaren molt algunes Intendències. Es passà gana. I no és la mateixa cosa tirar canonades havent ben dinat o tirar-les sense dinar. Ho havem dit una pila de vegades i ens pensem tenir raó. Quan hi havien Brigades Internacionals se'ls portava el dinar arran de trinxeres. I molts ens ho havíem de mirar. Perxó aquella gent feren bona feina i els que passaren gana no la feren. En una batalla al front d'Estremadura, passà una llebre a mig combat. Els que portaven àpats endarrerits es dedicaren, més que a tirar contra els que tenien al davant, a disparar contra la llebre...Es discutí un temps, de qui era Terol. Terol fou uns dies republicà, però quan els altres tingueren la gent que havien de tenir, agafaren Terol. No es pensà que no es podia conservar la ciutat deixant sense defensar les muntanyes que la voltaven. I així anava tot. Molta gent valenta i mereixedora de barretada, però no n'hi havia prou anant al davant a crits. Ve un temps que els oficials de debó són substituïts per



mestres d'escola, paletes, conductors de grues als molls i gent així. El director general de la darrera batalla del Sud havia estat boxador. Feu entrar camions, tancs i gent front endins, i els altres, quan hagué entrat tot això, tancaren la porta que havien obert i ho agafaren tot. I malgrat tot això els generals amb títol de l'altre costat necessitaren una pila de mesos per tal de desfer-se d'aquell exèrcit fet de pressa i manat com se'l manava. Ja podien perdre nits els pocs generals republicans fent i planejant operacions. El que escriu va poder veure més d'una vegada que aquells oficials que no eren oficials no en feien cap cas. No creien en papers. No creien en superposables. Ells ho havien de veure on eren els altres, i segons el què veien, feien. Malgrat això alguns d'aquells elements arribaren a fer veritables miracles. Més d'una vegada l'Artilleria digué que havia acabat les bales. I una Artilleria arribà a dir que si no li venia una ordre del Partit, no dispararia... I ve la darrera batalla, la de l'Ebre. Els altres es feien creus que després de canonejar-ho tot encara surtís gent que s'hi fes amb les dents. Els altres eren més, tenien més canons, i guanyaren.

El govern ja havia anat de Madrid a València i de València a Barcelona. I, al final, vora mig milió, entre soldats i paisans, passen la frontera de França. Es fan diversos governs a França, a Mèxic i a Anglaterra, però és clar, governar un país des de fora no sol donar massa bons resultats. No obstant, la gent de fora va mantenir en peu, els que pogueren, una pila de coses les quals, anys més tard, per quelcom servirien.

Els guanyadors deroguen l'Estatut i tothom ha de parlar com ells. "Hable usted cristiano!", se sent moltes vegades anant pels carrers. Hi ha algú, però, que no s'acaba de donar. D'amagat o sense no s'està de dir coses. Es fa una campanya contra un director de "La Vanguardia Española" que havia deixat els catalans com un drap brut. L'abat Escarré és deportat, per unes declaracions fetes al diari francès "Le Monde". Es posen banderes a les torres de la Sagrada Família, naturalment banderes del País, i al Cavall Bernat. Hi ha tancada de gent de lle-



tres a l'església dels caputxins de Sarrià. Hi ha aldarulls al Palau de la Música Catalana i s'agafa gent que un altre dia serà gent de pes. I ve una vaga de tramvies. La gent no hi puja. Hi ha un diumenge de futbol. Plou. Els tramvies diuen que ha arribat la seva i es posen al llarg d'un carrer paral·lel al camp de les Corts esperant que la gent surti del futbol. I la gent es mira la riuada de tramvies i hi passa de llarg. Fins gent que sortia amb paraigua, per solidaritat amb els que no volgueren saber res amb els tramvies, plega els paraigues i es deixa mullar... Es tenien reunions clandestines, s'alçaven malament els braços quan era obligació fer-ho als espectacles o en ple carrer... Amb el temps s'anirien sabent coses de les que es feren quan no es podien fer...

Ha quedat, es veu, a les altures, una bona amistat amb els alemanys. Això s'hauria de veure més tard quan gent de la Gestapo entregà el President Companys a les autoritats espanyoles. Un 15 d'octubre de 1940 el President fou afusellat a Montjuic, on ja al castell i al Camp de la Bota d'altres ho havien estat, morint, diuen, com els valents amb el nom de Catalunya al pensament.

La guerra del 14 deixà mig món en calçotets. Volem dir gairebé sense res. Hi ha molta gent gemegant, però uns passen de gemegar. Itàlia, dient que de la guerra passada no n'havia tret el què en volia treure es fica a Abissínia. La majoria de nacions protesten, però el 9 de maig de 1936 el rei d'Itàlia és nomenat emperador d'Abissínia.

Els alemanys no se saben acabar haver perdut la guerra anterior. Militaristes i personal de les grans indústries no pensen en altra cosa que en fer la pau de la humiliació rebuda. Es va donant la culpa als jueus els quals ho haurien de passar molt malament temps a venir. I ja es parla de Hitler, agent secret, es diu, de la gent del sabre. L'home creu que la gent a crits és de bon dominar, i a cada discurs agafa rogall. I a cada discurs surten els pobres jueus i els comunistes com a culpables de totes les coses passades. Un govern empresona



al cridaner, i aquest, a la presó, escriu el "Mein Kampf", la bi-blia nazi, en el qual es declara que el poble alemany és d'una raça superior destinada a governar el món.

I ja el trobem, una vegada fora de la presó, al front del partit nazi, com a instrument, es diu, de la gent del sabre i dels magnats de l'acer i el carbó. Tots plegats haurien de lamentar, més tard, haver-lo tingut d'instrument. L'home compta amb 400.000 camises par-des i la seva ascensió és fulminant. Arriba a Fuhrer i a canceller del Reich, seguint el pont de plata que li posà Hindenburg.

Els japonesos, els quals també adoren la gent batissesa, van dient que ells són igualment una raça superior i que el seu país té origen diví, i, essent així, contra la divinitat no hi ha res a fer. Conven-guts de quina és la seva missió els japonesos comencen d'agafar co-ses. Es crida l'alto al Japó, i el Japó se'n va de la Societat de Nacions. Alemanya se'n surt al cap de pocs mesos. Això fa mala espi-na i es comencen a fer aliances. França s'alía amb Rússia. Hitler comença a portar tropa a Renania. Es torna a protestar, i es protesta en va. Quelcom s'està covant, i es fa l'eix Roma-Berlin. Més tard s'aixamplarà amb Toquio.

Els japonesos, seguint el seu programa es fiquen a part de Xina i ocupen Pequín, van a Shanghai i a Nankin, i, a Corea es baten amb els russos.

Els alemanys no volen ser menys i el 12 de març de 1938 es fiquen a Austria i aquesta resta unida a Alemanya.

I ve la cosa de Txecoslovàquia. El senyor Chamberlain, potser pre-veient que hi poden haver plantofades de volum ho vol arreglar amb bones paraules. Rússia avisa que s'ha d'actuar amb energia. Però ve la famosa reunió de Munich a la qual no es convida als russos. I el senyor Chamberlain, potser per tal d'evitar mals majors, s'ajup a les coses que vol Hitler. Quan arriba a Anglaterra diu a la gent que va-gi al llit tranquil. La que no hi haurà guerra. Hi ha gent que les endevina.

Els alemanys es posen per les regions txeques que parlaven alemany



i quan hi és es queda tot el país.

Mussolini entra a Albània, i al cap de poc el rei d'Itàlia ja té un títol nou.

A pesar de l'opinió del senyor Chamberlain, es preveuen maldecaps en gran.

Hitler porta tropa a Polònia. França i Anglaterra prometen ajut als polacs, i, de pas a Grècia i a Rumania. Anglesos i francesos proposen a Moscou que s'ajunti a un "front de pau", però els russos, ressentits perquè no varen ser convidats a Munich, a la gran sorpresa de tothom fan un pacte de no agressió amb Alemanya. Allò pinta malament i es fan gestions per tal de resoldre les coses sense canonades. Mussolini és consultat i proposa fer una conferència de cinc nacions. França i Anglaterra diuen que la tindran quan no hi hagin tropes alemanyes a Polònia. Hitler diu que França i Anglaterra no fan altra cosa que envalentonar els polacs contra els alemanys que hi han a Polònia. I ja va estar. França i Anglaterra piquen al damunt la taula i declaren la guerra a Alemanya, que és la cosa que devien voler alguns alemanys. El poder alemany cau damunt Polònia. Els polacs s'hi tornen fins que poden, però el corrou alemany ja de començament es mostra imparable. L'aviació nazi deixa poques coses en peu. Els russos, al veure com ha acabat Polònia reclamen antigues possessions i es parteixen el país amb els alemanys. Els polacs que poden fugen del país, es troben amb altres polacs a França primer i a Anglaterra més tard, i segueixen lluitant on sigui.

França té la línia Maginot i Alemanya la línia Sigfrid. Ambdues quan es feren es consideraren inexpugnables. La Maginot hauria de fer mala fi.

Alemanya torna a posar en joc els submarins els quals es converteixen en la plaga dels convois que porten material als aliats. Els avions ara ja porten bombes que pesen molt i, és clar, fan molts disbarats. Dinamarca i Noruega són agafades per Alemanya. L'aviació nazi supera en molt la dels altres i es dedica a bombardejar ciutats, estacions de tren, ponts, cruïlles de carreteres i camps d'aviació.



França va acabant els torrons. Itàlia ho aprofita i es fica a la guerra.

França disposa d'una sola divisió bllandada. Ja anys enllà, el llavors coronel De Gaulle ~~de~~ deia que s'anava malament de tancs. Les coses comencen a anar malament a França, i té lloc la famosa retirada de Dunquerc. Es passaren a Anglaterra en tota mena de vaixells 215.000 soldats anglesos i 180.000 francesos. Es lloa molt aquella retirada però els savis diuen que mai, per bona que sigui, una retirada és una victòria.

El govern francès va d'Herodes a Pilat. Se'n va de Paris i va a Tours, després a Burdeus. El 14 de juny els alemanys entren a Paris. El senyor Churchill, el qual ha substituït al senyor Chamberlain, proposa a França la unió dels dos imperis, però ja el senyor Pétain és cap del govern francès i prefereix rendir-se als alemanys. El general De Gaulle, des de Londres, radia la famosa frase: "França ha perdut una batalla, però no ha perdut la guerra". Tal com anaven les coses llavors hi ha grans dubtes si el senyor De Gaulle ho va dir de veritat. Els alemanys fan signar a Compiègne, i en el mateix vagó de tren que anys endarrera Foch dictà l'armistici de 1918, el nou armistici. Pétain és cap de govern a Vichy, amb Laval de dictador i ~~germà~~ <sup>germà</sup>anòfil pur. Es declara traïdor a De Gaulle, i es persegueix la resistència la qual en fa de totes contra l'invasor. Les colònies franceses, unes van a favor dels aliats i altres en contra. Churchill fa aquell famós discurs dient que només pot oferir sang suor i llàgrimes, però que s'ha de guanyar per llarg que sigui el camí... Falla un intent d'invasió a Anglaterra. Llavors tota la força aèria alemanya es dedica a bombardejar les Illes. En un sol dia s'hi presenten 600 bombarders acompanyats de 400 caces. Els anglesos, crient-se al senyor Churchill, s'hi tornen i en fan caure 160. I ja no sols es defensen sinó que gosen anar a tirar bombes a Alemanya.

La guerra es fa també a la mar. Els porta-avions envesteixen els submarins. El "Bismarck" alemany enfonsa el "Hood" anglès i els anglesos del disgust no poden dormir. Però no paren fins que enfonsen



el "Bismarck".

Als Balcans, els italians volen anar a Grècia. Reben. Els que hi van són els alemanys.

A Jugoslàvia, un senyor anomenat Tito té empantenegades divisions alemanyes i italianes.

Els alemanys deixen anar paracaigudistes a Creta. Aquella gent en aquells temps no tenien aturador.

Mussolini es vol ficar a Egipte per tal de treure els anglesos del Canal de Suez. Milla. 30.000 homes a les ordres de Wavel fan presoners 133.000 italians. Hitler ja va veient que amb Mussolini ha fet un mal negoci.

Abissínia és tornada al Negus, aquell emperador que el retrataven sempre dessota un paraigua.

Veient com anaven guarnits els italians, els alemanys pel juny del 42 porten a l'Àfrica el general Rommel el qual comença menjant-s'ho però al final, que en les guerres és la cosa que compta el general Montgomery recaptura les coses que havia capturat Rommel.

Llavors ve quelcom que deixa parat al món. Quan Hitler domina tot Europa, desentenent-se de pactes i punyetes, pensa amb el blat d'Ucraïna i el petroli del Càucàs i porta tropa a Rússia. Abans Rússia s'havia ficat a canonades a Finlàndia. La Societat de Nacions ho re- crimina i Rússia es dona de baixa. Primer Rússia pert perquè la gent que pot ajuda a Finlàndia, però els russos hi porten més canons i Finlàndia ha de plegar. Els russos es queden amb Letònia, Estònia i Lituània.

I el món assisteix a un nou cop de teatre. El segon d'Hitler, després de Goering, Rudolf Hess, agafa un avió pel seu compte i es presenta a Escòcia dient que va a fer propostes de pau a Anglaterra. No és escoltat. Encara els anglesos pensen amb el discurs de Churchill.

Nou trenca-caps. El senyor Molotov diu que els alemanys, que semblava que havien anat a Rússia a passeig, sense declaració de guerra li estan bombardejant ciutats. Encara el règim rus feia por i Itàlia, Rumania i Hongria hi van en contra. La gent es pensa que havent-hi



alemanys pel mig agafar Rússia serà joc de poques taules. En temps de Napoleó la Grand Armée viatjava a peu. Els alemanys viatgen en tancs. I els russos de moment segueixen la tàctica de l'hivern rus i deixen ficar alemanys Rússia endins. Churchill veu que si els alemanys es passen mestre de Rússia no tindran res que els pari i ofereix ajut a Stalin. Aquest l'accepta. Els alemanys es van fent amos de Rússia i volen arribar a Moscou abans d'encarar-se amb l'hivern. Els russos actuen a la reraguarda de les divisions alemanyes, i es fan forts a diverses ciutats. Les baixes de cada costat no es poden comptar. I els alemanys no se'n surten. Hitler destitueix al cap de les operacions i les dirigeix ell mateix. Molts generals alemanys diuen que allò és una bogeria, però Hitler ja tenia a tothom embarcat i era perillós contradir-lo. Algú, però, se'n vol desfer i ho paga car.

Els Estats Units s'havien declarat neutrals, però som en un temps que es veu que les declaracions no valen. I els Estats Units deixen tenir bases aliades a territoris seus, i traspassen 50 destructors a Anglaterra. El 9 d'agost de 1941 Roosevelt i Churchill es troben i d'aquella trobada en surt allò conegut per Carta de l'Atlàntic. Hi ha punyeteries entre Japó i els Estats Units, i una missió japonesa va a Washington dient que les va a arreglar. I mentre té lloc aquella reunió uns porta-avions japonesos s'acosten a Pearl Harbour i, en un dia de festa que la majoria dels mariners no treballaven, deixen l'esquadra nordamericana de canoca enlaire. Els Estats Units declaren la guerra al Japó. També ho fa Anglaterra. Alemanya i Itàlia la declaren als Estats Units. Exceptuant Argentina, totes les nacions americanes es solidaritzen amb els Estats Units. ~~Ja~~ hi ha guerra total.

Els japonesos es fan bons a l'Àsia i al Pacífic. Els aliats han de deixar Filipines, i el general Mac Arthur, al marxar-ne, diu que hi tornarà. Hi pensà de debó que hi tornaria? Fa de mal dir. Vaixells de guerra nordamericans actuen contra esquadres japoneses



i els japonesos comencen a rebre. La màquina de guerra alemanya ha fet aigües a Rússia. La producció russa de tancs i canons augmenta d'una manera descomunal. A Stalingrad els alemanys tenen 147.000 morts... El món ja ho veu que aquella guerra costarà milions i milions de baixes, però quan hi ha guerra els que la fan fer tiren endavant per baixes que hi hagin. Els russos ja passen a fer presoners alemanys per centenars de mils. Hitler pot estar content de la gent que ha petat a Rússia. Els que el titllaren de boig al voler-hi anar ho van endevinar. A finals de 1944 a Rússia ja hi queden pocs alemanys i, sobretot, amb ganes de tirar-hi canonades.

Al veure el desgast alemany a Rússia, els aliats desembarquen al Nord d'Àfrica i a Itàlia. S'intensifiquen els bombardeigs aeris damunt Alemanya. Stalin demana un segon front. Pétain, des de Vichy diu a la tropa francesa que encara creia, de l'Àfrica, que no deixi passar els aliats. Darlan diu que Pétain és presoner dels alemanys i que allà mana ell i es passa als aliats. La força s'agrupa sota el comandament del general Giraud. Darlan passa avall de resultes d'un atemptat...

Nova reunió Roosevelt Churchill a Casablanca.

Tornem a trobar Rommel dificultant operacions aliades ajudat per Von Armin. Quelcom es devia temer Hitler en algun lloc perquè treu Rommel d'Àfrica. Els aliats segueixen apretant i fan presoneres divisions alemanyes i, amb elles al propi Armin. Llista l'operació Àfrica, els aliats posen més atenció a Itàlia. Mussolini es veu atrapat i demana ajut a Hitler. Hitler li diu que s'estableixi més Itàlia amunt. I, per primera vegada el Gran Consell Feixista està en desacord amb el Duce, i, de 25 consellers, 19 voten la destitució. El rei fa un nou govern presidit pel general Badoglio. S'agafa a Mussolini i col.laboradors. Badoglio, a esquenes dels alemanys proposa un armistici. Mussolini és espectacularment lliberat de la presó per uns aparacaigudistes alemanys i fa un govern republicà-feixista al Nord d'Itàlia. El gros de l'esquadra italiana es passa als aliats. Veient les coses com van, Badoglio delcara la guerra a



Alemanya.

Nova trobada Roosevelt Churchill a Teheran. Stalin segueix demanant un segon front de debó. Es cregut i es parla, amb secret, d'un desembarc a Normandia. Eisenhower és nomenat cap d'operacions. I el famós dia D i hora H, es fa el desembarc. I, per tal de deixar petit tot allò que en questions de guerra s'havia fet fins llavors, 4.000 vaixells embarquen vora 4 milions d'homes armats, i 3.000 avions entren en joc. En veritat allò no s'havia vist mai. Es diu que els alemanys es pensaven que el desembarc tindria lloc en una altra regió.

Els desembarcats tenen al davant Rommel i Von Rundstedt. Se senten totes les canonades que vulguin vostès, i els aliats posen peu a terra. Al veure que el desembarc no s'ha pogut evitar, Hitler destitueix a Von Rundstedt. I Rommel desapareix, segons uns per haver-se fet sopes en un dels atemptats soferts per Hitler.

A Anglaterra hi comencen a caure bombes dirigides. De moment hi ha poques coses a fer contra aquella mena de bombes, però malgrat això la invasió segueix. I llavors encara es fa un nou desembarc al Sud de França, i els maquisards actuen amb més delit que temps endarrera.

A Paris la gent es revolta. Els alemanys s'hi tornen, però el 26 d'agost hi entra el General De Gaulle. Encara ha quedat algun alemany el qual escopeteja als entrats. La gent no es recorda dels morts que la guerra ha portat i aplaudeix al general més llarg de l'exèrcit francès de tots els temps. Aquell dia De Gaulle va créixer un parell de pams més.

Els aliats ja es van acostant a Alemanya com si vingués de baixada. Els russos s'hi acosten per un altre costat. La cosa lògica era que els alemanys pleguéssin, però els alemanys volen seguir essent alemanys fins al darrer moment.

Ja Bèlgica i Holanda no han de sentir parlar alemany. Tampoc hi sent parlar el Luxemburg.

Els alemanys bo i reculant, s'hi tornen. A principis de 1945 toquen retirada i reben fort. Hitler no vol plegar i fa una lleva general. Tothom als fronts, grans i petits. Però la gent ja no és igual que la



que va començar a envestir polonesos i francesos.

Milers d'avions bombardegen dia i nit sòl alemany i ho desorganitzen tot. Però els alemanys no es donen.

A la trobada de Ialta ja s'hi veu a Stalin, i ja es parla de com hauran d'anar les coses després que Alemanya caigui.

A finals de febrer de 1945 es va a totes i ja es tiren canonades per terres alemanyes. Uns van tenint cada vegada més coses i altres cada vegada menys.

També de part italiana s'acosta gent armada a Alemanya. Els que van organitzar aquella guerra veuen que els números han fallat. Una vegada més tothom va contra els organitzadors llevat dels pocs països que s'han mantingut neutrals, alguns amb una neutralitat disfressada. S'està acostant el darrer acte.

Mussolini vol fugir a Suïssa. Es descobert i fa mala fi quan fugia amb una matarrungueta.

Els russos es planten davant de Berlín amb 4.000 tancs i 5.000 avions. L'aire es veu foradat per bales de tots costats. Gent normal faria temps que hagués dit prou al preu que fos, però Hitler ho fa aguantat dessota un soterrani blindat esperant fer una fi espectacular, wagneriana.

La ràdio alemanya anuncia la fi d'Hitler. Diuen que es casà abans de passar avall i que es cremà. Alguns dels que estaven al seu costat al veure com s'agafà la cosa Hitler, s'emmetzinen ells i familiars. Wagner feu dir moltes coses a les semifuses, però era un compositor republicà i és difícil saber si un compositor republicà hagués posat semifuses a n'aquell drama del bunquer hitlerià amb canonades per teló de fons. I ja es va rendint tothom.

Els que han guanyat exigeixen rendició sense condicions, i aquesta té lloc a Reims el 7 de maig de 1945. Una segona acta tingué lloc a Berlín al lloc de comandament rus.

Alemanya queda dividida en quatre parts: soviètica, britànica, americana i francesa. Berlín és administrat pels quatre guanyadors.

Les guerres avui no es poden perdre i els que han perdut han de pas-



sar pel procés de Nuremberg. Alguns s'emmetzinen metre té lloc. Altres són penjats per haver estat declarats criminals de guerra, i altres condemnats a passar anys i anys a la presó. Uns pocs, són declarats innocents.

I quedava el Japó, que ja trontolla.

En poc temps els Estats Units poden disposar de 60.000 vaixells i 75.000 avions.

Van caixent, una darrera l'altra, illes en poderde Nordamèrica malgrat la tossuderia de japonesos pilot-suicides, d'altres que pensant amb l'emperador i la seva procedència divina no es deixen fer presoners, i d'uns que posen en vigor, potser per darrera vegada, allò conegut per l'hara-quiri. Tot és en va. Ja tothom va contra el Japó. El general Mac Arthur torna a Filipines.

El senyor Truman, el qual tenint en compte la seva ascendència caperola semblava que no hi tocava, fa tirar una bomba atòmica damunt Hiroshima i una altra damunt Nagasaki. El Japó, pensant-se que bombes com aquelles li ploraran a molts llocs, s'espanta i plega.

Se li diu que ha d'abandonar totes les coses que ha agafat a partir de 1895. El Japó s'hi resisteix, però a la fi el 2 de setembre de 1945, diu, dalt del ~~2~~ cuirassat "Missouri" al general Mac Arthur, que es dona.

D'espectadors hi ha Rússia, Xina, Anglaterra, Canadà, Australia, Nova Zelanda, França i Holanda...

Tot plegat costà sis anys de guerra amb vora 50 milions de baixes. Mai cap guerra havia assolit xifres com aquelles. Els que la van promoure poden estar contents

Al país, com que els que van guanyar ho van fer a canonades, la majoria dels Estats li fan mala cara i han anat treient embaixadors llevat d'àrabs i Argentina, i el pobre país ha de passar uns anys amb un peu al damunt. Durant aquells anys hi va haver gent que va fer els diners a cofes. I també, també n'hi va haver que van fer altres coses que fer diners llargs. D'amagat, és clar.

Els Estats Units, pensant que qui sap quines coses podien venir, ja



hi havia, potser, allò de la "guerra freda" amb Rússia, va establir dipòsits d'avions a distints llocs de la Península. La gent, en general, no menja massa, i es va inventar l'estraperlo. Els estraperlistes són perseguits, però sense ells s'hagués passat molta més gana de la que es passà. Es clar, els estraperlistes no treballaven pas per amor a l'art. Portar ous dins unes calces de doble fons, anar pel món amb pernils embolicats amb bandoles i carregats amb garrafes d'oli, s'havia de pagar. I qui podia, ho feia. Un temps no hi havia tabac i van sortir uns contrabandistes als quals domeixia tothom, portadors d'unes americanes amb butxques sense fons, veritables estancs portàtils. Amb tabac s'hi obtenien coses que d'altra manera s'havien de mirar de lluny.

Al veure com havia engiponat les coses Estats Units, van tornant embaixadors.

I, llavors, un element que havia passat anys i anys desapercebut, el Sol, va venir sense pensar-s'ho en ajut del país. El sol es parava poc. Si bé algú a l'estiu anava en cos de mànegues, es duia barret, gorra o boina, i les dones es solien presentar amb para-sol de colors. I, pel que fa a les platges, quan la calor apretava, es solia veure més gent remullant-se que parant el sol, llevat dels vegetarians que el paraven estiu i hivern.

I vingué el turisme. Es feren hotels i paradors a desdir i el preu de pan va pujar com mai s'ho hagués pogut pensar. Venent trossos de costa, la gent que en tenia, va passar de pobra a rica...

Ja no tenim constitució republicana, ja no tenim Estatut. Han estat declarats fora de la llei els 25 partits d'aquell Front Popular, perseguits els que han quedat iconfiscats llurs béns.

Es fa una llei de successió en la qual el que mana pot nomenar el que hagi de venir després d'ell, el qual haurà de jurar les lleis fonamentals.

Des de Portugal aquella llei és protestada pel fill del rei Alfons XIII, però la protesta no troba el ressó que ell es pensava.

Hi ha una reunió entre el pretendent i el que mana, i s'acorda que



el fill del pretendent, llavors de 10 anys d'edat, s'educa a Espanya. En una altra trobada s'accepta que el noi estudiï a les acadèmies militars espanyoles.

Ara es veu que és perillós protestar en un país en el qual s'havia protestat sempre, però uns falangistes ho fan i hi ha deportacions. Es fa una Unió Espanyola formada per monàrquics liberals, i els directius s'han de limitar a ser liberals de reixes endins.

Qui mana mana i en una nova reunió amb el pretendent es diu que l'educació tan civil com militar del noi no perjudica que se'l pugui per la carrera de rei.

Els estudiants, que sempre protestaran, ara protesten perquè volen saber segons quines coses i els diaris no les porten.

Ara protesta l'església dient que el règim no li va a favor malgrat les entrades i sortides d'èls.

Circula un text avisant que s'ha fet la Unió de Forces Democràtiques. La gent en pren nota, però qualsevol li posa l'esquella al gat veient com es va guarnir. El text parlava de fer eleccions lliures.

Un mes de maig, els bisbes bascs reben una carta signada per 400 capellans del territori, protestant del règim. El Nunci Apostòlic diu que s'han de creure els bisbes. I els bisbes bascs refusen la carta. Hi ha vaga a Astúries. Els estudiants s'hi solidaritzen. Es va poc a classe llavors, com també s'hi anirà poc temps a venir. Vaga a Barcelona, amb aquella famosa dels tramvies als quals la gent no pujà per aigua que caigués.

El govern decideix apujar el sou dels miners, i fa una llei per tal de resoldre els conflictes laborals.

Se sent parlar de l'Opus Dei i es diu que al govern ja hi ha ministres que en són, i que hi ha gent de l'Obra en diversos llocs directius.

A Munich té lloc una reunió del Moviment Europeu. Hi assisteixen espanyols abonats al racionament, i exiliats. El Moviment posa al damunt la taula que la integració de tot país a Europa ha d'anar acompanyada d'institucions democràtiques tal com diu la llei dels Drets de l'Home. I que espera que Espanya es democratitzi... Quan tornen els



del país, com que alló de la democràcia s'ha sabut, se'ls dóna dos camins que poden escollir: o anar a Canàries o deixar el país voluntàriament.

Té lloc el casori de Joan Carles amb la princesa Sofia de Grècia.

A la ONU es dóna carta blanca perquè els embaixadors que encara no han vingut, vinguin.

Espanya entra a la ONU.

Venen personatges de pes en corrua.

Aldarulls al Palau de la Música Catalana, que llavors se'n deia Palau de la Música i prou. Algú de pes se'n feu estada a la presó i confinament.

Vagues al Nord. Al País es posen banderes catalanes a diversos llocs i els bombers tenen treballs a treure-les. Aldarulls estudiantils. Es fan plegar catedràtics de nom.

S'envesteixen dos avions nordamericans i cauen unes bombes nuclears a l'aigua. Quan es troba la darrera la gent diu que les aigües han quedat contaminades. El ministre Fraga i el periodista Sentís es banyen al lloc on caigué la bomba. Sembla que cap dels dos ha quedat contaminat.

A Barcelona ve un bisbe de l'altre costat i a la ciutat es protesta dient que es volen bisbes catalans.

Nous maldecaps al Nord i es declara l'Estat d'Excepció.

Joan Carles és nomenat successor del que mana.

Nou rodó estudiantil a Barcelona.

Pau Casals estrena a la ONU l'Himne de la Pau, i fa un discurs parlent del País quan anava al davant de moltes coses, i de quan tenia Parlament abans que l'anglès.

El segon d'a bord, senyor Carrero Blanco és eliminat espectacularment a Madrid. La gent que mana s'espanta pensant que alló pot passar a qualsevol.

Per tal de fer veure que el país no és el que segons qui es pensa, es comencen relacions amb la Xina comunista.

La salut del cap de l'Estat perilla i, provisionalment, es nomena a



Joan Carles per si ha d'intervenir. La vida dura més o menys, però no dura sempre per més que segons qui voldria que algú fos immortal, i mor el cap de l'Estat. Es fa rei a Joan Carles.

Tothom que vulgui fer vaga, en pot fer.

El nou rei fa al senyor Suarez cap del govern i s'empren allò conegut per la reforma política.

El rei va a Barcelona i fa part del discurs en català. La gent que ho escolta s'engresca de bo de bo. Conviaran les coses?

Al cap de temps el món va fent barretades al país per haver passat, sense bufes, d'un règim autoritari a un amb la democràcia per bandera.

El rei, perquè la gent vegi que es fan canvis, nomena Tarradellas president de la Generalitat. Hi ha un famós "Ja sóc aquí!" que se'n parlarà temps. El senyor Suarez, entre somriures, va a Barcelona a posar una medalla al President. La medalla era de mal posar i el senyor Suarez se'n surt.

Té lloc un onze de Setembre amb un milió i mig de persones al carrer. La ceba no se'n sap avenir.

Es legalitza el Partit Comunista.

Al Nord hi ha qui vol que el país sigui lliure tirant bombes.

Som, segons l'estrenada constitució, una monarquia parlamentària.

Per tal que tothom la conegui, a les escoles es fa una assignatura constitucional.

El senyor Jordi Pujol arriba a President de la Generalitat.

Al Congrés hi ha tota mena de gent i de partits i, durant una sessió i quan ningú no hi comptava, uns militars els agafen a tots. La senyora Televisió, de la qual tothom en diu mal, s'emporta un èxit fenomenal al retratar part de l'esdeveniment. Les escenes televisades han donat la volta al món i encara, de tant en tant, són passades per la pantalla menuda per tal de fer memòria a la gent. El ministre de defensa agafa, en aquella sessió interrompuda, fama de valent. No tothom va seguir els crits de fer cos a terra després dels trets que seguiren a l'ordre de fer-ho. Al banc del govern s'hi veu al president i en algun escó s'hi veu a algú altre. Diuen que el rei ho va arreglar tot.



Ho ha dit gent de cada costat i quan ho diu tanta gent no hi ha més remei que creure-s'ho. Quan la televisió va començar a actuar hi va haver elements que es dedicaren a preparar maletes a tot córrer, i altres que posaren xampanya en fresc. Després del discurs del rei no va haver de servir ni la maleta ni la xampanya.

El senyor Suarez deixa el govern i s'hi posa un dels ciutadans que ha fet menys somriures per decímetre quadrat, el senyor Calvo Sotelo.

Les coses es posen malament i els socialistes que són a l'oposició presenten un vot de censura el qual no és acceptat pel senyor Calvo Sotelo que diu que per alguna cosa mana ell, i que quan es mana com s'ha de manar un no s'ha de deixar censurar.

Els socialistes són gent de paciència i esperen la seva. I venen unes eleccions. No s'hi pot anar, ja s'estava en democràcia, contra el resultat d'unes eleccions, malgrat que una vegada a l'Argentina van dir que no valia, i en aquelles eleccions els socialistes guanyen de llarg. Algú s'espanta, però els socialistes diuen que si bé són socialistes són uns socialistes moderats. La majoria que hi havia hagut fins llavors quedra reduïda a una minoria molt minoria, una minoria mínima, vaja. L'oposició, amb el temps, arribaria a dir que els socialistes governen com si fóssin un govern de dretes! L'oposició se les ha de pensar totes, ja se sap.

I els socialistes troben la caixa buida i tothom els demana diners. Ells ja diuen que en faran i que quan n'hi hagin s'arreglarà tot.

Un temps hi hagué l'afer MATESA que qui sap què va semblar. Els socialistes han portat l'afer RUMASA que el deixa petit així. Es veu que tot el país estava enrumassat i ara vindran els treballs.

Persí no hi hagués prou feina amb l'afer RUMASA els socialistes es troben que com que la constitució permet les vagues cada dos per tres la gent en fa per les coses més variades, sobretot per tal de guanyar més diners, la qual cosa tampoc és privat a la constitució. Anar a plaça cada dia és més car i unes calces ja valen una fortuna.



Una herència de governs anteriors ha estat l'Estat de les Autonomies, que no se sap perquè s'ha mantingut. Ja se sap qui era la gent que volia autonomia. També hi pot haver, també, el fet de que a Madrid que unes determinades autonomies sempre els han esquivat, no han volgut que hi hagués unes autonomies més autonòmiques que les altres i han dit: café per a tots! i que no hi hagi privilegis. Algú no s'està de dir que amb això a Madrid se li ha vist l'orella per més que diguin. Ja, com anys endarrera, es comença a dir mal del govern com de temps immemorial s'havia dit pertot arreu. Si les coses, en lloc de pujar baixessin, segur que ningú no en diria mal. Qui sap, potser quan el govern tingui els diners que diu que tindrà, aquestes rebaixes generals que ara només fan els grans magatzems, les faci el govern. Si és així ho tindrà tot solucionat i els mateixos ministres que hi han ara poden arribar a vells sense deixar el càrrec.

Quan s'acabà la per ara darrera guerra gran trobem la major part del món ple de queixes i gemecs pels desastres soferts i per la gent que es troba a faltar a moltes cases, però encara hi ha algú que vol tirar canonades, algú que havia fet aquella guerra gran a la seva manera: els xinesos. Es veu que van sobrar bales i s'havien de gastar i es van a gastar a Corea.

Es veu l'ull de Rússia a dalt i el dels Estats Units a baix, i es fa una ratlla al paral·lel 38.

Pel que sigui, fracassa donar la independència a Corea.

Els Estats Units, pensant que els de dalt tindran prou seny per no agafar-se les coses a la valenta, fan una República a Corea dessota el paral·lel 38. Els russos aconsellen als coreans que facin la seva al damunt del paral·lel. I, a mitjans de l'any 50, els del Nord passen la ratlla a escopetades i es fiquen al Sud.

El món protesta que hi hagi d'haver una nova guerra després de la passada, i intervé la ONU. I els coreans del Nord segueixen paral·lel avall carregats de xinesos. Es vol parar la guerra i no es pot. Es demana que es facin unes eleccions perquè siguin els propis coreans



els que decideixin el seu plet. Diuen que el Nord no ho vol. Per tal de trobar una sortida es retiren, més tard, tropes dels Estats Units. Els del Nord ho aprofiten i tornen a passar la ratlla. El senyor Truman s'enfada i fa anar a Corea tropa nordamericana estacionada al Japó capitanejada pel general Mac Arthur, el qual ja pot treballar amb tropa internacional de les Nacions Unides. De moment es fica Nord amunt i n'assetja la capital. Però junt amb els ciutadans del Nord ja s'hi veuen xinesos com si els donessin de tants que n'hi ha. El general ha d'afluixar a molts llocs i davant la neixor de xinesos ha de deixar la capital del Sud, Seul. El general té reforços i s'hi torna. De tota manera s'ho devia veure malament i vol parlar amb el comandant xinès per tal d'arribar a un acord. El comandant xinès li fa el sord. Llavors el general, veient les coses com van, diu que la única solució és anar a bombardejar les bases xineses siguin on siguin. El senyor Truman es pensa que el general es vol embolicar amb una guerra contra Xina ja que l'ofici d'un general és la guerra, i, prescindint de la fenomenal fulla de serveis de Mac Arthur, el destitueix. El món queda amb la boca oberta.

Els del Nord, al saber que jo no hi ha aquell general, evesteixen molts llocs a la vegada però reben davant les forces de les Nacions Unides.

Els russos veuen que aquella tropa no afluixarà i que si convé se n'hi portarà de nova, i fan anar un delegat a una reunió de les Nacions Unides el 23 de juny de 1951 dient que les coses de Corea s'han d'arreglar d'altra manera que a canonades. La ONU creu al delegat rus i es fa una conferència per arreglar Corea.

Coreans de cada costat es troben en terreny de ningú, i aquelles trobades duren dos anys. Cap vol baixar del burro i diuen les mateixes coses durant 24 mesos pensant, cada costat, que l'altre afluixarà. La solució fou l'armistici del juny de 1953: Dues Corees, una a cada costat del famós paral·lel 38.

Del Nord se'n tenen poques noves. Però al Sud no s'entenen. S'acusa al senyor Rhee de no escoltar-se l'oposició. Hi ha aldarulls i ple-



guen tots els ministres. Els Estats Units als quals les coses de Corea li havien fet destituir el seu millor general i a part de la tropa que tornà al país se li plovia al teulat, no volen més orgue i diuen al senyor Rhee que l'oposició s'ha d'escoltar perquè a vegades n'endevina alguna. I ja l'Assemblea Nacional, assabentada de la cosa, diu al president que plegui. Aquest creu i se'n va a Hawai, que diuen que s'hi està tan bé.

No va ser a Corea sol que es tiraren canonades. Se'n tiraren a Indoxina entre el Viet-Minh i el Viet-Nam. Xina i Rússia ajuden al Viet-Minh, França i els Estats Units al Viet-Nam.

França, però, és la que porta el pes de la cosa i a la que toca el rebre fort. La guerra dura 8 anys rient rient. Des de bases xineses es prepara tropa i armes per l'assalt a Dien Bien Fu, posició francesa anomenada el "Verdun francès" la qual al final s'ha de rendir. En aquella guerra s'hi embolicà Laos i ja, més nordamericans. A la fi queda un Vietnam comunista damunt el paral·lel 17, i un que no n'és dessota el paral·lel. I tant aviat els del Nord es fiquen al Sud com vice-versa. A principis d'octubre de 1962 es retiraren de Laos tots els que no hi havien de fer res, entre ells, 600 assessors nordamericans.

Acabada aquella guerra que feu gemegar a tanta gent, a Europa hi ha dos bàndols. Un dit Oriental, format per Rússia, Polònia, Txecoslovàquia, Hongria, Rumania, Bulgària, Alemanya de l'altre costat, Albània i Iugoslàvia, i un dit Occidental en el qual hi han els països que van guanyar la guerra, un temps ajudats econòmicament pels Estats Units per mediació del Pla Marshall.

Es clar, aquesta ajuda no es va fer al bàndol Oriental, i d'aquí deu venir que quan un bàndol diu que "sí", l'altre s'afanya a dir que "no". Potser els nordamericans, si tenien tants diners, van anar ~~perder~~ una mica de pressa a no fer-ne arribar als orientals.

Quan vingué el Pla Marshall es va posar de moda fer-ne i trobem plans a tot el món: a la Xina, a Grècia, a l'Índia, a la RAU, al Marroc, a



Ghana, al Japó...Hi ha Plans que se n'han sortit, però la majoria sense els diners nordamericans, s'han fet per ganes de fer-los. Mirant-se aquests dos bàndols hi ha allò conegut pel Tercer Món el qual, malgrat la bona voluntat d'una pila de gent, passa gana a desdir.

L'any 1947 s'inventa la "guerra freda", i el govern francès treu els comunistes ~~del~~ que hi feien de ministre. I perd punts el General De Gaulle.

França té maldecaps a Indoxina, Tunissia i Marroc. Mana exiliar a Burguiba i al sultà del Marroc, però la cosa no serveix per a res ja que temps més tard els dos països seran declarats independents. En 1948, Iugoslàvia, que no vol creure a Rússia, és expulsada de la Cominform.

França fa una aliança amb Alemanya.

Es fa el Consorci Europeu del carbó i l'acer. De Gaulle perd unes eleccions i dissolt el Partit.

Ve Méndes France i arregla com pot la qüestió d'Indoxina. Passen com a caps de govern Edgar Faure i Guy Mollet.

Es fa l'organització europea de Cooperació Econòmica. Després el Consell d'Europa.

Ja es tornava a parlar de fer una Europa unida, defensada per els senyors Monnet i Schuman, però s'hi han oposat Anglaterra i els països nòrdics.

Rússia bloqueja Berlín, i els antics aliats es tornen a unir i proveeixen la ciutat per l'aire. Els russos s'han d'empassar saliva.

I ja tenim Alemanya R.F. a la OTAN. Es fa una comunitat defensiva. Els altres fan el Pacte de Varsòvia.

Rússia i Tito tornen amics.

Kruschov inventa la "coexistència pacífica".

A Hongria es revolten contra els comunistes. Demanen ajuda al món.

I el món fa el sord a la crida i deixa que els tancs russos aixafin la rebel·lió.

Es fa la Comunitat Econòmica Europea, la qual, plena de bones inten-



cions, fa un programa enlluernador: unions duaneres, política agrària comú, prohibició de monopolis i dumpings, lliure trànsit d'un país a l'altre, llibertat d'establir empreses comercials on sigui... De moment els membres són sis. I es declara que qui s'hi vulgui juntar ho ha de fer del braç de la senyora democràcia...

Al veure com s'anava desenvolupant aquell Mercat, 16 Estats africans demanen un conveni d'associació, el demanen Dinamarca, Noruega i Irlanda. També Austria, Suècia i Suïssa es volen associar, i també demanen l'alta Grècia i Turquia. Més tard ho faran altres Estats. Algú diu que aquell Mercat és un monopoli europeu amb predomini francès i alemany, que no és altra cosa que una associació de capitalistes decidits a dominar pobles i que potser un instrument de guerra contra països socialistes...

Anglaterra engega una Associació Europea de Lliure Canvi. Troba socis. Hi ha tabola a Argèlia.

Les coses van malament i es va a cercar a De Gaulle.

Argèlia parla d'invasió França. El general s'hi arriba i para la invasió.

Es fan eleccions en 1959 i de Gaulle les guanya de llarg i arriba a president de la República. Mana sense socialistes.

El general s'entrevista quatre vegades amb Adenauer. Ambdós estadistes convenen que d'una vegada s'han de deixar coses i que francesos i alemanys han de tornar amics.

El general fa una carta a Eisenhower i a Mac Millan demanant tracte d'igualtat per França en tots els problemes de la política mundial. Anglaterra vol entrar al Mercat Comú si se li mantenen determinades atencions als països del seu imperi. El Mercat li diu que s'hi pensarà.

Es parla de què el Mercat es converteixi amb el temps en un estat federal europeu. De Gaulle que ja manava fort a França, s'hi oposa. El general s'oposa a la instal·lació a França de projectils dirigits i armes atòmiques, i s'oposa igualment que l'aviació i l'esquadra francesa siugin manades per Estats Majors que no siguin francesos.



El món obra uns ulls com unes taronges, i els ha de tornar a obrir quan el general va a Argèia i en proclama l'autodeterminació. En 1956 Argèlia serà independent. I s'han d'obrir novament els ulls a tot obrir quan el general va al Canadà i fa una gran apologia a la part francesa del país, i quan la gent espera que hi haurà una devaluació del franc francès i el general diu que no...

Quan s'acabà aquella guerra, les tropes que es ficaren a Berlin van al darrera dels savis alemanys els quals havien trobat fer aquelles bombes dirigides que caiguéren damunt Anglaterra, i uns s'emporten savis a Rússia i altres als Estats Units. No se sap si De Gaulle se n'emportà cap, però a França es fa l'assaig d'una bomba atòmica. I el general vol una política atòmica independent fora dels convenis internacionals.

Alemanys de pes van a París i De Gaulle va a Bonn. Es dona les mans amb Alemanya i a Paris desfilen davant De Gaulle i Adenauer forces franceses i alemanyes.

Es fan noves eleccions i les torna a guanyar, i fa en 1963 un tractat de cooperació amb Alemanya...

Encara abans de plegar va desballestar amb tancs allò conegut pel "maig francès". Ell sempre ho havia dit que els tancs eren els que arreglaven coses.

Malgrat que els francesos inventaren el xauvinisme, arribà l'hora al general i trobem al senyor Pompidou, seguit més tard per l'elegant senyor Giscard i com que aquest volia pocs tractes amb els socialistes, els socialistes s'espavilaren i portaren el senyor Mitterrand al govern, que ja és cosa de quatre dies.

A Anglaterra quan s'acabà la segona guerra gran tenen maldeçaps malgrat el Pla Marshall. Hi ha inflació, i un govern laborista no es cansa de recomanar austeritat a tothom. La lliura esterlina trontolla però els Estats Units l'apuntalen de moment. Unes eleccions van frec a frec: 315 laboristes i 298 conservadors.

Es presenta el senyor Attlee, aquell que diuen que es va enroalr en una brigada internacional quan els bolets d'Espanya, fa eleccions i



guanyen els conservadors. Es tornen a veure aquells pursos que fumava el senyor Churchill. En 1955 diu que plega per vell i compareix el senyor Eden, aquell anglès que les dones el trobaven guapo i ben vestit. L'aventura de Suez porta rebombori i la lliura esterlina s'es-panta, però la salva un préstec del Fons Monetari Internacional. Els fets de Suez fan dimitir a Eden. Ve Macmillan i els conservadors tornen a guanyar de llarg.

L'antic imperi anglès es converteix en un conjunt d'Estats independents aliats amb la corona, i amb l'ajuda tècnica i econòmica de les Illes. Sudàfrica no vol saber res amb la unió de races d'un altre color.

A Egipte han nacionalitzat el Canal de Suez i es dóna l'oportunitat a Rússia de ficar-se a zones en les quals encara no s'hi havia ficat. Ja seran els russos els que patrocinaran la presa d'Asuan fent diversos crèdits a Egipte.

Churchill temps endarrerera parlava d'una Europa unida política i militarment. La cosa se n'anà a rodar al fer sis Estats la Comunitat del carbó i l'acer.

En una reunió de ministres dels Estats de l'antic imperi, s'està en desacord amb l'entrada d'Anglaterra al Mercat Comú, però Anglaterra diu que mana ella i que seguirà les gestions per tal d'entrar-hi.

Es fan gestions per tal de tocar-se la mà amb els russos. Els russos, si bé toquen la mà als delegats anglesos quan es troben, també ho fan quan se n'acomiaten, i les gestions fracassen.

Els indis s'espatufen amb els xinesos per una qüestió d'adreçar unes fronteres i Anglaterra ofereix tropa a l'Índia.

Ara és França la que s'oposa a què Anglaterra entri al Mercat Comú.

Els Estats Units ofereixen projectils Polaris, sense cap nuclear, als submarins anglesos.

En 1963 el ministre senyor Profumo es veu obligat a dimitir perquè se li descobreix que festeja d'amagat amb la senyoreta Keeler, model d'ofici de dies, i de nits festejadora de ministres. Hi ha coses que per amagades que es facin no s'hi fan prou. El fet feu tronto-



llar tot el ministeri conservador. La gent deia que potser hi havien altres ministres que també festejaven d'amagat. El senyor MacMillan plega, diuen, per questions de salut.

Anglaterra ja és potència atòmica.

I, més tard, és acceptada al Mercat Comú.

Passa el temps i ja trobem la senyora Thatcher, a la qual se li diu la "dama de ferro", ja que sembla que se les té amb tothom i troba que Anglaterra ha de pagar més que els altres. I d'aquí no la poden treure.

Darrerament hi han hagut les canonades de Les Malvines i els anglesos, en general, la consideren una heroïna nacional.

Acabada la primera guerra gran, com que Alemanya la va fer pràcticament fora de casa seva, no va quedar gaire malparada, però quan acabà la segona, Alemanya era un magatzem de runes i plena de gent que les va passar morades.

Per decisió dels que van guanyar d'Alemanya se'n feu dues, deien, de manera provisional. Però encara és l'hora que n'hi han dues.

En 1949, a Bonn es feu la República Federal, i al mateix any a l'altra Alemanya s'hi feu la República Democràtica. La primera, lligada a Occident, la segona a Rússia. I ja hi haurà alemanys de dues menes.

Es volen fer unes eleccions en les quals hi prengui part el país enter, sota control internacional. Els russos i l'altra Alemanya diuen que ells estan encantats de què hi hagi unes eleccions però que les facin les dues Alemanyas soles sense cap intervenció de ningú. Es clar, les eleccions no es fan.

En 1954 té lloc una conferència a Berlin amb ganes d'arreglar la situació. El senyor Eden proposa que es facin eleccions lliures a tot el país o que es faci una constitució. El senyor Molotov diu que es faci un parlament amb gent de les dues Repúbliques, però que abans es retirin totes les forces d'ocupació. No hi ha entesa. Tampoc n'hi hagué quan els Estats Units proposaren l'establiment d'una comissió formada per 25 delegats federals i 10 democràtics. Els russos degueren dir als Estats Units si no sabien sumar, ja que 25 contra 10 era



ben vist que havia de guanyar. Ja havia quedat penjat el problema alemany en una reunió de tots a Ginebra. Ja no s'arreglaria més el problema.

Els alemanys, a despit de la misèria que passaren acabada la guerra, són gent que creuen, i el món queda parat al veure com els alemanys se'n van sortint. I ja ve allò conegut pel "miracle alemany" atribuït a les fenomenals coses que feu el senyor Erhard suprimint controls, fent una nova moneda, deixant que els preus vagin de bracet amb l'oferta i la demanda, i lliure competència de les empreses privades, però reservant-se per l'Estat la intervenció en casos de seguretat econòmica i social. El miracle autèntic, però, va ser que el senyor Erhard va dir als alemanys que havien de treballar fort i els alemanys el van creure. I quan la gent creu, els governs poden estar tranquils. L'altra Alemanya va pel món portada pel Partit Socialista Unificat format per la unió del Partit Social-demòcrata amb el Partit Comunista.

Es fan eleccions i guanya, amb llista única, el Front Nacional agrupant tots els partits, els sindicats, les organitzacions de joves, dones, intel·lectuals i les cooperatives de pagesos.

En 1946 es nacionalitzen indústries, bancs i companyies d'assegurances. S'expropien, repartint-los, els latifundis. I qui no hi estigui d'acord que se'n vagi.

Són a milers els que es passen a l'altre costat. Primer es fa una tanca de filferro, i la gent es proveeix d'estanalles i la trenca. A Berlin hi ha aldarulls i la tropa actua. I ja, perquè no s'escapi més gent, ve la famosa paret de la qual tothom n'ha sentit a parlar. Sembla que en determinats moments es poden visitar els del darrera la paret. Malgrat tot, els que saben coses, diuen que l'Alemanya Número Dos va progressant. Ja no hi ha racionament, i la indústria elèctrica té més capacitat que la que tenia tota Alemanya abans de la guerra. I la nova joventut, corrent, ha guanyat moltes medalles a la mar de curses. Es clar, no els servirà per a res córrer tan de pressa si la paret no es treu.



A les dues Alemanyes es dóna molta importància a la instrucció pública en tots els seus graus. Les dues volen tenir gent instruïda. Els uns per una cosa i els altres per l'altra.

El "miracle alemany" es va acabar. Ara, a la República Federal ja hi ha gent en atur, com pertot arreu. A l'altra Alemanya si n'hi ha, s'ho callen.

No és que s'hagi de tornar a parlar de mig món, però sí que es farà, modestament i amb poca ampol·la, de països que més o menys han fet parlar d'ells. Després dels que havem parlat tocarem una mica uns quants d'altres.

A Itàlia hi ha una República Democràtica basada en el treball i amb la sobirania del poble.

La democràcia cristiana ha estat el partit més poderós del país des de 1946 al 1964.

Al senyor De Gasperi li toca substituir la monarquia per la República repartir territoris a Albània, Grècia, Iugoslàvia, França, Xina... Es clar, Itàlia va perdre la guerra i ha de deixar totes les colònies, de perdre l'esquadra i al damunt, pagar.

Vol entrar a la ONU i Rússia li diu que es quedi a casa seva. No hi entra fins l'any 1955.

I les coses van com van i el 23 de març de 1957 es signa a Roma la constitució del Mercat Comú del qual Itàlia en forma part.

Trobem al senyor Fanfani el qual fa un govern de coalició amb democrata-cristians, socials-demòcrates, ajudat pels republicans.

Al país hi ha tabola i de nou hi trobem al senyor Fanfani dient que ara s'obrirà cap a l'esquerra. Es reuneixen els democrata-cristians i diuen que ells també s'obriran cap a l'esquerra. El senyor Fanfani el qual havia dimitit, forma un nou govern.

Es nacionalitza la indústria elèctrica.

En 1963 se les tenen la Democràcia Cristiana i el Partit Socialista.

Hi ha eleccions i el senyor Fanfani dimiteix definitivament. I fa govern el senyor Moro amb demòcrates cristians, els socialistes del senyor Nenni i els socials demòcrates del senyor Saragat.



Per Roma, en un any hi passen tres papes. El darrer ve de Polònia i és una papa viatger. Se'l fa anar pel món amb un vehicle a prova de bales, però quan no hi comptava ningú és tirotejat a Roma mateix. A Itàlia ara hi ha un president de la República, socialista. I el país ha passat molts maldecaps per mor de les brigades roges i la Mafia.

La Xina s'ha convertit en República Popular a partir de 1949 amb soberania damunt tot el territori, que és tan gran, llevat de Formosa, Hong Kong i Macau.

L'Estat és el resultat d'una revolució sota direcció comunista que ha transformat el país socialment, políticament i econòmicament. Ha passat de ser un aprenent de nació desfet per lluites interiors a un Estat unit i potent.

Trobem al senyor Mao, senyor de la Xina després d'haver-se desfet del senyor Chiang, i fent amb el senyor Chou un estat socialista. La cosa costa moltes plantofades al senyor Mao.

Es fa l'Assemblea Popular Nacional d'obrers i camperols la qual pot destituir a tots els que manen.

Al veure que el règim del senyor Mao s'aguanta, diversos països el van reconeixent. El primer fou Rússia.

Els Estats Units s'hi pensen i van a favor del senyor Chiang el qual mana a Formosa.

Rússia deixa diners a Xina i hi vol fer 156 plantes industrials.

Per una qüestió de fronteres els xinesos van a tirar canonades a l'Índia. Els Estats Units i Anglaterra ajuden a l'Índia bo i sabent que als xinesos no els ve d'aquí perdre la gent que sigui.

Rússia desaprova l'actitud de Xina. I ja es comencen a mirar malament.

Xina plega la guerra i proposa una zona neutral de 20 quilòmetres a cada costat de les posicions.

Un grup de nacions neutrals proposen un altre pla el qual no és acceptat ni per Xina ni per l'Índia.

Xina fa un pacte amb el Paquistà, i decideix ajudar al senyor Fidel Castro.



En l'ordre interior el senyor Mao diu que s'ha acabat que els matrimonis els facin els pares, treu el concubinatge i la poligamia. Implan9 ta la igualtat de sexes i l'emancipació de la dona. Prohibeix la prostitució. Es va a la creació d'una nova manera d'escriure...

Mao passa avall i els que els substitueixen ho fan passar malament als que n'eren partidaris.

Hi ha discussions amb els russos per qüestions frontereres, i estan a punt d'agafar-se.

Amb el temps el lloc de Formosa al Consell de Seguretat serà substituït per la Xina Popular. Xina ja és un dels Cinc Grans.

Xina s'ha enfadat diverses vegades amb Rússia i les relacions són més aviat tibants.

Segons es diu, els jueus han passat més de dos mil anys sense Estat, i acabada la segona guerra gran, enmig de gemecs, se n'han sortit havent-se de batre amb una pila d'àrabs que no ho volien i que encara n'hi ha que no ho volen.

Els jueus no han parat de voler tornar a casa seva malgrat l'escampadissa d'hebreus pertot el món, i ja en la primera guerra gran, pensant amb aquest tornar, organitzaren una legió jueva la qual tornaren a fer en la segona lluitant al costat dels anglesos ambdues promogudes pel senyor Ben Gurion. Aquest,, pel maig de 1948 té la satisfacció de proclamar el naixement de l'Estat d'Israel. El primer president és el senyor Weizmann.

Es fa la famosa Llei del Retorn per la qual tots els jueus del món tenen el dret d'emigrar a Israel. Es declara que la dona té els mateixos drets que l'home, i les dones han de fer el servei militar. L'ensenyament és obligatori i gratuït..

En 1949 l'Estat d'Israel és admès a la ONU amb la protesta d'Egipte.

Els àrabs els quals ja s'havien batut amb Israel al començament, ho tornen a provar, i els jueus es desempalleguen dels àrabs en una guerra rellamp i, de pas, es fica a territoris que no eren en el programa. Al país hi feu molt bona feina anant a demanar diners als jueus d'fora una ministra d'Afers Estrangers anomenada Golda Mier.



La majoria dels països reconeixen l'Estat d'Israel, però l'any 1953 les relacions amb Rússia queden suspeses durant sis mesos amb motiu d'un procés que fa Moscou contra uns metges jueus, es diu perquè deixaren morir al senyor Stalin.

Com se sap, els alemanys s'atiparen de cremar jueus i aquesta cremada els hebreus no l'acaben de pair. Uns jueus argentins saben que hi ha refugiat a l'Argentina el nazi Eichmann, ho diuen, es va a buscar, se li fa judici i el pengem.

Malgrat que França Anglaterra i els Estats Units li han garantit les fronteres, Israel no se'n fia i se les ha assegurades ell a la seva manera.

El país trobà dificultats per navegar pel Canal de Suez, i junt amb Anglaterra i França s'hi fa a canonades, canonades que els Estats Units han d'actuar corrents per tal de fer-les parar.

Pensant amb els jueus cremats, es queixa amb l'Alemanya Federal ja que l'altra sap que va malament de butxaca, i els Federals li donen 822 milions de \$ en màquines agrícoles, industrials, de regadiu i cases pre-fabricades.

Els Estats Units han intentat diverses vegades fer tornar amics egipcis i jueus, i per la televisió es va veure un triple tocament de mans entre altíssims dignataris dels Estats Units, d'Egipte i Israel. De tota manera els jueus s'han queixat que hi ha savis alemanys a països àrabs fent coses relacionades amb les bombes atòmiques.

A les Olimpíades de Munich li mataren una colla d'atletes.

Darrerament, entre altres llocs, Israel treballa al Líban.

Els polacs fa molts anys que pateixen. L'entrada d'alemanys a Polònia provocà la segona guerra gran, i, acabada la mateixa Polònia cau del costat Oriental.

Ara és una República Popular, i l'Estat té el monopoli del comerç exterior, és l'amo de les riqueses nacionals i les empreses són nacionalitzades amb participació directa dels obrers.

Tenen una constitució que permetia llibertat de paraula, impremta, reunió i associació, mentre no faci perillar el règim i les seves



coses. Tothom que vol pot anar a missa.

A Polònia hi havia tres partits: el comunista, majoritari, el Camperol Unificat i el Democràtic. Aquests dos darrers un temps no eren marxistes.

A Polònia hi ha una bona majoria catòlica, i ja es comencen a mirar malament comunistes i catòlics. S'instaura el matrimoni civil. S'han de posar al dia totes les ordres religioses. Es nacionalitza "Carites i les terres de l'església llevat d'unes quantes vessanes per parròquia.

El cardenal Wyszynski intenta fer un acord amb l'Estat. L'església hi col·laborarà i l'Estat no es ficarà en l'ensenyament religiós.

El secretari del Partit Comunista, senyor Gomulka, és acusat de tenir les idees del senyor Tito, i és destituït i agafat.

El tractat església estat no dura i en 1953 el govern exigeix controlar tota mena de nomenaments ~~ekk~~ eclesiàstics. Els bisbes s'hi oposen i comencen processos i empresonaments. Es tanca al cardenal a un convent, i s'exigeix jurament de fidelitat a l'Estat per part de la gent de pes de l'església.

Després de la mort del senyor Stalin, els obrers fan vaga i en comencen una a Poznan. Hi ha aldarulls, però aquella vegada els obrers se'n surten. Dimiteixen alts càrrecs i torna el senyor Gomulka. El cardenal és alliberat. Al veure les coses com van hi va corrents el senyor Krushev, s'entrevista amb el senyor Gomulka i aquest li diu que ara les coses aniran més bé.

Hi ha eleccions en 1957 i surten 237 diputats comunistes. Malgrat això, en 1959 es deixa caure a Polònia el senyor Nixon, llavors vis-president, per tal de saludar als polonesos.

Amb el temps, els obrers polonesos han seguit fent vagues de tant en tant i han fundat el Sindicat Solidaritat. El govern, al veure que el Sindicat s'engrescava l'ha declarat fora de la llei. El papa d'ara, que és polonès, també ha viatjat a Polònia per tal de veure quines coses es poden arreglar. Es parla repetidament d'un nom: Waleska.



I a Suècia que a vegades donant Premis Nobels n'han encertat algun, ell que sí que van i donen el de la Pau al senyor Waleska, faroler d'aquell Sindicat el qual ha d'actuar d'amagat i, a despit d'això, de tant en tant encara fa vagues les quals han de ser dissoltes i cops de manguera i altres cops...

Els txecs. A Txecoslovàquia Hitler la treié del mapa, però els txecs es van decidir per l'Orient.

Ara formen una República Socialista formada per obrers, camperols i intel·lectuals.

Han fet eleccions amb llistes úniques, però es pot votar en contra.

En 1948 la contra fou d'un 14%. Els contraris es veu que agafen por i en 1954 la contra és de 2.73%, en 1957, 0.55% i en 1960 la contra perquè no sigui dit, és de 0.14%.

Un temps hi ha llibertat religiosa. Cada església ha de fer un pressupost, presentar-lo i si l'Estat té diners quan hi ha dèficit, se'n fa càrrec.

Però es veu que a Txecoslovàquia hi havien txecs tossuts, i anaven fent a la seva manera, i quan més contents estaven d'aquest seu fer, patapàf, entre russos, alemanys democràtics, polonesos i hongaresos, organitzen allò conegut com la fi de la primavera de Praga.

Els txecs demanen ajuda contra la invasió a tothom. Però tothom s'ho mira. Els que segons a on poden dir coses, protesten. Els russos diuen que el govern txec els hi ha dit que hi anessin. I ells han cregut. I no se'n parla més.

Els russos dénça que el senyor Lenin hi va entrar amagat dins un vagó de tren, són comunistes. I com que ho han de ser per força, una gran majoria n'és.

Al començament de la darrera guerra gran els russos no tenien gaire coses, i els aliats pensaven que, malgrat ser comunistes, serien de bon acollatar.

Ja abans de començar la guerra, el senyor Litvinov feu manetes amb França i Anglaterra contra una possible agressió de Centre Europa. Itàlia, Alemanya i Japó no hi són convidades. Quelcom devia saber



aquell senyor ja que quan se li va preguntar el per què de la no convidada, va dir: " Nosaltres no volem parlar d'agressió amb els agressors". I fou el mateix senyor que en motiu de tenir lloc una Conferència de Desarmament diuen que va dir (els que no ens havem mogut mai gaire de la vila ens havem de refiar dels que saben coses):

"Si s'ha de fer un desarmament fem-lo ben fet, i comencem per a desarmar-nos nosaltres". Haver acabat de fer aquestes manifestacions, va posar damunt la taula una pistola que portava.

Però a Rússia tothom treballava per la guerra, i l'acabaren armats fins a les dents. I ja serien de mal acollatar. La prova és que es quedaren mitja Alemanya, part de Berlin on hi acaben fent una paret, i s'emporten tots els savis alemanys que poden.

Comencen a fer plans quinquenals.

Governa el senyor Stalin i qui no el vol creure és purgat d'una manera especial.

Quan passa avall, es presenta el senyor Malenkoy, i el senyor Krusxef comença a dir mal del senyor Stalin i dels seus sistemes.

Desapareix Bèria, encara purgat.

Es fa el Pacte de Varsòvia.

Crisi, i dimiteix Malenkov.

Ve Bulganin, i el senyor Molotov és destituït. Ara s'accepten les dimissions i els dimitits no s'han de purgar. Hi ha nou govern.

Molotov, Kaganovitx, Malenkov i Bulganin diuen mal dels nous dirigents. Estan de sort i no es passa de fer-los expulsar del Comitè Central.

Ve la cosa d'Hongria i els russos diuen que els hongaresos els hi han fet anar.

Els anys 1957 i 1958 es tiren satèlits artificials. Més tard un petit planeta deixarà un record rus damunt la Lluna. Els americans s'han d'empassar saliva.

Els russos tornen amics amb el senyor Tito.

En 1961, el senyor Gagarin inicia una sèrie de vols espacials.

Gent de pes va a Rússia a veure com van les coses, entre elles reben



la del senyor Nixon.

Hi ha una reunió a París a dalt de tot. Ha baixat d'Amèrica el president senyor Eisenhower per tal de trobar-se amb altres grossos, però resulta que un avió nordamericà va anar a trapassejar a Rússia, Kruschev ho sap i diu a Eisenhower que li demani perdó. El general s'hi nega i no hi ha reunió.

Kruschef ha estat potser el primer que en una reunió de la ONU i al davant de totes les nacions del món s'agafà les coses picant al damunt d'una taula a cops de sabata.

Es trobà més tard a Viena amb el president senyor Kennedy i si bé la trobada no arreglà res, ambdós declaren que abans que hi hagi una nova guerra se n'haurà de parlar.

El senyor Kruschef és l'inventor de la coexistència pacífica.

Avions espies nordamericans xerren que a Cuba s'hi estan portant projectils dirigits de procedència russa i que s'encaren a Nordamèrica.

El president Kennedy pica damunt la taula sense sabata i els russos han d'afluixar.

Canvis de govern, de nou sense aquelles purgues d'abans. Kruschef és titllat de liberal i és destituït. Surt el nom del senyor Gromyko.

I surt també el del senyor Brezhnev.

Aquell "sí" i "no" de temps endarrera es va repetint un dia i altre dia. Quan Rússia diu que "no", els Estats Units diuen que "sí" i viceversa. Ja mai més no diran ni "ni".

A Txecoslovàquia hi volen viure tranquils i els russos i altres que hi fan societat no ho volen, i quan el món s'ho mira esquivat, els russos diuen que els txecs els han dit que hi anessin.

Comença una cursa de bombes perilloses. Cadascun que en fa diu que en fa perquè l'altre en té més.

Passen coses a l'Afganistà, Rússia hi va, i també diu que els afganesos li han dit que hi anés.

Hi ha canonades a diversos llocs i Rússia deixa canons a uns i els Estats Units als altres. Es un mai acabar.

Darrerament els Estats Units han omplenat Europa de missils apuntant



a Rússia, els russos que ja tenien els seus apuntant a l'altre costat, s'enfaden amb els nordamericans i no hi volen saber res si no tornen aquells missils a Nordamèrica...

Per no fer-ho més llarg, queden els nordamericans. Acabada la segona guerra gran els Estats Units fan de caixer a Europa.

Les relacions amb Rússia s'espatllen i ve la "guerra freda". Pensant-se que anar als Estats Units és bufar i fer ampolles, molta gent s'hi deixa caure. Els nordamericans s'esvaren i restringeixen la immigració. Només s'hi pot entrar amb influència. Es declaren els comunistes fora de la llei. Eisenhower, heu de la guerra, es presenta en unes eleccions i les guanya de llarg.

A la Cambra hi ha poca majoria republicana. El nou president diu que vol reparar les desviacions demòcrates amb l'exterior.

Se saben casos d'espionatge. En 1953 s'executa al matrimoni Rosenberg. Amb por que hi hagin més espies, s'implanta la pena de mort en temps de pau.

De moment no es vol saber res amb la Xina comunista.

Es deixa armar a Alemanya Federal i entra a la NATO. S'entaulen relacions amb el règim espanyol i es porten avions nordamericans a diversos llocs.

Es fa una cadena d'aliances voltant el món comunista. Hi ha una reunió a Ginebra i Eisenhower proposa un desarmament gradual i total. Els soviètics s'hi oposen.

Els hongaresos, davant l'entrada de tancs comunistes demanen ajut als grans. I els grans no es mouen.

Té lloc l'atac franco-anglès-israeli a Suez. Els Estats Units primer protesten a la ONU. Després intervé enèrgicament perquè s'acabin les hostilitats.

Hi ha noves eleccions i les torna a guanyar el general Eisenhower. Els russos ja fa temps que llencen satèl·lits espai amunt.



Finalment, en 1958, els Estats Units davant la insistència de la gent que diu que almenys facin volar per l'espai una sindria, fan volar dos satèlits.

Alaska i Hawai passen a formar part dels Estats Units. S'han d'engrandir les estrelles de la bandera.

S'intenta millorar les relacions amb Rússia.

El general en 19 dies fa mitja volta al món. Nixon s'arriba a Rússia i a Polònia.

El general es passeja per Sudamèrica.

Es prepara una reunió a Paris amb De Gaulle, MacMillan i Krushef, i té lloc l'episodi d'aquell avió que havia anat a fer el trapassar damunt Rússia la qual cosa provocà l'enfadada de Krushef i la reunió no té lloc.

Hi ha noves eleccions. El senyor Nixon es presenta pels republicans i el senyor Kennedy pels demòcrates. Les eleccions van frec a frec. Les guanya Kennedy per 89 vots. Els demòcrates tenen majoria a les Càmbres. El nou president no vol tractes amb Cuba, que ja hi ha el senyor Fidel Castro.

Un exiliats cubans, amb la complaença de nordamericans, fan un desembarc a Cuba, que no reeix.

Vola un autronauta americà, i els nordamericans ja es miren Rússia per damunt l'espatlla.

El president Kennedy va a Viena a trobar-se amb el senyor Krushef. No hi acaba d'haver entesa, però sembla que no hi haurà una nova guerra.

Una missió japonesa va a Washington.

Nou vol espacial nordamericà.

Es va portant a cap l'Aliança pel Progrés que costarà als Estats Units 3.000 milions de \$.

Rússia fa proves nuclears subterrànies. Els Estats Units també.

Es fan gestions per arreglar Berlín, i els Estats Units acaben dient que ells no se'n mouran.

No s'havien de tirar bombes nuclears a l'atmosfera, però veient que Rússia n'ha tirades una colla, Nordamèrica porta a cap nous experi-



ments.

Es segueix fent volar satèl·lits artificials.

S'envia tropa a Laos i se l'ajuda econòmicament

Se sap que a Cuba hi ha instal·lats projectils dirigits, i el President Kennedy s'emporta un èxit fent-los treure. El que no aconseguix és que els nordamericans vagin a veure si s'han tret tots, ja que els cubans no ho volen.

Els Estats Units ofereixen projectils Polaris a Anglaterra i a França. França no els vol.

El 22 de novembre de 1963, el President Kennedy és assassinat a Dallas. No se sap qui hi ha al darrera l'assassí. Aquest és agafat i potser perquè no sigui a temps a dir res, és assassinat mentre és portat d'un lloc a l'altre de la presó. La televisió fou testimoni d'aquest darrer assassinat. S'arriba a dir que han fet mala fi diversos membres del Jurat.

Els negres es manifesten a molts llocs, i tenen un que va al davant, el senyor Luter King. Encara hi ha algú que té por que els negres, amb el temps, arribin a ser més que els blancs, i el senyor Luter és fet passar avall... També, potser perquè no hi hagi un altre Kennedy a la presidència dels Estats Units, és assassinat el germà de l'antic President, Robert.

Els nordamericans han deixat el món amb la boca oberta: han anat i tornat de la Lluna, en la superfície de la qual hi han plantat una bandera dels Estats Units, s'hi han passejat i, d'amagat, un dels passejadors hi ha deixat una pilota de golf!

Ara és President el senyor Nixon. En un dels viatges que fa s'arriba a Madrid, i la televisió descobreix com anant pel carrer es tira les calces ventre amunt.

L'home, no perquè no fos demòcrata, però es descuida que hi ha una constitució i li arriba una mena de Waterloo amb el Watergate i es veu obligat a plegar.

Governa Carter un temps, i Kissinger es va convertint en el deslligador de problemes.



A l'Orient Mig d'ençà que hi ha l'Estat d'Israel, que per una cosa o per l'altra la gent no està quieta. Ara sembla que s'hi podrà respirar una mica ja que a Camp Davis els senyor Carter es deixà retratar fent una pila de mans amb el senyor Sadat i el senyor Bevin. Quan el Sha va sortir de Pèrsia s'hi ficà el senyor Khomeiny i fa la seva revolució. Una de les coses que fa és agafar tota la gent que hi havia a l'embaixada nordamericana. Es diu que la cosa s'arreglà pagant.

I qui ho havia de dir, als Estats Units hi ha eleccions i un antic galan del cinema arriba a la presidència. El senyor Reagan el qual no n'endevinarà cap als russos.

Es l'any que comença una nova guerra després de les que ja hi han en curs a diversos llocs. Es baten Iran i Iraq. I, com sempre, Orient dóna coses a uns i Occident als altres. ..

El món va coix. A la majoria dels països hi ha maldecaps. Aquell Mercat Comú, el qual havia començat tan bé i que havia de fer tantes coses bones, ara que ja hi ha més gent, no sap com fer-ho perquè tothom estigui content. La caixa no és plena com temps endarrera i hi ha problemes en gran, sobretot amb els associats que fan de pàges. I ja tota una pila de gent que s'hi volia associar es pensa que l'associació serà un mal negoci.

S'ha migpartit Europa i el Mercat Comú no la podrà afegir llevat que s'engrandeixi amb algú del Pacte de Varsòvia, cosa que avui no es veu massa clara, però hi ha qui diu que si els pactes es desfan com s'ha fet moltes vegades, qui sap anys a venir les coses que poden passar!

Per ara, es miri com es miri, tenim el món dividit en dos bàndols. En l'Oriental, quan algú ha sentit ganes de moure's n'ho ha passat malament. I sembla que els associats hi faran anys.

En l'Occidental si bé no és perillós anar-se'n, es va tornant perillós no esser-ne i, com a mal menor s'hi ha d'anar a remolc. Es com una coral en la qual molta gent hi canta de segon. Els Estats Units



hi manen i la gent s'hi mira a fer-los enfadar. Si els Estats Units diuen que s'han de portar missils a Europa, els europeus se'ls hi deixen portar. Els Estats Units sempre han anat a fer guerres fora del seu territori, llevat d'aquella vegada que per culpa dels negres es van batre ells amb ells, i ara van pel mateix camí. Ells diuen que s'han decidit a portar aquests missils perquè ja feia temps que els russos en tenien apuntant precisament a Europa. O sigui que es veu que Europa ha de rebre o d'un costat o de l'altre.

I aquests dos bàndols es fiquen a les diverses guerres que ara hi ha pel món proveint de canons uns a un costat i els altres a l'altre.

Si no fossin aquests dos bàndols, ben segur que en totes les guerres que ara es fan no es passaria de tirar-s'hi escopetades, i encara.

Però hi ha més. Cada bàndol està fabricant unes bombes que diuen que ho han d'arreglar tot. I la cosa més extraordinària encara és que els que manen a cada costat no s'estan de dir que les coses, parlant-ne, es poden engiponar. Però segueixen fent aquelles bombes.

Fan comparacions i cadascun diu que l'altre en té més i que això no està bé. I, a més a més, diuen a la gent que declarar-se neutral és una bogeria i que si no es tenen aquelles bombes és anar a favor dels altres. I els altres ja se sap quins són.

Segur que al principi, dos, parlant, no s'entengueren i s'ho van fer a garrotades. Si un d'aquells dos no s'hi hagués tornat, potser encara avui es miraria d'arreglar les coses amb bones paraules, però el primer que va rebre s'hi va tornar i ja manaren els garrots. I garrotejar-se passà de moda com n'han passades moltes, llevat de què les dones s'emmirallin, i s'inventaren els sabres i les llances. I com que també s'havia trobat que un cavall era una gran cosa per anar-hi a la sella, un element dalt d'un cavall armat de sabre o de llança feu, durant molts anys, però que moltíssim respecte. I un dia s'inventaren les escopetes, que es diu que les inventaren els mogols. Tenir escopetes volia dir tenir carta blanca a molts llocs que la gent no en tenia. Però els tossuts en coses de guerra van trobar que les guerres, només amb escopetes, anaven coixes, i no pararen



fins que trobaren els canons. I els canons foren durant temps i temps els primers violins de moltes guerres. Qualsevol s'hi posava davant d'un canó! Si algú no volia creure, canonada i no se'n parlava més. I vingué que també es va veure que els canons, fent-los servir per mar i per terra, no treien el profit que es volia treure de les guerres. I els homes, que a vegades per les coses dolentes se les pensen totes, van fer sortir altres elements bèl·lics: els tancs i els gasos asfixiants, i llavors a les guerres ja hi petava molta gent. I vingué que entraren en joc els avions. Primer la gent n'estigué molt contenta d'anar d'un lloc a l'altre per l'aire sense haver de passar per carreteres, però aquells avions es feren servir per a tirar bombes a tort i a dret. Les bombes, de primer eren bombes modestes i se n'havien de deixar anar moltes per tal de quedar bé en les guerres. I els partidaris del progrés, amb el temps, llogaren savis els quals trobaren unes bombes les quals, només amb dues que es van tirar, van deixar secs a centenars de milers de ciutadans...

I quan semblava que el remordiment d'haver tirat aquelles bombes havia d'haver encomanat als homes, com a desagravi d'haver-les deixades anar, una berenada mundial, resulta que es fan unes bombes noves que deixaran petites així les que es tiraren damunt el Japó. I també resulta que uns que anaven aliats en la darrera guerra gran la qual costà la basardosa quantitat de 50 milions de baixes entre morts i ferits, es desaliaren i avui tenim el món dividit en aquells dos bàndols que dèiem. I cadascun d'aquests dos bàndols no para de fer aquesta mena de bombes d'uns efectes que en qüestió de bombes sembla que ja no es pot demanar més.

A vegades es fan disbarats, ningú no sap qui els fa i els autors no es poden agafar. Però ara ja se sap qui els fa. Si s'espera que hi hagi guerra, com que en temps de guerra matar no és pecat, no s'hi serà a temps. Es ara que el món en pes ho hauria de mobilitzar tot per tal que els que fan aquestes bombes, millor dit, els que les fan fer, no es surtin de fer-les entrar en joc. La solució és així de senzilla: fer-los agafar. Es molt millor agafar uns quants mataires en potència



que pas esperar que aquesta gent se surtin de fer una matança general possiblement sense ni temps de fer funerals.

I si es vol actuar en democràcia, ara que s'ha posat de moda i tothom diu que en vol ser, es podria fer un referèndum demanant l'opinió del món. Però un referèndum honest, evitant que la gent votés cobrant. I si el món no hagués perdut del tot el seny, ja se sap quin seria el resultat d'aquesta consulta.

A diversos llocs que es pot fer, es fan manifestacions contra la tirada d'aquestes bombes, però es veu que la gent cridant pels carrers, per més que cridi, no fa canviar segons quines coses. I es veu que és així perquè per manifestacions que hi hagi, a cada bàndol es fan cada vegada més bombes d'aquestes que si s'arribessin a tirar, i no s'ha de patir gaire per a tirar-les, tot és qüestió de fer funcionar botons, farien, al dir dels entesos, cau i net.

Es faria cas a cada costat, d'un referèndum universal contra la tirada d'aquestes bombes? No s'ha provat. Què podria succeir, que a la gent dels Pacte de Varsòvia no se la deixés votar? Algú ho deuria fer ja que s'ha de creure que no tothom va a l'hora russa. I si votessin xinesos, indis, la gent del Tercer Món, malgrat que es diu que aquestes bombes no hi arribarien, japonesos, part de les dues Amèriques i la gent d'Europa que viu amb l'ai al cor, el resultat no deuria tenir dubtes.

De tota manera, els pocs que s'haurien d'empresonar ho podrien ser en presons de cinc estrelles, si vostès volen, però sense dret a visites. Una gent que tenen a les seves mans fer passar avall a milions de ciutadans els quals encara poden aplaudir sortides de sol, que poden cridar als camps de futbol, que celebren Festes Majors, casoris i bateigs i que de tant en tant poden investir un centenar de garoinnes amb pau i tranquil·litat, no haurien de tenir dret a visites ni a tenir advocats defensors. O almenys ho sembla a un servidor de vostès.

Es una solemníssima bestiesa que en un món que hi ha senyores guapes, i coses com el congre amb pèsols, llibres i fer La Corra per Carnes-



toltes, se n'hagi d'anar tot a rodar per obra i gràcia dels fabricants de les bombes de les bombes. Qui ho entèn això? Es que algú d'un dels dos bàndols o de tots dos a cop pensen anar-se a establir espai enllà per tal de veure de lluny el món com peta? Es ben segur que dalt d'algun d'aquests planetes artificials hi aniran els que fan fer aquestes bombes, si abans no s'agafen, que és, repetim, la única solució que hi veiem.

Els dos bàndols estan solfejant Xina. Amb un ja han renyit alguna vegada. Amb l'altre es fan un seguit de somriures mutus. I Xina, de moment, fa la dona pública i la Ramoneta, vol i dol. Els xinesos recorden quan gairebé tots eren comunistes, i també els sap greu fer massa mal paper a Rússia.

Un temps pel món es deia que quan els xinesos mengessin quelcom més que arròs, es tindria el perill *groc*. Es que algú, del costat que sigui, pensa fer desaparèixer aquest temut perill groc deixant anar aquestes bombes noves a la Xina? I si aquestes bombes les tenen primer ells?

Quan s'acabà la darrera guerra gran, el món anava fent, amb maldecaps, però anava fent. I, de cop, com una malaltia general, ve la febre de tenir cotxe. Tenir cotxe està per damunt de tota altra cosa, damunt afectes familiars, herències i resultats electorals. Si s'han fet autòpistes, diu la gent, és perquè hi passin cotxes. Es fan a corre-cuita escoles de conduir. Es fan regals de preu als instructors. Es fan servir influències amb els examinadors. Es fa tot per tal de tenir el carnet de conduir...I s'esdevé que els països productors de petroli, pensant que el poden acabar amb la munió de cotxes que van per les carreteres del món, s'avenen i fan pujar el preu del barril. A la primera puja, davant la gemegada general, diuen a la gent que no gemegui que ja vindrà la puja de debó. El cost del carburant fa trontollar moltes indústries. Algunes han de plegar, però els propietaris de cotxe, ja que el tenen, el fan anar per cara que costi la gasolina.

El món no hi havia pensat amb aquella jugada dels països productors de petroli, i comença a pensar en noves energies i tothom corra per



tal de veure què dimoni es pot fer per anar contra la guerra del petroli. I surt la força nuclear, la del sol, la de la mar, la del vent. Es diu que al Brasil han trobat una herba que pot fer de carburant. Però a molts llocs es segueix portant la mainada a col·legi amb cotxe. I s'hi festeja, per diners que costi la benzina.

I la cosa fotuda és que el carburant s'ha de pagar en moneda nordamericana la qual cada dia puja nous escalons. Què ha passat perquè els canvis s'hagin disparat de la manera que ho han fet? Hi ha algú que en tingui la culpa? Si se sap qui és, no se'l podria agafar com es projecta fer amb els de les bombes noves?

No s'ha pas de ser tan vell per a recordar-se de quan un dòlar valia cinc pessetes, una senyora lliura esterlina vint-i-cinc, i un senyor marc, una pela. Es clar era el temps que amb deu cèntims, que ara han desaparegut com les sotanes dels capellans, s'hi podien comprar la mar de coses. D'ençà que aquelles peces de deu cèntims perderen poder adquisitiu, que les coses van com van. També segons a on s'han perdut els tres dies de festa obligada per Carnestoltes, i ja es veu com s'hi va guarnit en aquests llocs. Un temps, deu cèntims era la propina que es donava a les barberies els que en donaven. Facin el favor d'anar-se a arreglar avui a les barberies i veuran les coses de la propina de la manera que es tracten...

I el món segueix essent un sac de gemecs. I la majoria de la gent no creu. De moment se'n van sortir els països que tenien gent que creia als que governaven. A Alemanya van creure una temporada. Al Japó han cregut sempre i ja venen coses a meitat de preu. I després d'haver perdut una guerra.

Es que al món no es creu perquè hi ha massa gent?

Ja fa temps que el senyor Malthus deia que érem massa. Que la ~~populació~~ població creixia en proporció geomètrica, i les subsistències en proporció aritmètica, i que si les coses seguien anant així vindria un temps que es moriria molta gent de gana. Ell feia compte de com es multiplicaven xinesos i indis. Veia que a Bengala, en un segle, es passà de 10 a 70 milions de bengalesos. I deia que tota aquella gent havia



d'anar prima per força, sobretot els 60 milions que s'havien batejat de nou. I l'home recomanava que miri de ser solter tothom que pugui. I això que en temps del senyor Malthus només hi havia hagut guerres llargues, sense baixes de consideració. Es que les guerres són la solució contra l'excés de població? O guerres o seguir la recomanació del senyor Malthus: quedar-se solter.

De tota manera, després de la darrera guerra gran, els que se'n van sortir la primera cosa que feren fou posar-se a festejar a tot drap i al cap de poc temps es pot dir que les baixes de la guerra s'anaven nivellant, sobretot en els països que no s'hi havien ficat. Ja hi tornava a haver gent de recanvi. I en alguns llocs es donaven premis a les famílies nombroses. Quantes més criatures es tenien, més es cobrava. I molts ministres per tal de donar exemple solien tenir tractes anuals amb les senyores llevadores. Modernament hi ha països que en lloc de premiar les famílies nombroses, les multen. Malgrat la teoria del senyor Malthus la proporció de les subsistències ha anat augmentant. En el seu temps els camps es llauraven amb bous, ara hi ha tractors pertot arreu. Es batia a cops de pales de pues i quan feia vent. Ara hi ha màquines que baten, empaquen i fan pellers. En temps del senyor Malthus els pollastres es feien grans dintre els galliners. Ara es fan de laboratori i a milers. I qui diu pollastres diu tocinos i tota mena de bestiar. Es clar que anar a plaça avui costa un ull de la cara, i segur que en temps del senyor Malthus una mata d'escarola valia cinc cèntims. Que malgrat aquest augment de les subsistències hi ha la mar de gent que passa avall per manca de repassos? Lavors no hi ha més solució que augmentar la producció de subsistències, o donar la raó al senyor Malthus quan recomana la solteria a la gent.

Planes endarrera feiem sortir una reduïda llista de gent que no va poder fer res per tal d'evitar la primera guerra gran. Una altra petita llista d'altres noms tampoc fou tinguda en compte quan començà la segona:

Ni papes, ni gent que feia novenes, ni André Maurois, Cocteau, Camus,



Sartre, Pagnol, Anouilh, Maeterlinck, Remarque, Chesterton, Wells, Lawrence, Conrad, Joyce, Maugham, Huxley, Coward, Bernanos, Russell, Tagore, Croce, Malaparte, Papini, Greene, ~~En~~ Tennessee, Agatha Christie, Hemingway, García Lorca, Jiménez, Sender, Alberti, Alexandre, Camba, Hamsun, Yeats, Bergson, Galsworthy, O'Neill, Suttner, Riba, Carner, Maragall... No la privà ningú. Ni gent de seny, ni d'església, ni de les arts, ni de la medicina, ni gent del comerç, ni gent del camp, ni autoritats, ni classes passives.

Hi va haver un element que va tenir ganes de fer aquella guerra, i no va tenir aturador. Recordem-ho, un sol element. El que ell acabés casant-se i cremant-se, no té ara, cap importància. La podia haver tinguda, ja que havia d'acabar fent-ho, que s'hagués casat i cremat abans de començar la guerra.

Algú pot dir que hi havia Mussolini i el Japó. Diuen que Mussolini més aviat portà maldecaps als alemanys. I el Japó, potser si Hitler s'hagués casat i rostit abans de la guerra, no hagués emprès la cosa de Pearl Harbour.

Si honestament es dona una mirada al món, un ha d'acabar dient que hagués estat millor no donant-la-hi. Un troba un món que va coix, amb una mena de coixera que no hi ha, per ara, crosses que hi valguir. Llevat d'uns pocs que encara poden fumar pursos de preu, la majoria té treballs en gran. La gent en atur, que un temps la que ho estava es deia que era que no tenia ganes de treballar, creix amb aquella proporció que deia el senyor Malthus, i si seguim així, ha de venir un temps que treballar serà una espècie de privilegi com n'havia estat arribar a ministre, anar a plaça bé, tenir dones amb bons armars, cantants d'òpera o tocadors de tenora.

I anem al país que vulguin vostès, hi governi qui hi governi. Els governs, si fossin honestos, en lloc de dir que ho arreglaran tot, haurien de dir que no poden arreglar res. Hi ha problemes pertot arreu i per ara no es veu el trempat que es presenti amb solucions fiables.



Les oposicions, en els llocs que n'hi poden haver, van agafant cada dia més ales anant contra els governs, però el drama es presentaria si arribessin a manar les oposicions, quan en algun lloc trobessin la caixa buida com han trobat determinats governs. D'on sortiríens les misses? O és que hi han oposicions disposades a posar-hi diners quan manessin?

En els llocs on és permès, la gent protesta pels carrers, i els governs o han de fer els ulls grossos, o han de fer sortir les forces de l'ordre a remullar manifestants. Uns manifestants no passen d'arribar a casa molls, però és que segons a on manifestar-se és fer mèrits per a convertir-se en baixa.

Hi ha gent en atur pertot. I si algú gosa dir que perquè es fan armes pels que s'estan batent a molts territoris, la resposta és que si no es fessin aquestes armes encara hi hauria més gent sense feina. No es poden fer altres coses que fer armes per tal de donar feina a la gent? Naturalment, coses que permetin poder anar a plaça sense sospirar!

L'any 32 va passar per Nordamèrica un senyor que es deia Roosevelt el qual es va sortir d'arreglar un país que estava en estat de coma. Es veu que era un exemplar únic, com Beethoven fent semifuses, Velàzquez pintant o el senyor Fleming trobant la penicilina. És possible que hagin de passar molts anys perquè surti un senyor que els tingui tan ben posats com els tenia el senyor Roosevelt, si és que al món no l'arregli la gent, aquella gent que dèiem al principi que algunes històries no n'han fet el cas que se n'havia de fer.

Qui fa anar fàbriques, mines, exèrcits, fa cases i escombra? La gent. Qui va al teatre, al cinema, escolta la ràdio, mira la televisió i balla sardanes? La gent. Qui fuma, festeja i fa manilles? La gent. Qui llegeix els diaris, qui torna canvis als bancs, que fa anar bé els supermercats, les hortolanes, els enterraments i les màquines d'escriure? La gent. Qui pesca, llaura, paga multes i fa declaració de renda? La gent. Qui diu que se la carregarà amb les reconversions? La gent. Qui fa corals, concorria a les exposicions i es compra sa-



bates? La gent. Qui posa a la rifa i fa travesses? La gent. Qui regateja a plaça? La gent. Qui es va a fer passar la fred a l'hivern als grans magatzems? La gent. Qui ha deixat de portar barret? La gent. Qui omplena estadis quan hi ha futbol o hi canten cantadors de moda? La gent. Qui paga als mestres, als ministres, al rei, a les llevadores, als directors generals, als jutges, als militars, als policíes, a la guàrdia-civil, als basurers, als alcaldes, als regidors i a tothom que cobra de l'Estat? La gent.

I aquestes activitats la gent les porta a cap, mani qui mani, d'Alaska a la Terra del Foc, de Groenlandia a Gibraltar, de Sibèria al cap de Bona Esperança, de Filipines a Nova Zelanda...

Aquell Mercat Comú el qual havia començat tan bé i que havia de fer tantes coses (es parlava d'una Europa unida), ara que ja hi ha més membres es troba amb la caixa, diuen, en números vermells que solen ser uns mals números, i enfangats en la qüestió del camp. I ens trobem que s'ha migpartit Europa. I el Mercat Comú no la pot afegir per gent que hi entri llevat, llevat que s'engrandeixi amb algú del Pacte de Varsòvia, cosa que avui no es veu massa clara però qui sap, amb els anys, de quina manera s'anirà guarnit!

I hom s'estranya que si la gent fa totes aquelles coses que dèiem, no en faci d'altres, les de debó, com una Societat Universal, una Comunitat general humana, de la qual en fos soci tothom, dretes i esquerres, monàrquics i republicans, rics i pobres per tal de treure la gran pedra que hi ha al camí i que uns pocs, per esforços que facin no la podran apartar mai.

Potser és temps de pensar-hi en fer aquesta unió mundial per tal de tenir un món honest, sense guerres, sense bombes i perquè tothom pugui anar a plaça bé, unió prescindint de creences, color i estat de butxaques. Aquest pot ser ~~potser~~ el darrer avís. Seria lògic que es fes arribar, pel redreçament del món, als despatxos, al carrer, a les mines, als camps de futbol, a les cases de nit, als teatres i a les desfilades de models, a les curses de cavalls, a les esglésies, als concursos de bellesa, a les Festej de Primavera, als mercats, als



museus, ara que diuen que s'hi pot entrar de franc, als consells de ministres, a les Corts i a les reunions dels devots de Jehovà...

Es tractaria de fer una unió sense precedents agermanant matarrunguetes i monges de vetlla, a llevadores i solters, a latifundistes i pagesos, a senadors i manobres, a diputats i pescadors de canya, a mariners i contrabandistes, a sastres i descamisats, a literats i analfabets, a banquers i malpagadors, a casats i separades, a metges i malalts, a creient i ateus, a músics i desafinadors, a culés i periquitos, a catedràtics i estudiants, a fusters i partidaris del bri-colage, advocats i pledejadors, barbers i parroquians, compradors i venedors, llogadors i llogaters, blancs i negres, carnisxers i vegetarians, tavernaris i aiguaders, gent de balneari i gent de despesa, empresonats i gent que fa La Corra, bibliotecàries i lectors, doctors i curandars, televisats i televidents, militaristes i objectius de consciència, Filles de Maria i anarquistes, rics i pobres que diuen que tots som germans...

Ja hi ha gent que protesta, però són pocs. Només es tracta de que siguin cada vegada més, i aquesta unió que es proposa seria la clau. Evidentment que serà una unió difícil, perquè anar al davant costa i normalment tothom mira qui hi anirà ja que els que van al davant sempre solen rebre els primers. Però és una unió obligada que un dia o altre s'ha de fer si no volem que el món ens peti als dits.

Difícil, difícil... Un temps només es veien volar grues, i ja veuen ara quins avions volen carregadíssims de senyors passatgers. Ja saben amb quins tres vaixells a la vela va anar a Amèrica el senyor Colom? Qui podia pensar quan la gent s'entenía cridant que un dia vindria la senyora televisió? I quan es posaven les coses en fresc dintre un cistell a baix del pou, qui és que es podia imaginar que un dia hauríem de menjar coses ultra-congelades?. I què dirien ara aquells tenedors de llibres que es guanyaven la vida fent aquelles divisions tan llargues veient com les fan avui les calculadores modernes?

I els vells farmacèutics que només despatxaven receptes fetes a la mà de morter, quina cara posarien avui veient aquest floret de far-



màcies en les quals sembla que s'hi ha d'entrar mudat i que tenen totes les medecines a punt?

I deixem de fer comparacions entre diligències tirades a cavalls i els cotxes moderns equipats amb televisió i aparells per a fer-hi, sense baixar del vehicle, aigües menors i majors; entre les barques del bou a quatre rem i les d'ara amb radar per tal de saber per quins llocs navega el peix; entre festejar voltant La Muralla o fer-ho dins un automòbil; entre tocar el piano amb els dits o asseure-s'hi entre una escopetada de perdigons i aquestes bombes que s'estan fent. Es aquí on volem anar a parar amb aquesta unió comunal que es propugna. I si es fes per tal de fer aturar aquesta tirada de bombes, es podria fer per altres coses. Un món unit ho podria invertir tot, absolutament tot.

Hi pot haver algú al qual la idea li plagui, però que amb tot el dret digui que no és possible portar-la a la pràctica adduint una pila de raons, entre altres, que els homes d'ençà que es passegen pel món ho fan portant com a herència un instint bèl·lic per damunt de tots els altres, i que de tant en tant han de donar pas al dit instint organitzant guerres que són les que han omplenat més planes a les històries del món que s'han fet fins ara. I, tenint en compte el progrés, les guerres són cada vegada més despampanants com la senyoreta Mangano en el temps que ho era.

Malgrat aquestes opinions, les guerres s'han de declarar fora de la llei, per greu que sàpiga als fabricants de canons.

La democràcia, senyores i senyors, té uns límits. Que un digui "a" i l'altre digui "b", s'ha d'acceptar posant-hi la senyora democràcia pel mig. Ara, cap democràcia ha de permetre tenir dintre seu partidaris de tirar canonades. Si hi ha canonades, ja no hi ha democràcia. I què ha de fer la democràcia davant canons forasters? Tot allò que calgui per tal de que en el país dels canons forasters hi hagi el grau de democràcia perquè no hi hagin canons. Discutirem, sí, però sense canons. Es pot parlar de tot i trobar solucions sense la intervenció de l'Artilleria. O s'hi hauria de poder parlar. Comptat i



rebatut, la gran missió dels mestres de tot el món.

Es per això que es parla d'aquesta unió de tothom sense distinció de maneres de pensar, mentre siguin pacífiques, ni de posar-se la mà a la butxaca, buida o plena.

Que hi ha elements que no la volen aquesta unió? Estem d'acord, però posats en una balança serien un pes mínim comparat amb el pes de l'altre platet, i seria del tot just que es disgustessin uns pocs davant l'alegria de molts.

També podria succeir que dins la unió hi hagués gent que es mirés malament. Que s'hi mirés. En tota mena d'associacions hi ha gent que es malmira. No hi ha estatut de cap partit polític, de germandat o de Societat de Caçadors, que tothom el trobi bé de dalt a baix, però s'accepta per qüestió de partit, de germanor o de caçadors. A l'hora dels plantejaments sempre hi ha qui vol anar més endavant i qui troba que s'hi ha anat massa.

De tota manera ara s'ha posat de moda que dins els partits hi hagi opinions diverses. I quan es diu als partits que la cosa no està bé, els partits diuen que aquesta tal diversitat és la sal de la democràcia. I si ells ho diuen...

Ja hi ha gent unida, però són unions menors. Hi ha sindicats a molts països, però on és el sindicat mundial? A cada lloc trobem ministres, però on és el ministeri universal? I encara hi ha sindicats de marques oposades, i ministres que es contradeixen. Falta aquesta unió de tothom que algú tantes vegades ha parlat.

En la única cosa que el món s'uneix, és cada quatre anys quan es fan Olimpíades. I si la gent s'uneix a l'hora de córrer, de saltar, de fer gols, de nedar, d'anar en bicicleta, de veure qui aixeca un pes més amunt i de qui rema amb més traça, per quins setze ous no s'uneix la gent per tal de posar al món un vestit que li anés més bé que el que porta ara?. Per què no ha de ser possible un món sense fronteres, un món amb un mapa d'un sol color?

Es clar, si es fes un món en el qual hi tingués tanta veu un del Tercer Món com un del primer, segur que el del Tercer Món demanaria,



de moment, fer la pau de repassos endarrerits. Hi tindria tot el dret i la Unió no s'hi hauria d'oposar. Després ~~deuria~~ voler anar vestit. Feina pels sastres. Més tard ~~deuria~~ demanar cases tal com Déu mana. Feina pels paletes. I a mida que se li anirien donant coses, en demanaria d'altres. Més feina per fusters, lampistes i mestres d'escola. Deuria acabar demanant cotxes. Feina pels fabricants que no saben què fer amb els que els sobren. I abans no es tindria el Tercer Món ben aposentat, la feina no s'hi acabaria mai més. Quan deu fer que la gent del Tercer Món no menja taronges? Doncs taronges al Tercer Món. I quan deu fer que no menja congre amb pèsols i pa del dia? Doncs congres, pèsols i pa del dia al Tercer Món!

I una vegada el Tercer Món arreglat, s'haurien d'arreglar els altres. Ara es parla de fer, amb energies noves, viatges visitant planetes i estrelles. Amb els diners que deuriem costar aquests viatges, la gent podria treballar tres dies a la setmana i cobrar igual que si treballés la setmana entera. Es amb aquestes coses que el món, o els que les volen fer, falla. De moment, aquests viatges només els podran fer els països sobrants de diners que potser només és un, a menys que tothom digui que no en té però que quan convé surten.

Els que troben estrany que aquest Estat Mundial no s'hagi tirat endavant es pregunten el per què, quan hi ha una pila de coses que ja les fa tothom, o les hauria de fer tothom:

menjar, dormir, anar de ventre, treballar, pentinar-se, fumar, cridar, tallar-se les ungles, gratar-se el cap, fer rius, arronçar-se d'espatlles, caminar, rentar-se la cara, festejar, portar calces, votar, afaitar-se, xiular, riure, plorar, cantar, picar l'ullet, portar rellotge, ulleres, samarretes, calçotets i mitjons, remyllar-se, escalfar-se, enfadar-se, tenir canari, gossos, testos, cadires, frigorífic, plats...i fer-se visitar quan la salut falla...

I si la majoria fa coses que les fa tothom, per què no es decideix, sostenen els partidaris de la Unió Universal, a acabar-ho de fer tot en comú, de pagar lloguers a portar sabates, de treballar a parar el sol, de fer corals a anar a estudi, mantenint l'equilibri natural



entre enginyers i manobres, cantants d'òpera i escombriaires, dentistes i venedors d'àngüents de serp, banquers i esquilets...L'equilibri natural volem dir que uns no guanyin tant i els altres tan poc.

O sigui, que tothom podés anar a plaça sense enfadar-se. I, sobretot, sobretot, fer com el senyor Cató el qual acabava tots els discursos que feia dient que s'havia de destruir Cartago, fent possible que siguin destruïdes aquestes bombes de les quals havem parlat tant, fent agafar a la gent que les fa fer, tal com s'ha apuntat, i amb aquesta Unió Mundial.

Si algú té una opinió millor, que faci el favor d'exposar-la, però que ho faci aviat perquè fa molt temps que es va parlant de la guerra que ha de venir, aquella guerra que segons sembla no hi haurà ningú que pugui cantar absoltes.

Fa anys es va donar el Premi Nobel de la Pau a la senyora Berta Suttner, per un llibre: "Fora armes!" El llibre fou fet en 1889 i es traduí a la majoria dels idiomes coneguts. A Suècia es van creure de debó que aquell llibre privaria les guerres i van donar el premi a la senyora Suttner en 1905. I el llibre no va servir per a res, pels que mogueren la guerra del 14 i la del 39 ni pels que mauen les guerres que avui tenim escampades pel món, ni pels que venen canons i bombes per tal de mantenir aquestes guerres, malgrat que potser tots ells tenen a casa seva el llibre de la senyora Suttner!

Potser tot és qüestió de la gent jove que puja. Sempre s'hi ha cregut amb la joventut. I la joventut es fa a les escoles i a les universitats. I si a les escoles i a les universitats a la joventut d'ara la pugen igual que la que han pujat fins ara, potser valdrà més que les classes les donguin mestres i catedràtics sols, i que els estudiants es dediquin a fer un rodó perpètu.

Tampoc és recomanable incitar a la gent a fer vagues ara que se'n fan tantes, i potser les coses poden variar si en escoles i universitats, mestres i catedràtics es deixen de lloar guerres i batalles, i ensenyin de quina manera s'ha de fer per tal de que el món surti d'aquest galimaties actual en el qual impera el patir constant, la



por, aquesta por permanent d'aquestes bombes de les que es diu que faran cau i net, i que s'estan fent a casa de les anomenades dues superpotències, les quals tindrien segur molts més partidaris cadascuna d'elles si en lloc de provar qui farà la bomba més bomba, es fessin la competència per tal de veure quina de les dues fa millors bicicletes, si havem d'acabar anant-hi tots quan s'acabi el petroli, encenedors, robots pacífics i calces de dona.

Si la joventut és la que ho ha d'arreglar tot, no queda altre remei que dir: Beneïda joventut! , dir-ho encara que trigui a arreglar-ho perquè la joventut s'ha de beneir sempre, perquè sempre és una esperança, una il.lusió, una promesa, un futur...

Bepes gener 1984



